AIZSARGS

MĒNEŠRAKSTS VALSTS AIZSARDZĪBAI UN AIZSARGU DOMAI, LATVISKAI RAKSTNIECĪBAI UN KULTŪRAI

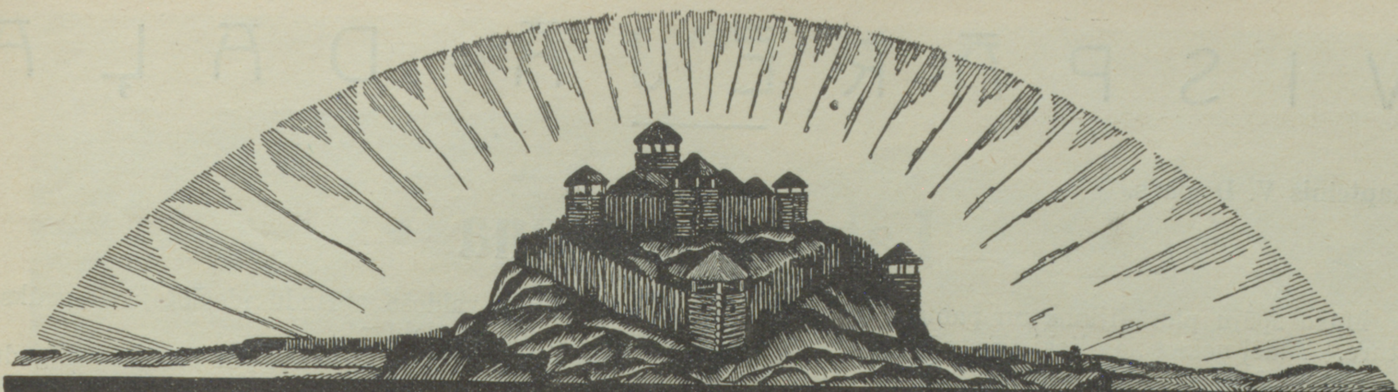
1935 - № 7/8

SATURS

Šī n-ra iznākšana nokavējusies spiestuves pārvietošanas dēļ jaunās telpās

Žurnāls „AIZSARGS“ iznāk ik mēneša 15. dienā

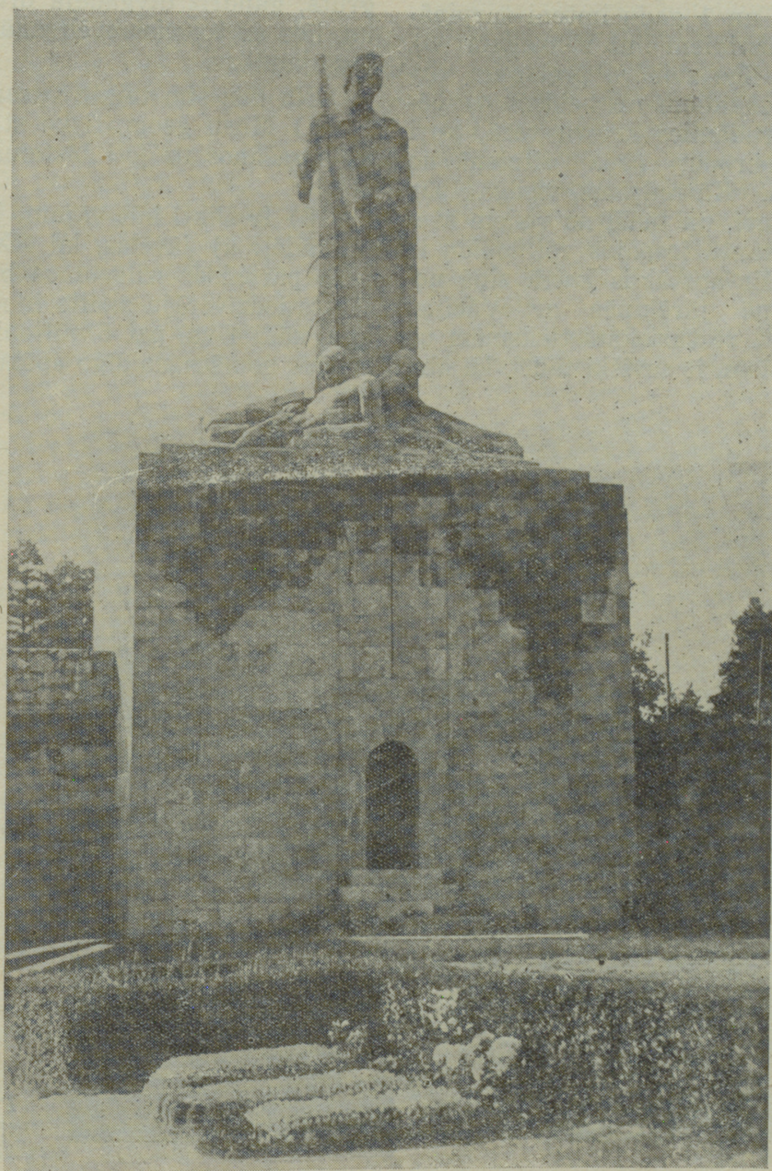
Abonēšanas maksa gadā ar piesūtīšanu: iekšzemē — Ls 4,—; uz ārzemēm — Ls 8,— Naudas pārvedumi adresējami: Rīgā, Aizsargu štābs, „Žurnāls Aizsargs“, pasta tekošs rēķins Nr. 10435. **Redakcija un izdevniecība** atrodas: Rīgā Aizsargu ielā Nr. 29/31, Aizsargu namā, ist. 10. Tālrunis 9-3-1-1-9. **Darba laiks:** darbdienās no plkst. 9—15 **Atbildīgais redaktors** runājams redakcijā trešdienās no pl. 17—18. Dzīv. tālr. 95315

AIZSARGS

MĒNEŠRAKSTS VALSTS AIZSARDZĪBAI UN AIZSARGU DOMAI, LATVISKAI RAKSTNIECĪBAI UN KULTŪRAI

1935. gads 15. jūlijs-augusts № 7-8/145-146

No zobena saule lēca...

Kapteinis V. Deglavs.

Latvijas tapšana

Mūsu spēju pierādījums un pamats ir mūsu vēsture. Tādēļ nekad nav lieki to atgādināt.

Pēc zinātnieku atzinuma jau pirms vairākiem tūkstots gadiem mūsu senči apmetās uz dzīvi apmēram turpat, kur atrodamies tagad, resp. vairāku skaitliski lielāku tautu vidū un šādā kārtā nokļuva savu lielo kaimiņu krustceļos. Šī izvēle bija liktenīga, jo viņa ietekmēja visu mūsu pagātni, tagadni un tās iespaids neapšaubāmi sniegsies arī ļoti tālā nākotnē. Bet aprobežosimies ar pēdējiem 8 gadusimteņiem, kuŗus viens no mūsu augstskolas profesoriem kādā lekcijā raksturoja apmēram šādi: —

Skaitli 8 var dalīt 4 nevienādās daļās = 4+1+1 +2 = 8 un katru no šīm daļām saistīt ar vienu no (arī 4) debespusēm, jo: 1) pirmos 4 gadusimteņus atradamies zem vācu tā saucamā „Drang nach Osten“ iespaida — tā tad akūts bija virziens rietumi-austrumi; 2) tam sekoja un 1 gadusimteni turpinājās poļu iedarbība no dienvidiem uz ziemeļiem; 3) pēc tam apmēram tikpat ilgs zviedru pretspars virzienā no ziemeļiem uz dienvidiem un beidzot 4) pēdējos 2 gadusimteņus atradāmies krievu varā, kuŗi meklējot ceļu uz Rietumeiropu, nāca virzienā no austrumiem uz rietumiem. Kā redzams, visilgāk pār mums valdīja vāci un krievi, un tādēļ no visiem svešiem iespaidiem šo divu tautu iespaids vēl šodien ir sajūtams visstiprāk. Šis apstāklis katrā ziņā ņemams vērā, jo arī nākotnē jārēķinās ar Vācijas un Krievijas, varētu teikt, vēsturiskām tieksmēm uz austrumiem, resp. rietumiem, it sevišķi tādēļ, ka abu minēto valstu valdošo aprindu ideoloģija ir, mīksti izsakoties, ļoti savdabīga.

Turpinot jau uzsākto domu par pēdējiem 8 gadusimteņiem, varam teikt, ka arī pasaules kaŗš no mūsu viedokļa uzskatāms kā rietumi - austrumi un austrumi - rietumi virzienos darbojošos spēku sadursme, pie kam šis kaŗš sevišķi smagi piemeklēja mūsu dzimteni: daudzi visā plašā krievu frontē bojā gājuši latvju tautības kaŗavīri, daudzas pamestas un izpostītas saimniecības, gŗūtas strēlnieku cīņas, lielā Krievijā izklaidētas bēgļu masas, 2 krievu un 1 vācu revolūcija un, beidzot, sarkanie strēlnieki naidīgas varas kalpībā.

Bet viss ir labi, kas labi beidzas un tā arī šoreiz: pasaules kaŗš, raugoties no mūsu viedokļa, nebija veltīgs, jo tieši pasaules kaŗš un viņa mums ārkārtīgi laimīgais iznākums ļāva mums izcīnīt, kaut arī gŗūtā, gandrīz divgadējā divfrontu kaŗā, neatkarību un, līdz ar to, vislabvēlīgākās nākotnes izveidošanas iespējamības.

No līdz šim teiktā varam secināt:

1) Mūsu ģeografisko stāvokli varam raksturot kā atrašanos uz ļoti bīstama starptautiska krustceļa.

2) Ir slikti būt vājam, jo par vājo lemj stiprais un tādēļ: a) jāvēlas, lai XXI gadsimtenī statistiskās pārvaldes izdevumos būtu atzīmēts, ka mūsu valsts iedzīvotāju skaits ir nevis nepilni 2, bet, teiksim, kādi 4 vai pat 5 miljoni; b) jāatceras, ka mūsu senčus nomāca naidīgo spēku civīlizācijas un, līdz ar

Pasaules kaŗa laikā izpostītās latvju sētas.

Latvji bēgļu gaitās.

to, militārais pārsvars, kādēļ jādara viss, lai šinī ziņā „vēsture neatkārtotos". Vienmēr „jālīdzinājas pēc priekšējiem", cenšoties tos pārspēt, lai kultūrāli, saimnieciski un prestiža ziņā mēs nestāvētu zemāk par tautām, kuŗām varam līdzināties, piem., skandinaviešiem, un lai militārā ziņā mēs tiktu respektēti ne mazāk kā, piemēram, savā laikā Šveices kājnieki.

Mūsu vēstures vispārējs atgādinājums un novērtējums būtu ļoti nepilnīgs, ja mēs neskārtu tās heroiskāko un, līdz ar to, vērtīgāko posmu, proti, – atbrīvošanas kaŗu: —

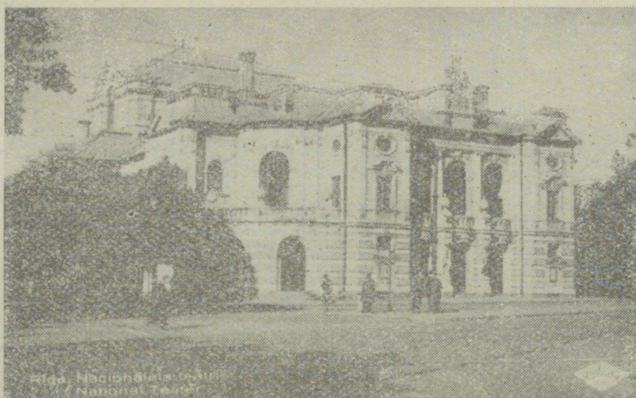
Pateicoties Krievijas un Vācijas sabrukumam, radās iespēja proklamēt neatkarīgu valsti. Tika arī, pa daļai pat avansveidīgi, panākta jaunās valsts atzīšana de facto no dažu lielvalstu puses. Bet par nelaimi ļoti daudzi jaunās valsts neticīgie pavalstnieki valsts dibināšanu uzskatīja par nedroša veikala uzsākšanu. Daudz arī netrūka, lai šiem neticīgajiem un, pa lielākai daļai, bailīgajiem egoistiem izrādītos taisnība, jo valsti proklamēt vēl nenozīmē valsti dibināt. Ārkārtīgu grūtību priekšā bija ļoti daudz. Kas mums bija? Pagaidvaldība, Tautas Padome (ar nepatriotisko kreiso spārnu, kas jau pašā valsts izcīnīšanas sākumā oficiāli deklarēja neitrālitāti, resp. nodevību) un neliels ideālistu pulciņš. Kas mums trūka? Izņemot augšminēto, vispirmā kārtā armija un viss pārējais, kas valsts izcīnīšanai nepieciešams, un bez tam, gandrīz viscaur pagurums, vienaldzība, ticības un sajūsmas trūkums. Atbrīvošanas kaŗu, kā zinām, beidzām ar 4 divīzijām un uzvaru, bet sākām ar 1 bataljonu un atkāpšanos. Pie tādiem apstākļiem bija nenovēršami, ka jau 7. nedēļā pēc jaunās valsts proklamēšanas, resp. 1919. g. 3. janvārī, krita tās galvas pilsēta Rīga. Tā tad stāvoklis vēl ļaunāks — zaudēta Rīga un drīzi pēc tam gandrīz visa pārējā territorija. Ienaidnieks — lielvalsts ar nesamierināmi agresīvu pasaules uzskatu. Bet ar to vēl nepietika — bija vēl otrs ienaidnieks, ne mazāk bīstams, jo arī viņa pagātnei pielaikotas intereses nebija savienojamas ar jaunās valsts pastāvēšanu un tā brieda notikumi, kas noveda pie 1919. gada 16. aprīļa puča. Smags trieciens. Tomēr, pateicoties ministru prezidenta K. Ulmaņa un pulkveža Baloža izturētai, tāļredzīgai un vienīgi pareizai polītikai, kā arī pirmo kaŗaspēka vienību pašaizliedzīgai varonībai, radās izeja, jo līdzīgos apstākļos dzima mūsu sabiedrotā kaimiņvalsts — Igaunija. Tas deva iespēju turpināt jaunās valsts polītisku veidošanu ziemeļos — Ziemeļvidzemē. Šis apstāklis jāatceras vienmēr. Vienībā spēks, tā mazus dara lielus. Arī šoreiz, jo ar igauņu palīdzību jau pēc nepilniem 2,5 mēnešiem (22. jūnijā pie Cēsīm) vāci tika sakauti un 3. jūlijā šī uzvara tiek polītiski fiksēta Strazdumuižas pamiera noteikumos. Drīzi pēc tam (8. jūlijā) pagaidvaldība atgriežas Rīgā.

Strazdumuižas pamiers dažreiz tiek uzskatīts par smagu kļūdu. Saka, ka būtu bijis pareizāk vācus vienā rāvienā aiztriekt līdz Palangai. Tāds uzskats, nerunājot nemaz par militārām iespējamībām, arī no psīcholoģiskā viedokļa ir nepareizs, jo katrai tautai savu valsti vajaga dibināt pašai. Nav labi, ja citi dibina un paši tikai palīdz un tādēļ arī no šī viedokļa jāsaka, ka Bermontiāde mums ir nākusi tikai par labu.

Pēc pagaidvaldības atgriešanās Rīgā sākās drudžains valsts izveidošanas darbs, bet to jau taisni pēc 3 mēnešiem — 8. oktobrī pārtrauca jauns sitiens un jau dienu vēlāk — 9. oktobrī — atkal viss, ārkārtīgām grūtībām gūtais, no jauna liekas zaudēts, jo ienaidnieks ir pārāk spēcīgs kā skaitliski, tā, it sevišķi, techniskā ziņā. Bet par laimi arī mūsu armija vairs nebija tik vāja kā 1918.-19. gadu maiņā, vai pat aprīlī un jūnijā: laiks strādāja par labu mums, (jo to izmantojām) un tādēļ varējām sekmīgi mēro-

Bēgļu nometne.

Nacionālā teātŗa nams, kur tika proklamēta Latvijas valsts.

ties ar Golca kareivjiem, neraugoties uz to, ka pēdējo lielais vairums bija rietumfrontes veterāņi. Tas, kā agrāk trūka, tagad bija pa pilnam — bija ticība, sajūsma un tādēļ radās arī materiālas iespējamības. Mēdz teikt: „Kas pats sev palīdz — tam arī Dievs palīdz", un tā tas bija arī šoreiz. Minēsim tik dažus apstākļus viņu iedarbības chronoloģiskā kārtībā: 1) Daugava, kuŗa nodeŗēja kā lielisks šķērslis; 2) franču un angļu kuģu artilerijas pabalsts; šeit būs vietā atzīmēt, ka angļi un franči tā paša gada 3. janvārī un pat 10. oktobrī nešāva, bet gan tikai sākot ar 15. oktobri, kas pierāda, ka dzīvē mēdz vadīties no principa — pastiprināt stipros, nevis pabalstīt vājos; 3) par virspavēlnieku valdība iecēla ģenerāli Balodi un par viņa štāba priekšnieku nelaiķi ģenerāli Radziņu, kuŗu laimīgā, no kaŗa mākslas viedokļa reti augstu vērtējamā vadībā, apmēram 3 mēnešu laikā tika atbrīvota visa, līdz tam laikam vēl neatbrīvotā valsts territorija. Kā redzam — laime bija mūsu pusē, bet gan vienīgi tādēļ, ka pratām to izmantot un tādēļ jāatceras, ka paļauties vienīgi uz laimi ir pārāk bīstami, it sevišķi divas vai pat vairākas reizes no vietas.

Pie Daugavas bermontieši tika apturēti. Tā tad bija panākts līdzsvars. Bet ar to nepietika, jo šo līdzsvaru vajadzēja grozīt mums par labu. Kā tas panākams? Daugava gan mūs sargāja, bet tikpat labi aizsargāja arī ienaidnieku. Techniski bijām vāji, nepieciešamā uzbrukuma līdzekļa (sevišķi forsējot tik lielu upi, kā Daugavu) — artilerijas mums bija ārkārtīgi maz. Tādēļ radās doma radīt smagpunktu labā spārnā un ar sabiedroto kuģu artilerijas pabalstu sākt Rīgas un pēc tam turpināt Zemgales un Kurzemes atbrīvošanu no Bolderājas puses. Šī ideja tika reālizēta un, kā zināms, ar spīdošiem panākumiem. Tagad, vēsturiskā perspektīvē viss liekas ļoti vienkārši. Ne tā tas bija toreiz, jo nodomātā operācija bija ļoti riskanta. Ja tā neizdotos — katastrofa bija neizbēgama, jo manevru nācās sākt uz neliela trīsstūŗa, kuŗu vienu malu ierobežoja ienaidnieks, bet pārējās divas — jūŗa un Daugava. Tā tad liels risks, kurš turpinājās ilgāku laiku, jo starp virspavēlnieka nodomu un viņa reālizēšanas sākumu vienmēr un arī šoreiz pagāja ilgāks laiks. 15. oktobrī, pabalstīti no angļu-franču kuģu artilerijas, ieņēmām Daugavgrīvu. Drīzi pēc tam sākās priekšdarbi uzbrukumam saskaņā ar jau minēto plānu. Uzbrukums sākās 3. novembrī. Nav grūti iedomāties, kā laiks no 15. oktobŗa līdz 3. novembrim bija ārkārtīgi bīstams, bet par laimi ienaidnieks nebija pietiekoši aktīvs. Tomēr — arī 3. novembrī riskantais stāvoklis vēl nebija beidzies. Vēl vairāk — īstā riskēšana tikai tagad sākās un turpinājās vēl veselu nedēļu, jo tikai 11. novembrī kauja izšķīrās mums par labu. Toties tālākie notikumi ritēja diezgan strauji, jo visa Zemgale un Kurzeme tika atbrīvota nepilnās 3 nedēļās, pēc kam cīņa ar vienu ienaidnieku bija galā. Bet vēl atlika otrs — krievi, kas bija jāpadzen no Latgales. Arī Latgalē nenācās ilgi gaidīt uz panākumiem — lielā mērā tādēļ, ka mūsu armija bija pieradusi pie uzvarām. Mūsu uzbrukums Latgalē sākās 3. janvārī un jau tanī pašā dienā kopā ar poļiem ieņēma Daugavpili — tā tad taisni vienu gadu pēc Rīgas krišanas. Kā redzam, 365 dienu laikā vairākas reizes bija zaudēts gandrīz viss, bet pēc tam, it īpaši pēdējos 2 mēnešos, panākts necerēti daudz, jo tagad bijām mērķim tikpat tuvu, cik toreiz, pirms viena gada, tālu. Vēl atzīmējams, ka jau pēc 4 nedēļām, resp. janvāŗa beigās, Latgale bija brīva un drīzi pēc tam sākās sarunas par pamiera un vēlāk arī miera noslēgšanu ar Krieviju.

Pēc atbrīvošanas kaŗa svarīgāko notikumu atgādināšanas var, man šķiet, pietiekoši pārliecinoši uzsvērt dažus faktorus, kuŗu ievērošana mums būs no svara vienmēr:

1) Griba. Ja stipri grib, — viss pārējais gandrīz brīnišķīgā kārtā rodas itkā pats no sevis, pie kam tomēr jāpiezīmē, ka vajaga gribēt laikā un jo agrāk sāk gribēt — jo labāk;

2) Vadība, jo uzvaru dod nevis līdzekļi, bet gan viņu izmantošana resp. vadība;

3) Savstarpēja izpalīdzēšanās ar attiecīgiem kaimiņiem;

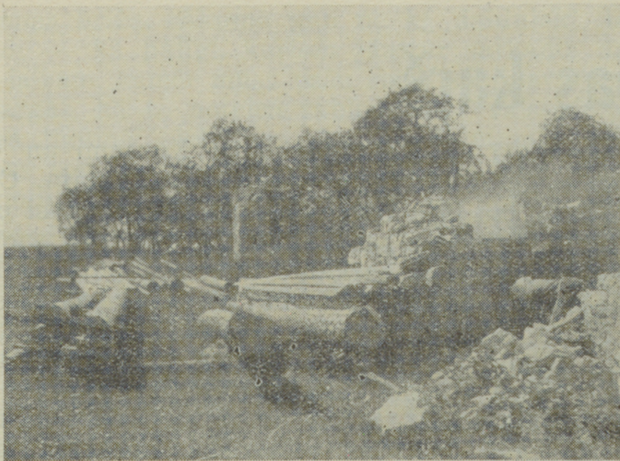
4) Atbrīvošanas kaŗa iznākums ir vairākkārtīgi karājies mata galā. Lielā mērā tādēļ, ka kaŗošana un gatavošanās kaŗam notika vienā laikā. Nākotnē tas nedrīkst atkārtoties, jo pat privātā dzīvē svarīgi notikumi jāsagaida sagatavotam, kas, protams, nesalīdzināmi vairāk no svara valsts mērogā, it sevišķi tādēļ, ka, rēķinoties ar kaŗa varbūtību, mēs šo varbūtību mazinam, turpretīm ignorējot — palielinam.

*

Beidzot dažus vārdus par atbrīvošanas kaŗa ieguvumu, kas pagājušā gada maijā galīgi nostiprināti, lietderīgu izmantošanu un nodrošināšanu mūžīgiem laikiem: —

Bermontieši ar baltu karogu Pārdaugavā.

Bēgļi uz drupām ceļ jaunu dzīvi.

Zemgalē uz kāda kapa pieminekļa lasām: „Viss ir viens, bet plūst un pārgrozās“. Ir neapšaubāmi, ka šie vārdi izteic ļoti dziļu pasaules uzskatu, kas noder ne tikai filosofiskām, dvēseli mierinošām pārdomām par nāvi (kādam nolūkam acīmredzot tie akmenī kalti), bet arī daudz radošākām pārdomām par dzīvi — un it īpaši par mūsu kopīgo, resp. valsts un tautas dzīvi.

Arī valsts un tauta ir viens un ikviens no mums nav nekas cits, kā šī lielā visuma maza sastāvdaļa, pie kam: tauta ir valsts ķermenis un valsts — tautas dvēsele, tauta ir valsts — tāpat kā valsts ir tauta. Apmēram šādiem vārdiem savas domas izsaka kāds ļoti ievērojams valstsvīrs un jau tādēļ vien tos ir vērts pārdomāt un iegaumēt, ka valsts ir tautas karogs un tauta šī karoga karodznieks.

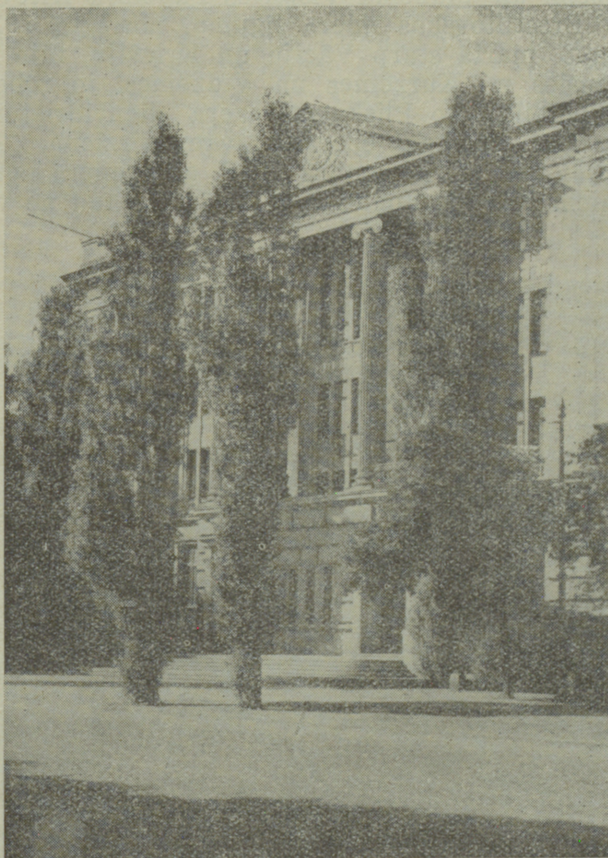
Kā viss pārējais zem saules — tā arī valsts un tauta padota plūdumam un pārgrozībām un sakarā ar to mūsu vispārējs pienākums ir: neuzskatīt sevi par pašvērtību, bet par karodznieku; nedzīvot sev, bet karogam, resp. valstij. Valsts un tautas dzīves plūdumu ietekmēt virziena, izmēru un satura ziņā tā, lai panāktu vēlāmās pārgrozības resp. valsts plaukšanu, drošību un, līdz ar to, pelnīti lielāku cieņu un svaru citu tautu saimē. Tā tad: jāsprauž un jācenšas pēc lieliem mērķiem, jo dzīvot tikai ikdienai būtu nepareizi, nožēlojami un pretēji nupat teiktam.

Atkārtosim vēl reiz: jāsprauž un jācenšas pēc lieliem, ne ikdienišķiem mērķiem. Uzsverams vārds — jācenšas, bet cenšanās ir darbs, pie kam man atkārtoti „Aizsarga“ slejās gribētos uzsvērt, ka mūsu darba programmu un mērķi varētu definēt kā Latvijas propagandu vispasaules mērogā ar krietniem, apbrīnošanas cienīgiem darbiem. Tāds lai būtu mūsu nacionālās ideoloģijas pamats. Tā tad: no vienas puses — lieli mērķi, lieli darbi, bet no otras — krietns darbs, reāla rīcība vai citiem vārdiem — godprātīga, reāla rīcība ideālu mērķu labā.

Dzīve ir daudzpusīga un tādēļ arī mūsu darbam ir jābūt daudzpusīgam. Pirmā kārtā dažus vārdus par garīgo darbu, jo cilvēks pirmā kārtā ir garīga būtne, nevis uzturvielu patērētājs: —

Jācēļ vispārēja kultūra vai lietojot mūsu valodā no īpašības vārda „glīts“ sevišķi laimīgi atvasināto lietas vārdu — izglītība, pie kam vienosimies par izglītības mērogu uzskatīt nevis diplomu (kas bieži vien var būt vienpusīga un, līdz ar to, mazvērtīga darba rezultāts), bet gan spēju aptvert un izprast visu lietu būtību, kā arī gribu, prieku un prasmi šo spēju piemērotā gadījumā pielietot savu līdzcilvēku, tautas un valsts labā.

Tālāk — vajaga dzīvot, nevis nīkuļot, un tādēļ mums arī saimnieciski jābūt stipriem. „Ikvienam italietim ir tiesība uz savu namu“, teica kādā gadījumā Musolīni. Protams, ne mazākā mērā arī ikvienai latviešu ģimenei ir tiesība un jābūt savam namam, kuŗam jāatgādina nevis kautkādu pussagruvušu, nolaistu būdu, bet gan pēc īpašnieka gaumes izveidotu, paša un nākošu paaudžu dzīves un darba prieku veicinošu „pili miniatūrā“. Latvijai jālīdzinājas lielai, priekšzīmīgai saimniecībai, kuŗā visi līdzēkļi un centieni kalpotu ražīgiem mērķiem, kuŗā nepazīst bezdarbu un bezdarbību, bet gan visi godīgi vairo un apmainās garīgām un materiālām vērtībām; kuŗā visi, primitīvi izsakoties, ir vai, vismaz, cenšās būt labi, gudri un uzņēmīgi un līdz ar to, arī spējīgi pildīt savu pienākumu pret nākamām paaudzēm, proti: darbā, cīņas gatavībā un, ja vajadzīgs, arī cīņā pastāvēt, vairot valsts labklājību un nodrošināt valsts nākotni tā, lai mūsu bērni būtu tādi, kādi paši mēs gribētu būt un lai viņu dzīve būtu vismaz tik pilnvērtīga un nodrošināta, kādu mēs vēlētos sev. Tad Latvija visā pasaulē kļūs slavena, kā krietnu kaŗavīru, turīgu zemnieku, dziļu domātāju un dailes sapratēju un cienītāju zeme.

Ārlietu ministrijas nams, no kuŗienes Tautas Vadonis Dr. K. Ulmanis ievadīja Latvijas atdzimšanu.

Pulkvedis Kripens

Mūsu brīvības karš

Pirms 15 gadiem, 1920. g. 11. augustā, apklusa ieroči, tika noslēgts miers ar Padomju Krieviju un karā izpostītā Latvija varēja sākt staigāt miera laika gaitas, ķerties pie valsts izbūves darba un karā sisto brūču dziedēšanas. Tieši pats brīvības karš priekš mūsu zemes nemaz nebūtu bijis tik smags un postošs, ja viņš nebūtu bijis pasaules kara turpinājums, ja šis karš nebūtu Latvijai jāsāk stipri nopostītai, pie ievērojami samazināta iedzīvotāju daudzuma, it sevišķi vīriešu ziņā, jo krievu valdība taču katru kara dienestam derīgu pilsoni iesauca armijas rindās. Te nu gan jāpiebilst, ka mums, latviešiem, bija savi strēlnieku pulki, tā tad jau gatava armija savas dzimtās zemes aizstāvēšanai. Notiek tomēr kas pretējs: mūsu strēlnieki atgriezās Latvijā nevis lai to aizstāvētu pret svešām varām un sargātu tās brīvību, bet gan ar nolūku to iekarot, pakļaut svešai varai. Mēs savās brīvības cīņās esam tā tad karojuši ne tikai ar mums svešām tautām, vāciešiem un krieviem, bet veduši arī īstu brāļu karu, cīnoties ar mūsu latviešu strēlnieku pulkiem.

Tad, kad 18. novembrī 1918. g. tika proklamēta Latvijas neatkarība, mūsu izredzes uz savas valsts nodibināšanu varam saukt pat par stipri optimistiskām.

Tanī acumirklī taču nebija nevienas varas, kam būtu kāda juridiska tiesība uz mūsu zemi, vismaz Kurzemi un Vidzemi. Vispirms Padomju Krievija pēc Brestļitovskas miera līguma, noslēgta 1918. gada 3. martā starp Vāciju un Krieviju, bija atsacījusies no Kurzemes un Vidzemes, jo robeža bija noteikta no Pliskavas ezera dienvidrietumu stūra pāri Lubānas ezeram Līvānu virzienā. Arī Vācijai pēc 11. novembra 1918. g. pamiera noteikumiem bija šie apgabali jāatstāj. Tā tad ne vienai, ne otrai no šām valstīm uz Kurzemi un Vidzemi nekādu juridisku tiesību vairs nebija. Cits jautājums jau bija Latgale, kura bija palikusi par Padomju Krievijas sastāvdaļu. Ja pēc visa sacītā Padomju Krievijas sarkanie latv. str. pulki 1918. g. decembra mēneša sākumā pārkāpa Latgales - Vidzemes robežas, sekojot atejošām vācu karaspēka daļām, tad tas jau nozīmē tikai nesen noslēgtā miera līguma nerespektēšanu. Pašreiz ir liels pamats domāt, tā tas arī pilnīgi izriet no nesen Maskavā iznākušā vēstūriskā apraksta par Padomju Krievijas sarkano strēlnieku pulku cīņām Latvijā, ka šie pulki ir nākuši uz Latviju galvenām kārtām uz daļu komandieru ierosmi, lai te nodibinātu Padomju Latviju un varētu sev te rast augstus amatus, saņemot uz šo soli Padomju Krievijas noteicošo personu neoficiālu sankciju. Ir pamats domāt, ka Latvijas iekarošana sākās tikpat „patvaļīgi“, kā Viļņas iekarošana no poļiem, jeb Klaipēdas no lietuviešiem. Iesākto kara darbību Padomju Krievijas varas vīriem nācās vēlāk jau atbalstīt sūtot arī šurp krievu daļas. Tā tikko proklamētā mazā Latvija nonāca kara stāvoklī ar lielo Padomju Krieviju, pie kam Jūdasa lomu kara uzsākšanā nospēlēja mūsu tautas dēli. Sākumā šis viens pretinieks vien ir, ar kuru jācīnās mūsu armijai, pie tam vēl ne sevišķi stiprs, jo viņu spēku daudzums ir tikai 2 brigādes, 4 strēlnieku pulki, kuru spēku morālā vērtība ir vēl bez tam ļoti zema, bet priekš vājās un tikko dzimstošās mūsu armijas, kura šiem spēkiem pretim varēja stādīt tikai vienu bataljonu — Kalpaka bataljonu, šie spēki bija pietiekoši, lai iekārotu mūsu zemi līdz pat Ventai.

Otrs mūsu pretinieks — vācieši — atradās uz mūsu territorijas kopš Latvijas patstāvības prokla-

Spēcīga lauksaimniecība ir katras valsts un zemes visdrošākais pamats.

*

Svētīts lai ir tas, kas neatlaidīgi strādā, jo par viņu ļaudis runās, ka viņam visur un visās lietās ir apbrīnojama laime.

Kārlis Ulmanis.

mēšanas brīža, sākumā gan ne kā naidnieki, bet otrādi — kā palīgi, kuŗiem jāattur sarkanie līdz tam laikam, kamēr mūsu pašu spēki spēj savu zemi aizsargāt, kā to noteica sabiedrotās valstis pamiera līgumā vāciešiem. Aiz šīs šķietamās palīdzības tomēr drīzumā izpeld vāciešu īstie mērķi un nolūki Latvijā — pakļaut sev šīs zemes. Savu mērķu realizēšanu tie sāk 16. aprīļa 1919. gada dienā, kad tiek gāzta mūsu valdība ar ministru prezidentu Kārli Ulmani priekšgalā, atbruņotas dažas mūsu kaŗaspēka daļas, daudzi mūsu kaŗavīri noslepkavoti un pastrādātas citas varmācības. Notiek arī dažas kaujas, no mūsu puses gan tikai aizsardzības nolūkos. Tomēr daudz netrūka, ka šī iesāktā kaujas darbība sāk vērsties plašumā, ka mūsu vienības sāk palikt arī aktīvas, ka ar vāciešiem tiek iesākta izrēķināšanās tūliņ uz vietas. Tiešām grūti nācās ikvienam šinī laikmetā savaldīties, tā vien krūtīs dega — iet „fričus" pārmācīt, tomēr viena galva, uz kuŗu tanī momentā gūlās visa atbildība tautas un vēstūres priekšā pāri šīm sirds dziļumos bangojošām naida un atriebības jūtām, prata savaldīties, — šī persona bija ģenerālis B a l o d i s. Viņš saprata, ka priekš mums, latviešiem, būtu tīša pašnāvība pašreizējos apstākļos, kur lielinieki vēl valdīja pār visu Vidzemi un Latgali un daļu Kurzemes, kur vācu spēki Kurzemē bija ievērojami lielāki par mūsu spēkiem, kuŗi tad sastāvēja tikai no 1 brigādes (3 btl.), nostāties atklāti pret vāciešiem.

Seko ģenerāļa Baloža rīkojumi visām mūsu vienībām, atturēties no kaŗa darbības pret vāciešiem, panest pacietīgi viņu varmācības, gaidot uz izdevīgāku momentu šīs cīņas uzsākšanai. Šāds moments nāca pēc Rīgas krišanas, kad bezkaunīgie vācieši uzbruka pie Cēsīm mūsu Ziemeļ-Latvijas brigādes daļām. No šī momenta mēs, latvieši, bijām iesākuši atklātu cīņu arī ar vāciešiem.

Tā mazā Latvija, kaŗā izpostīta, ar niecīgiem spēkiem, pie tam vēl vāji apbruņotiem, bija ierauta kaŗā ar diviem spēcīgiem pretiniekiem — Padomju Krieviju un Bermontu.

Cīņas ar šiem diviem naidniekiem var tikt iedalītas 3 posmos. Pirmais posms aptveŗ sevī laiku no valsts proklamēšanas dienas līdz 1919. g. jūnija mēneša sākumam. Šinī posmā mums ir tikai viens ienaidnieks — sarkanie. Kas attiecas uz vāciešiem, tad tie ir zināmā mērā mūsu sabiedrotie pie sarkano padzīšanas no Kurzemes un Vidzemes, gan, kā jau minēts, ar saviem apslēptiem mērķiem un nolūkiem.

Iebrukušiem sarkano spēkiem mēs varam pretim stādīt sākumā tikai Kalpaka btl., kuŗš zem sarkano pārspēka ir spiests atiet no Rīgas, bet šī bataljona Cēsu rota pat no Cēsīm līdz Ventas krastiem. Šis ir visā mūsu brīvības kaŗā viskritiskākais moments, kad no visas mūsu zemes ir palikuši pāri tikai daži pagasti ap Liepāju, bet visa mūsu armija sastāv tikai no viena Kalpaka bataljona. Turpmāk jau ar katru dienu mūsu stāvoklis uzlabojas. Tiek ievērojami pastiprināts Kalpaka btl., formētas jaunas vienības gan Kurzemē, gan arī Ziemeļ-Vidzemē, nosūtot uz turieni no Liepājas nelielus kadrus un izmantojot no igauņiem atbrīvotos dažus Ziemeļ-Vidzemes pagastus. Pēc

Darba augļi.

apm. $1^1/_2$ mēn. ilgstoša kauju perioda Ventas krastos, marta mēneša sākumā, notiek vispārējs uzbrukums un fronte izvirzās stipri uz priekšu — uz Lielupes upes līniju. Lielupes krastiem tuvojoties, Kalpaka btl. tiek pievienotas jaunas vienības, tā kā bataljons jau izvēršas par brigādi, sastāvošu no 3 btl., sauktu 1. Latv. atsev. brigāde, tomēr vairāk pazīstama zem nosaukuma Baloža brigāde, pēc sava komandieŗa ģenerāļa Baloža vārda. Paskrien atkal divi mēneši, vedot poziciju kaŗu Lielupes krastos, uzbrukums tiek turpināts 22. maijā un ieņemta Rīga. Arī Ziemeļ-Vidzemē mūsu spēku formēšana bija gājusi sekmīgi uz priekšu un ir saformēta vesela brigāde, saukta Ziemeļ-Latvijas brigāde, kuŗu komandē pulkv. Zemitāns, sastāvoša no Valmieras un Cēsu pulkiem, kuŗas Valmieras pulks jau kopš marta mēn. beigām atrodas kaujās ar lieliniekiem. 22. maija uzbrukumā — Rīgai — sarkano spēki Latvijā dabon tik nāvīgu triecienu, ka tiek pilnīgi izklīdināti, vadība dezorganizēta, lielākā daļa strēlnieku sāk meklēt rokās savas tēva mājas, vienīgi nelieli komūnistu pulciņi dodas uz austrumiem. Izmantojot iegūtās sekmes pie Rīgas, uzbrukumā pāriet arī Ziemeļ-Latvijas brigāde kopā ar dažām igauņu vienībām, bez kādām lielākām pūlēm izvirzoties līdz Vidzemes-Latgales robežai. Līdz ar to bija noslēdzies viens svarīgs posms mūsu brīvības cīņās — padzīti sarkanie no Kurzemes un Vidzemes. Mūsu kaujas daļu daudzums bija pieaudzis līdz 2 brigādēm. Nemitīgās cīņās ir izveidojušās garā stipras kaujas vienības, ir radīti spilgti Tēvijas mīlestības piemēri. Noslēdzoties kauju periodam, Ventas krastos varonīgā nāvē mirst pie Airītēm sava bataljona priekšgalā pulkv. Kalpaks, savas rotas priekšgalā Studentu rotas komandieris kapteinis Grundmanis un citi. Tāpat Lielupes krastos 18. maija dienā, kad lielinieki ir jau ielauzušies Kaugurciemā, kāpās Zolta rotas ierakumos, kapt. Zolts ar īstu Lāčplēša garu ar saujiņu savu kaŗavīru dodas pretuzbrukumā un padzen veselu sarkano bataljonu, mirdams savas rotas priekšgalā. Šie piemēri noder kā neizsmeļams varonības un spēka avots turpmākām cīņām.

Uz kādu laiku rimušās sadursmes starp mums un vāciešiem, pateicoties mūsu atturībai, tāpat arī tam apstāklim, ka daļas bija stipri aizņemtas frontē ar kaujas darbību, uzliesmo no jauna jū-

nija mēneša sākumā. Atkal tie ir vācieši, kuŗi pie Cēsīm uzbrūk mūsu Ziemeļ-Latvijas brigādes Cēsu pulkam. Redzot, ka vācieši sāk ņemt virsroku, Cēsu pulkam piesteidzās palīgā igauņu daļas, kopīgiem spēkiem satriecot vairāku dienu kaujās mūsu vēsturisko ienaidnieku. Liekas, ka būsim jau ar šo pretinieku galā, jo 3. jūlijā 1919. g. Strazdumuižā noslēgtais pamiers uzliek vāciešiem par pienākumu atstāt Rīgu un atiet uz Tukuma un Jelgavas rajonu, no kurienes sabiedroto valšķu militārie pārstāvji cerēja pamazām piespiest tos pavisam atstāt mūsu zemi. Saskaņā ar pamiera noteikumiem, Rīgu gan vācieši atstāj, bet viss drīzumā norāda, ka par Kurzemes atstāšanu tie i nedomā, jo sāk pienākt pat jauni spēki jau esošiem klāt no Vācijas. Tā brīvības cīņu gaitā mūsu mazā armija bija nonākusi līdz jaunam, ļoti kritiskam stāvoklim, — kaŗa darbībā ar 2 pretiniekiem, — Latgalē — lieliniekiem, bet Kurzemē — vāciešiem.

Pēc Strazdumuižas pamiera nāca pie varas atpakaļ Ulmaņa valdība. Mūsu valdības neaprobežotā varā pašreiz atradās diezgan lieli apgabali — visa Vidzeme un daļa Kurzemes, un galvenais — arī pati galvas pilsēta Rīga. Tie jau bija diezgan bagāti avoti priekš armijas palielināšanas un tālākās apgādāšanas ar visu vajadzīgo. Un tas mums bija jādara visai steidzīgi — jāpalielina mūsu armija. Līdz šim šķirti kaŗojošās Baloža un Ziemeļ-Latvijas brigādes tagad varēja apvienot. Tiek iecelts mūsu spēkiem kopējs virspavēlnieks, par kādu 10. jūlijā tiek nozīmēts ģenerālis Simansons. Pēdējais ar savu pavēli no 15.jūlija uzsāk 3 divīziju formēšanu — Kurzemes, Vidzemes un Latgales, pie kam Baloža brigāde tiek izvesta par Kurzemes divīziju, Zemitāna brigāde — par Vidzemes divīziju, katra divīzija 3 kājnieku pulku sastāvā. Kurzemes, Vidzemes divīzijas saformējās ātri, jo saņēma prāvus kadrus, ilgāk iet ar Latgales divīziju, kuŗa jārada no jauna, tomēr uz oktobŗa mēneša sākumu arī to var uzskatīt par saformētu. Bez šīm 3 divīzijām mināmi vēl Latgales partizāņu pulks un Liepājas garnizons. Pirmais bija izaudzis pats no sevis Balvu apkārtnē, pateicoties vietējo virsnieku uzņēmībai, Liepājas garnizons, pateicoties ģenerāļa Dankera enerģiskai rīcībai, sasniedza ap 1500 vīru lielus spēkus. Pirms izšķirošo kauju sākuma ar Bermontu, tiek panākts, ka vācu landesvērs pārbrauc no Tukuma rajona uz lielinieku fronti. Tādi bija tie spēki, kuŗi atradās mūsu virspavēlnieka rīcībā cīņai ar 2 pretiniekiem — sarkaniem Latgalē un bermontiešiem — Kurzemē. Abu šo pretinieku aizmugurē atradās neizsmeļamā dzīvā spēka un apbruņojuma avoti, no kuŗiem stiprināt fronti. Mūsu valstij nonākot tik grūtā stāvoklī, armijas priekšgalā bija no svara nolikt personu, kuŗai armija ticētu, kuŗa spētu aizraut armiju sev līdz, iedvest viņā vajadzīgo uzvaras garu. Šādu virspavēlnieku, mūsu armija atrada ģenerāļa Baloža personā, kuŗš uz šo posteni tiek nozīmēts 16. oktobrī. Drusku vēlāk par armijas štāba priekšnieku tiek nozīmēts ģenerālis Radziņš.

Izglītības ministrs profesors A. Tentelis.

Mūsu stāvoklis pret mūsu pretiniekiem atļāva mums pielietot darbības principu, kuŗu stratēģija apzīmē par darbību uz iekšējām operācijas līnijām, līdzīgi kā tas bija ar Vāciju pasaules kaŗā, sitot pretiniekus pa daļām, vēršoties pa priekšu pret vienu, pēc tam pret otru, kā to gribēja darīt pasaules kaŗā Vācija, sakaujot vispirms frančus, bet pēc tam krievus. Novērtējot abus pretiniekus, mūsu armijas virspavēlniecība nāk pie slēdziena, ka pa priekšu jāsakauj Bermonts. Bermontieši bija ļoti aktīvi, ko viņi parādīja 8./9. oktobra dienās, pāriedami uzbrukumā ar nolūku ieņemt Rīgu, turpretim sarkano izturēšanās bija ļoti pasīva. Pēdējie bija stipri aizņemti ar cīņām ar daudzajām baltām armijām, kā: Kolčaka, Deņikina un Judeniča, kuŗas visas izgāja uz padomju varas gāšanu un caur to priekš sarkaniem bija daudz bīstamāki pretinieki kā Latvija, kuŗa tikai gribēja atkaŗot savu zemi. Aiz šiem motīviem arī mūsu armijas galvenie spēki tiek vērsti pret Bermontu, kā mūs visvairāk apdraudošu. Reiz tāds lēmums bija pieņemts, bija apstākļiem atbilstoši jāsadala savi spēki, vēršot pret svarīgāko pretinieku — Bermontu — spēku maksimumu, turpretim pret sarkaniem iztiekot ar spēku mīnimumu. Pret Bermontu tiek sakopoti sekoši spēki: Vidzemes un Latgales divīzijas, no Kurzemes div. izdalīta pulkv.-ltn. Hasmaņa grupa darbībai Jaunjelgavas rajonā, sastāvoša no 3 btl. (I. btl. — 1. Liep. k. p. II. btl. — 3. Jelg. k. p.), bez tam kā pret Bermontu vērsts ir jāskaita arī prāvais Liepājas garnizons, kuŗš, sēdēdams Bermonta armijas flankā un dziļā aiz-

mugurē, pievilka prāvus tā spēkus. Trūkstošo pārspēku artilerijā solījās atvietot sabiedroto kaŗa flote. Ar šādu spēku koncentrējumu pret Bermontu bija jāiztiek, jo vēl vairāk novājināt Latgales fronti bija pārāk bīstami, kur bija palikuši apm. tikai 4 pulki, no Kurzemes divīzijas apm. 2 pulki (no 1. Liep. k. p. un 3. Jelg. k. p. pa 1 btl. un Ventspils k. p.), bez tam Latgales part. p. un landesvērs. Tāds spēku sadalījums uz mūsu divām frontēm no armijas virspavēlnieka ģenerāļa Baloža izrādījās par ļoti pareizu. Pret Bermontu bija radīts iespējamais pārspēks, kuŗš spēja to 25 dienās sakaut un izdzīt no Kurzemes. Sākot savu uzbrukumu 3. nov. dienā, uz 28. nov. mūsu pulki jau stāvēja uz leišu robežas. Arī Latgales frontē mūsu spēki kauju dienās ar Bermontu pilnīgi noturēja savas pozicijas. Tā, pateicoties mūsu augstākās vadības mākslai un mūsu kaŗavīru varonībai, decembŗa mēn. sākumā mēs bijām tikuši no bīstamākā pretinieka vaļā. Visa mūsu armija bija kļuvusi brīva darbībai pret lieliniekiem Latgalē.

Ar šīs darbības iesākšanu nedrīkstēja vilcināties, jo laika zaudēšana nāca mums tikai par ļaunu. Lieta tā, ka lielinieku stāvoklis beidzamā laikā sāka strauji uzlaboties. Vēl pirms mūsu uzbrukuma sākuma pret Bermontu bija no sarkanarmijas sakautas Kolčaka un Deņikina armijas. Izšķirošu kauju dienās ar Bermonta armiju Padomju Krievijas armiju stipri nodarbināja Judeničs, kuŗa armija sākumā gūst ievērojamas sekmes un sāk pat tuvoties Petrogrādai, bet tad pilnīgi negaidot tiek sakauta un sabrūk. Visi šie notikumi bija priekš mums no lielākā svara, jo nedeva iespēju sarkaniem piegriezt vērību mūsu Latgales frontei, kuŗu Bermonta dienās mēs bijām spiesti tā novājināt. Visi šie pretinieki bija atkrituši uz decembŗa mēneša sākumu. Ar 3. janvāri 1920. g. atkrīt arī Igaunija, kuŗa taisni tad, kad mēs tikai sākām Latgales atbrīvošanu, noslēdza ar Padomju Krieviju pamieru. Viss minētais bija ievērojami uzlabojis lielinieku stāvokli viņu daudzajās frontēs, nāca brīvi daudzi spēki, kuŗus varēja vērst pret mums. Visu šo vērā ņemot, mūsu armijas virspavēlnieks apzinājās, ka mēs vieni pie jau aprādītiem politiskiem un stratēģiskiem apstākļiem Latgali atbrīvot nespējam, bet jādara tas kopā ar kādu sabiedroto. Par tādu kļūst Polija. Poļi paši piesolās palīdzēt mums pie Latgales atbrīvošanas piedalīties ar 2 kājnieku un 1 kaval. divīzijām prasot par to vienīgi, lai mēs baŗotu visu to kaŗaspēku, kuŗš būs Latgalē, bez tam lai iegūtais dzelzceļu materiāls tiktu dalīts uz pusēm. Šīs prasības bija tik mazas, ka uz viņām iegājām, lai gan attiecībā uz apgādi mēs nebijām pilnībā spējīgi šo saistību pildīt.

Ar šādu palīdzību — tik spēcīgu sabiedroto — mēs varējām droši ķerties pie Latgales atbrīvošanas.

Kas attiecas uz Latgales atbrīvošanas sākumu, tad viss atkarājās no tā, kad mēs būsim gatavi, jo stāvēja priekšā daudz sagatavošanās darbu. Lielas grūtības radīja sliktais mūsu dzelzsceļu stāvoklis, kuŗiem tagad vajadzēja veikt plašu kaŗaspēka pārvadāšanu no rietumiem uz austrumiem.

Zemkopības ministrs J. Birznieks.

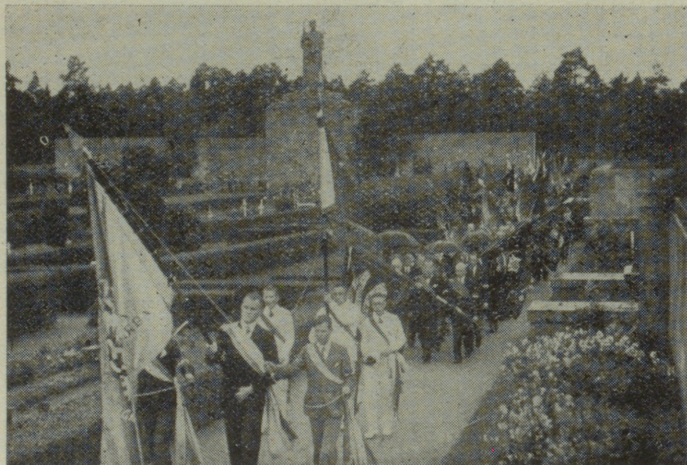
Uzbrukuma sākums beidzot tiek fiksēts priekš labā spārna — Daugavpils rajonam — 3. janvārī, bet priekš kreisā spārna — Jaunlatgales rajonā — 8. janvārī. Līdz uzbrukuma sākumam uz Latgales fronti bija jāpārvietojas atpakaļ pulkv.-ltn. Hasmaņa grupai, kuŗa bija izdalīta no Kurzemes divīzijas darbībai pret Bermontu, bez tam visai Latgales divīzijai. Ar šo spēku pienākšanu mūsu spēki Latgales frontē pieauga, var rēķināt, pat līdz 3 div., jo bez Kurzemes un Latgales div. frontē esošie Latgales part. p. un landesvērs sava lieluma dēļ pilnīgi var tikt pielīdzināti vienai div. (Kurzemes div. — 5500 durkļu, Vidzemes div. — 5000 durkļu, Latgales div. — 4400 durkļu, Latg. part. p. — 2300 durkļu, landesvēra — 2000 durkļu). Kas zīmējas uz Vidzemes div. un Liepājas garnizonu, apstākļi vēl neatļāva tūliņ šos spēkus noņemt no leišu robežām. Vienu daļu no šiem spēkiem bija domāts pārsviest uz Latgales fronti uzbrukuma laikā. Tā Valmieras pulka pārsviešana notiek laikā no 13.—20. janv., dalību kaujās šī pulka vienības sāk ņemt no 19. janv. Pārējās daļas pienāk jau pēc uzbrukuma izbeigšanās.

Latgales atbrīvošana velkas drusku ilgāk, kā tas bija ar Bermontu. Virspavēlnieka sprausto līniju kaŗaspēks sasniedz tikai 4. februārī, taisni pēc 1 mēn. pēc uzbrukuma sākuma. Tas notika galvenām kārtām tāpēc, ka uzbrukuma izvešanu stipri apgrūtināja bargie ziemas apstākļi. Kaujām Latgalē nebija tā spraiguma, kā pret Bermontu.

To liecina pulku zaudējumi. Tā 9. Rēzeknes k. p. no sava zaudējuma kopsumas atbrīvošanas karā — 4 virsn. un 83 instr. un kar. krituši — Latgales frontē ir zaudējis tikai 12 krit., tāpat 8. Daugavpils kājn. pulks — no 16 virsn. un 195 instr. un kar. kritušiem — Latgales frontē ir zaudējis 20 krit. Arī Kurzemes div. daļās zaudējumi Latgalē uzbrukuma laikā nav daudz lielāki un proti, 1. Liepājas k. p. ir zaudējis 1 virsn. un 41 instr. un kar. kritušos, 3. Jelgavas k. p. — tikai 12 instr. un kar. kritušos. Šie skaitļi ir ievērojami zemāki par zaudējumiem, kuŗus pulki cieš kaujās pret Bermontu. Tā 6. Rīgas k. p. zaudē 4 virsn. un 70 instr. un kar. kritušos, 8. Daugavpils k. p. — 16 virsn. un 175 instr. un kar. kritušos.

Virspavēlnieks armijai par galīgi sasniedzāmo mērķi bija nolicis līniju (sk. Latvijas karti mērogā 1:400 000) Osvejas ez., tālāk Zilupe līdz apm. Krasnoi rajonam, no kuŗa punkta tā pārsviežas uz Ludzas upi Barausi rajonā, tālāk Grešnaja Gora, Katleši. Šis uzdevums bija jāveic līdz 1. febr. Kā jau augstāk bija minēts, tas visā pilnībā izdodas tikai 4. febr. Visumā mūsu daļas no gala mērķiem gan neatradās tālāk par apm. 10 klm., pa lielākai daļai pat tikai 3—5 klm., kā tas bija labajā spārnā un pa daļai centrā, kur darbojās 3. Jelgavas, 9. Rēzeknes kājn. pulki, Landesvērs un 2. Ventspils k. p. Drusku vairāk bija atlicies veikt 1. Liepājas k. p., kuŗš uz 31. janv. atradās tikai uz līnijas Piteļezers, Visokoja ez., tā kā līdz Zilupei palika vēl ap 10 klm. Tas pats jāsaka par Latg. part. pulku, kuŗš vēl nebija ieņēmis svarīgo Augšpils ceļu mezglu. Nākošās dienās pēc 1. febr. daļas nobeidz Latvijas atbrīvošanu, nostājoties 4. febr. uz virspavēlnieka noteiktās līnijas. Uzbrukumam izbeidzoties, mūsu armija stāvēja frontē sākot ar Osvejas ez. līdz Katleši, skaitot no labā spārna sekošā kārtībā: 3. Jelg. k. p., 9. Rēzeknes k. p., Landesvērs, 2. Ventspils, 1. Liepājas, 4. Valmieras, Latg. part., 8. Daugavpils, 7. Siguldas k. pulki.

Lai gan, kā redzējām, mūsu uzbrukums Latgalē noslēdzās tikai 4. febr., bet jau uz 1. febr. plkst. 12 Maskavā tiek noslēgts pamiers starp Latviju un Padomju Krieviju.

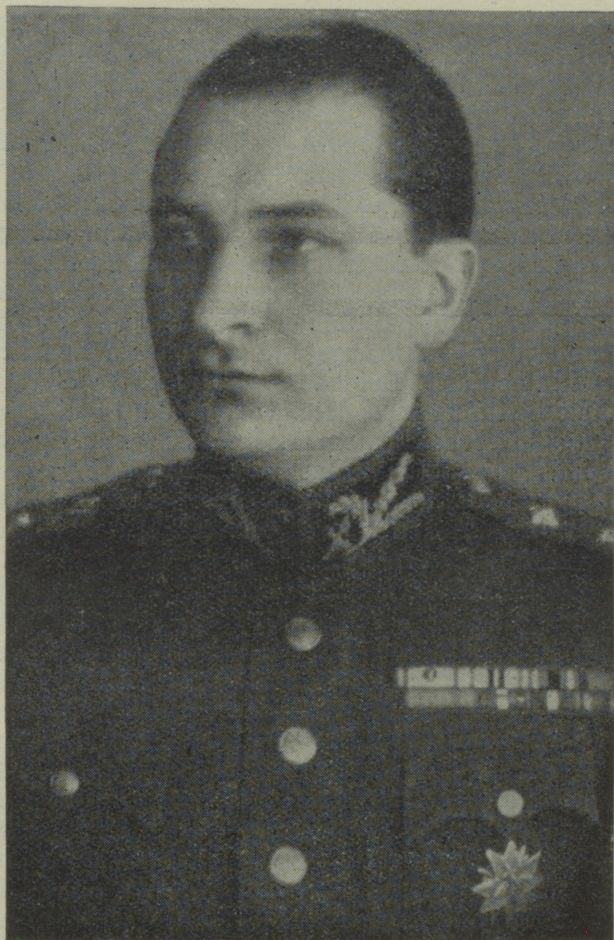
Strādnieku arodbiedrību jaunie karogi Brāļu kapos.

Šis pamiers un viņa noteikumi bija diezgan īpatnēji. Pamiers taču nozīmē kaŗa darbības pārtraukšanu. Šoreiz tas tā nebija. Mūsu daļas turpināja uzbrukt pēc pamiera noslēgšanas. Arī pēc mūsu uzbrukumu apstāšanās, kaujas darbība nepārtraucās, bet reizēm uzliesmoja diezgan intensīvi. Citādi tas arī nemaz nevarēja būt, reiz pēc pamiera noteikumiem tas nebija darāms zināms kaŗaspēkam. Kaŗaspēks par pamieru neko nezinādams, turpināja vest parasto kaujas darbību. Faktiski pamiers mums neko nedeva, bet sarkaniem ļoti daudz. Pēdējiem tagad bija garantija, ka mūsu armija tālāk par pamiera noteikumos minēto līniju, kuŗa sakrita ar 4. febr. sasniegto līniju, neies. Tas deva tiem rīcības brīvību. Sarkanie tagad varēja no mūsu frontes spēkus noņemt, bet izdevīgā brīdī pat tos koncentrēt, lai pārietu uzbrukumā. To pretinieks arī dara visu febr. mēn. pirmo pusi. Plašs uzbrukums notiek 6. febr. dienā Valmieras un Liepājas pulku frontē. Ar lieliem zaudējumiem pretinieka pusē šie uzbrukumi tiek atsisti. Kad šādā ceļā neizdodas gūt panākumus, pretinieks izmēģinājās saindēt mūsu armiju aģitācijas ceļā. Te nu izrādījās, ka sarkanie itin labi zina, ka ir noslēgts pamiers, aicināja mūsu kaŗavīrus uz pāriešanu sarkano pusē un brāļošanos — bet arī šinī virzienā bez kādām sekmēm. Lai gan pamiers bija noslēgts, mēs nebūt nedrīkstējām daļas no frontes noņemt, mūsu armija turpināja sargāt austrumu robežu pilnā sastāvā. Taisni otrādi, uz Kurzemes robežas brīvas kļuvušās daļas tiek nekavējoši pārsviestas uz Latgali. Tā februāŗa mēn. vidū frontē ierodas 5. Cēsu kājn. pulks, ieņemdams kaujas iecirkni starp 1. Liepājas un 4. Valmieras kājn. pulkiem, bet marta mēn. vidū — arī 6. Rīgas kājn. pulks, kuŗš iespiežas starp 1. Liepājas un 5. Cēsu kājn. pulkiem. Tālāk maija mēn. frontē ierodas no Liepājas garnizona daļām saformētā Zemgales div., ieņemot iecirkni starp Daugavu un Osvejas ez. Jāteic gan arī, ka šinī laikā mūsu fronte pagarinājās, jo bija jānomaina poļu daļas, kuŗas līdz šim ieņēma iecirkni no Daugavas līdz Osvejas ez. Tas notiek marta mēn. otrā pusē. Arī mūsu armija nevarēja ievērot pamiera noteikumus, tīri vienkārši tāpēc, ka par tāda noslēgšanu nekā nezināja. Nerunājot jau nemaz par zemākiem priekšniekiem, pat divīziju štābi par to neko nezināja. Pilnīgi dabīgi tāpēc, ka kaŗš arī pēc pamiera noslēgšanas turpinājās, vienīgi gan ar to ierobežojumu, ka mūsu armija nevirzījās vairs tālāk uz austrumiem, bet palika uz vietas. Toties tas nekavēja izvest plašākā mērogā izlūkošanu, lai arvien būtu lietas kursā par pretinieka spēku daudzumu un nodomiem. Zem izlūkošanas maskas daļas izved arī dažus īstus uzbrukumus, nolūkā iegūt kaŗa trofejas. Šinī ziņā plašas medības tiek sarīkotas pēc pretinieka baterijām. Lielgabalu atņemšanas „sezonu“ atklāj 1. Liepājas k. p., kuŗš 1. maijā Zilupes rajonā noceļ vienu 3 coll. pretinieka bateriju un atved to līdz Zilupei, vienīgi tilta trūkums pār pēdējo neatļauj to dabūt savā pusē, tā kā nākas ierobežoties ar lielgabalu sabojāšanu. 9. maijā liepājnieki no jauna iet pēc baterijas un šoreiz to pārved mājās. Latg. part. p. maija mēn. vidū atņem sarkaniem vienu bateriju

pie Meļņicas, kuŗu pārgādā mūsu pusē pilnā sastāvā. Kā kuriozums ir jāatzīmē, ka šī pati baterijas apkalpe sekmīgi apšaudīja savējās bruņu mašīnas no baterijas lielgabaliem, kad tās ar savu uzbrukumu mēģināja aizkavēt baterijas aizvešanu. To pat izdara arī 4. Valmieras k. p. 12./13. jūnija dienās Krasnoi rajonā. Šāda daļu uzņēmība sāk darīt drīzumā galvas sāpes armijas virspavēlnieka štābam, jo atstāj nelabvēlīgu iespaidu uz iesāktām miera sarunām, tā kā seko rīkojums šādus izlūku gājienus, „kur tiek veselas baterijas atvestas mājās, pārtraukt". Bez šādiem lielākiem izlūku gājieniem, kuŗi jau bija skaitāmi par veselu uzbrukumu, mazāki notika gandrīz vai katru dienu, pie kam tādu trofeju iegūšana, kā daži ložmetēji jeb patšautenes un gūstekņus — bija parasta lieta. Mūsu daļu uzņēmība, izlūku drosme noveda pat pie tā, ka neitrālā josla vietām pieauga līdz 20 klm., lai varētu justies drošībā no mūsu pārgalvīgajiem izlūkiem. Sevišķi dziļi aizmugurē tiek glabāti lielgabali. Tik plaša neitrālā josla deva iespēju vietām noorganizēties vairākiem zaļo pulciņiem, jeb tā sauktai „zaļo armijai".

Lai gan pamiers bija noslēgts jau 1. febr., tomēr pienāk 16. aprīlis, līdz kamēr iesākas miera sarunas. Arī tās stipri velkas gaŗumā, jo miers tiek noslēgts tikai 11. aug. Padomju Krievijai nebija kur steigties, jo caur vilcināšanos viņa tikai varēja iegūt, sagaidot varbūt izdevīgākus apstākļus priekš sarunām. Miera sarunu laikā tiešām tādi arī rodas, jo sarkanā armija 1920. g. vasarā, gūdama sekmes pret poļiem, uz augusta mēn. sākumu strauji iebruka Polijā un tuvojās Varšavai. Drīz pēc šīs uzvaras gan sekoja vēl straujāka bēgšana, līdz kuŗas sākumam mūsu miera delegācija gan jau bija paspējusi noslēgt mieru. Ja metam skatu uz kartes, tad 4. febr. ar kaujām sasniegtā līnija stipri atšķiŗas no mūsu tagadējās robežas, tikai savā vidējā daļā ap Zilupi sakrisdama ar to. Visumā esam no iekaŗotā daudz vairāk atdevuši atpakaļ, nekā ieguvuši. Ir atdots ap 20 klm. dziļš un 30 klm. gaŗš apgabals Osvejas-Drisas rajonā, tikpat liels arī austrumos no Karsavas Krasnoi rajonā. Kas attiecas uz ieguvumiem, tad tādi ir saņemti pašā kreisā spārnā, Katleši rajonā, apm. 20 klm. gaŗā un 10 klm. dziļā joslā. Šis beidzamais apgabals bija priekš mums ļoti nepieciešams, jo citādi svarīgais Jaunlatgales dzelzceļu mezgls un arī dzelzceļa posms Jaunlatgale — stac. Žiguri ietu gaŗ pašu robežu. No Padomju Krievijai atdotiem 2 apgabaliem mums bija no svara paturēt Osvejas-Drisas rajonu. Tas būtu ievērojami saīsinājis mūsu robežu, novirzījis to vairāk pa dabiskām līnijām, bez tam šinī rajonā dzīvoja arī diezgan daudz latviešu. Lai gan Padomju Krievija nebija sevišķi skopa teritoriālā ziņā, tomēr mums nezināmu apstākļu dēļ attiecībā uz šo apgabalu bija sevišķi nepiekāpīga. Tā kā jau minēto nelabvēlīgo apstākļu iestāšanās stratēģiskā ziņā neatļāva mūsu delegācijai ar miera noslēgšanu vilcināties, neatlikās nekas vairāk, kā piekāpties, kas deva iespēju uz 11. aug. noslēgt mieru.

1920. g. 11. aug. apklusa ieroči. Mūsu virspavēlnieks ģenerālis Balodis ar tiešām lepnu skatu varēja atskatīties uz veikto darbu. Samērā īsā

Iekšlietu viceministrs A. Bērziņš (sakarā ar balsstiesību piešķiršanu ministru kabinetā).

laikā un ar lielākām sekmēm bija noslēdzies mūsu brīvības kaŗš. Neviens pilnīgi latvisks apgabals nebija palicis zem svešas varas. Visas sarežģītās stratēģiskās un diplomātiskās problēmas bija atrisinātas visizdevīgākā veidā. Kaŗu noslēdzot ar visiem saviem kaimiņiem esam uzglabājuši vislabākās attiecības, kas deva iespēju drīzumā vien pēc kaŗa beigām, noslēgt savienību ar Estiju, bet vēlākā laikā nodibināt ciešas saites arī ar Lietuvu. Cik ātri te varēja kļūdīties, radīt apstākļus, kur saprašanās paliktu varbūt pilnīgi neiespējama. Jau tad ģenerālim Balodim bija skaidrs, ka jāatstāj ceļš un iespējamības uz ciešu Baltijas valstu sadarbību. Tā tas pašreiz ir noticis, tad to lai diplomāti nepieraksta tikai sev — savām spējām, veltas būtu viņu pūles, ja virspavēlnieka tāļredzīgais skats jau tad nebūtu sācis veidot ceļu šādai ciešai sadarbībai. Savā brīvības kaŗā mēs neesam bijuši vieni, mums ir bijuši arī vērtīgi palīgi jau agrāk ir ticis minēts Polijas vārds, kuŗa pret niecīgām kompensācijām pati piedāvājās palīdzēt atbrīvot Latgali. Šī palīdzība ļoti ievērojama, jo visu Dienvid-Latgali, sākot ar Daugavpils — Rēzeknes dzelzceļu uz dienvidiem no līnijas Viški, Ješa ez., Annopole, 40—50 klm. platā un pie 100 klm. dziļā joslā, ir atkaŗojuši poļi, atdodami šo apgabalu marta mēn. vidū mūsu pilnīgā rīcībā. Ar Igaunijas armiju visu brīvības cīņu laiku mums ir pastāvējusi visciešākā sadarbība. Igauņi bijuši daudz laimīgāki savās brīvības cīņās, viņus arī

vairāk bija saudzējis pasaules karš, kā Latviju, pateicoties tam, viņiem sekmīgāk veicās arī daļu formēšana. Saformētās daļas ar somu palīdzību janv. mēn. 1919. g. pāriet uzbrukumā un janv. uz 1. febr. 1918. g. lielākā tiesa Igaunijas ir brīva. Šis apstāklis atļauj igauņiem palīdzēt mums vairāk, nekā mēs to varējām viņiem. Lai atkārtoti minām mūsu Ziemeļ-Vidzemes atbrīvošanu, no Igaunijas karaspēka tālāk lielo pretimnākšanu pie pulkveža Zemitāna brigādes formēšanas. Sevišķi svarīga ir viņu palīdzība Cēsu kaujās, jo tās iznākums deva mums iespēju atkratīties no vāciešu aizgādniecības. Beidzot — kritiskajās Bermonta dienās igauņu karaspēks turēja daļu no mūsu frontes pret sarkaniem Latgalē uz ziemeļiem no Liepnas, ap 20 klm. platā iecirknī. Tā bija ievērojama palīdzība Latvijas grūtajās brīvības cīņās. Ja gribam zināt par to, par cik mēs palīdzējuši saviem kaimiņiem, tad attiecībā uz Igauniju par kādu palīdzību varbūt tikai par tik daudz runa, par cik vispār būtu bijis iespējams pastāvēt Igaunijai, bez Latvijas. Toties Lietuvai Bermonta sakaušana pie Rīgas bija neatsverama palīdzība, jo atlikās tikai atejošās Bērmonta daļas vajāt. Ja mūsu brīvības kaŗa stratēģiskā pusē mums nav ko kritizēt, tad citādi tas ir ar pielietoto taktiku. Vispār priekš krievu armijas daudzi pasaules kaŗa atzinumi un piedzīvojumi paskrēja nepamanīti, nepārnāca pateicoties tam daudz kas arī uz mūsu armiju. Kā galvenos trūkumus lai minu — lineārās taktikas pielietošanu, uzbrukšanu garās strēlnieku ķēdēs un grupās taktikas nepielietošanu. Tas prasīja neapšaubāmi daudz lielākus zaudējumus, kā tas būtu bijis, ja pielietotu dziļu taktiku un grupas taktiku. Par nemācēšanu kaŗot ir jāsamaksā ar cilvēku dzīvībām. Kas attiecas uz pretiniekiem, tad sarkano taktiskā vadība rīkojās tāpat, vienīgi Bermonta armijas vācu daļas šinī ziņā bija izņēmums.

Cik tad īsti ilgi ir vilcies mūsu brīvības kaŗš? Pirmā kauja, drīzāk sadursme, norit Raunas krastos 18. decembrī 1918. g. Uz šo dienu zem sarkano spiediena atejošas vācu daļas bija aizgājušas aiz Cēsīm, caur ko Cēsīs stāvošā rota izbīdās pirmā līnijā. Lai noskaidrotu sarkano atrašanos, rotas kom. minētā dienā izsūta Valmieras virzienā izlūkus, kuŗi pie Raunas tilta uzduŗas uz sarkaniem un saņem pirmo uguns kristību.

Tā kā kaŗa darbība turpinājās līdz miera noslēgšanai, apaļiem skaitļiem, dabūjam, ka kaŗš ir vilcies 1 g. 8 mēn.

Kas attiecas uz zaudējumiem, tad brīvības kaŗš ir prasījis ap 50 virsnieku, 850 instr. un kar. dzīvības. Parasti kaujas gan nav bijušas gaŗas un izbeigušās vienas dienas laikā, bet ir arī daži izņēmumi. Gaŗākā kauja ir — Torņakalna kauja, kuŗa ilgst no 3.—11. nov., kuŗā mūsu zaudējumi ir vērtējami uz 15 virsn. un 130 instr. un kar. kritušiem.

15 gadi šķiŗ mūs no kaŗa gadiem, bet nav aizmirsti tie, kuŗi savas galvas nolikuši uz Tēvijas brīvības altāŗa. Arvien vēl turpina pacelties pieminekļi, tur, kur to vēl nebija. Latvju tauta nav aizmirsusi un neaizmirsīs savus kritušos — labākā ķīla, ka viņa dzīvos mūžīgi.

Doc. L. Ausējs.

J=U+P+E

(Jaunības formula).

Dažādu vēlēšanos starpā, kas slēpjas cilvēka dvēselē, neapšaubāmi viena no biežāk sastopamām — griba palikt jaunam. Lai arī cik neprātīga liktos šī griba, lai cik neizpildāma rādītos šī vēlēšanās, tomēr atkal un atkal pie tās tīkas atgriezties un domāt, it sevišķi tiem, kam jaunība grib sacīt ardievas — ja jau nu nav iespējams saglabāt mūžīgu jaunību, ja nevar laika riteni pagriezt atpakaļ, tad varbūt tomēr var uzglabāt jaunību iespējami ilgi vai vismaz kaut cik it kā atjaunoties. Ne par velti visa mūsu dienu pasaule tik dzīvi interesējas par tā saucamajiem atjaunošanas mēģinājumiem, par kuŗiem cilvēki sapņojuši no sen-seniem laikiem, radīdami leģendas par dzīvības eleksiru. Cilvēks gatavs dažbrīd vai pat velnam pārdot savu dvēseli — atcerēsimies brīnišķīgo leģendu par Faustu — lai tikai vēl varētu baudīt tos dzīves priekus un visu dzīves izjūtu, kas saistīti ar jaunības spēku, jaunības dzīves spraigumu un drosmi.

Bet lai cik labi veikušies atjaunošanas mēģinājumi, tie vēl, ja arī par tiem nešaubas, pieejami tikai pavisam niecīgai cilvēku daļiņai. Tāpēc atliekas vai nu tikai sapņot par jaunības atgriešanos vai arī darīt to mazumiņu, kas ir cilvēka spēkos un kas ļauj iespējami ilgi saglabāt jaunības dzīves izjūtu, jo gadus apturēt nevaram nedz arī spējam paiet pa laika taku atpakaļ.

Šā raksta nolūks — uzrādīt to svarīgāko, kas palīdz uzglabāt jaunības dzīves uztveri, citiem vārdiem, itkā palikt jaunam iespējami ilgi. Šos jaunības uzturēšanas līdzekļus var īsi savilkt kopā īpašu apzīmējumu veidā un tā dabūt itkā jaunības formulu, kas atrodama šā apcerējuma virsrakstā: J=U+P+E.

Ar U šeit īsāk apzīmēts vārds uzdevums. Viens no svarīgākiem līdzekļiem saglabāt jaunības sparu ir tas, ja cilvēkam jāpilda kāds uzdevums dzīvē, ja cilvēks jūtās kaut kam nepieciešami vajadzīgs ārpus sevis. Šī apziņa atraisa cilvēka spēkus, tos vairo un vienmēr tur gatavībā, un jo lielāks un cēlāks tas uzdevums, kas cilvēkam jāpilda, jo dziļāks un bagātāks liekas tas avots, no kuŗa nāk šie spēki. Dzīvē simtiem un tūkstošiem tādu piemēru, kur cilvēks, kas līdz tam likās neievērojams un pat ne visai derīgs, nostādīts tādos apstākļos, kas no viņa prasa daudz spēku, brīnišķīgā kārtā tos bieži arī atrod un pārsteidz citus ar saviem panākumiem. Protams, daudz lielākā mērā tas zīmējas uz cilvēkiem, kuŗos jau

skaidri iezīmējas zināmas dāvanas. Šādi piemēri lielā daudzumā sastopami gadījumos, kur nākās strauji attīstīties un veidoties, kā tas bija, piem., mūsu valsts pirmajos patstāvības gados, kad radās vajadzība pēc ierēdņiem, ministriem, sūtņiem, valsts vadītājiem, kaŗa vadoņiem, zinātniekiem u. tml. Zināms, ne jau visi izrādījās par noderīgiem, bet liela daļa bija pilnīgi savās vietās un daži izvirzījās pat par pirmklasīgiem darbiniekiem. Viņu vārdus mēs visi ļoti labi zinām, un ja gribu šeit minēt tikai vienu vārdu, tad tāpēc, ka tas visspilgtāk attaisno teikto par kāda pārpersonīga uzdevuma pildīšanu kā jaunības uzturēšanas līdzekli: tas ir mūsu Ministru Prezidents, Dr. K. Ulmanis, kuŗa vārdu daudzinās paaudžu paaudzes par dažādiem nopelniem, bet kuŗa personība visā savā lielumā un taisni, sava jaunības spara ziņā pilnīgāk pieejama tikai viņa laika biedriem. Cik dažādu pārpersonīgu uzdevumu nav bijis, nav un nebūs jāpilda šim valstsvīram, bet līdz ar to arī laikam gan kāds pavisam retais varēs mēŗīties un līdzināties kūsajošas un neizsīkstošas enerģijas ziņā ar mūsu Tautas Vadoni. Ne par velti vēl saeimas laikā kāds no deputātiem viņu salīdzināja ar motoru, kas var darboties 24 stundas dienā.

Šo pašu domu pastiprina pretējie piemēri: ja cilvēkam atņem tā svarīgāko dzīves uzdevumu, tad viņš bieži tāpēc vien itkā sabrūk un gadās, pat atvadās, no šīs zemes dzīves. Tā tas bieži vien notiek ar pensionētiem skolotājiem, ierēdņiem u. c. darbiniekiem, kas, vēl palikdami darbā droši būtu dzīvojuši dažu labu gadu, jo vispārīgais organisma stāvoklis to pilnīgi pieļautu. Bet šī apziņa, ka cilvēks vairs nav nekam lāgā vajadzīgs, tā iedarbojas uz visu viņa ķermeni, kā notiek tas, ko jau minēju.

Statistika rāda gandrīz vai brīnišķīgas lietas: tie slimnieki, kas nodrošināti slimo kasēs, gluži līdzīgos apstākļos saslimst vieglāk un ātrāk un saslimuši ilgāk slimo salīdzinot ar tiem, kam dzīves nepieciešamība neļauj saslimt vai vismaz ilgi slimot. Tas sevišķi spilgti izpaužas dažādu ievainojumu gadījumā, kas caurmērā lēnāk dzīst tiem, kuŗus nekas sevišķs nespiež ātrāk izveseļoties.

Tā tas ir viscaur dzīvē: pienākuma un nepieciešamības apziņa, kāda neatliekama un svarīga uzdevuma pildīšanas priekšstats un doma kārto tā cilvēka miesas un gara spēkus, lai viņš varētu pildīt savu uzdevumu. Tāpēc tad arī tas ir tik svarīgs līdzeklis jaunības un dzīves spara saglabāšanai.

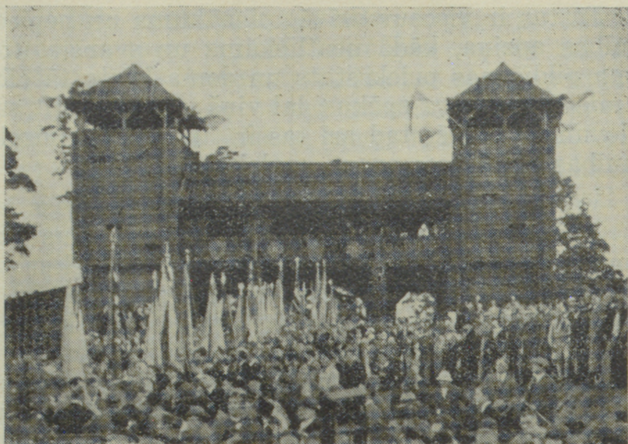
Varētu kāds iebilst: jā tas jau varbūt viss labi, bet kur lai ikdienas cilvēks ņem šādus lielus uzdevumus? Atbilde pavisam vienkārša: tie nekur tālu nav jāmeklē — savā ģimenē, tuvākā apkārtnē un sabiedrībā tādu uzdevumu visai daudz. Ja kas grib vēl augstākus mērķus, tad aizsarga uzdevums ir tik liels un cēls, ka tam ne tikai vērts ziedot savus spēkus, bet tas līdz ar to nāk arī pašam ziedotājam par labu ar to apziņu, ka jāveic tādi pienākumi, kas iet pāri personīgām interesēm.

Turpmākais jaunības formulas loceklis ir P, kas šeit rodas no vārda prieks saīsinājuma. Ar šo vārdu es mazāk domāju kādas izpriecas vai kādu īslaicīgu prieku, (arī tie ir labi), bet gan visu dzīves uztveri — dzīves prieku, priecīgu prātu, saulainu omu, to svarīgo rakstura īpašību, kas neļauj nokārt degunu, vaimanāt un gausties neizdošanās un neveiksmju gadījumā, bet grib spītēt dzīves negaisiem. Šis līdzeklis jaunības uzturēšanā saistās ar jau minēto, bet ir daudz svarīgāks par to, tāpēc to lieku otrā vietā, un ja gribētu vairāk sekot matēmātikas likumiem, tad šis loceklis, kā mēdz teikt matēmātikā, būtu jāņem kvadrātā. Tas tāpēc, ka dzīves priecīgi cilvēki neiztērē tik ātri savas dzīves enerģiju, kā saīgušie, smaga rakstura cilvēki, jo tie visas dzīves grūtības un neveiksmes uztveŗ daudz sāpīgāk, un tāpēc to dzīves riteņi iet smagi, ar lielāku berzi. Turpretim labs gara stāvoklis, un priecīgs prāts ir tā smēre riteņiem vai eļļa mašīnai, kas tiem piešķiŗ vieglāku gaitu. Dr. K. Ulmanis par saulaino omu saka tā:

„Jautra un saulaina oma ir vairāk vērta nekā lielas bagātības. Jaunatnei būtu jāzina, ka ir iespējams tādu ieaudzināt, jāzina, ka dvēseli tāpat kā ķermeni var pārcelt no ēnas saules gaismā. Tāpēc darīsim to! Ja kaut kā iespējams, aizsmej bēdas prom!

Ministru Prezidents ar Kaŗa Ministri strādnieku svētkos.

Vadoņa vārti brīvdabas muzejā.

To var izdarīt, ja cilvēkam ir kaut jele mazākā filozofiska dzīsliņa, ja viņš māk saņemt dzīves joņojumus, kaut cik aukstasinīgi, izņemot to gadījumu, kad pašpārmetumi ceļas no viņa paša netaisnīgas rīcības. (K. Ulmaņa „Sabiedriskie raksti", 288. l. p.).

Mūsu Tautas Vadonis pagalam neieredz īdzību, kā tas redzams no šādiem vārdiem: „Īdzība ir sabiedrības inde, privātdzīves mēris, kaimiņu sadzīves lietuvēns un mājas velns. Mēs dažreiz izturamies tā, it kā mēs visu pasauli uz saviem pleciem turētu. Nav iemesla. Arī bez mums pasaule griezīsies ap savu asi vēl labu laiciņu." („Sab. raksti" 325. l. p.).

Tāpēc vajadzētu tam, kas grib uzturēt savu jaunību un vispār gudri vadīt savu dzīvi, pieņemt par noteicēju šādu pamatlikumu: vienmēr jāuztur jautrs un modrs gars, ko nevar satrīcināt nekādas grūtības un bēdas, nekādi zaudējumi un neveiksmes, nekādas pat vislielākās nepatikšanas.

Kā to panākt, kam daba nav pilnā mērā devusi šādu prātu?

Pirmais solis priecīga prāta iegūšanas virzienā ir vērības piegriešana sev un saviem pārdzīvojumiem no plašāka viedokļa, pieeja tiem ar prātu, kas saka, ka nav nekāda labuma žēlabām un vaimanām par lietām, kas nav grozāmas, un vēl mazāka jēga, ja zūdamies par lietām, ko paši grozīt spējam. Var jau, kā to senos laikos darījis persiešu ķēniņš, pērt jūŗu, ka tā nelaikā trakojusi, bet jēgas tam taču tik pat maz, kā gadījumos, kur dusmojamies vai gaužamies uz lietu, ka tas līst nelaikā, vai sauli, ka tā pašreiz pārāk karsti spiež, jo tur grozīt neko nevaram. Varam varbūt ko pārmest sev, ka neesam paredzējuši, ka tagad lietus līst vai saule spīd, bet arī tam nav nozīmes; ja neesam varējuši paredzēt, tad velta zūdīšanās, un ja esam varējuši paredzēt, tad ar gaušanos un dusmošanos, kļūdu nevar labot, bet gan varam izsargāties no jaunām kļūdām ar ciešu apņemšanos turpmāk rīkoties citādi.

Nākamie soļi — likties ar visu spēku darbā, sevišķi darbā, kas nāk citiem par labu, paturēt acu priekšā, ka viss pāriet — arī bēdas un neveiksmes, ka cilvēki dzīvē ceļas un krīt, krīt un ceļas, un ka pēc kāda laika viss būs aizmirsts. Tā pamazām var pierast paturēt priecīgu prātu visos apstākļos.

Trešais svarīgais līdzeklis jaunības spirgtuma saglabāšanā ir enerģijas uzturēšana, tāpēc to formulā apzīmejam ar vārdu enerģija pirmo burtu E. Vārdu enerģija lieto darba spēju apzīmēšanai, bet lai uzturētu darba spējas, nepieciešama veselība un gara spirgtums. Tāpēc enerģijas uzturēšana nozīmē veselības kopšanu un gara spirgtuma pasargāšanu, kas tanī pašā laikā ir arī vissvarīgākais līdzeklis, jaunības spēka saglabāšanai, ko minētajā formulā varētu raksturot tā, ka ņemtu E. trešajā pakāpē, pasvītrojot ar to šā līdzekļa svarīgumu. Tā ir vecumvecā patiesība, ka veselība — dārgākā manta pasaulē, bet arī visvecākās patiesības mums ik vienam jāiegūst par jaunu, jāpadara par savas garīgās pasaules dzelzs inventāru. Ja šo bagātību — savu veselību mēs prastu pareizi vērtēt, cienīt un glabāt, cik daudz ar to vien justos laimīgāki nekā jūtamies! Bet, diemžēl, kas mums ir, to izšķiežam, zaudējuši, raudām — vispilnīgāk šos dzejnieka vārdus var attiecināt uz veselību, ko nevien necenšamies sargāt un glabāt, bet bieži pārāk bieži šķiežam kā nevērtīgu preci uz visām pusēm, tā dedzinādami dzīves sveci no abiem galiem, līdz kāmēr vecums uznāk nelaikā vai arī aiz paša vainas iegūtās slimības sagrauž vēl gados jauno organismu.

Ne mazāka nozīme ir arī gara spirgtuma pasargāšanai, ko panākam, satiekoties ar krietniem, godīgiem cilvēkiem, apmeklējot priekšlasījumus, bet it sevišķi, lasot labas grāmatas un žurnālus.

Laba grāmata modina cilvēka gaišos spēkus — ļaušanos cilvēka cildojām īpašībām, ticību prāta uzvarai par bezprātu, daiļuma pārākumam par riebīgo un nejēdzīgo, ticību labā neatvairājamam spēkam, cīņā ar ļauno, ticību dzīves jēgai un cieņu pret visu to, kas cilvēku ceļ pāri ikdienībai. Bet tā kā cilvēka gara dzīve ārkārtīgi ietekmē visu miesas dzīvi, tad gaišas domas, cēli mērķi stiprina visu cilvēku, dziedina viņu no dažādām kaitēm un līdz ar to uztur jaunu, bet gara tukšums un garīgais pagurums sagrauž pat veselīgāko ķermeni.

Tā tad pilnīgākā veidā jaunības formula izskatītos tā:

$$J=U+P^2+E^3,$$

kur loceklis P iedarbojas ar lielāku spēku nekā U un savukārt, ar vēl lielāku spēku E.

Vai tu esi jau kādreiz nopietni padomājis, kas ir tavs dzīves mērķis un uzdevums?

Kārlis Ulmanis

Kapteinis Kontrovskis.

Sirdsapziņa — krietnas dzīves pamats

Cilvēks spējīgs uz labiem un ļauniem darbiem. Par labiem darbiem cilvēks izpelnās cieņu un godināšanu no saviem līdzcilvēkiem, bet par ļauniem darbiem — nicināšanu un sodus.

Ir patīkami būt cienītam un godātam, tāpēc daudzi cilvēki cenšas darīt tikai labus darbus un izvairās no ļauniem. Turpretim ir ļoti nepatīkami izpelnīties no saviem līdzcilvēkiem nicināšanu. Vēl nepatīkamāk ir saņemt sodus, jo sodītam cilvēkam ir grūti atgūt zaudēto uzticību un labo slavu. Tāpēc daudzi cilvēki, tikai aiz bailēm izpelnīties nicināšanu vai sodus, izvairās no ļauniem darbiem.

Tomēr ir vēl kāds cits un ļoti svarīgs iemesls, kamdēļ cilvēks tiecas pēc labiem darbiem un no ļauniem izvairās. Dažreiz, pirms ķerties pie kāda nodomāta darba, mēs ilgi šaubāmies un nevaram izšķirties, vai darīt to vai nē. Dažreiz mēs ļoti skaidri saredzam tos labumus, ko varētu sev iegūt, ja nodomāto darbu izdarītu. Tomēr neraugoties uz to, mēs pēc ilgām pārdomām no nodomātā darba atsakāmies, paklausīdami kādai iekšējai balsij, kas mūs no tā atrunā un brīdinoši čukst: „nedari to, tas ir ļauns darbs!"

Šī balss ir mūsu sirdsapziņas balss, kuŗas padomam mēs cenšamies paklausīt, jo no piedzīvojumiem zinām, ka nepaklausīt viņai nevar. Kāpēc? Tāpēc ka pēc padarītā darba mēs atkal dzirdēsim šo balsi, kas sacīs mums, vai tas bijis ļauns vai labs darbs. Par labiem darbiem tā mūs uzslavēs un iepriecinās, bet par ļauniem darbiem mocīs ar saviem pārmetumiem.

Iepriecinājums, ko cilvēkam spēj dot viņa sirdsapziņas balss, kā pateicību par katru padarītu labu darbu, simtkārtīgi pārspēj kuŗu katŗu citu prieku un patikšanu, ko par līdzīgu darbu spētu sagādāt viņa līdzcilvēki. No saviem bērnības gadiem mēs vēl ļoti skaidri atmināmies, ka nekas nevar pārspēt to vareno iepriecinājumu, kāds rodas bērna sirdī, kad tas saldumiem nodomāto santimu ceļā uz veikalu ielicis veca ubaga saujā, kuŗš vējā un salā, ceļos nometies un trīcošā balsī lūdzas līdzjūtīgu cilvēku dāvanas. Cilvēks, kas reizi izjutis to spēcīgo iepriecinājumu, ko kā pateicību par izdarītu labu darbu sagādā viņa sirdsapziņas balss, būs vienmēr gatavs uzklausīt šo balsi, lai izpelnītos viņas atzinību.

Sirdsapziņas pārmetumi par padarītu ļaunu darbu ir neatlaidīgi, nežēlīgi un mocoši. Nevarēdams izciest šīs mokas, cilvēks bieži vien nonāk izmisumā un meklē atpestīšanu nāvē vai arī atklāti atzīstas savā ļaunā nodarījumā, lai saņemtu sodu, ar ko izpirkt savu ļauno darbu, jo nekāds sods nav briesmīgāks par sirdsapziņas nežēlīgiem pārmetumiem. Pēc vaļsirdīgas atzīšanās, pelnītā soda izciešanas un ciešas apņemšanās turpmāk novērsties no ļauniem darbiem, apklūst sirdsapziņas pārmetumi un cilvēka dvēselē no jauna atgriežas miers, pat zināms iepriecinājums, kā sirdsapziņas uzslava, jo arī atzīšanās un gatavība laboties ir labs darbs. Smagais slogs noveļas no cilvēka dvēseles, un viņš atbrīvots var staigāt turpmākos savus dzīves ceļus.

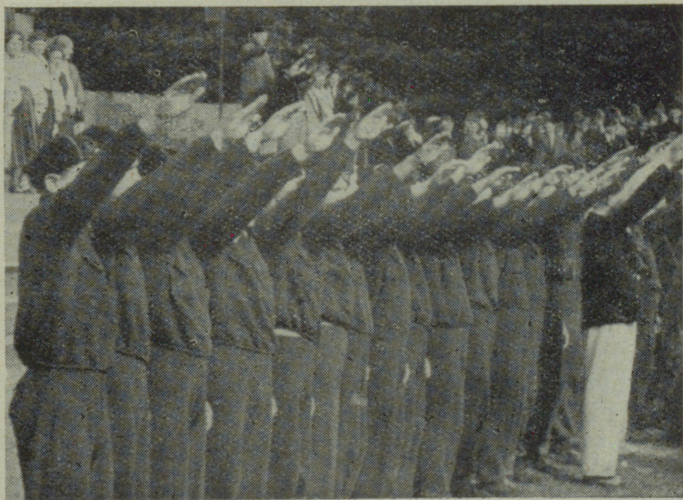
Mēs, kas varbūt vēl nesen sākuši staigāt patstāvīgus dzīves ceļus, uzklausīsim vienmēr savas sirdsapziņas balsi. Viņa ir nemaldīgs soģis un padomdevējs laba un ļauna atzīšanai un nepievils nekad. Sargāsimies izpelnīties viņas pārmetumus, lai nekļūtu nelaimīgi, bet centīsimies iemantot to iepriecinājumu, ko mums spēj sagādāt par labiem darbiem viņas pateicība.

Cilvēks, kas vairākkārtīgi nonācis konfliktā ar savu sirdsapziņu, beidzot kļūst par nelabojamu noziedznieku. Viņā apklust sirdsapziņas balss. Saraukts, nemiera sagŗauztu rupju seju, bez kāda iepriecinājuma, šāds cilvēks iet pretim sava mūža vakaram. No viņa izvairās līdzcilvēki, bērni un pat dzīvnieki. Ļaunums un rūgtums krājas sirdī arvienu vairāk un vairāk, līdz beidzot dzīves ceļš ir galā — tumšs un tukšs. Tikai nāves stundā dažreiz tādam cilvēkam kā pēdējais pārbaudījums vēl atskan ausīs senās sirdsapziņas aicinājums nožēlot savus ļaunos darbus un saņemt nāvi kā cerību uz labāku un gaišāku nākotni.

Jo tīrāka ir cilvēka dvēsele, jo izjustāku un varenāku tā iegūst iepriecinājumu par katŗu padarītu labu darbu. Bet arī mocošāk tā izjūt sirdsapziņas pārmetumus par ļauniem darbiem, un tāpēc tāds cilvēks būs vienmēr vairāk gatavs darīt tikai labus darbus un no ļauniem izvairīties. Mūsu uzskati un iegribas ir jāsadraudzē ar sirdsapziņas balsi, lai tā augtu spēkā un spožumā un kļūtu par noteicēju mūsu dzīves gaitās. Tad katrs godīgs darbs kļūs mums mīļš un pēc katra padarīta godīga darba mēs varēsim izjust iepriecinājumu neatkarīgi no darba atlīdzības vai uzslavas, ko spētu dot vai izteikt citi līdzcilvēki.

Bet darīt savu darbu, darīt to godīgi un ar labāko centību, izjust pēc padarītā darba, gandarījumu un iepriecinājumu — vai tā nav labākā un drošākā laime, pēc kā cilvēkam būtu jācenšas un uz ko cilvēks var vienmēr cerēt, vai tas nav vērtīgākais darba atalgojums, gudrākais dzīves mērķis un attaisnojums?!

(No grāmatas „Kādiem mums jābūt.")

Arodbiedrību sportisti sveic Tautas Vadoni.

Vilma Lepše
Dundagas pulciņa aizsardze.

Sievietes loma valsts dzīvē un aizsardzes

Kā agrāk, tā arī tagad vēl pastāv dažādi uzskati par sievietes un vīrieša lomu kā ģimenē, tā arī valsts dzīvē. No pirmā acu uzmetiena liekas, ka tikai vīrietis ir valsts radītājs un uzturētājs. Jādod tomēr taisnība — vīrietis ir gan valsts un tās formu radītājs, bet pastāvēt valsts var vienīgi uz dziļi laistām spēcīgām saknēm — uz stipras ģimenes, un šī pamata veidotāja ir sieviete — māte. Tāpēc arī sieviete uzskatāma kā valsts pamata stiprinātāja. Sievietes vērtība nebūt nav mazāka par vīrieša, bet tā ir tikai citāda, jo vīrieša darbs, kāds tas arī nebūtu, vienmēr būs sekmīgāks, ja viņa tuvumā atradīsies sievietes humānais elements. Arī kultūrāli-sabiedriskajā darba laukā sieviete viscaur var līdzināties vīrietim, bet cilvēka radītāja, viņa pirmā uzturētāja un audzinātāja ir un paliek vienīgi sieviete — māte. Tikai no sievietes-mātes rokām valsts un sabiedrība saņem stiprus, veselīgus, garīgi vērtīgus cilvēkus, kas neapšaubāmi ir valsts stiprākais pamats, no kā izriet drošs un pareizs slēdziens, ka sievietes loma tautas un valsts dzīvē ir izcilus svarīga.

Ja nu esam nākuši pie atziņas, ka sievietei neapšaubāmi piekrīt izcilus loma valsts stiprināšanā, tad varam īsumā apskatīt, kā šos savus uzdevumus un pienākumus veic sieviete mūsu valstī, mūsu sabiedrībā un mūsu ģimenē. Diemžēl, jāsaka, ka jaunlaiku sieviete vispār, nevien pie mums, vairs negrib piegriezt vajadzīgo nopietnību valsts un tautas stipruma pamatam — ģimenei.

Pēdējā laikā nākas novērot arī parādību, kur sieviete bieži vien sāk nonicināt savu sievietību un aizmirst viņai no pašas dabas uzliktos pienākumus. Tā saucamā modernā sieviete cenšas līdzināties vīrietim un viņā arvien vairāk draud rasties sekluma un vieglprātības attiecības pret ģimeni. Modernā sieviete aizmirst savu uzdevumu, tā liekas, nezin, ka ģimenes kultūra ir visu kultūru pamats. Tāpēc sieviete nedrīkst atstāt novārtā šo visu kultūru pamatu, kuŗas izkopšana un sargāšana viņai no dabas uzlikta un uzticēta.

Ka mūslaiku sieviete dažkārt novirzās no saviem uzdevumiem, ka tā bieži vien domā par daudz ko citu, bet visai maz par ģimenes dzīvi, tās izveidošanu un atjaunošanu — tur ne ikreizes var vainot pašu sievieti. Nevar tai vieglprātīgi pārmest, ka tai nav izdevies nodibināt savu ģimenes dzīvi, ka tai nav izdevies izdarīt „laimīgo izlasi“ un atrast īsto dzīves draugu, ka tā nespēj radīt pēcnācējus. Šeit vainojami dažādi apstākļi, ļaunie piemēri, rakstura nenosvērtība, iela, nepareiza audzināšana, sabiedrības vienaldzība pret savām loceklēm un viss cits, kas apdraud valsts dzīvo organismu. Sievietei, kuŗa dzīvo šādos apstākļos, nevar būt nopietni pienākumi pret savu valsti un sabiedrību, bet gan valstij un sabiedrībai ir pienākums pret šādām sievietēm. Ir arī jāsaprot, ka valsts vien nespēs saglabāt uz šādas pakāpes nokļuvušo, cilvēces radošo, bioloģisko dzīvo elementu, bet te jānāk talkā visai sabiedrībai, organizācijām un līdzcilvēkiem.

Lai cilvēks varētu dot no sevis visu to, kas viņā ir, viņam ir vajadzīga pacelta galva un pašapziņa, tāpēc Latvijas aizsardžu organizācija sev par vienu no galveniem uzdevumiem ir likusi — palīdzīgas un atbalstošas rokas sniegšanu savām māsām, lai kopējiem spēkiem ar uzupurēšanos un mīlestības apdvēstiem piemēriem, paceltu uz augšu tās paguruma, vienaldzībā un mazdūšībā slīgstošās galvas, kuŗas apkārt mums tik tuvas un mīļas, kuŗas ir daļa no mums pašām, kuŗas ir un paliek mūsu tautas locekļi līdz pat savai miršanas stundai.

Ap katras sievietes galvu varenā dzīvības plūsmā vijās sievietes-mātes oreols, kas stāv augstāk par visu un kas savā dievišķā piepildījumā ir tik daiļš un varens, ka viņas priekšā ceļus loka lielas tautas un varenas valstis, godbijībā lūdzot pēc atbalsta un glābiņa no iznīkšanas. Un tie kas mēs esam, mēs paši, mūsu tauta un mūsu valsts — nākuši mēs esam no mātes klēpja; no viņas krūts mēs esam iesūkuši pirmo dzīvības sulu; no viņas drošajām un tomēr maigajām rokām vadīti, mēs esam mācījušies spert pirmos solīšus; mātes mīlestības aizvējā mēs esam pavadījuši savas jaukās bērnības dienas.

Vai jūs esat sev jautājuši: ko nozīmē būt bērnam, nabaga bērnam, vājam, kailam, izsalkušam un atstātam pasaulē un tad pēkšņi sajust, ka jums apkārt, cieši pie jums un pāri jums ir kāda būtne, kas iet — kad jūs ejat, stāv — kad jūs stāvat, rūpējas — kad jūs raudat — kāda sieva... nē, kāds eņģelis ap jums; kas jūs uzlūko, kas jūs māca runāt, smieties, mīlēt, kas jūsu pirkstus silda savās rokās, jūsu miesas savā klēpī, jūsu dvēseli savā sirdī; kas jūs mazus barojušas ar savu pienu un kad lieli esat — ar savu maizes kumosu; savu dzīvību par jums ziedo katrā laikā, uz kuŗu jūs sakat: mana māte — un kas uz jums saka: mans bērns — un to tik maigā balsī, ka šie divi vārdi pat dievus var iepriecināt. „Mana mīļā māmuliņa, mani baltu audzināja. Pate māte dubļus brida, mani nesa rociņā!“ Tā dzied mūsu tautas dziesma par māti un cik liela patiesība, liela īstenība, kā akmens cieta un pastāvīga gadu tūkstošos, izteikta šajā tautas dziesmā.

Ministru Prezidents ar Kaŗa Ministri un pārējiem valdības locekļiem strādnieku svētkos.

Tautu meitas strādnieku svētkos.

Mātes un tēva mīlestība, cik tuvas un saprotamas mums viņas liekās un tomēr, cik savdabīgas tās pēc savas būtības ir. Tēvs vairāk domā par to: kas mans dēls būs, kādus amatus ieņems; grib viņu redzēt fiziski spēcīgu, materiāli nodrošinātu un augstu vīru. Mātei, turpretī, vienmēr pirmā doma ir: kāds viņš būs. Mātes vēlēšanās ir, lai mans bērns būtu sirdsskaidrs, liegas un atsaucīgas dabas. Un kad Tēvijai briesmas draud, kad mātes sirds vai lūzt aiz žēlabām, tā tomēr izvadot savu, bieži pat vienīgo dēlu karā, pasniedzot tam vairogu, saka: „dēls, atgriezies ar šo, jeb uz šo!" — Māte grib redzēt savu dēlu atgriežamies no kaŗa lauka kā varoni, bet tā ir gatava nest arī vislielāko upuri, ja Tēvzeme to prasa; tā sagaida priekš sevis arī to visļaunāko, vissāpīgāko; māte ir neizsakāmi varonīga savās ciešanās, kad tās dēlu kaŗabiedri atnes guldītu uz vairoga un noliek to pie mātes kājām. Māte izņem zobenu no kareivja un nāves spriedumu parakstošo spalvu no tiesneša rokas. Māte ir ne tikai dzīvības radītāja, bet arī dzīvības sargātāja. Māte ir katra sieviete, kas isturās pret vājāko, jaunāko ar mīlestību, kā zeme pret sēklu. Zeme ir mīļa pret vārgiem un dīkstošiem, ļauj tiem iesakņoties, baŗo ar sevi. Māte ne tikai savu bērnu uznēsā zem sirds, bet ar mātes sirdi tā pie katra darba stājas.

Pasaule būs tāda, kādu to gribēs radīt sievietes, jo viņas ir formu veidotājas un pasaules dzīvības glabātājas, tāpēc valsts labklājība vairāk atkarājas no sievietes-mātes, kā no likumdevējiem un politiķiem. Mātes rokās patiešām atrodas tautas likteņi, tāpēc — būt mātei ir viens no visaugstākiem un cēlākiem sievietes uzdevumiem. Frebels saka: „Mumus jaaudzina mātes!" Šiem vārdiem piekrīt plaša un dziļa nozīme un tiem gribot negribot ir jāpiekrīt. Lielāko daļu mums gan liekās, ka mātes pienākumu pildīšanā mums nekas nav jāmācās, ka mātes uzdevumam nav vajadzīga nekāda sagatavošanās. Bet ja ir vērts ziedot visu savu dzīvi, lai paceltu cilvēkus no tikumības pagrimšanas, vai tad nav daudz vairāk vērts pasargāt tos no šīs pagrimšanas. Tāpēc, apzinīgākās latvju sievietes apvienojušās lielajā un spēcīgajā aizsardžu organizācijā, ar savu darbu un pašuzupurēšanos mācās pašas un māca citiem, ka godā jātur sava mīļotā māte, ka jākopj un jāsargā mūsu valsts stipruma pamats — ģimene, ka jāaudzina līdzpilsoņi un jaunatne godam dzīvot un pastāvēt savā Tēvzemē, savā tautā.

Aizsardzes ir sapratušas un apzinās, ka vislielākais uzdevums ir palīdzēt ne tikai saviem bērniem, bet arī katram līdzcilvēkam, katram jaunietim panākt to mērķi, kuŗu tam spraudis Radītājs. Šis atbildīgais uzdevums uzlikts katrai sievietei, bet apzinoties tā svarīgumu, aizsardzes ar lielu ticību un mīlestību klusībā veic labprātīgi uzņemtos pienākumus, apgaŗotus no mātes sirds siltuma un dzimtenes mīlestības. Mēs augsim un audzināsim, mēs mācīsimies un mācīsim katrai sievietei piepildīt savu misiju — būt īstai latvju mātei, kuŗa ar savu Tēvzemes mīlestību, stipras ģimenes un spēcīgas valsts izveidošanu jaunajā tautas atdzimšanas laikmetā piepildīs tās ilgas un cerības, kuŗas gadu simteņus savā sirdī ir nesusi latvju māmuļa; kuŗas akmentēls Brāļu kapos klusi skumst par savas tautas dēliem, kuŗi atdevuši dzīvību par brīvību. Sargāsim to; sargāsim mūsu māmuļu, mūsu svēto, dārgo Latviju!

Tautu meitas Nīcas zemnieku svētkos.

George E. Cormack.

Britanijas tirdzniecība ar Latviju

Senatnē un tagadnē.

Ir noteikti zināms, ka jau sen atpakaļ, ka 1662. gadā, kaņepes priekš virvēm Britanijas flotei tika iegūtas no Rīgas. Tā laika Britanijas flotes kontroliera Pepys dienas grāmatā ir atzīme, ka pēc rūpīgas pārbaudes tika konstatēts, ka četri audi Rīgas diegā ir līdzīgi pieciem audiem no citām zemēm.

Linu eksports pēdējos divos gadu simtos pastāvēja ne tikai starp Angliju un Latviju, bet lini tika eksportēti arī uz Dundee, Skotijā.

Melngalvju klubā var redzēt tabakas kārbas pēc Skotijas zīmējumiem, pieminas no Skotijas tirgotājiem, kuŗi bija uzturējušies Rīgā vairāk kā gadu simteni atpakaļ. Daudzi skoti nāca uz Rīgu zviedŗu kaŗa laikā un palika šeit tirgoties. Viņu pēcnācējus vēl tagad var atrast Latvijā, kā Douglas, Dalkeith, Gordon, Mackenzie un Keith, lai gan šie vārdi tagad tiek citādi rakstīti.

Interesanti novērot, cik maz cauri gadu simtiem eksporta raksturs no Latvijas uz Britaniju mainījies. Rīgas Ķimelis, Rīgas Balzams, Rīgas lini, Rīgas linsēklas vēl tagad ir ikdienas vārdi Britanijā.

Vislielākā pārmaiņa beidzamos gados bija palielināti produktu sūtījumi no Latvijas uz Britaniju. Pateicoties Latvijas valdības enerģiskai sviesta eksporta noorganizēšanai, Latvija tagad sūta uz Britaniju ik gadus 8500 tonnas sviesta Ls 8.000.000.— resp. 8.500.000.— vērtībā. Šie panākumi galvenā kārtā gūti pateicoties Latvijas valsts sviesta kontroles stingriem noteikumiem, kuŗi noteic, ka iesaiņojumā, šķirošanā un kvalitātē Latvijas sviestam jābūt līdzīgam vai pat pārākam par sviestu no citām eksporta zemēm kontinentā.

Tāpat Latvijas valdība arī rīkojas, lai paturētu Latvijas koku labo slavu Britanijas tirgū, kuŗš ir visvērtīgākais tirgus Latvijai. Nākotnē šķiŗošanas noteikumi būs jāievēro un eksportieŗu vārdi, kuŗi neizpildīs savus kontraktus, tiks izslēgti no valdības reģistrēto nosūtītāju skaita.

Tik tālu bija runa par Latvijas eksportu uz Britaniju. Pretējā virzienā, Britanija sūtīja uz Rīgu jau vecos buŗu laivu laikos siļķes un ogles. Tagadējā modernā laikā ir lielāka dažādība: mašīnas, chēmikālijas, tekstilpreces; visām šīm precēm Liel-Britanija meklē tirgu ārzemēs. Līdz šim tirdzniecības bilance arvienu bija Latvijai par labu. Viens no nesen parakstītā tirdzniecības līguma, starp Latviju un Britaniju, mērķiem bija — atrast izlīdzinošu bilanci šinī virzienā; tādēļ, ka veca brīvas tirdzniecības sistēma, pie kuŗas Britanija pieturējās tik stingri cauri daudziem gadiem, tagad aizgāja mūžībā un Britanijas devīze tagad ir — „Mēs pirksim no tiem, kas pērk no mums". Tāpēc mūsu galvenā cenšanās jāvirza uz to, lai veicinātu abpusēju tirdzniecību. Jo vairāk mēs pērkam viens no otra, jo labāk priekš mums abiem.

Kas būs turpmāk? Valūtas ierobežojumi, importa un eksporta atļaujas, kontingenti — viss tas ir pārejošas parādības un galu galā mēs tiksim atpakaļ pie veciem valdošiem faktoriem. Kvalitāte un cenas atkal spēlēs noteicošu lomu tirdzniecībā. Tāpēc augstu standartu uzturēšanai sviesta un koku eksportā ir vissvarīgākā nozīme, un tas pats attiecas uz Britanijas eksportu.

Labvēlīgs Latvijas - Britanijas tirdzniecībai ir nesenējais lēmums, mācīt angļu valodu visās Latvijas skolās un tam būs paliekoša nozīme tirdzniecības veicināšanā starp abām valstīm.

Londonas skats.

Pulkv.-ltn. Kārkliņš.

Domas par vadību

Kāda franču filozofijas doktora un franču koloniju virsnieka saruna. André Maurois „Dialogues sur le commandement“ atstāstījums.

I. saruna,
notiek filozofa dzīvoklī, kur virsnieks pašreiz ieradies.

Ir divas cēlonības: ikdienišķā un dienišķā.
Platons.

Filozofs: Patiešām! Tas jau ir mans iekaŗotājs.

Virsnieks: Jūsu iekaŗotājs, manu dārgo skolotāj, nāk tieši no Marakešas, kc citi jau iekaŗojuši agrāk; viņš ir ļoti sajūsmināts par šo iekaŗotāju zemi... Atbraucu lidmašīnā un... pārmaiņa ir ļoti strauja.

Filozofs: Jūsu apmeklējumi ir reti un vērtīgi. Kur tas laiks, kad kaŗš mūs atrāva no mūsu darba augstskolas telpās, pārvērsdams skolnieku par virsnieku un skolotāju par vienkāršu ierindnieku; un tik maz es jūs šinī starplaikā esmu redzējis... Tomēr, jums ienākot, jūsu tēls bij manu gara acu priekšā.

Virsnieks: Ne vienu vien reizi to es būtu varējis jums arī teikt, ja jūs būtu nākuši mani apmeklēt manā smilšu izplatījumā. Bieži, vakaros, es izvēlos kādu no jūsu grāmatām, noguļos kopā ar savu suni uz tepiķa un meklēju pretmotīvus jūsu apgalvojumiem. Jo vairāk es dzīvoju, jo mazāk piekrītu jūsu idejām, bet jo vairāk apbrīnoju jūsu raksturu, kas tomēr ir pamats visam. Kāpēc jūs dusmojat par mani?

Filozofs: Redziet! Kāda grāmata manī radīja vēlēšanos jūs redzēt. Ar lielu skepticismu autors tanī skar armijas un sevišķi vadības jautājumus. Jūs zināt, ka šinī kaŗā es biju kā vienkāršs kareivis. Priekšnieku maza neveiklība mani uzjautrina. Man ļoti patīk Tolstoja Kutuzovs, kas snauž apspriežu laikā un iegūst uzvaras, neizkustoties no vietas; tāpat man ļoti patīk tas Žofrs, kuŗu apraksta Pierrefeu, un tā iespaidīgā neizkustamība. Bet es neuzticos saviem slēdzieniem, ja tur jūtas ir piemaisītas. Savā sirdī šim autoram taisnību vēlēdamies, es tomēr šonakt sev cēlu priekšā šādu jautājumu:

„Ko teiktu man iekaŗotājs? Vai viņš neatrastu spēcīgus pretmotīvus?“ Un tos es meklēju arī pats. Bet nu jūs esat šeit; es varu pārtraukt „savu smadzeņu šūniņu sarunu“ un stāties bez liekiem sirdsapziņas pārmetumiem sātāna aizstāvja lomā.

Virsnieks: Ko saka šis sātāns?

Filozofs: Viņš saka, ka kaŗā valda gadījums, ka vadonis domā, bet notikumu gaita dara. Viņš rāda, ka vislabākie plāni sabrūk un visneјēdzīgākie izdodas kāda niecīga neparedzēta notikuma dēļ. Viņš apgalvo, ka militārais ģenijs ir nobiedētu civīlistu iedoma, un ka stratēģijas slēdzieni ir veicami pat bērna smadzenēm. Viņš nosauc vienkārši par traku domu, saskatīt ievērojamākā kaŗa vadonī līdz ar to arī ievērojamu prātnieku. Vai tad var iedomāties vienkāršāku amatu? Ir jau tikai četri atrisinājumi: Palikt uz vietas, atkāpties, iebrukt centrā, vai apiet spārnu. Bet tehniskais vārdu krājums veikli apslēpj šo nabadzību. Man nācās kaŗa laikā lasīt kāda stratēģa rakstus. „Ņemsim līniju XY, saka viņš, kuŗai vienā pusē armija A, bet otrā pusē armija B. Cilvēks, kuŗš ar šādām problēmām nodarbojies, tūlīt redz, ka minētām armijām jāpāriet līnija XY, lai sastaptos.“ Patiešām, es nezinu neko kareiviskāku par šādu neapstrīdāmu noteiktību pamatlikumu izteikšanā. Civīlam prātam jānostājas „godam sveikt“ šādi zvaigžņotas acīmredzamības priekšā.

Virsnieks: Vai tad jūs nepielaižiet, ka katra māksla, ne tikai militārā, parādītos šādā bērnišķā izskatā, ja jūs to gribētu ietilpināt vienkāršās formulās? Jūs mani drusku pārsteidziet nesagatavotu, un te vajadzētu drusku padomāt; tomēr, cik tad, piemēram, elementāru dzīves notikumu ir romānista rīcībā, to apskatei romānā? Vai būtu kāds ducis? Kas ir „Madame Bovary“? Stāsts par sievietes neuzticību. Kas ir „Anna Kareņina“? Stāsts par sievietes neuzticību. Kas ir Tannenberga? Kauja pie Karinām. Kas ir Weygand'a cīņa Polijā? Marnas kauja. Bet Tannenberga līdzīga Karinām tik pat maz, kā Madame Bovary Annai Kareņinai. „Vienkārša māksla — viss atkarājas no izpildīšanas,“ saka Napoleons. Bet vai tad tas tā nav visās mākslās? Kas varētu būt traktātā par glezniecību? Skaļas frāzes par krāsainu pigmentu novietošanu uz līdzenas virsmas. Vai tad šāds traktāts būtu vairāk vērts par uzbrukuma un aizstāvēšanās kaujas apskatu? Kā gleznotājs rada gleznu, tā kaŗa vadonis veido kauju.

Vai jūs esiet lasījuši „Thibault'us“?[1]) Tur ir stāsts par negaidīti izdarītu operāciju, ko veicis cilvēks, kas it kā dzimis ķirurgs. Viņš izmanto ikdienišķus priekšmetus: kādu dēli, vienkāršas šķēres, knaibles, petrolejas lampu, bet sekmes pārsteidzoši labas šādos apstākļos, kur citi būtu varbūt šaubījušies, vai arī cietuši neveiksmi. Te ir visa lietas būtība. Ir cilvēki, kas dara darbu un ved to pie laba gala, cilvēki, kuŗus viņu gaitā visur pavada kārtība, skaidrība, sekmes; bet ir cilvēki, kas nes nelaimi. Kas tad vēl pretējāks var būt jēdzienam par gadījumu? Vai tad tas būtu gadījums, kas nejauši gādātu par iespēju gūt sekmes, vai ciest neveiksmi te vienam, te atkal otram kaŗavadonim? Bet Cēzars taču guvis sekmes piecdesmit kaujās!

[1]) No franču rakstniecības.

Filozofs: To nu vajadzētu tuvāki apskatīt. Cēzars jau stāsta to, ko viņš grib. Bet iespējams, ka Romā ne viens vien neapmierināts centurims[1]) teicis: „Cēzars? Cilvēks, kam ļoti liela laime. Es to redzēju Rubikonas upes krastā; viņš bij ļoti uztraukts. Kas attiecas uz Galliju, tad tur visu darbu padarīja Labiénus[2]) un vienkāršais leģionārs.“

Virsnieks: Uz šo es jums atbildēšu vēl reiz ar Napoleona vārdiem: „Ne romiešu armija, bet Cēzars iekaŗoja Galliju“; to es jums mēģināšu tūlīt pierādīt. Nemeklēsim piemērus tālu. Vai tad beidzamā kaŗā mēs neredzējām priekšniekus, kas guva sekmes, un arī priekšniekus ar sliktu acumēru? Bija pulka komandieŗi, kas vienmēr sasniedza mērķi, bet bija arī tādi, kas to nesasniedza nekad. Vīri, kā Pétēns, Munźēns, Faijols izvirzījās tāpēc, ka vienādos apstākļos tie vienmēr guvuši vairāk sekmes, kā citi. Pétēns 14. gadā bija pulka komandieris, Faijols kā brigādes ģenerālis pensijā. Ne gadījums tos no ikdienības izvirzījis pirmajās rindās. Vēl mazāk labvēlība te roku pielikusi. Taisni otrādi, Pétēnam bij slikts raksturs, un viņa atklātība dažreiz pat apvainoja. Tikai, kad briesmas ir uz papēžiem, iedomība un lielība nozūd, un tad meklē vīru, lai gan nelokāmu, bet sekmju nesāju. Pasekojiet Galliéni gaitām. Senegalē viņš gūst sekmes. To nosūta uz Tonkinu, atkal sekmes. Madagaskarā sacelšanās — steidzīgi to sūta turp; viņš nomierina salu. Vai gadījuma iespaids? Tad jau jūs man piekritīsit arī, ka Ņūtons gadījuma pēc atrisina visas savas problēmas. Vai vēl vienu piemēru vīra darbības raksturojumam? Weygand's Polijā. Krievi gūst lielas sekmes. Varšava apdraudēta; Dancigas koridoru nogriezīs. Ierodas Weygand's. Astoņas dienas vēlāk stāvoklis pilnīgi atjaunots un krievi steidzīgi atkāpjas. Atkal gadījums? Nē, jo mēs varam izsekot darbības mēchanismam. Jūsu autors to, saprotams, nosauktu par vienkāršu. Weygand'a atrisinājums bija klasisks. Saistīt ienaidnieku frontē, veidot manevrētāju grupu un sist flankā. Bet kaŗā nepietiek ar uztveri; viss atkarājas no izpildīšanas, Weygand's lēmis un lēmumu izpildījis pietiekoši ātri, padzīdams ienaidnieku, kamēr nav par vēlu. Bet vai viņa ierašanās Polijā radīja jaunus materiālus apstākļus? Netrūka ne materiālās daļas, ne cilvēku, ne arī drošsirdības. Trūka vadoņa. Vajadzēja

[1]) Apmēram rotas komandieris un virsseržants vienā personā.

[2]) Viens no Cēzara kaŗaspēka priekšniekiem; vēlāk nostājās Pompēja pusē un krita pie Mundas.

Weygand'u. „Ne romiešu armija, bet Cēzars iekaŗoja Galliju."

Filozofs: Bet dārgo kaŗavīr! Kādas mistiskas zīmes vai sevišķi tikumi jums norāda, ka zināms cilvēks ir vadonis? Vai to lai vienīgi sekmes noteic? Vai Wygand's rada uzvaru, vai uzvara Weygand'u? Tagad apskatiet vēl Vellingtona gadījumu. Līdz savai nāvei viņš bija angļiem kaŗavadoņa paraugs, nacionālais laimes nesājs, dzelzs elks, it kā naglām apsists dzīvs tēls, kā vēlāk tas bij ar Hindenburgu. Iedomājaties, ja viņš būtu cietis neveiksmi pie Vaterloas. Ko tad būtu teikuši par viņa nemākulīgiem rīkojumiem, par viņa stūrgalvību, par viņa nevērību? Kāpēc, būtu rakstījuši neapmierinātie civīlisti, vajadzēja atdalīties no Blichera? Šādā gadījumā jau bērns var paredzēt neveiksmi. Un greznā balle pirms kaujas! Vai tad var būt raksturīgāks piemērs par kāda virsvadoņa štāba bezrūpību. Bet Vellingtons uzvarēja un vēsturnieks pētī viņa ģeniju no visām pusēm. Vai tad te nebūtu vairāk vietā runāt par viņa laimi?

Virsnieks: Es neticu, ka tikai sekmes vai vispārīgi sekmes izceļ vadoni. Kā piemērs: pēc Vaterloas kaujas mana cieņa pret Napoleonu, kā kaŗavadoni, nav mazinājusies. Te ir Napoleona, kā valsts vīra, ļoti liela polītiska kļūda (un viņš tadu ir izdarījis daudz), bet viņa manevra vērtība paliek neskārta. Visveiklākais spēlmanis var zaudēt kādu partiju. Vislabākais ģenerālis var zaudēt kādu kauju. Ir neparedzami šķēršļi, pret kuŗiem vislabāki sagatavotam uzbrukums var saskīst. Bet īsts kaŗavadonis jūtams tik pat labi neveiksmē, kā uzvarā. Vislielākā cieņa Hannibālam pienākās par viņa beidzamiem gadiem Italijā, kur uzveikts, bet neuzvarams, viņš griež krūti pretim romiešu vienmēr pieaugošiem spēkiem. Un Chanzy's[1]), sakauts, trauksmīgs, nepārspējams, saturēdams sev apkārt mazu grupiņu jūsmotāju, kas nevēlas nolikt ieročus? Un erchercogs Kārlis, no Napoleona sakauts, bet apbrīnošanas cienīgs, un Orangas Viļums pret Luksemburgu, un Kluks, Žofra priekšā, vienā naktī pārveidodams visu savu gājiena iekārtu. Patiešām, ne vienīgi uzvara izceļ vadoni; bet es apgalvoju un apgalvošu vienmēr to, ko ne jūs, ne jūsu sātāns nevar apstrīdēt, ka nekādos apstākļos un ar nekādiem līdzekļiem liels kaŗavīrs gūs sekmes tur, kur cits būtu cietis neveiksmi.

Filozofs: Bet tomēr to ir grūti pierādīt. Kad divi kaŗavadoņi satiekas, vienam jāuzvar. Viens liels vīrs starp diviem izpildītājiem. Tas ir pārsteidzoši. Pakavēsimies pie Pompēja gadījuma. Pirms Cēzara ierašanās viņš triumfē; viņš nomāc Italiju, Spāniju, gladiatorus un Dievs zin ko vēl. Cēzars ierodas un Pompējs līdzinās, kā saka cienījamais Amyot's[1]), „galīgi pārsteigtam un apstulbušam cilvēkam". Ja nebūtu Cēzara, Pompējs būtu palicis par Pompēju Lielo. Iespējams, ka dažu dzīve rit likteņa labvēlības gaismā, kā ruletē arī dažreiz sarkanais krīt piecpadsmit reizes no vietas.

Virsnieks: Pašu jēdzienu par likteni es atrodu nejēdzīgu un neīstu. Es dzīvoju starp muhamedāņiem un to fatālisms ir mani izārstējis no manējā. Man gan drusku kauns klāstīt jūsu priekšā filozofiskas idejas, bet jūsu lekcijas man šinī lietā ir nākušas drusku palīgā. Jūs nebūsiet tik stingrs... Man jāatzīstās, ka, pārdomājot šis problēmas manā tuksneša mītnē, es esmu nācis pie slēdziena, ka materiālistiskais determinisms, likteņa mūslaiku veids nav tik acīmredzama patiesība, kā es to biju iedomājies. Bez šaubām, zinātnes likumi ir pareizi un zināmas slēgtas sistēmas apjomā var arī paredzēt to, kas drīzumā notiks, bet piemērot šo principu visā visumā un pielaist, ka rītdienas notikumu gaita noteikta jau šodien, būtu pārspīlēt pieredzes faktus. Tas būtu pat noliegt mūsu pieredzi, jo cilvēka griba taču arī ir pieredzes fakts. Nākotne nav rakstīta tagadnē. Vesels prāts, kam būtu zināmi visi kaujas apstākļi, kaŗotāju skaits, dižgabalu daudzums, transporti, atmosfairiskais stāvoklis, tomēr nevarētu paredzēt kaujas iznākumu. Tāpēc nevajaga iedomāties šādus darbiniekus strādājam skaidri zīmētas ainavas vidū, bet vajaga tos skatīt garā pie tumša bezdibeņa, kuŗā skatāms nākotnes nenoteikts un vēl izplūdis veids, bet kuŗu tie var vēl izveidot, ja tiešām viņiem griba būtu... Jums laikam liekas smieklīga šāda kaŗavīra metafizika.

Filozofs: Tā nav; es jums varu nosaukt metafiziķus, kas šādus pašus ceļus gājuši. Katra ideja, ko atrod, ir jauna, un es gribētu dzirdēt jūsu turpinājumu, jo es jums sagatavoju pretuzbrukumu flankā.

Virsnieks: Es atstāju savu flanku atsegtu. Šāda veida kaŗš pieļauj šādu pārdrošību. Tā tad, man šķiet, ka pirmā atšķirība starp lielu cilvēku un vispārēju cilvēciņu ir tā, ka liels cilvēks apzinās savu varu un zin, ka viņš var radīt nākotni. Šī tumšā bezdibeņa priekšā viņš jau uzmet nākošā plānu. Viņš taisa tiltus; vāc materiālo daļu; viņš ir savas un citu dzīves architekts.

Filozofs: Vai arī to nāves noteicējs.

Virsnieks: Arī nāves. „Es dzīvoju divus gadus uz priekšu," saka Napoleons; un citā vietā: „Cilvēki ir tādi, kadus tos vēlas, lai tie būtu." Jo skaidrāku un noteiktāku ainu par nākamo laiku vadonis sev izveidos, jo lielākas izredzes šai ainai kļūt par dzīves īstenību. Kad liels rakstnieks skaidri zin, ko viņš grib darīt, tad grāmata jau tik pat kā gatava. Kad liela darba cilvēkam ir pilnīgi skaidra uztvere par savu mērķi un par izmantojamiem līdzekļiem, tad var gandrīz teikt, ka viņš mērķi sasniedzis. Mūsu idejas var pārvērsties faktos. Tā civilizētā pasaulē gandrīz visus faktus var uzskatīt, kā matērijā ietērptas idejas. Šie vāģi ir ideja, kas ripo. Uzvara bij tieša ideja pirms reālās uzvaras. Dabiski, ka tas ir pareizi, kā polītiskā un oikonomiskā, tā arī militārā laukā. Rītdienas pasaule gaida savu varoni, kas pratīs to veidot. Ja kāda gaiša galva stādītos sev noteikti priekšā, kādai Eiropai vajadzētu būt pēc kaŗa, tad tāda Eiropa arī būtu, tā būtu tāda izveidota. Mazākais, tā tāda būtu, ja šai gaišajai galvai būtu arī raksturs.

Filozofs: To jūs ļoti labi teicāt, un man ļoti patīk šī cilvēka tēls, kas noliecies pār laika bārkstīm un projektē šinī tumšajā atvarā savas gribas veidojumus. Bet es apiešos ar jums kā tas vecais paukošanās skolotājs, es negribu jūs skart, bet es redzu jūs atsegtu. Vai jūs patiešām ticat, ka šādai veidošanai pietiek ar gribu? Kaŗa sākumā jūs, virsnieki no St. Cyr'as[1]), baltiem cimdiem rokās, gribējāt ar varu tieši doties vācu ložmetējiem virsū; jūs to nevarējāt. 1918. gadā Ludendorfs gribēja pārraut fronti Šampaņā, bet ārējie šķēršļi bija tik lieli, ka viņam vajadzēja apstāties. Ja nākotne nav arī pilnīgi noteikta, tad tā nav arī galīgi tukša. Tā var pieņemt formas, bet ne visas. Inženierim, kas būvē tiltu, nav brīva plāna izvēle. Tam vajaga ņemt vērā apvidu, uzplūdu stiprumu, kapitālu piedāvājumu. Visi šie noteikumi novelk apkārt darbībai zināmu daudzumu robežu, kas krustojoties veido diezgan šauru bezformīgu joslu, kas noder gribai par diezgan šauru eju cauri nepieciešamībām. Darba darītājam ir brīva izvēle tikai šinī joslā, kuŗu, ar jūsu atļauju, nosauksim par iespējamību apjomu. Prāts, kas nav spējīgs ieslēgt savu domu šinīs neredzāmās un negrozāmās robežās, man šķiet, nav spējīgs radīt vadoni. Mūsu 1917. g. uzbrukuma plāns neņēma vērā iespējamības.

Virsnieks: Vai jūs ziniet, ka tādas bij arī Liotēja domas? „Nu, manu mazo, teica viņš pulkvedim Renuardam, kas tam atnesa plānu, nu, manu mazo, tas jau noderētu gan kādas Gerolšteinas lielhercogistes armijai."

Filozofs: Tas plāns bij bez miesas un kauliem, atrauts no zemes. Par daudz labi viss tur risinājās, kā sliktā grāmatā. Man ļoti patīk Sv. Evremont'a[2]) apgarots izteiciens par Katilīnu: „Par daudz plaša vēriena prāts, lai apstātos pie nodomiem, samērīgiem ar līdzekļiem, kas tos var realizēt." Turpretim Pétēns, pieņemot virsvadību, sāk ar darbības lauka nospraušanu: „Pirms tanku un amerikāņu pienākšanas nebūs iespējams neko pasākt."

---

[1]) 1870. g. varonis Francijā; vēlāk Alžīras gubernātors un sūtnis Pēterpilī.

[1]) Ar paša spēkiem kļuvis no nabadzības par lielu vīru — bīskapu; XVI. g. s. franču daiļās valodas izveidotājs.

[1]) Kaŗa skola Francijā.

[2]) Abats Francijā agrākos laikos.

Virsnieks: Acīmredzot, ja Sv. Marina[1]) republika pieteiktu karu Italijai, tās vadoņu griba vien nevarētu sagādāt tai uzvaru. Tāpēc arī es nupat teicu: jo skaidrāku un noteiktāku ainu par nākamo laiku vadonis sev izveidos, jo lielākas izredzes šai ainai kļūst par dzīves īstenību. Gribēt, tas nav vienkārši pateikt, ka grib, bet vajadzīga vēl skaidra aina par darbības norisi. Tā arī grib būt liels karavadonis. Dažiem karavīriem ir naivs un nepatiess jēdziens par štāba darbību. Rūpīgi izstrādāts plāns pārklāj iespējamību apjomu tik pilnīgi, cik nu tas cilvēka prātam iespējams. Palasiet majora Laure'a grāmatu. Tur jūs redzēsiet, ko Pétēns 1918. g. uzrakstīja uz kāda uzbrukuma projekta, kas pēc viņa domām bij par nenoteiktu: „Skaļi vārdi un frāzes, praksē nederīgas." Atklājot jums savu noslēptāko domu, man pat jāsaka, ka kara beigās štābi grēkoja pretējā virzienā, ar savu pārspīlēto noteiktību. Man ļoti nepatīk uzbrukumi, kas nokārtoti tik smalki, kā ballets, Man šķiet pat, ka daudzos gadījumos pārdrošība uzveic nejaušību. Mani piedzīvojumi — — — —

(Filozofs smaida.)

Virsnieks (drusku aizvainots): Jā, mani piedzīvojumi rāda, ka katrā kaujā, katrā sadursmē ir iespējamība, dažreiz ātri pārejoša, būt par uzvarētāju. Jūs runājāt par 1917. maija uzbrukumu, bet vai jūs atminaties 1915. septembŗa uzbrukumus Šampaņā? Tos uzskata par neveiksmīgiem. Patiesībā mana rota un viens zuavu pulks bij izlausušies cauri. Mēs bijām pa kreisi no Tahure'as valņa, un mūsu mērķis bija Vouziers'a. Pirmo līniju ieņēmām bez cīņas. Otrās līnijas uzbrukumam mēs izmantojām izdevīgu apvidus kroku, un mums izdevās to ieņemt bez sevišķām grūtībām, tā kā mēs beidzot tikām brīvā apvidū. Šinī laikā ierakumu joslas nebija vēl pārāk dziļas. Mūsu priekšā daži frīči laidās lapās, un dažas baterijas steidzīgi noņēmās no pozicijām. Nošāvām tiem zirgus un apšaudījām arī pašus artileristus, tā kā beidzot nebij priekšā neviena. Priekšā lielceļš uz Vouziers'u. Zuavu pulks jau tur bij uzsācis kustību kolonā pa četri. Es gan neredzēju sava pulka pārējās vienības, bet man jau bij teikts: „mērķis Vouziers'a". Es uzsāku kustību, nosūtot pulka komandierim ziņojumu. Nogājām desmit kilometrus, neizšaujot nevienu šāvienu. Vēlāk sākām gan palikt nemierīgi; piepēši piegalopē jātnieks un mums saka: „Ko jūs še dariet? Jūs esiet vieni. Vajaga atgriezties, citādi jūs nogriezīs." Izrādījās, ka ienaidnieks savas līnijas atkal atjaunojis.

Filozofs: Un kā jūs no turienes izkļuvāt?

Virsnieks: Jātnieki izrādījās ļoti braši. Tie gāja trieciena, un mēs arī sekojām. Drusku jau skrambas dabūjām, bet cauri bijām — — — Bet es jums gribēju rādīt, ka, ja labi informēta vadība, kas uzmanīgi seko katrai sekmju iespējamībai, būtu zinājuši šo vietējo caurrāvumu, uzvara bij iespējama. Neuzbrūkot Tahure'as valnim frontāli, ko nevajadzīgi darīja cauru dienu, vajadzēja tikai rezerves sviest caurrāvumā un pēc nogriezties pa labi, apņemot Tahure'u.

Filozofs: Tas tikai būtu radījis vēl vienu frontes izliekumu, jo uzvara šinī laikā nebija iespējamības apjomā.

Virsnieks: Kas zin? Tai dienā viss grozījās ap Tahure'u. Tomēr, tas jau tikai ir piemērs, un varbūt vēl slikts. Bet šādi pārejas momenti atrodami vienmēr. Pie Verdenas, dažu dienu laikā, starp Mort-Homme'u un Cumijères pastāvēja caurrāvums, ko vāci neprata izmantot. Vai jūs esat lasījuši Simona fon Sandersa atmiņas par Dardaneļiem? Ļoti brīnišķīgi. Redzams, ka, ja ģenerālis Hamiltons būtu turpinājis uzbrukumu vēl vienu s t u n d a s c e t u r k s n i, turki un vāci būtu atstājuši cīņas lauku. „Man nebij vairāk," saka Simons fon Sanderss, „nevienа cilvēka rezervē un arī nevienas patronas priekš lielgabaliem." Mans slēdziens ir, ka ģenerālis Hamiltons varēja būt apdomīgs, prātīgs, vadonis pēc jūsu pārliecības, bet ka viņš ir izdarījis vislielāko kļūdu, nebūdams vēl arī drusku pārdrošs. Viņa zaudējumi bija milzīgi, bet nevajadzīgi. Vēl mans slēdziens ir, ka aizstāvēšanās kaujā karavīram nedrīkstētu būt robežas viņa izturībai.

Vēl, skaists uzņēmības piemērs, Lūdendorfa iebrukums Ļežā. Jūs to atminiet? Viņš virzījās uz priekšu cauru nakti viens ar atsevišķu brigādi, starp neieņemtiem fortiem, lai rītā ierastos pie pilsētas vārtiem šo fortu aizmugurē. Tā bij traka pārdrošība. Tas izdevās. Ir daudz gadījumu, kur vislikumīgākā apdomība ievērojamiem karavadoņiem bijusi par cēloni kauju zaudēšanai. Jūs minējāt Vaterlou. Tur Napoleons neko negrib pamest nejaušībai. Viņš neuzbrūk Mont-Saint-Jean'am no paša rīta, jo zeme par daudz izmiekšķēta priekš artilerijas. Viņam taisnība; bet tas atļauj Blicherim laikā pienākt, un tas maksā Napoleonam uzvaru. Jūs mīlat parunas. „Kas neriskē, neiegūst neko."

Filozofs: „Lēnāk brauksi, tālāk tiksi." Ja es nemaldos, tad zirgi šausmīgi slīdēja šinī briesmīgi izdobtā ceļā pie Ohain'as. Bet šinī uzņēmības jautājumā es jums teikšu dažus vārdus, manu karavīr'. Pirmkārt, acīmredzot karā, kā katrā darbā, arī politikā, vajaga riskēt. Līdz ko ir ienaidnieks, ir arī kauja, divu gribas spēku sadursme un arī šaubas par ienaidnieka nodomiem. Tā ir spēle, tāds darbības veids, kur vajaga lemt, nezinot vēl visus viņas elementus. Bet, otrkārt, šī spēle ir ne ruletes, bet bridža tipa, t. i. spēlētājs, nezinot dažus, tomēr pārzin lielāko daļu no spēles elementiem. Apdomības, spriešanas, zinības tiesa te ir ļoti liela. Es drusku baidos par jūsu Jozuusu. Pārliecībai, ka nevar apturēt sauli, man šķiet, tieši pretēji, jābūt vadoņa prāta galvenai sastāvdaļai. Treškārt, uzņēmības un apdomības tiesa lielā mērā atkarājas no apstākļiem. Dažos izmisuma gadījumos, jā, vajaga visu riskēt, kā ķirurgs to dara, mēģinot sirdi sašūt. Bet Pétēna 1917. apdomība ir vietā, jo viņam apsolīta pastāvīga spēku pieaugšana. Ceturtkārt, aina ar cilvēku laika bezdibeņa malā, kas mums bij derīga agrāk, še vairs nav patiesa, jo laiks ir gan mūsu priekšā kā neizpētīts atvars, bet mēs jau nokāpjam šinī atvarā. Jūsu darbinieks, karavīrs, polītiķis, rūpnieks atrodas pastāvīgi kustošas lentas priekšā, kur katrā acumirklī atklājas arī jauni elementi. Noritināto lentas daļu nevar vairs padarīt par neesošu. Tā ir, tā ir bijusi. Liels vīrs būs tas, kas to atzīst un tūliņ iemieso savās domās. Katrā momentā tas startē no jauna reāla stāvokļa, kas radīts no jauniem atklājumiem. Nekad tas netērē savu laiku un spēkus liekās pārdomās par to, kas būtu varējis būt. Nākotne ir varoņa roku darbs, kā jūs to nupat skaisti cēlāt priekšā, bet pagātne nav tā darbības apjomā, un tagadne ir tā izejas stāvoklis. Viņš neapstrīd šo izejas stāvokli, nelād sapieŗus, kas būtu varējuši to ērtāku izbūvēt, viņš to izpēta un ieslēdz savā domā kā negrozāmu elementu. Vidējs darbinieks iekapselējas kādā nebūt sistēmā. Bet neviena sistēma nav ilgstoša. Atmināties lietu norisi beidzamajā karā. Atzina, ka uzbrukums iespējams tikai pēc aizstāvētāja šķēršļu sagraušanas; tā tad ilgstoša artilerijas sagatavošanas uguns. Bet tālāk novēro, ka ilgstoša artilerijas sagatavošanas uguns izslēdz pārsteigumu, un bez pārsteiguma sekmes ir tikai vietējas. Atkal jauns uzbrukuma paņēmiens: īsa uzbrukuma sagatavošana gāzu šāviņiem. Tūlīt arī pretpaņēmiens: pirmo līniju atstāšana. Līdz ko kāds paņēmiens ir novecojies, vajaga būt tik drošsirdīgam, un to atmest. Es arī, tāpat kā jūs, redzu vadoni noliekušos pāri laika bārkstīm, bet savu veidojumu viņš pieskaņo jau esošam faktu veidojumam, apzinādamies, tas ir pareizi, savu darbības brīvestību, bet neaizmirsdams arī savu verdzību faktiem. Atgriezīsimies, ar jūsu atļauju, pie Vellingtona. Kad viņam jautāja, kā viņš Spānijā uzvarējis neuzvarāmos maršalus, tas teica: „To kaŗa vešanas plāni bija kā skaisti aizjūgi. Tas viss ir labi, un pat ērti, kamēr nesāk plīst, tad ir beigas. Mani plāni ir veidoti no virves gabaliem; ja viens trūkst, es iesienu mezglu, uzšauju zirgam un braucu tālāk." Vaterloas kaujas rītā kāds Vellingtona apakšnieks tam jautāja, ko viņš domā darīt. Hercogs mierīgi atbildēja: „Kas uzbruks, es vai Bonaparts? — Bonaparts, kāds atbildēja. — Tā tad, tā kā Bonaparts man nav paziņojis savus nodomus un mani plāni ir atkarībā no viņa plāniem, kā lai es jums pasaku, kā izveidosies mana darbība?"

(Turpinājums sekos).

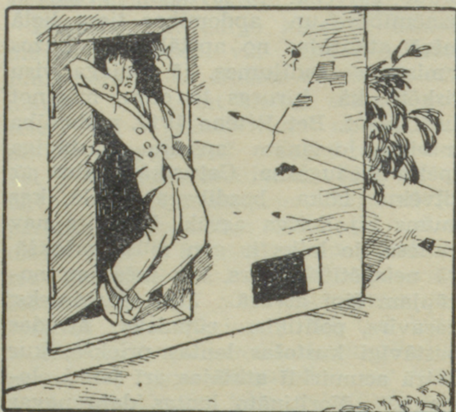
[1]) Domāta miniatūra valstiņa.

Plkv.-ltn. J. E. Ozols.

Kā izturēties lidotāju uzbrukumā: uz ielas, ceļa, laukumos u. t. t.

Nepareizi. 4. TABULA **Pareizi.**

Uzbrukuma laikā:

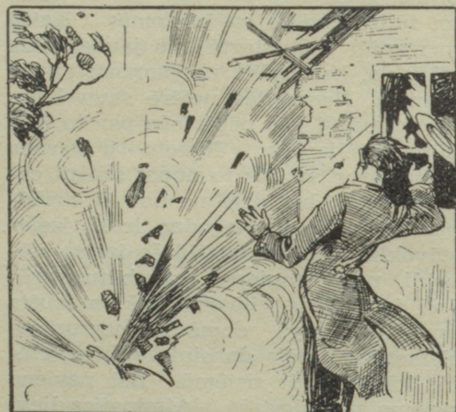

Uzturēties logu un ārdurvju tuvumā.

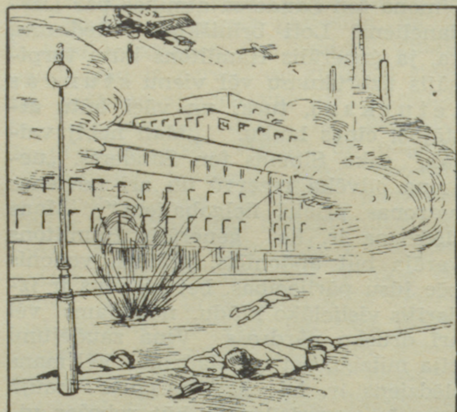

Uzturēties mazāk apdraudētās vietās.

— paslēpjoties telpās un ejās nepalikt pie logiem un ārējām durvīm, bet izmantot sienu iedobumus, skrejas, sienu izvirzienus u. t. t.;

Nomestas bumbas tuvumā palikt stāvot.

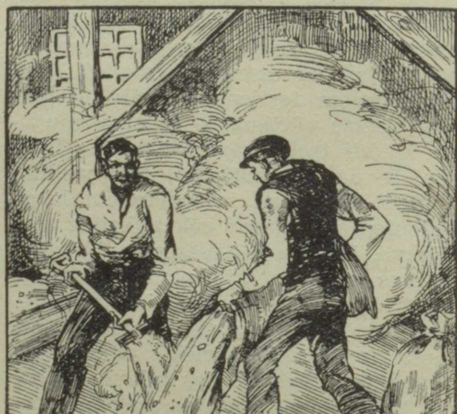

Momentāli gulties un nogaidīt sprādzienu.

— lai izvairītos no šķēpeļu iedarbības, nepalikt nomestās bumbas tuvumā stāvot, bet momentāni nogulties, jo tad šķēpeles pārlidos;

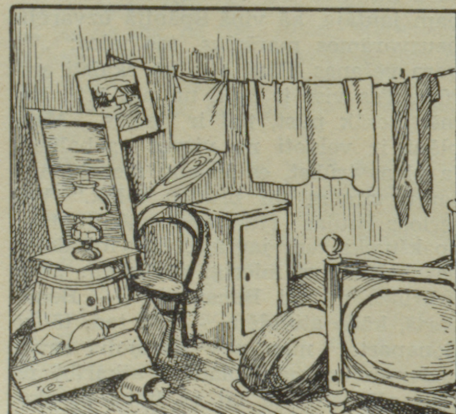

Degbumbas mēģināt apdzēst ar ūdeni.

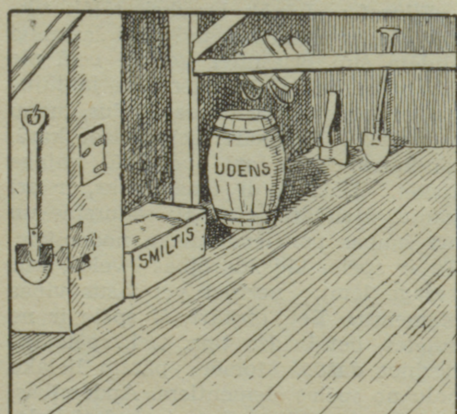

Degbumbas apslāpēt ar smiltīm jeb citām speciālām ierīcēm.

— degbumbas apslāpēt nekavējoties pēc sprādziena, izmantojot smiltis, zemi un citus līdzekļus, tikai ne ūdeni, kas vēl vairāk veicinās degšanu.

Bēniņu telpās ierīkot nederīgu mantu noliktavu.

Bēniņu telpas turēt tīras un apgādāt ar smiltīm un dzēšanas rīkiem.

— lai degbumbai sprāgstot uguns bēniņu telpās nevarētu izplatīties, tad bēniņu telpas jātur tīras, novācot jau priekšlaikus visādas tur novietotas nederīgas mantas.

Pulkvedis Ļūļaks.

Priekšzīme

Jo biežāk un saskatāmāk priekšnieks, kā savā darbā, tā arī personīgā un sabiedriskā dzīvē prot rādīt labu priekšzīmi, kā vajag strādāt un kalpot dzimtenei, kā vajag dzīvot, lai uzturētu un vairotu sevī garīgā un fiziskā spēka rezerves, jo lielāks aug viņa iespaids uz padotiem. Padotie parasti labprāt un bez ierunām cenšas sekot priekšnieka priekšzīmei, labprāt pakļaujas un pilda priekšnieka pavēles, ja viņi redz, ka priekšnieks pats tās pilda ar pārliecību un dziļu nopietnību. Padotie redz, saprot un izjūt, ka priekšnieks neprasa no viņiem nekā lieka vai neizpildāma. Karavīru, aizsargu, robežsargu un policistu ikdienas darbā un dzīvē spilgti saskatāma pr-ka priekšzīmes, kā audzināšanas paņēmiena nesalīdzināmā vērtība, saskatāma priekšzīmes varenā ietekme uz padoto darbu un dzīvi.

Priekšnieks, pareizi izprazdams audzināšanas nozīmi un ideju, ne tikvien vārdos dod padotiem norādījumus un pamācības, kā un kas jādara, bet pats itin visur, pat šķietami nenozīmīgos sīkumos, cenšas būt priekšzīmīgs savu priekšrakstu pildītājs.

Nenoliedzams, ka pavēlēt, norādīt, pamācīt ir samērā viegli. Daudz sarežģītāka un grūtāka paliek šī lieta, ja gribam savus norādījumus un teorētiskās pamācības atdzīvināt un apgarot ar parsonīgo priekšzīmi.

Teorētiski zinām un ļoti labi saprotam, ka labākais līdzeklis padoto ietekmēšanai uz visu labu ir laba priekšzīme, bet pildīt un izvest šo atziņu dzīvē, ir ļoti grūts uzdevums.

Audzinātājam, lai to veiktu, vispirms ir jācenšas būt objektīvam, jāprot saskatīt sevi un novērst personīgie trūkumi un rakstura vājības, jāatzīst savas kļūdas un tās jāizlabo, jāseko ar stingru paškritiku katram savam vārdam un darbībai.

Tikai tad, ja priekšnieks parādās savu padoto priekšā kā pirmais augstākā priekšnieka uzstādīto prasību pildītājs, kā pirmais savu personīgo prasību pildītājs, tad viņš arī spēs ietekmēt padotos sekot viņa priekšzīmei. Vai ikdienas dzīvē neskaitāmos gadījumos neesam bijuši aculiecinieki tam, ka padotie dažkārt ar labvēlīgu, dažkārt ar ļaunu smīnu un ņirgāšanos vērojuši un kritizējuši priekšnieku, ja tas savā dzīvē un darbā dara pretēji tam, ko māca, vēl ļaunāka paliek šī lieta, ja priekšnieks pat neizrāda tieksmi darīt to, ko māca.

Pašvītroju — priekšniekam labas priekšzīmes rādīšana nav viegls uzdevums, jo arī viņš ir tikai cilvēks ar cilvēkiem piemītošām vājībām un trūkumiem. Tomēr šī atziņa neatsvabina nevienu no lielā svētīgā pašveidošanas darba, kuŗa rezultātā viņam jāpārvar savas vājības, lai ar savu personību rādītu priekšzīmi, to valdonīgi un bez ierunām prasa viņa, kā audzinātāja pienākums.

Ir jau pareizi, ka dažkārt priekšnieka spārnots teiciens, laikā izteikta asprātība spēj padotos sajūsmināt, bet turēt savas personības valgos, aizraut, var tikai personīgā rīcība, priekšzīme, piemērs.

Ja mēs, audzinātāji stingri pildītu paši to, ko vārdos mācām un no padotiem prasām, man šķiet, arī pamācības un norādījumi varētu vienu otru reizi izpalikt. Nav noliedzams, ka pielietotas savā vietā un laikā pamācības ir iespaidīgs audzināšanas līdzeklis, bet to mēs visi labi zinām no piedzīvojumiem, ka viņas nobāl un paliek mazvērtīgas, ja iztrūkst pārliecinošā priekšzīme.

Tāpēc katram audzinātājam pēc iespējas vajadzētu censties atsvabināties no pamācīšanas metodēm, kuŗas pamatotas tikai uz loģiskas domāšanas un prāta slēdzieniem un koncentrēt visu savu uzmanību uz «ietekmēšanu ar priekšzīmi».

Pamācības vien, bez priekšnieka priekšzīmes, dažkārt kļūst tik uzbāzīgas un gaŗlaicīgas, ka padotie noslēdzas sevī un nedāvā vairs priekšniekam uzticību.

Jaunieceltais Armijas štāba priekšnieka II. palīgs ģenerālis Dambītis.

Gada svētki armijas vienībās

Kurzemes divīzijas 16 gadi.

Pamatus Kurzemes divīzijai lika: virsnieku rota, toreizējā kapteiņa, tagadējā mūsu ģenerāļa Baloža vadībā, Cēsu rota, toreizējā virsleitnanta, tagadējā pulkveža Puriņa vadībā, Studentu rota, nelaiķa kapteiņa Grundmaņa vadībā un vēlāk — Jātnieku nodaļa, tagad atvaļinātā pulkveža-leitnanta Artum-Hartmaņa vadībā.

1919. g. 3. janvārī, visas šīs rotas zem nelaiķa pulkveža Kalpaka vadības, apvienotas tā sauktajā Kalpaka bataljonā, atstāja Rīgu un devās uz Jelgavu un vēlāk, zem ienaidnieka spiediena, atgāja līdz Ventai. Šeit karaspēks vairojās un stiprinājās un no aizstāvēšanās stāvokļa pārgāja uzbrukumā, un tā, soli pa solim, sāka tuvoties Rīgai.

1919. g. martā bataljons zaudē savu vadoni — Kalpaku. Nedaudz vēlāk bataljons tiek pārdēvēts par brigādi, kuras komandēšana tiek uzticēta tagadējam ģenerālim Balodim.

1919. g. jūlijā brigāde tiek pārdēvēta par Kurzemes divīziju un par divīzijas komandieri tiek iecelts ģenerālis Balodis.

1919. g. rudenī, kad iesākās bermontiāde un Rīga gandrīz krita, ģenerālis Balodis tiek iecelts par Armijas virspavēlnieku.

Tagad divīziju vada ģenerālis Dankers, bet štāba priekšgalā atrodas pulkvedis Kripens.

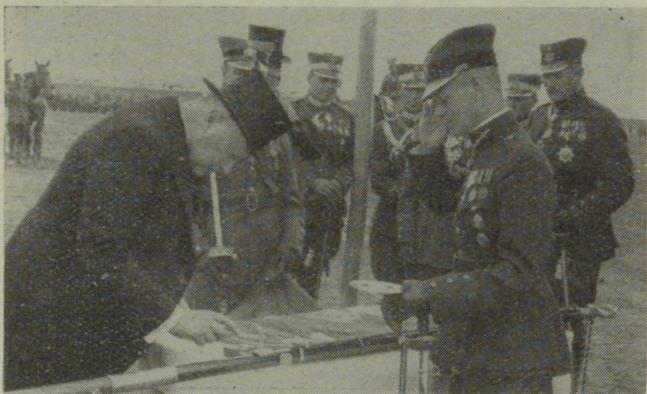
Zemgales divīzijas pārvaldes 16 gadi.

Savu īsto sākumu Zemgales divīzija skaita 1919. g. 1. jūliju, kad pa jūru uz angļu 3 kara kuģiem uz Liepāju tika pārsviestas no Rēveles Ziemeļ-Latvijas karaspēka daļas. (3. Jelgavas, vēlākais 7. Siguldas kājnieku pulks).

Lai visus Liepājā un viņas apkārtnē esošos bruņotos spēkus pārvaldītu, tad kara ministrs iecēla par Liepājas rajona latviešu karaspēka priekšnieku pulkvedi — vēlāko ģenerāli Peniķi. Ar augusta mēnesi pulkveža Peniķa vietā nāca pulkv.-ltn. (tagad ģenerālis) Dankers. Kā štāba priekšnieks darbojās tagadējais Vidzemes divīzijas komandiera palīgs ģenerāls Olekšs.

18. septembrī Liepājas rajona latviešu karaspēka štābu pārdēvēja par Lejas-Kurzemes kara apgabala štābu, bet no 4. janvāri 1920. g. Lejas-Kurzemes apgabala štābs kļūst par Zemgales divīzijas štābu.

Divīziju, kopš 1933. g. novemra mēneša komandē ģen. Bangerskis, bet štāba priekšgalā no pag. g. oktobra mēneša atrodas pulkvedis Klepers.

Kara Ministrs ģenerālis J. Balodis iesit naglu 11. Dobeles kājnieku pulka karogā.

Latgales divīzijas 16 gadi.

1919. g. 5. augustā, tagadējais Armijas komandieris, ģenerālis Berķis saņēma Armijas virspavēlnieka pavēli formēt Latgales divīziju. Kā kadrs jaunformējamai divīzijai tika ņemts 7. Siguldas kājnieku pulka VI atsevišķais bataljons, Rīgas jaunformējamo spēku 3. rotas VII bataljons (skolnieku rota), I kavalerijas divīziona 3. eskadrons un atsevišķā inženieru sapieru rota. Visas šīs daļas, galvenā kārtā, atradās Rīgā.

Ģenerālis Berķis 1919. g. 6. augustā, deva pirmo pavēli Latgales divīzijai un ar šo dienu, tad arī sākās divīzijas cīņu un darba gaitas, kas tagad piedzīvo sešpadsmit gadu posma noslēgumu.

Ilgus gadus, no divīzijas pastāvēšanas pirmās dienas līdz pārnākšanai uz Rīgu, divīziju komandēja tagadējais armijas komandieris ģenerālis Berķis un pēc viņa divīzijas priekšgalā, arī vēl šobrīd atrodas ģenerālis Krustiņš.

Divīzijas štāba priekšnieki ir bijuši: pulkvedisleitnants Duņēns, pulkvedis-ltn. Akmentiņš, pulkv.-ltn. Dālbergs, pulkvedis Olekšs (tagad ģenerālis un Vidzemes divīzijas komandiera palīgs), bet tagad divīzijas štābu vada pulkvedis Kurše.

11. Dobeles kājnieku pulka 16 gadi.
(31. jūlijā 1935. g.)

11. Dobeles kājnieku pulka sākums meklējams Liepājas 11. šķiras zemessargu organizācijā, kuru nodibina 26. februārī 1919. g. 1. jūlijā zemessargus pārdēvē par 1. Liepājas II šķiras zemessargu bataljonu un vēlāk par Grobiņas bataljonu.

1919. g. 15. novembrī Grobiņas bataljonu pārformē par Grobiņas pulku un 1920. g. 15. februārī Grobiņas pulks tiek pārdēvēts par 11. Dobeles kājnieku pulku.

Visus šos gadus, kopš pulka pastāvēšanas, pulka priekšgalā atrodas pulkvedis Dūze.

Jātnieku pulka 16 gadi.

Š. g. 5. jūlijā savus 16. gada svētkus nosvinēja mūsu jātnieku pulks.

Pamatus pulkam deva atsevišķās jātnieku vienības, no kurām pirmā, uz pulkveža Kalpaka rīkojumu, tika saformēta 1919. g. 18. janvārī, Tāšu muižā, Grobiņas apriņķī un tika nosaukta par „Kalpaka bataljona atsevišķo jātnieku nodaļu" un vēlāk — par 1. eskadronu.

6. martā no Landesvēra atdalās un pārnāk pie latviešiem rotm. Goldfelds (Zeltiņš) ar savu eskadronu. Šis eskadrons tiek nosaukts par 2. eskadronu.

19. aprīlī rotm. Goldfeldam tika uzdots Jelgavā formēt jaunu 3. eskadronu. Pēc tam visi 3 eskadroni tiek apvienoti „1. Jātnieku divizionā".

1. Jātnieku pulks.

Taisni mēnesi vēlāk no divīziona tiek izdalīti jātnieki un saformēts 4. ložmetēju eskadrons.

26. aprīlī Valkā un Rūjienā sāk formēties 1. Ziemeļ-Latvijas atsevišķais eskadrons, bet jūlija beigās parādās vēl viens jauns „Lubānas brīvprātīgo eskadrons". 1919. g. 8. novembrī Rīgā sāk formēties „Latgales partizāņu pulka atsevišķais eskadrons".

Visi šie atsevišķie eskadroni vēlāk tika piedalīti divīzijām.

1921. g. 5. martā tika dots rīkojums visus atsevišķos eskadronus savest kopā Daugavpilī Jātnieku pulka formēšanai. Pulka komandēšana tiek uzticēta pulkv.-ltn. Skujiņam.

Tā paša gada 22. jūlijā par pulka komandieri ieceļ pulkvedi Kārkliņu, 1923. g. — pulkvedi Ceplīti, bet sākot ar 1931. g. pulku komandē pulkvedis Buks.

1922. g. 9. jūlijā Latvijas tirgotāju savienība pasniedz pulkam standartu ar devīzi: „Dievs, Tēvija, Pulks!"

Auto-tanku pulka 16 gadi.

16 gadus atpakaļ, 14. jūlijā, uzsāka savu darbību 1. bruņotais divīzions. Bruņotā divīzionā tika apvienoti mūsu armijas bruņotie automobiļi un bruņotie vilcieni. Šie pirmie bruņotie automobiļi ir tas pamats, no kuŗa vēlāk izveidojās Auto-tanku pulks.

Atbrīvošanas kaŗā mūsu bruņotie automobiļi ir sekmīgi cīnījušies gan pret bermontiešiem, gan arī pret lieliniekiem tā ievērojami pabalstīdami kaujās mūsu kājniekus.

1920. g. 25. februārī, bruņotie vilcieni tiek apvienoti atsevišķā bruņoto vilcienu divīzionā. Tajā pat laikā tika nodibināti arī atsevišķs bruņoto auto divīzions un atsevišķs tanku divīzions.

1921. g. pavasarī bruņotie automobiļi, tanki un arī citi armijas automobiļi tika apvienoti auto divīzionā, kas vēlāk pārveidots par Auto-tanku divīzionu un pēc tā par Auto-tanku pulku.

Pulku kopš viņa dibināšanas, atskaitot mazu pārtraukumu, visu laiku komandē pulkvedis Grosbarts.

10. Aizputes kājnieku pulka 16 gadi.

Aizputes kājnieku pulkam pamats likts 1919. g. 5. augustā, ar toreizējā Latvijas armijas galvenā instruktora angļu pulkveža Grown pavēli par 1. Liepājas papildu bataljona formēšanu.

11. septembrī ar Armijas virspavēlnieka pavēli Nr. 2, 1. Liepājas papildu bataljons tiek pārdēvēts par Latgales papildu bataljonu.

16. novembrī bataljonu pārdēvē par Aizputes kājnieku pulku.

1921. g. pulks uzsāk savas miera laika gaitas.

1922. g. Aizputes pilsētas un apriņka sabiedriskās organizācijas dāvāja pulkam krāšņu karogu, kuŗa devīze: „Tava tauta nezudīs, kad tu iesi mirt par tautu" un burti „S. K. G." — sirds kurzemnieka gods.

1924. g. 14. novembrī, tika atklāts piemineklis kritušiem pulka un Troickas pulka kaŗavīriem.

1935. g. 15. maijā, aizputieši dāvāja pulkam sudraba taures un karodziņus, kuŗus pagatavojušas 6. Aizputes aizsargu pulka štāba aizsardžu pulciņa aizsardzes.

Pulku līdz 1932. g. augusta mēnesim komandēja pulkvedis Kalniņš, tad pulkvedis Ļūļaks, bet sākot ar 1933. g. 30. novembri, pulku komandē pulkvedis Vaivads.

2. Ventspils kājnieku pulka 16 gadi.

8. augustā uz savu 16 gadu pastāvēšanu atskatās Kurzemes divīzijas otrais pulks — Ventspils kājnieku pulks.

1918. g. 8. decembrī, nodibinājās Cēsu rota. Stāvēdama Ventas krastos, Cēsu rota izauga par Cēsu bataljonu un straujā uzvaras gājienā izgāja cauri Kurzemei, ņem dalību Rīgas atbrīvošanā, pēc kam jau otrā dienā dodas tālāk vajāt iebrucējus no austrumiem.

Nonākot uz Latgales rietrumu robežām, 1919. g. 7. augustā, Cēsu Piebalgas un Rīgas bataljoni tiek apvienoti vienā pulkā, kuŗš tagad jau 16 gadus nes 2. Ventspils kājnieku pulka vārdu.

Pulku komandējuši pulkvedis Puriņš, pulkvedis Ezeriņš un tagad viņu komandē pulkvedis Spandegs.

Līdzšinējais Armijas štāba priekšnieka II. palīgs ģenerālis Francis.

Virsleitnants A. GREDZENS

5. TABULA

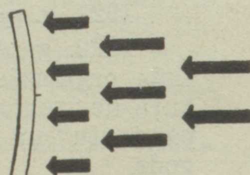
Ienaidnieka apņemšana vai arī pašu flanka apsardzība jānodrošina ar rezerves ievešanas iespējamību īstā laikā kaujā.

Spārnu daļu rezerves pa lielākai daļai novietojamas pakāpeniski sāņus.

Ja karaspēks pieslejas pie blakus daļas tikai ar vienu flanku vai arī ved kauju patstāvīgi, tad frontes platums atkarājās no uzdevuma, ienaidnieka izvēršanās plašumā un viņa darbības

Var būt gadījumi, kur vienam vai otram zemākam komandierim labāk nemaz rezervi neatdalīt

Rezerve var sastāvēt no dažādām ieroču šķirām, bet tai jā būt spējīgai patstāvīgi veikt visus kaujas uzdevumus

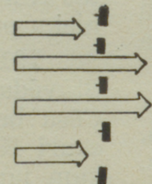
Katrai izšķirošai kaujai vajadzīgs grupējums dziļumā un gatavas rezerves

Rūpīgi jāapsver jautājumi par rezerves stiprumu, novietošanu un izlietošanu. Kaujā esošo vienību pārlieka vājināšana lai pastiprinātu rezerves, var novest pie nesekmes, riskējot ar varbūtību — tikt sakautam pa daļām.

Izdevīgā apvidū, sevišķi ja tas nocietināts, pielaižama platāka fronte.

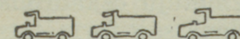
Plata fronte var bieži dot lielus panākumus

Pārāk īsu fronti var apņemt vai apiet.

Pārāk izstieptu fronti var viegli pārraut

Rezerve ir līdzeklis smagpunkta pārcelšanai uz citu vietu kur tas būtu vēlams, un pabalsta sniegšanai tur, kur tas nepieciešams

Rezerves kustīgumu var palielināt ar automobiļu palīdzību.

Līdz ar rezervju stiprumu pieaug arī atstates un atstarpes. Jo tuvāk rezerves lietašanas brīdis — jo tuvāk tā pievirzāma kaujas līnijai. Izveicīgai vadībai te jāatrod pareizais samērs.

Rezerves novietošana atkarājas no nolūka un apvidus

Ar savas rezerves ievešanu kaujā katrs komandieris izlaiž no rokām svarīgāko līdzekli kaujas gaitas iespaidošanai. Tomēr nekad nedrīkst vilcināties, ja ir izredzes uz panākumiem

Karaspēka izvēršanās plašums kaujai atkarājas no kaujas uzdevuma, piesliešanās iespējamības blakus daļām un apvidus. Tas ir dažāds uzbrukumā un pie aizstāvēšanās

Visbiežāki kauju ved atsevišķos grupējumos

Katrs karaspēka komandieris ar saviem vēl neizlietotiem spēkiem, r e z e r v ē m, var panākt vislielāko iespaidu uz kaujas gaitu.

Ar lielāku atstatumu no frontes var saudzēt rezervi, ar tuvu novietošanu paātrina viņas ievešanu kaujā

Ja rezerves izlietotas, tad nekavējoši jācenšas radīt jaunas rezerves no mazāk svarīgām frontēm.

Pulkvedis Baško

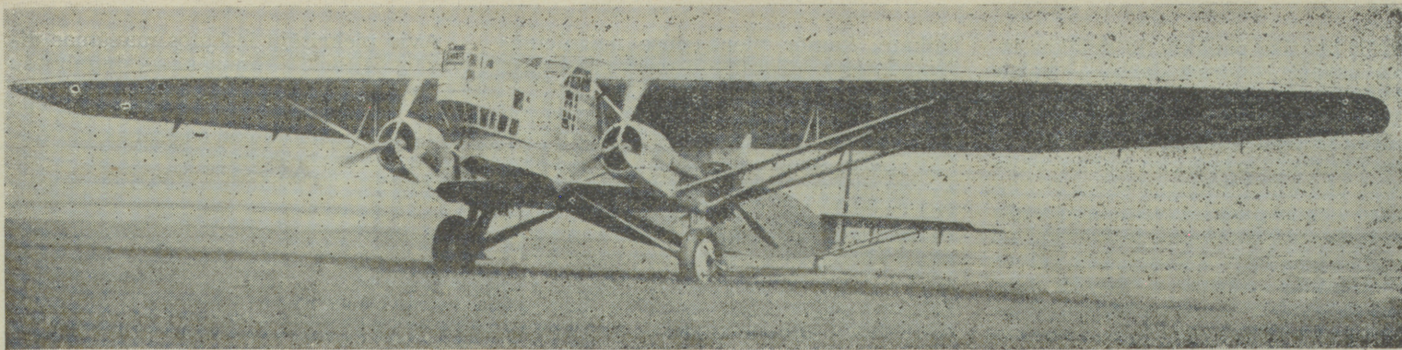
Mūsdienu un nākotnes aviācija

Aviācijas technika nemitīgi iet uz priekšu. Ar katru mēnesi, gadu pārveido lidmašīnas konstrukciju un izlabo tās spēka avotu — motoru. Lidmašīnas konstrukcija un motors cieši saistīti savā starpā. Ja cilvēce vairāku gadu simteņu laikā nebija spējīga lidot, tad šis neveiksmes iemesls ir motors. Var noteikti apgalvot, ka lidojoša lidmašīna varēja rasties tikai tad, kad technika bija spējīga izbūvēt pietiekoši vieglu motoru. Motora progress ir lidmašīnas spēju progresa pamats. Īstenībā mēs stāvam jau ļoti tuvu sakāmvārdam — iemontējiet galdā motoru un galds lidos; jeb bieži mēdz teikt nevis lidmašīna, bet lidojošais motors. Un patiesībā, avio-technikā mēs redzam brīnišķigas parādības — ir lidmašīnas, kas pie 10—20 zirgspēku stipra motora, ar vienu, divi lidoņiem, lido 4—5 stundas, un ir lidmašīnas, kas pie 3000 zirgspēku stipra motora ar vienu lidoni lido 1—2 st. Pirmā sasniedz 70—80 kilom./st., bet otra 700 km/st. lielu ātrumu. Pirmai ir praktiska nozīme, bet otrai pagaidām tādas nav; tā domāta rekordiem, momenta efektiem.

Mūsdienu avio sasniegumus raksturo sekoši skaitļi:

Lidmašīnu īpašību tabula.

Īpašības \ Lidmašīnas	Vienvietnis	Divvietnis	Trīsvietnis	Daudzvietnis
Griesti (lidojuma maksimālais augstums) km	10—12	8—10	8—10	6—8
Ātrums 100—200 m lidojuma augstumā, km/st.	400—450	350—400	300—350	250—300
Ieskrējiens m . . .	150—200	100—150	100—150	150—500
Izskrējiens m	100—200	100—150	100—150	100—200
Derīgā krava kg. . .	400—1000	600—2000	800—2500	1000—10000
Lidojuma ilgums st. .	1—3	2½—5	4—10	5—20
Apbruņojums: ložmetēji	1—2	2—4	3—6	4—10
lielgabali	1—2			3—4
bumbas, kg . . .	0—100	100—500	100—1000	500—5000
Sakaru līdzekļi . . .	Radio, tēlefons	Radio, tēlefons	Radio, tēlefons	Radio, tēlefons
Novērošana	Skata	Skata, foto	Skata, foto	Skata, foto
Novērošanas spēju koeficients	1	3	5	
Šaušanas spējas . . .	Tikai uz priekšu	Neapšaudāmie kōni: uz leju — 10°—20°, astē — 5°—15°	Neapšaudomie kōni: uz leju — 10°—20°, astē — 5°—15°	Novērotāju skaits×2 Neapšaudāmo kōnu nav
Lidot spējas koeficients	3	2	1,5	1
Motora jauda ZS . .	400—1000	300—1000	300—1000	600—6000

Farman 221, četrmotorīgais bumbnesējs; celtspēja — 5 t., ātrums 300 km/st. 4000 m. augstumā.

Tabulas skaitļi jāuzskata nevis kā pilnīgi pareizi un nemainīgi lielumi, bet gan kā vakardienas moderno lidmašīnu īpašībām tuvināts novērtējums.

Šodien technikas brīnums, rīt krāmu tirgus manta — tā varētu raksturot mūsdienu aviācijas attīstību. Šodien ar radio palīdzību var savākt pēdējos avio sasniegumus, bet rīt šīsdienas dati būs jau veci. Grūts, neapskaužams avio literātūras stāvoklis — tā vienmēr veca, vienmēr neatbilst patreizējam avio līmenim. Kā pēc 1910. gada modes ģērbta kundze izsauc šāsdienas modes verdzeņu sašutumu, tā tikko izlaista no tipografijas avio grāmata jau izsauc sašutumu, jo tā jau neatbilst šai dienai. Kādā avīzē parādās raksts par iznīcinātāju apbruņošanu ar lielgabaliem — tas bija pēdējais modes vārds, bet šodien tanī pat avīzē jau lasām zīmīgu rakstu, kur skaidri teikts, ka lielgabali nav domāti iznīcinātājiem un iznīcinātāji nav domāti lielgabaliem. Kāda zupa, ar kādu piegaršu vārās un izvārīsies avio virtuvē — laikam nebūtu spējīgs noteikt pat Sālamans.

Tāpēc še izteiktās domas uzskatāmas, kā maldīšanās biezā, lielā mežā, kā pretēju domu atspoguļojums un pat kā fantazija, kur grūti norobežot patieso, reālo no murgiem. Šinī necaurejamā domu, ideju purvā ir mūžīgas patiesības, kas slīd pāri visam — nejaušība, pārsvars īstā laikā un vietā, vadības māksla un izejas baze — nauda un nauda. Marss ne tikai asinskārīgs, bet ārkārtīgi izšķērdīgs. Ipras kaujas sagatavošanai esot iztērēts 4.300.000 šāviņu, kas izmaksā 22.000.000 mārciņu. Marsa jaunākais dēls — meita — aviācija, izšķērdībā grib un censās pārspēt tēvu. 1935. g. sākumā Savienoto Valšķu valdība pasūta 52 iznīcinātājus, kas izmaksā 1.996.000 dolāru, bet kur apkalpe, ekspluātācija, un cik ilgi šie modernie, 400 km/st. lieliem ātrumiem, iznīcinātāji strādās? Divos — trijos gados vairums būs pārvērsti skaidās, bet palikušie tiks aizvākti uz vecu mantu pajumi. Lidojuma ātrumam kā ēna seko novecošana, bojā eja un izdevumi. Dāmu modes dzen postā tēvus, vīrus; lidmašīnas tukšo valsts kasi.

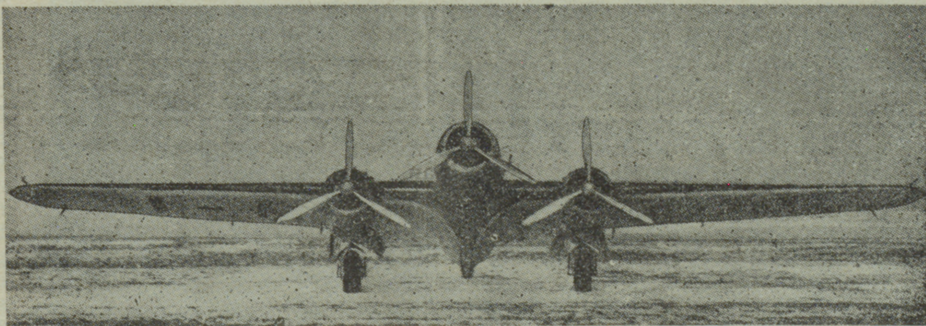
Pasaules karā aviācija dabūja pirmo kaujas kristību, izauga, nostiprinājās un pārvērtās par bargu cīņas līdzekli. Pasaules kaŗa piedzīvojumi, pēckaŗa technikas sasniegumi ir tas pamats, uz kuŗa dibina aviācijas iespējas tagadnē un nākotnē. Daudzi noteikti apgalvo, ka nākotnes kaŗa gaita būs citāda, turpretim ir arī tādi, kas apgalvo, ka pēdējās izkaušanās apstākļi būs par izejas punktu nākotnes kaŗam. Tanī punktā, kur pasaules kaŗš beidzās, tanī pat punktā sāksies jauns kaŗš un pakāpeniski turpinās veidot kaŗa mākslu, lai sasniegtu kārtēju kulminācijas punktu jauna pamiera slēgšanas dienā, tas ir — notikumi loģiski ies pakāpeniski, pārejot no esošiem apstākļiem jaunos. Kādreiz tāda pāreja notiek ātrākā, kādreiz lēnākā gaitā. Mēs dzīvojam lielu ātrumu laikmetā un to gaitai pielāgojas dzīves visas nozares.

Aviācija ienesa daudz jaunu domu, uzstādīja jaunas prasības, deva jaunus sasniegumus, izsauca daudzu nemaldīgu vērtību pārvērtēšanu, kas savukārt piespieda aiziet teiku valstī daudzus neapstrīdamus likumus. Pirmais, kas tūkstots gadus bija neapstrīdams — attāluma - laika mērogs — ar aviācijas un moto-mēchanizētu vienību dzimšanu, galīgi sabruka. Tam pirmo triecienu deva tvaika mašīna un galīgi sadragāja aviācija. Vai sen bija tie laiki, kad 300—400 km bija pietiekoši liels attālums, kas pasargāja no tiešām kaŗa briesmām? Šo attālumu varēja noiet 10—20 dienās, bet nu pēc 1½—2 stundām gaisa ienaidnieks jau klāt. Eiropā, izņemot SSSR, ikkatrā valstī vairs nav apgabala, ko nevar sasniegt un iznīcināt aviācija. Neviens kaŗavadonis nevarēja savus kaŗa pulkus izsēdināt Anglijā, bet nu tā tik pat viegli sasniedzama, kā jebkuŗa cita valsts. Purvi, upes, kalni, pat jūŗa vairs nevar pasargāt valsti no avio briesmām. Vēl pagājušā kaŗā kaŗoja armijas, bet nākotnē kaŗos tautas. Armijas likumi un tradicijas stipri cieta: nejaušības, pārsteiguma princips sašķobijās; bija vajadzīgas milzu pūles, milzu materiālie līdzekļi, lai kautkā to salāpītu un pasargātu no galīga sabrukuma. Nakts atvieto dienu, zenītartilerija, maskošanās, gaisa aizkari — viss tas radās kā gaisa izlūkošanas un bumbmešanas pretlīdzekļi.

Kādus uzdevumus aviācija veiks nākotnes kaŗā? Pagājušā kaŗā pamatuzdevums bija izlūkošana. Bet nākotnes kaŗā? Noteikti var teikt, ka pamatuzdevums būs cīņa dēļ virskundzības, pārsvara gaisā. Par to visi sapņo, visi to censās sasniegt, bet materiālās iespējas ne katrai valstij to atļauj.

Kā laupītājs nejauši uzbrūk savam upurim, tā arī nākotnes kaŗš sāksies ar nejaušu uzbrukumu. Vienā, otrā gadījumā diplomāti saodīs pulveŗa smaku savlaicīgi, dzirdēs tālu pērkoņa negaisu, bet cerība traucēs spēles nodošanu armijas rokās. Pilnīgi un skaidri zināt partneru nolūkus, kamēr viņš nav atklājis kartes, nav iespējas. Pagātnē karšu atklāšanas pirmais posms bija ultimāta nota, tai sekoja mobilizācija un kaŗa pieteikšana. Arī pēc kaŗa pieteikšanas gaita nenorisinājās kā uz burvja mājiena. — Mobilizācija, koncentrācija prasīja laiku un, kamēr „pēdējie rati" nav pārvesti un novietoti savā vietā, armija nevar uzsākt operāciju. Aviācija arī šos jēdzienus galīgi saputroja. Tā vienmēr kaŗa gatavībā, koncentrējas dažās stundās un, galvenais, šo darbu veic neizsaucot ne mazāko aizdomu, maz atkarīga ne tikai no pēdējiem, bet pat no „pirmiem ratiem".

Diplomāts nepaspēs saņemt, nodot atbildi, kamēr bumbnešu grupas jau steigsies izmantot pirmo nejaušību. Tā sola tik lielas priekšrocības, ka no tām neviena valsts negribēs atteikties. Tā tad kaŗu pieteiks nevis diplomāti, bet to reāli sāks bumbneši. Ar dienas ausmu tie būs virsū tiem objektiem, kas iespaido kaŗa gaitu un pat piespiež pretējo pusi bez kaŗa jau padoties. Bumbnešu pirmais un galvenais uzdevums būs ienaidnieka aviācijas iznīcināšana.

„Savoïa Marchetti S—79", derīga kravai 3 t., ātrums 400 km/st., 4000 m. augstumā.

Jo ātrāk tas tiks panākts, jo lielākas izredzes uzvarēt. Otrais darbs — valsts bagātību iznīcināšana un morālisku spēku vājināšana. Bagātību iznīcināšana apgrūtinās, traucēs, ierobežos bruņotu spēku darbību; morālisko spēku vājināšanai var būt liktenīgas sekas.

Visas valstis piegriež vislielāko vērību šo spēku stiprināšanai, jo faktiski no tiem atkarīgas kaŗa sekmes, bet galvenais — tautas nākotne. Neizdevīgas politiskas kombinācijas, vadoņu un kaŗa vadības kļūdas, tautas iekšējas nesaskaņas veicina sakaušanu un neizdevīgu miera līgumu noteikumu pieņemšanu. Tas tomēr vēl nenozīmē valsts un tautas bojā eju — morāliskie spēki uz drupām ceļ varenu valsti, kas atkaŗo pazaudēto un pat vairāk. Šo morālisko spēku varenību spilgti pastrīpo franču un vācu cīņas. Napoleons tikai žēlastības dēļ neiznīcināja galīgi Prūsiju. 1870.—1871. g. vācieši ar uzviju atmaksā Francijai. Versaļas mierlīgums vēl ar lielāku uzviju atmaksā vāciešiem par Sedānu. Pagāja 16 gadi pēc Versaļas miera līguma parakstīšanas un tam, runājot vienkārši, ir tikai vēsturiska dokumenta nozīme. Kas būs tālāk? Kas zin, kas zin, ko nesīs nākotnes vēji? Versaļas miera līguma laušanā neapstrīdami pirmo vijoli spēlē vācu morālisko spēku pieaugums.

No šā viedokļa pirmās bumbmešanas sekas grūti apsvērt. Varbūt tauta tik tālu zaudēs pašsavaldīšanos, pienākuma apziņu, padosies paniskām bailēm, ka, nesākusi kaŗu, būs to jau zaudējusi.

Bumbnešu objektu sarakstos ietilpst armija, sākot ar kaujas vienībām un beidzot ar aizmugures iestādēm. Visumā bumbmešanas objekti ir bruņotie spēki, materiālās bagātības un tautas morāliskie spēki.

Pirmais, pirmie iebrukumi izsauks attiecīgu atbildi. Tā sekos ļoti ātri. Sāksies kaŗš gaisā. Šeit noteicošu lomu spēlēs iznīcinātāji. Bumbneši mēģinās sasniegt kādu mērķi, tiem pretim stāsies iznīcinātāji. Kas uzvarēs un kādā mērā — tas atkarāsies no skaitliskā sastāva, techniskām spējām, rezervēm, lidoņu sagatavošanas, vadoņu mākslas un morāles. Cīņas turpināsies līdz tam laikam, kamēr viena puse neiznīcinās ienaidnieku. Tikai tad uzvarētājs sāks vākt bagātīgu ražu.

Bumbnešu (zemes apkaŗošana) un iznīcinātāju (cīņa gaisā) uzdevumiem nav tiešu sakaru ar zemes kaŗaspēku — tie ir neatkarīgi uzdevumi un tos veic neatkarīgā aviācija. Spilgti norobežot neatkarīgos gaisa spēkus no pārējiem bruņotiem spēkiem nevar, jo visu bruņotu spēku gala mērķis ir uzvarēt ienaidnieku. Būs gadījumi, kad bumbnesēji un iznīcinātāji strādās zemes kaŗaspēka labā; tie būs vietējie, tekoša momenta uzbrukuma, aizstāvēšanās pabalstīšanas uzdevumi.

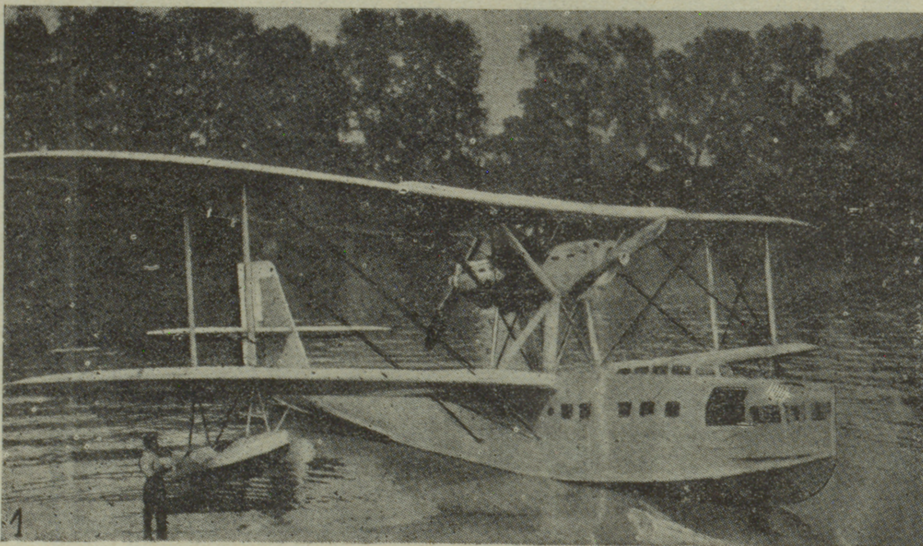
Zemes bruņotu spēku pilnīgā kalpībā būs izlūku aviācija, tās darbība noritēs pavisam citos apstākļos. Redzes izlūkošanai retos gadījumos būs sekmes, to atvietos foto izlūkošana. Lidojuma lielie augstumi, zenītartilerija, iznīcinātāji, maskošana, — viss tas izlūku darbību ierobežos un tai būs gadījuma raksturs. Izlūkošanas ražas laiki jau aizgāja nebūtībā, palika pagātnes ēnas un tās, pēc vecās parašas, bieži pieņem par īsto ainu un sapņo par kaujas lauku, tuvās un tālās aizmugures izlūkošanu, pat par 20 km gaŗām kolonnām, nometnēm un t. t., — tas viss, jādomā, neatkārtosies. Ja kādreiz arī notiks tādas parādības, tās izlūkam būs grūti saskatīt. Tā tad — pirmais un galvenais avio uzdevums zaudēja savu nozīmi. Iespējams, ka tiks radīti tādi apstākļi nākotnē, ka pat kustības tiks izdarītas dienā.

Izlūkošanas ziņu izmantošana arī ne katru reizi būs iespējama. Moto-mēchanizētās vienības 50—60 km lielus attālumus nobrauc 2—3 st. laikā. Nākotnē iespējams ātruma pieaugums. 50 km attālumā manītā kolonna pēc 2—3 stundām ņems dalību kaujā. Bet 2—3 st. laikā ne katru reizi būs iespējams vajadzīgā vietā koncentrēt nepieciešamu pretspēku: briesmas nāk, — tās novērst trūkst laika.

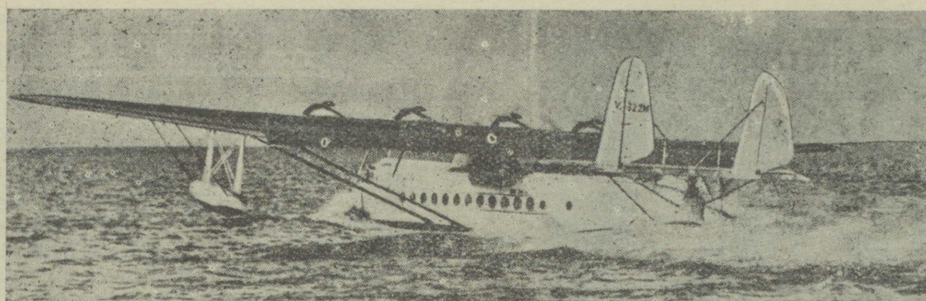
Tāda īsumā ir mūsdienu aviācijas pielietošana. Ainas pilnīgākai apgaismošanai apskatīsim dažas pretējas domas par dažādu avio veidu izmantošanas iespējām un īpatnēju nozīmi.

Avio piekritēju ieskatos manāmas divas galējības. Smagās — bumbnešu — aviācijas piekritēji pārliecināti, ka tikai bumbnešiem pieder nākotne, ka tie graus ienaidnieka bagātības un veicinās uzvaru. Turpretim vieglās — iznīcinātāju — aviācijas piekritēji apgalvo, ka gaiss pieder viņiem un tikai no viņiem atkarīga uzvara, ka viņi ir spējīgi sadragāt neveiklos, lēni lidojošos, gaisa milžus. Abu uzskatu piekritēji nevienu acumirkli nešaubās aviācijas varenībā, bet katrs cenšas sevi nostādīt pirmā vietā. Īstenībā, iznīcinātāju esamību izsauca izlūku un bumbnešu esamība un šis apstāklis pietiekošs, lai apgāztu iznīcinātāju lielo iedomību. Lai pazūd bumbneši, lai pazūd izlūki, bet iznīcinātāji lai mirdz vaŗavīksnes krāsās! Ko tie darīs? Apsargās gaisu! No kā? Ar ko cīnīsies? No ienaidnieka iznīcinātājiem un ar tiem vedīs niknas kaujas! Cīņas mērķis? Ienaidnieka iznīcinātāju sakaušana un gaisa pārvaldīšana! Sekas? .....! Gaisa kauja kaujas dēļ ir ļoti dārgs un bīstams sports, ko valsts nevar atļaut. Atteicoties no bumbnešiem un izlūkiem, jāatteicas arī no iznīcinātājiem, jo bez pirmiem tiem nav nozīmes. Kurlam vienādi sveša vārnas klaigāšana un lakstīgalas dziesma.

Abas puses pārspīlē savas spējas un nozīmi. Vieni saka — mūsu pusē ugunsstiprums, otri rūc — mūsu pusē ugunsstiprums un bez tam vēl manevrēšanas spējas. Uguns varenības priekšrokas mainās tik pat ātri, kā dāmu kleitas. Šodien stiprāki iznīcinātāji, bet rīt? Kas zin? Varbūt bumbnesēji! Veiklība vienmēr būs iznīcinātāju priekšroka, bet tikai noteiktos augstumos un noteiktās ierindās — pareizāk bezierindās. Tām pretim nostājas pasmagā, mazveiklā, ķēdēm sakaltā bumbnesēju grupa. Vienu atzīst visi — atrautais no grupas bumnesis ies bojā. Kā grupu izklīdināt, kā atraut dažus locekļus? Pat iznīcinātāju piekritēji nepaļaujas uz saviem spēkiem un aicina talkā zenītartileriju. Sākumā zenītartilerija izjauks grupu un pēc tam iznīcinātāji veiks kapračа darbu. Cerēt zenītartilerijas palīdzību laba lieta, bet tā reti un bieži nāk par vēlu. Radās jauna ideja — iznīcinātāju apbruņot ar artileriju, kas atvietos zemes artileriju un veicinās grupas izjaukšanu. Tas ļoti skaisti, bet piemirst, vai atmet iznīcinātāju darbības pamatnoteikumu — nejaušību. Piemirsts arī tas, ka lielgabali atstāj iespaidu uz iznīcinātāja īpašībām: ar katru svara virskilogrammu krīt iznīcinātāja veiklība. Piemirst to, ka bumbnesējus arī var apbruņot ar lielgabaliem. Rezultātā ložmetēju tuvcīņu, nejaušību atvietos artilerijas tālcīņa — un še var iznākt bumbnešu uguns pārsvars. Pagātnē grupas izjaukšanai, apjukuma ienešanai kāds no iznīcinātājiem drāzās tieši bumbnešu grupā. Nākotnē tas pats var atkārtoties ar to starpību, ka iznīcinātājs vai lidmašīna — automats vienkārši dragās bumbnešu grupu. Vēl uzpeld kāds jauns paņēmiens — bumbnešus apmētāt ar bumbām. Sagaidāmas labas zekmes, sagaidāmi prāvi zaudējumi. Mest no 500 m liela augstuma — mazs trāpījuma %, mest no 100—200 m — liels trāpījuma %, bet vēl lielāka varbūtība būt sašautam ar bumbnešu uguni.

Lidlaiva „Cams 110". Ātrums 240 km./st. 2400 m. augstumā, celtspēja 4 t., Hispans Suiza 880 z. sp. divi motori.

Mūsu rīdzinieka pēcnācējs „Sikorskijs S—42", moderna satiksmes lidlaiva — brīnišķīgs bumbnesējs. 1910.—1913. g. Sikorska pirmās lidmašīnas tika būvētas Rīgā, Krievu-Baltu vagonu fabrikā.

Arī aviācijas savstarpējā cīņā atkārtojas vecveca patiesība — katrs jauns cīņas līdzeklis, katrs jauns paņēmiens izsauc ātri vai vēlu attiecīgu pretcīņas līdzekli. Nekas nevar panākt un aizbēgt no savas ēnas — tā pastāvīgi seko līdzi.

Avio dievinātāju un nīdēju domās mēs sastopam ideju veselu mudžekli, kur pilnīgi var apjukt. Pirmkārt morāliskais efekts. Kāds itaļu pulkvedis tā apraksta uzbrukumus Venecijai: „Kaut gan bumbmešana, ko pārdzīvoja apburoši skaistā pilsēta, salīdzinot ar nākotnes bumbmešanu, var tikt nosaukta par bērnu spēli, tomēr jāatzīst, ka tās iespaids bija drausmīgs. Pilsoņu gara stāvoklis bija ļoti nospiests. Es ar visdziļākām skumjām atceros satricinošus skatus, kas notika trauksmes signāliem atskanot, ienaidnieka lidmašinai tuvojoties. Vislielākā nekārtībā, itkā ārprātā, bēga sieviešu, bērnu un sirmgalvju bari slēpties aiz visniecīgākām un bieži vien nederīgām aizsegām. Visi viņi bija visšausmīgāko baiļu pārņemti. Vienu vienīgu reizi sešas vācu lidmašīnas turpināja gaisa uzbrukumu sešas stundas, bet šīs stundas bailēs trīcošam un vaimanājošam pūlim izlikās par nāves pildītu mūžību."

Ģenerālis Ņeznamovs tā attēlo bumbmešanas nozīmi: „Stratēģisku pārvadāšanu ātrumam un pareizībai piemīt izcilus nozīme — tas ir kaŗa plāna pamats. Nav nekā pievilcīgāka pirmās mobilizācijas dienās, kā uzspridzināt lielākus tiltus, sabojāt depo stāvošās lokomotīves, apmētāt ar bumbām pārmiju ierīces, uzspridzināt ūdens torņus, aizdedzināt naftas, ogļu, koka noliktavas u. t. t. Lai sasniegtu minētos mērķus, nav vajadzīgi lieli gaisa spēki, jo visu apsargāt nebūs laika, līdzekļu un iespējamības. Šo darbu var izpildīt ne vienā un tai pašā laikā, bet pakāpeniski, pat pēc noteikta plāna... Pareizs kā pulkstenis, dzelzceļu pārvadāšanas plāns būs sagrozīts un ienaidnieka virspavēlnieka aprēķini sajaukti."

Kapteinis Burejs raksta: „Nākotnes kaŗa nenovēršamais elements būs tas, ka ikkatrā valstī, cik lieli tās samēri arī nebūtu, visi svarīgākie mezgli, lielākās pilsētas tiks apdraudētas no gaisa."

Majors Vilsmējs domā: „Triju izmēru nākotnes kaŗa mērķis būs tauta, bet ne armija."

Krāsaini pasvītro avio varenību ģenerālis Duē: „Uzvara ātrāk gūstama ar gaisa kaŗu, kā ar zemes vai jūŗas kaŗu. Tā kaŗojošā valsts, kuŗa sev izcīnīs gaisa pārvaldīšanu, gūs noteiktas priekšrocības operācijās pret ienaidnieka sauszemes un jūŗas spēkiem un aizmuguri. Nepieciešami koncentrēt visu uzmanību uz gaisa spēku attīstību, jo tie izšķirs nākošo kaŗu. Nākotnes kaŗš izveidosies kā aizstāvēšanās uz sauszemes un uzbrukums gaisā".

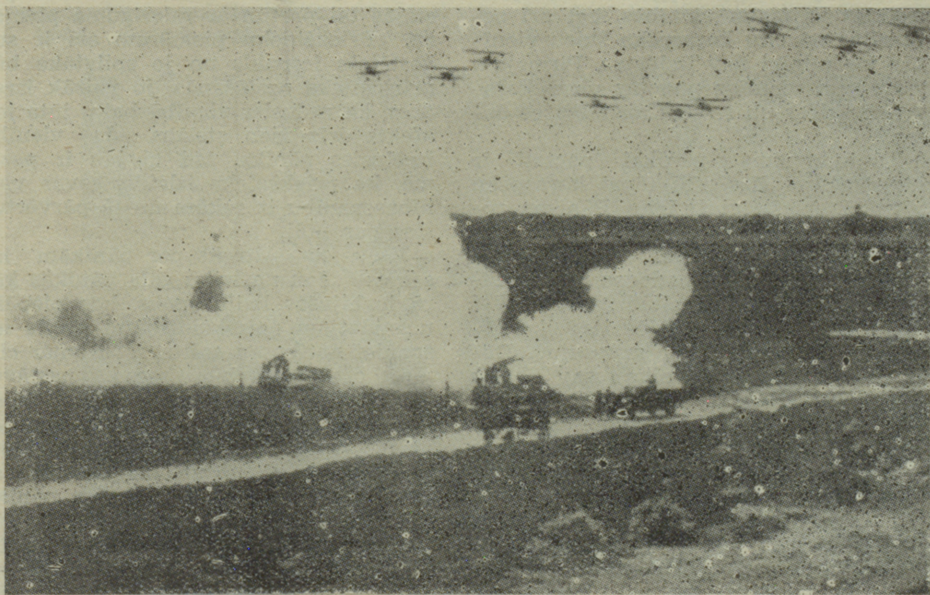
Duē skolas piekritēji nāk pie secinājuma, ka zemes kaŗaspēkam un flotei būs jāpilda tikai papildu uzdevumi: apgādes nodrošināšana, avio bāžu un fabriku apsardzība... Tā novērtē avio iespējas dievinātāji.

Ko domā nīdēji? Ģenerālis Debenejs domā: „Gaisa armijas jaunas, tās dzīvo cerībās un nākotni iedomājas rožainā gaismā." Kāds Neons tā novērtē aviācijas darbību: „Aviācijas izlūkošanai nevar uzticēties. Gaisa kauja neizšķiŗ kaŗa uzvaru un neiespaido zemes kaŗaspēka virzīšanos uz priekšu. Gaisa pārvaldīšana ir ļoti nenoteikta, un ienaidnieks to atkal var atkaŗot. Lidmašīnu bumbu trāpīgums ir ļoti niecīgs. Bumbmešana izmaksā ļoti dārgi."

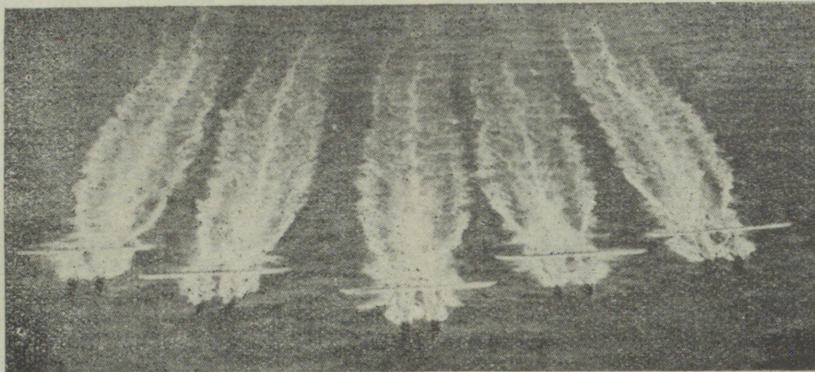
Kam taisnība? Jādomā, ka katrs šo sarežģīto jautājumu cenšas atrisināt pēc labākās sirdsapziņas un katrs atrisinājums noteiktos apstākļos pareizs. Šeit uzpeld vēl papildu jautājums un proti — nākotnē vislielākās briesmas draud no gāzu bumbām. Vai tas pareizi? Daudzi jau sāk gāzes bumbu postošo darbību apstrīdēt. Un patiesībā, to iedarbību stipri pārspīlē. Gŗaujošas un sevišķi aizdedzinošas bumbas, man šķiet, dos lielāku efektu. Gāzdrošās patvertnes, maskas, degāzēšanas komandas prasa daudz līdzekļu, bet dod arī taustamus resultātus — noteikti pasargā cilvēka dzīvību no nāves un pat saslimšanas. Pasargāt māju no izārdīšanas, cilvēku no saplosīšanas vai nosmakšanas zem sadragātās ēkas drupām, apslāpēt vienlaicīgu ugunsgrēku 100 punktos — tas ārpus cilvēka un technikas spēkiem. Katrā konkrētā gadījumā būs jāizšķiŗ jautājums — kādas bumbas pielietāt. Pūļa pānikas kāpināšanai izdevīgas gāzes bumbas, bet ja ir darīšana nevis ar pūli, bet ar disciplīnētu, sagatavotu tautu, tad lielākas sekmes sagaidāmas no gŗaujošām — fugasa, pat šķembeļu bumbām. Tur, kur ir cerības izsaukt plašus ugunsgrēkus, tur priekšrocība aizdedzinošām bumbām.

„Aizsarga" 3. Nr. (119. l. p.) jau bija pievesti pagātnes skaitļi, kas zināmā mērā raksturo bumbnesēju un to ienaidnieku — zenītartileriju un iznīcinātāju iespējas.

Secinājumi, 1) Nākotnes kaŗš sāksies nejauši ar bumbnesēju iebrukumiem. 2) Iebrukumiem sekos pretiebrukumi (tajos gadījumos, kad būs bumbnesēju aviācija). 3) Iznīcinātāju un zemes aizsardzības līdzekļi centīsies ierobežot, pārtraukt bumbnesēju darbību. 4) Sāksies cīņa pārsvara, gaisa virskundzības dēļ, 5) Kamēr nebūs iegūts pārsvars gaisā, kaŗa gaitās noteicošo lomu spēlēs zemes kaŗaspēks. 6) Zemes aizsardzības līdzekļi ierobežo, apgrūtina aviācijas darbību, bet pilnīgi to pārtraukt nevar. 7) Pēc pārsvara gaisā iegūšanas, aviācija spēlēs noteicošu lomu. 8) Ja valsts līdzekļi neatļauj izveidot bumbnesēju aviāciju, tad jācenšas radīt stipra iznīcinātāju aviācija, kas būtu spējīga apkaŗot ienaidnieka bumbnesējus. 9) Pateicoties lieliem ātrumiem, aviācija viegli un ātri pārvietojas, kas dod iespēju arī vājākai aviācijai noteiktā vietā un laikā sasniegt relātīvu pārsvaru. 10) Šo īpašību izmantošana atkarīga no va-

Zenitartilerija cīņā pret ienaidnieka lidmašīnām.

Jūŗas lidmašīnas.

dības mākslas un aerodromu tīkla. 11) Kaŗa sākumā aviācijas lielums būs tāds, kā miera laikā. 12) Turpmākā avio vienību formēšana atkarāsies no miera laika lidoņu un lidmašīnu rezervēm, avio fabriku daudzuma, avio skolu darbības, ienaidnieka bumbnesējiem, iznīcinātājiem, savu un ienaidnieka uguns ieroču darbības — zemes aizsardzības līdzekļiem. 13) Bumbnesēju darbība tiks vērsta pret aizmugures objektiem. 14) Bumbnesēju kŗava atkarīga no attāluma starp mērķi un aerodromu: attālumam pieaugot, kŗavas (bumbu) svars krīt un pieaug briesmas krist gūstā vai aiziet bojā. 15) Izlūku aviācijas iespējas stipri ierobežo maskošanās, un gaisa aizsardzības līdzekļi.

Pulkvedis-leitnants A. Mauriņš.

Pānikas izcelšanās un pretdarbība tai

Viena no visbīstamākām parādībām, ar kuŗu var būt darīšana priekšniekiem kaŗā, ir pānikas. Vienības, kuŗas reiz nokļuvušas pānikas varā, parasti tik drīz nespēj atgūt savu normālo psīchisko stāvokli: kad pānika izbeigusies, tādas vienības ārēji gan liekās nomierinājušās, bet par to, kas slēpjas viņu psīches dziļumos, galvot tomēr uzreiz nevar. Tikai pēc tam, kad tās atkal bijušas kaujā un pierādījušas savas psīches stabilitāti, tām var sākt no jauna uzticēties.

Vārds pānika cēlies no sengrieķu vientulības un meža dieva Pana vārda. Pānika bez baiļu afekta nav iedomājama: baiļu afekts ir galvenais stimuls, kas cilvēkus parasti izsit no normālās psīchiskās dzīves sliedēm. Kad vienību pārņēmis baiļu afekts, tad viņā var izcelties pānika, kuŗa izvēršas vai nu trakā bēgšanā vai arī ārkārtīgā, nevaldāmā šaudīšanā. Pirmās nosauksim par „bezprātīgas bēgšanas pānikām, bet pēdējās par „uguns" pānikām. Tā saucamās uguns pānikas visbiežāk iestājas kājnieku vienībās, bet arī artilerijas un citu kaŗaspēka šķiru vienībās tās pilnīgi nav izslēgtas. Pirmajām turpretim vienlīdz padotas visas kaŗaspēka šķiras un sevišķi aizmugures daļas.

Tā tad, pamats pānikai parasti ir baiļu afekts, kas pūlī tāpat kaŗaspēka vienībā, ārkārtīgi lipīgs. Pānikas rosinātāji turpretim ir piemērs vai citas suģestējošas parādības. Tā, kā pānikai pūlī resp. masā padodas nevien zaķapastalas, bet pat citādi drošsirdīgi cilvēki, tad jānāk pie slēdziena, ka pānikai daudz kopēja ar suģestiju. Daži gan domā, kā pānika nav baiļu afekts, bet pūlim iedvesta kāda sevišķa parādība vai kollektīvās pašaizsardzības refleksu spilgts izplūdums. Tam tomēr nevar piekrist, jo tad, kad vienību vai pūli nav pārņēmušas bailes, pānikas iestāšanās arī nav novērojama.

Pāniku iedveš vai nu kāda bailīgā individa piemērs, vai arī suģestējoši izsaucieni. Kā piemērs pānikas radīšanai var noderēt kāda atsevišķa individa ārprātīgs skējiens no frontes aizmugures virzienā un ar to jau pietiek, ja to redz citi: ļoti bieži tādos gadījumos sekotāju netrūkst. Tādēļ dažos reglamentos, kā piem., krievu agrākās armijas, bija noliegts, atraujoties no pretinieka, izdarīt to pārskrējienu veidā. Vēstures piemēri arī rāda, ka atsevišķiem izsaucieniem („ienaidnieks!" vai „jātnieki!", vai „mūs apiet!" u. c.) kolonnā, sevišķi nakts laikā, bieži vien sekojusi visas kolonas ārprātīga bēgšana, protams, aizmugures virzienā. Pānikas pārņemtas tādas kolonnas diennakts laikā noskrējušas dažreiz tuvu pie simts klm. Konstatēts, ka visos pānikas gadījumos patiesu briesmu tikpat kā nemaz nav bijis, bet pieticis ar baigu sajūtu par varbūtējām tuvām briesmām. Tādā stāvoklī pilnīgi pietiek kāda suģestējoša piemēra vai izsauciena, lai izceltos pānika. Kaut pānika arī ir lipīga un aizraujoša, bet galvenais priekšniekiem tādos gadījumos jāsavaldās, jauzglabā aukstasinība un jāstājās tai pretīm ar mierīguma piemēru. Priekšnieku piemēram arī ir suģestējošs iespaids un jo spilgtāka būs priekšnieka uzstāšanās, jo vairāk izredzes, ka radusies vienībā baiļu jūta jeb afekts drīz vien atslābs. Ja vienībā izcēlusies pānika, tad tā jau ir pazīme, ka priekšnieks izlaidis savas vienības vadību iz rokām un tā pārvērtusies par pūli.

Vācu ģen. Altroks par pānikām izsakās: „Jau no laika gala pānikas kaŗā ir bijušas baiļu spoks, kas piepēži, negaidot un neizskaidrojami spējis iespaidot notikumu gaitu... Kāmēr cilvēka organismā būs nervi, pastāvēs arī pānikas." Pānikas bijušas visos kaŗos un tādas vienmēr var atgadīties arī uz priekšu, kamdēļ priekšniekiem jāpētī viņu cēloņi un jāiepazīstas ar tiem paņēmieniem, kādi noder pāniku novēršanai. Kāds pāniku pētītājs, rūpīgi nododamies pāniku cēloņu pētīšanai, izsekojis laikmetu no 1792. — 1815. g. g. un šā laikmeta kaŗos vien, t. i. 24 gadu laikā, viņam izdevis saskaitīt ap 300 pāniku gadījumus. Tie, protams, ir tikai oficiāli atzīmētie un tā tad spilgtākie, bet cik ir tādu, kuŗus vēsture noklusē. Arī XIX. g. s. tālākie kaŗi un pasaules kaŗš šinī ziņā daudz neko, varbūt, neatšķiras. Visvieglāk gan pānikas parasti sākas starp vezumniekiem un ārrindniekiem, bet tās nav retas arī ierindas daļās un var atrast pat piemērus, ka pat augstāki štābi bijuši pārņemti no pānikām. Pānikas visbiežāk atgadās kaŗa sākumā, kamēr vienības, kā mēdz teikt, vēl nav baudījušas uguns-kristību, turpretīm vēlāk, kad kaujas apstākļi jau sāk palikt par ieradumu, pānikas vairs tik bieži neatgadās. Tas pa daļai arī izskaidrojams ar to, ka priekšnieki jau iemanījušies savlaicīgi uztvert vienību satrauktības stāvokļus, nezaudē savu iespaidu pār masām, patur viņas stingri rokās un drīzi vien atjauno vajadzīgo noskaņojumu.

Pētot pānikas un to būtību, visumā var nākt pie slēdziena, ka pāniku izcelšanos stipri veicina sekojoši apstākļi: 1) kaŗaspēka ārkārtējs nogurums, 2) vienību nemākulīga un nelietderīga izmantošana, 3) darbība tumšās naktīs, 4) vadības nenoteiktība, 5) štābu nemākulīga un nervoza darbība, 6) apgādes trūkumi, 7) pārsteigums (pretinieka jauni ieroči, apstākļu nezināšana, jauni taktiski paņēmieni no pretinieka puses), 8) nepietiekošs apbruņojums, 9) vienību zema sagatavotības pakāpe. Vienību krietnas tradicijas un laba organizācija jau ir zināma garantija pret pānikām. Daudz vieglāk novērst pāniku izcelšanos ar attiecīgiem paņēmieniem, nekā likvidēt jau sākušos pāniku. Šādu pānisku baiļu ierobežošanai un novēršanai var ieteikt divas metodes: 1) priekšnieku enerģisku iejaukšanos ar balsi, svilpienu vai pat karoga parādīšana apjukušām (satrauktām) vienībām; 2) satrauktu vienību nostādīšanu kādas jaunas, nejaušas situācijas priekšā, kuŗa vēl spilgtāki iespaido iztēli, nekā tā, kas prātu satraukumu izsaukusi.

Kas tad ir pāniku cēlonis? Pānika stāv ciešā sakarā ar suģestiju, kuŗai

tik viegli padodas masas individi, bet kaŗa spēka vienība taču ir tā pati masa, kaut gan organizētā veidā. Bailēm zināmā mērā padots ikviens individs, jo uz to viņu mudina pašaizsardzības instinkts. No otras puses, satrauktā stāvoklī ikviens individs daudz stiprākā mērā padots arī imitācijas dziņai nekā normālā. Jo lielākas būs iedomātās briesmas, jo augstāka arī būs baiļu pakāpe, bet masā, kur imitācijas dziņa izteicas sevišķi spēcīgi, jau baiļu jūta var pieņemt tādu spraigumu. ka visniecīgākais iemeslis spējīgs tādu satrauktu vienību pagriest pāniskā bēgšanā. Vācu prof. S. Freds par pāniku izsakās: „Pānikas sākas, kad masa sairst. Masas atsevišķie piederīgie vairs neklausa priekšnieku pavēlēm; katrs rūpejās par sevi, citus neievērodams... Savstarpējās tieksmes izgaisušas, sākušās briesmīgas, bezspēcīgas bailes. Pānikas būtībai nav sakara ar draudošām briesmām: bieži tā sākas niecīgu iemeslu dēl... Vadoņa zaudēšana, vilšanās vadoņa īpašībās rada pāniku, kaut briesmas nemaz nebūtu lielākas kluvušas. Kad zūd piekeršanās vadonim, zūd arī individu savstarpējās attiecības. Masas sairst." Profesora atzinums, kā pānika sākas ar masas sairšanu, neapšaubāmi jāatzīst par loģisku, jo tā pati masa, kamēr viņa vēl daudz maz atrodas vadoņa rokās, pānikai tik viegli nepadodas, bet kad vadoņa iespaids sāk atslābt, tad jau pietiek ar visniecīgāko iemeslu, lai pānika uzliesmotu.

Kas attiecas uz pāniku likvidēšanas paņēmieniem, tad, raugoties uz vēsturē atzīmētiem piemēriem, tādi parasti bijuši loti vienkārši: priekšnieki tās likvidējuši vai nu ar krasiem svilpieniem, suģestējošiem uzsaucieniem, vai tamlīdzīgi. Bijuši arī gadījumi, kad pāniku likvidēšanai pielietots fizisks spēks, bet tas jau zināmā mērā jāuzskata kā izņēmums. Pānikas iestāšanās gadījumā galvenais — nezaudēt aukstasinību, nepadoties apkārtējo iedvesmai un iedomāto briesmu ilūzijām. Ja priekšnieks izrādīs pieliekošu drosmes piemēru, tad padotie arī tik drīz nepadosies pānikai. Pānika nav nekas cits, kā satrauktu nervu slimība un priekšniekiem jāzin kā šo slimību ārstēt.

Lai uzsatāmāki raksturotu pāniku izcelšanos un to apkaŗošanas paņēmienus, citēsim dažus piemērus no XIX. g. s. kaŗiem, kā arī no pasaules kaŗa:

a) 1812. g. franču maršala Davū štābs bijis novietojies kādā krievu muižā, kuŗas pagalms iežogots ar augstu mūra žogu. Kungu mājā uz balkona pievakarē atradies pats maršals Davū ar vairākiem sava štāba virsniekiem, kad piepēži pagalmā ieauļojis ap simts kazāku, piepildīdami to ar saviem kaujas saucieniem. Štāba virsnieki, pānikas pārņemti, metušies dzīvojamā ēkā un pa trepēm devušies augšā otrā stāvā. Maršals palicis mierīgi stāvot uz balkona un uzsaucis sargkareivim: „Šauj taču!" Tiklīdz tas izšāvis, kazāki pagriezuši zirgus atpakaļ un tikpat nejauši, kā ieradušies, arī pazuduši. Vēlāk, kad virsnieki no sava satraukuma atjēgušies, viņi ieradušies pie maršala un atvainojušies. Viņš mierīgā balsī atbildējis: „Jaunībā jau daudzreiz tamlīdzīgas lietas atgadās. Es tomēr esmu nācis pie slēdziena, ka nav tāda stāvokļa kuŗu caur ātru lēmumu nevarētu vērst sev par labu". Secinājums — šoreiz pānikas iemesls ienaidnieka radītais pārsteigums, bet priekšnieka aukstasinība pāniku tikpat ātri likvidē ar vienu mierīgu rīkojumu, kas savukārt izsauc pāniku kazāku simtā.

b) 1866. g. Bohemijā. Kāds prūšu jātnieku pulks, atradies gājiena kārtībā mežā uz ceļa. Kādam bija izdzirdējušies tuvumā itkā šāvieni. Īstenībā tās bijušas skaņas, kuŗas cēlušās no seglu voiloka paklāju izdauzīšanas kādā tuvā nometnē, kur atradies kāds cits jātnieku pulks. Jātnieku eskadroni pagriezuši zirgus un rikšos devušies atpakaļ. Virsnieki, to redzēdami, aulos mēģinājuši aizsteigties saviem eskadroniem priekšā. Šo kustību jātnieki un viņu zirgi uztvēruši pilnīgi pretējā jēdzienā un nu viss pulks neapturamā gaitā sācis nesties atpakaļ, pārjoņodams pāri kādai baterijai, kuŗa sekojusi pulkam. Tikai pēc vairāku desmitu kilometru noauļošanas pulks apturēts, pie kam bijuši arī ievērojami zaudējumi. Kas no tā secināms? Satrauktie nervi uztver kaut kādas skaņas: tās tiek uzņemtas kā šāvieni. Virsnieku mēģinājums aizsteigties savām vienībām priekšā satrautos nervus vēl vairāk sasprindzina. Pānika šoreiz izbeidzās dabīgā celā, kad zirgu spēki izsmelti un iestājies nogurums.

c) 1915. g. februāris krievu - vācu frontē. Kāds landvēra bataljons saņēmis uzdevumu uzbrukt mežam. Kad bataljons pienācis pie meža, pretinieks tur vairs nav bijis. Bataljons turpinājis virzīšanos pa mežu un jau tumsā nonācis pie kādas upes, tilts pār kuŗu izrādījies nopostīts. Kad sākuši iekārtot pārejas, upes otrā krastā bijis novērojams kāds uguns uzliesmojums un tanī pašā laikā arī saņemta šauteņu uguns. Tūliņ bataljonā izcēlusies pānika. Neviens nekā nevarējis saprast, jo ticis šaudīts uz visām pusēm. Piepēži atskanējusi arī komanda: „Apkārt marš!" Bataljona komandieris tomēr nezaudējis aukstasinību: viņš skaļā balsī uzsaucis, vai bataljons viņu domā atstāt. Blakus viņam stāvošais adjutants sācis kliegt „urrā". Šos kliedzienus uztvēruši tuvāk stāvošie un tos drīz vien atkārtojis viss bataljons. Pānika ar to bijusi likvidēta. Šeit pānikas iemeslis — uguns nejaušs uzliesmojums un piepēži atklāta uguns pa vienību atrašanās vietām, bet bataljona komandieŗa uzsauciens un „urrā" kliedziens kā pānikas likvidētāji.

d) Kāds vācu rotas komandieris stāsta par veselu rindu pāniku, kuŗas viņa rota pārdzīvojusi pasaules kaŗā. Visas tās viņam izdevās it viegli apslāpēt, izņemot vienu, kuŗu viņš nav varējis ne ar saucieniem, ne ar svilpieniem pārtraukt, bet toties šaudīšana tūliņ apklususi, kad viņš staigādams pa ierakumu, sācis pūst mutes harmoniku. Viena pānika, kuŗu izsaucis artilerijas granātas trāpījums viņa rotā, likvidējusies, kad kāds no rotas kareivjiem viņam piedāvājis papirosu un uzvilcis sērkociņu, lai to aizdedzinātu. Kādreiz, frančiem iebrūkot viņa rotas ierakumos, rotā izcēlusies pānika un tā novērsta ar to, ka viņš uzsaucis „urrā" ķeizaram un ar šauteni rokā meties uz pretinieku: kareivji visi sekojuši kā viens. 1918. g. viņa rotas kolonā pretinieka lidotājs iemetis 6 bumbas, kam tūliņ sekojusi neaprakstāma pānika. Te, kā no zemes izaudzis, visai nosvērts un mierīgs, satraukto vidū parādījies katoļu mācītājs: viņš dedzīgiem vārdiem uzrunājis dzīvus palikušos, nosvētījis viņus un pānika izbeigusies.

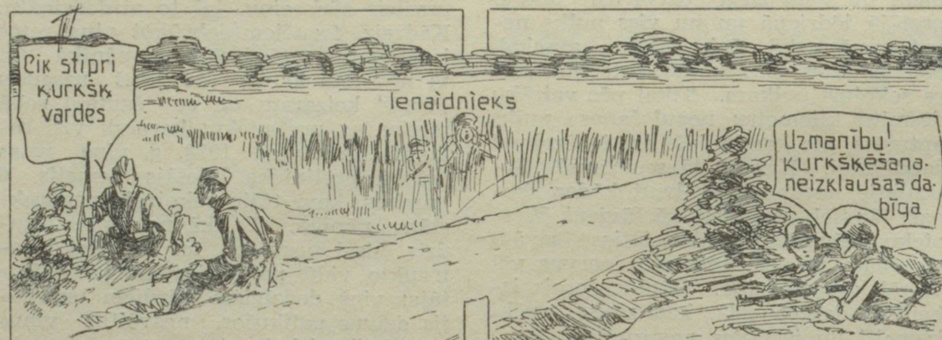
Tādu piemēru varētu citēt vai cik, bet jau šeit atstāstītie gadījumi runā diezgan skaidru valodu par pānikas izcelšanās iemesliem un arī par tiem paņēmieniem, kādi pielietoti to likvidēšanai. Pasaules kaŗā novēroti gadījumi, kad vācu vadība bijusi spiesta, pāniski noskaņotu daļu nomierināšanai, pat atlikt uzsākto uzbrukumu uz vairākām dienām. Pānika ir sērga, kuŗa visiem spēkiem apkaŗojama, bet vēl jo ieteicamāk pētīt šīs sērgas bacīļu ligzdas, lai būtu jau savlaicīgi iespējams tai aizsteigties priekšā un apspiest pašos pirmsākumos, kāmēr tā vēl nav uzliesmojusi visā savā spilgtumā.

Aizsargi-jātnieki zemnieku svētkos Nīcā.

Nepareizas un pareizas rīcības piemēri

5. TABULA

Nepareizi.	Pareizi.	
 Naktī nejaušs troksnis ne vienreiz vien izjaucis uzbrucēja nolūkus.	 Dažreiz palīdzēs viltība. Šinī piemērā ienaidnieks sargposteņa uzmanību novērš nepareizā virzienā.	Ja naktī nav iespējams panākt klusumu, ienaidnieks jāmaldina.
 Kas nevar atšķirt dzīvnieku trokšņus no cilvēka atdarināšanas — viegli krīt ienaidnieka viltībai par upuri.	Uzmanību pret viltībām! Vērīga auss sargā no briesām.	Kaŗā jābūt viltīgam.
 Bailīgs kareivis naktī katru troksni notura par briesmām.	Kas pie nakts darbības pieradis, neuztraucās par dažādiem dabīgiem nakts trokšņiem.	Bailēm lielas acis!
 Tumšā naktī bailīgais visur redz un dzird briesmas.	 Drošie uzņem nakts trokšņus bez bailēm un tiem šie trokšņi arī parasti tūliņ noskaidrojas un izrādas par nenozīmīgiem.	Nevajaga veltīgi sev un citiem bojāt nervus.

LITERĀRISKĀ DAĻA

Zenta Mauriņa.

Annas Brigaderes domas par darbu

Motto: „Lai lielais darba tikums
Top rakstīts asinīs,
Kā nepārkāpjams likums,
Ko vergs tik necienīs".
(A. Brigaderes „Tērvete".)

„Agri rītī. Basas kājas. Ērkšķaini dzīves ceļi.— Vai tie neizaudzināja mūsu darba varoņus? Ja mūsu dzīve ir gājusi uz augšu, tad tikai tur ir bijuši viņas sākumi. Kā latvietis to neredz, kur ir sācies viņa spēks? — Izturēt un nevis gaudot" — tā lasām Annas Brigaderes lielā romānā Kvēlošā lokā.

Attieksmē pret darbu izpaužas latviešu kultūras īpatnība. Jau tautas dziesmās visvairāk slavētais tikums ir strādīgums. Tikai tam, kas strādā, palīdz Dievs. Vairāk par meitas auguminu un daiļumu cienī viņas darbu. Pie visām tautām atradīsim pamācīgus sakāmvārdus un pasakas par to, ka čaklums augstāk vērtējams par skaistumu, bet nekur darbs un dzīve, darbs un daiļums nesaskaŗas tik cieši, kā pie mums. Zīmīgi, ka latvietis prasa ne tikai darbu, bet daiļu darbu. Bāliņš meklē līgavu „daiļa darba darītāju". Bitītes apraud veco dravnieku, jo jaunais „skabardainu dravu taisa". Latvietim nav plaisas starp labo un daiļo. Daiļais ir vienmēr labs, un ļaunais nevar būt daiļš. Darbā izpaužas vislielākais tikums. Darbs — ētiski visaugstākā vērtība — daiļina cilvēku. Darbam skarba roka, bet šķīstītāja spēks. Sirmā senātnē viens no grūtākiem sieviešu darbiem bija malšana, bet tautiete to veica pacietīgi un līksmi, dziesmas dziedādama. Nebija lielāka kauna, kā pagurt darbā, neveikt uzdoto:

„Ar dziesmiņu malti gāju,
Ar valodu istabā,
Lai nesaka sveša māte —
Darba dēļ noskumusi".

No tautas dziesmām mēs arī zinām, ka latviešu Dieviņš strādā līdzīgi cilvēkiem visus darbus un tas tikai pavairo viņa cieņu, darbā viņš priekšzīme visiem. Turpretim velns ir tas, kas nestrādā, ne vīžo nevienu darbu darīt. Kas guļ, par to velni priecājas, bet kas augstspriegumā, algas negaidīdams strādā, top Radītājam līdzīgs. Svešs latviešu pilnības ideālam ir ģermāņu Votans vai grieķu Zevs, kas dzīvo grandiozā nekā-nedarīšanā. Latvietis tic, ka visvieglāko nāvi sagaida tas, kas viņu saņem darbu strādājot:

„Dod, Dieviņi, tā nomirt,
Kā nomira tēvs, māmiņa.
Tēvs nomira smiedamies,
Māte maizi mīcīdama".
(512. F.)

Arī aizsaulē aizgājušās dvēseles strādā, jo dīkā stāvēšana būtu tikai sods. Es nedomāju, ka tagad latvieši strādātu vairāk kā pārējās Eiropas tautas, bet gluži citāda ir latviešu darba uztvere. Senā Grieķijā fīzisko darbu strādāja tikai vergi, bet mūsu senču visaugstāk cienījamais precinieks bija arājs. Stendāls, viens no reprezentatīvākiem franču kultūras pārstāvjiem, vairījās darba, baidīdamies sviedru smakas, darbs viņam bija kalpu un trūcīgu cilvēku lāsts, bet mēs, līdz ar Annu Brigaderi, zinām, ka latviešu aristokrats, jeb, pareizāki sakot, labietis, ir tas, „kam sviedri darbā lija, bet augsts un cēls ir prāts". Vakar-Eiropā aristokrats ar tulznainām rokām ir neiedomājams, bet mēs krietnu, pilnīgu cilvēku nevaram iedomāties bez grūti veikta darba pēdām. Latviešu valodā mēs pat nespējam apzīmēt bezdarbību ar kādu pozitīvu vārdu. Franču „loisir", vācu „Musse", krievu „dosug", itāļu „dolce far niente", angļu „leisure" — visi šie vārdi, kas apzīmē bezdarbību kā kaut ko vērtīgu, latviešu valodā nepārtulkojami. Ja mēs sakām, ka tas ir „dīks" cilvēks, tad šim izteicienam ir nelaba piegarša. Skatoties latvju vēsturē un atceroties, ka latvieši no sākta gala bijuši zemnieki, šis nostādījums top saprotams. Bruņinieku kārtas, kas citus kalpināja, latviešiem nebija. Nekā gatava latvietis nesaņēma, viņš sasniedza tikai to, cik pats savām rokām izcīnīja un savu nesalaužami tvirtu gribu panāca.

Pirmais darbs, kas Annas Brigaderes autobiografijā — „Dievs, Daba, Darbs" — minēts, ir sēja. Kalpa meita, mazā Annele, vēro tēvu tīrumā sējam un viņai jāsmejas, jo liekas, tēvs danco, tik vienmērīgi viņš cilā kājas un rokas, bet māte pamāca: „nesmejies vis, tas ir svēts darbs". Ja Anna Brigadere kādu cilvēku grib raksturot kā simpātisku, tad viņa mums pasaka, ka tas ir darba pratējs un veicējs. Šai ziņā visiem pāri stāv tēvs, bet arī māte zina: „bez darba rūgtāki, kā bez maizes". Un vecmāmiņa, viena no jaukākām figurām tēlojumā, runāja maz un nemīlēja arī klausīties garās runās, sevišķi, ja tās notika darba dēļ. Tad viņa varēja asi pateikt „runāšana neko nepalīdz, darīšana palīdz" un kamēr meitas vēl strīdējās, kuŗai jāiet uz avotu pēc ūdens, viņa jau bija paņēmusi nēšus un sīkiem solīšiem notecēja lejā. „Tagad vecmāmiņa ir salīkusi un sīka, viņai grūti nākas uzkāpt kalnā un grūti pārkāpt augsto sliekšni pilniem nēšiem. Bet vecā Aņus zina stāstīt: viens ķēniņš savā pilī arī nebūtu varējis vairāk padarīt, nekā tava vecmāmiņa šinī saulē ir darījusi. Piecas reizes ap pasauli nogājusi būtu, ja kāds viņas soļus izmērotu".

Darba ideoloģija skaidri izpaužas Maijā un Paijā. Paija ir tā, kas pavisam neprot strādāt, Varis tas, kas gan prastu, bet negrib, un Maija tā, kas prot un grib. Mazā Maija jau zin, ka darbs ir draugs, „vēl vairāk kā draugs, viņš jau

Anna Brigadere.

tev atdod visu, pats ieliekas rokā ... un tā viņš tev ar spēku pielej dzīslas. Ar prieku pielej sirdi. Ar veiksmi locekļus. Ar gudrību prātu".

Darbā ieaugt nozīmē ieaugt pasaules kārtībā. Nav otras grāmatas, kas to tik skaidri pateiktu, kā triloģija: Dievs, Daba, Darbs; Skarbos vējos un Akmeņu Sprostā.

Jau mazā sešgadīgā Annele piesienas mātei kā dadzis pie visām gaitām, kā bite tekādama un sīkdama, un kad māte viņu sarāj, stingri uzprasīdama: ko tu īsti gribi? Annele dod īsu atbildi: darbu gribu, pati vēl nenojauzdama šo vārdu jēgu. Ar sešiem gadiem Annele jau spolē spoles, ar septiņiem — sāk ganos iet, bez tam vēl vasarā un ziemā tādi darbi, kas bērniem viegli veicami: ravēšana, zāļu plūkšana, lapu šķīšana, adīšana, šūšana, vilnas plucināšana un kāršana.—Agri viņa zin darbu kā pienākumu. Mazai meitenei tālu no mājām ganot lopus, uznāk bargs negaiss. Nošķīst priekš acīm lāsmaini zibeņi un viņa pakrīt pie zemes, krusa milzīgiem graudiem, pat gabaliem, kapā viņas muguru, plecus, kaklu. Labais tēvs nāk bērnu glābt, nešus to pārnes mājās. Ielikta gultā Annele raud: ne jau tādēļ, ka pārbijusies, ne jau tādēļ, ka krusa to sasitusi, bet tādēļ, ka nenoganījusi.

Padarīts darbs pilda sirdi ar prieku. Skarbos vējos Anna Brigadere stāsta par savu pirmo apzināto dzimšanas dienu, par kādu siltu septembra dienu, kad atmata bija apvērpta tīmekļu pavedieniem, un krūmu plīvuris palika arvienu caurumainā̄ks. Un kā viņa atzīmējusi šo savu devīto dzimšanas dienu? Vecāki viņai atļauj aiziet kartupeļu talkā. Jau vakaru iepriekš māte liek mazajai Annelei nomazgāties, sapīt cieši bizes. Māte atļauj vilkt svētdienas drēbes, siet jauno rožaino lakatiņu, bet pastalas jāauj tās pašas vecās, jo tās „tā kā tā pieies pilnas zemju, bradājot pa vagām". Kad nu viss sakārtots, māte saka: „Nu, ja jau rīt nebūtu tev tāda diena, tad jau nu gan es tevi nelaistu". — „Kāda tad rīt man ir diena?" meitene jautā. „Rīt ir tava devītā dzimšanas diena", māte saka, itkā pasniegtu kukuli. Dzimšanas diena? Annele nesaprot. Kas tā par dienu? Dzimšanas diena? Vai tā ir tik svarīga, ka to vajadzētu zināt? Laikam gan, jo viņai ļauj izpildīt tik svarīgu uzdevumu: braukt līdzi pieaugušiem kartupeļu talkā. Un nu viņa cauru dienu muižā lasa kartupeļus. Viņai tik ļoti jāraujas, lai lielajiem turētu līdz, ka šoreiz pat domas, šie nesavaldāmie putni, nevienu reizi nespēj aizklīst uz citu pusi. Tikai vakarā, braucot mājās, viņai piepeži kaut kas aizmirsts iekrīt prātā. Šodien taču bija kaut kas ... kaut kas sevišķi ievērojams. Bet kas tas bija? Mazā meitene nogurusi, izstiepusies garšļaukus ratos viņa skatās zvaigznēs, un viņas ir tās, kas atmin, kas šodien par dienu. „Šodien taču bija tava dzimšanas diena", mirdz zvaigznes. Jā, tiešām, dzimšanas diena. „Un tik jauka, tik jauka! Tāds liels padarīts darbs!" Un zvaigznes mazajai meitenei šķiet gaišākas un tuākas kā jebkad.

Nav Annelei lielāka prieka, kā būt par tēva palīgu. Tēvs to iecel strellēs, uz dēļa, vienā rokā iedod nošķi un pamāca, kā ar otru roku jāatšķir no nošķa ik pa dzijiņai un jāuzmet uz tēva ķeksīti, bet tēvs izvelk šķēra dzijiņu caur katru nīšu aci. No sākuma Annelei vis nevedās jaunais darbs un tēvam uz viņu labi jāpagaida, bet drīz viņa tā iemanās, ka viņas diedziņš jau īstā laikā pie nīšu vārtiem, un kad viņa vēl jo vairāk iemanās, viņai iet vēl ātrāki kā tēvam, un tā viņi sāk viens ar otru sacensties kā rakstā. Kad Annele nogurst, tēvs zin labāko pretlīdzekli: prieku. Jo grūtāks darbs, ar jo lielāku prieku jāķeras pie tā. Prieks par veikto kliedē nogurumu. Tēva tuvumā viņa gūst atziņu, kas visā turpmākā vientuļajā dzīvē sargā kā stiprākais vairogs: darba veicēji ir prieks un izturība. Annele mācās atzīt, ka darba prašana vēl nava diezgan, vajaga to tā iemācīties, ka tas priecīgi un veiksmīgi laižas no rokām. Tad arī nāk ar viņu priecīgas domas. Nekad tēvs darba dēļ nav bijis nikns un platām, mirdzošām acīm meitene vēro, cik veikli kustas tēva rokas un kājas, strādājot pie strellēm, kā mirdz viņa acis „un mute ir tad smaidīga un laba, itkā tā gribētu teikt Annelei kādu mīļu, mīļu vārdu". Tā jau arī ir Gundegas atziņa: „Daudz staigāts ceļš kļūst viegli minams, grūt' darāms darbs kļūst mīļš un zināms".

Kopā ar tēvu strādādama Annele iemācās, ka darbs nav rotaļa. Darba lietas ir cienījamas lietas. Darbu nevar sākt, kad grib, un atmest, kad tīk. Tēva tuvumā viņa ieaug domā, ka darbs cilvēkam iedots kā dāvana, kas modina pašapziņu, kāpina spēkus. Lasot Annas Brigaderes autobiografiju, nesaprotāmi top vecās Derības vārdi „ar sviedriem tev būs tavu maizi ēst"... un kopā ar Annas Brigaderes draugu — piānistu gribas mīļam Dieviņam jautāt: ja tas Tavs lāsts, kā tad izskatās Tava svētība?

Savā 35 gadu darbības atcerē Anna Brigadere, pateikdamās suminātājiem, stāstīja: „Mans tēvs teica, ka kalpojot darbam, tāpat kā Dievam". Šos vārdus rakstniece arī likusi iecirst tēvam celtā pieminеklī Kalnmuižas kapsētā.

Annas Brigaderes attieksme pret darbu māca pazemību un pacietību. Nevajag uzstādīt pārāk augstus mērķus, arī mazi darbi ir vajadzīgi, un taisni viņi ikdienas dzīvē ir jāizsauļo iekšējā līksmē. Dzīvojot mēnešiem ilgi Annas Brigaderes celtā pasaulē, kurā ieved trīs vārti: Dievs, Daba, Darbs, — es guvu atziņu: katrs uzspiests darbs pazemo, katrs pašgribēts paaugstina.

Bet noslēgsim Annas Brigaderes vārdiem:

„Tik tas, kas sevi atbildīgu jūt,
Var kalps un valdnieks reizē būt."

ALEKSANDRS GRĪNS

DEBESU UGUNIS

(4. turpinājums.)

„Nē, mēs no Rīgas projām neejam," lēni atteica Blumbergs, atlicis bisi piramīdā atpakaļ. Lai iet buržuju dēliņi, ja vēlas."

„Kā tad," Vārpata steidzās piebalsot, jau lielīgākā tonī. „Lai skrien vāciešiem līdzi tie, kam darba tautas priekšā slikta sirdsapziņa! Gruntīgam strādniekam jau nav ko bīties no strēlniekiem."

Daugulis stāvēja, cīnīdamies pats ar sevi. Tad labā roka atlaidās no šautenes, vilka ar plaukstu pāri sejai, kā cenšoties aizslaucīt saplakušo dusmu bangojumu, un dobji noduneja, atsisdamies pret akmens klonu, kreisā turētās bises laides gals. —

„Draugi, brāļi," viņš klusi teica. Pašu Tēvzeme tagad jāsargā, pašu latviešu valsts . . ."

„Biedri, kaprālis nupat sāks taisīt jokus, Salaka balsī ieskanējās agrākais ņirdzīgums. „Nupat viņš lūkos iestāstīt, kur īsti mums, strādniekiem, ir tā buržuju daudzinātā Tēvzeme."

„Nav vērts, Daugul", Birzgalis atmeta ar roku. „Šai lietā mēs tā kā tā nesapratīsimies."

„Un tu, Rengart?" kaprālis ievaicājās, skatīdamies labsirdīgājā bārdainī, kurš mīņājās uz vietas, te pavērdamies mītnes draugos, te Daugulī.

„Ko nu es?" Viņš stomīdamies atrūca. „Būtu jau laba lieta tā latviešu valsts. Bet redzi pats, kaprāl, ka tauta nav par viņu, un tāpēc . . ."

„Tāpēc — kas turas kopā ar tautu, tas paliek tepat gaidīt strēlniekus, un diezgan!" Salaks Rengarta vietā nobeidza. „Bet tagad — pietiks pļāpāts, biedri! Pabeigsim labāk savu partiju", Salaks pagrieza kaprālim muguru, sākdams demonstrātīvi svilpot internacionāles melodiju.

Viņš aizgāja pie ķeblīša un uz tā palikušām kartīm, un pārējie vilcinādamies gāja Salakam līdz. —

Daugulis palika istabas vidū viens, aizžņaugtu kaklu. Tad saslējās, pakāra šauteni plecos un izgāja no mītnes, durvis aizcirzdams.

Apstājās pie rotas kancelejas, taisīdamies iet ziņot. Pirksti jau tvēra durvju rokturi, bet atrāvās atpakaļ, jo dzirde bija uztvērusi aiz durvīm paskaļas valodas.

„Es tak neesmu traks palicis, leitnanta kungs, un nedomāju skriet tiem līdz. Kāda velna dēļ, un kur tad īsti? Vai uz Prūsiju, pakaļ aizejošai vācu armijai? Neprāts, tīrais neprāts, mīļo leitnant, vairāk nekas! Ar dažām rotām tak nevar nosargāt valsti, pret kuru iet vecie strēlnieku pulki, un aiz tiem maršē visa sarkano krievu armija."

„Tiešām nezinu, ko darīt, kapteiņa kungs", ierunājās otra, jaunāka balss. Kaut kas krūtīs man sauc: ej, — citādi tu vēlāk nevarēsi pats saviem puikām acīs skatīties, kad viņi kādreiz taujās: tēt, nu kur tu biji, kad sāka dibināties mūsu valsts? Kāds cits neredzams atkal neatlaižas un saka: kur paliks tavi maziņie, kur paliks sieva un māte, ja tu tagad aizej, ar pulkvedi Kalpaku un tiem citiem, — tu savas ģimenes vienīgais apgādnieks . . ."

„Nu, kā paši ziniet, kā paši ziniet! Negribu jūs atrunāt, no Dieva puses!" Runātāja balsī bij manāms mazliet aizvainots pašlepnums. „Jaunie jau vienmēr mēdz būt gudrāki kā vecie. Tik vienu gan es gribētu jums teikt, leitnanta kungs: baumas par sarkano teroru arī vēl tagad pret mums, virsniekiem, ir blēņas! Viņi tagad nākuši pie prāta, noskārtuši, ka virsnieki jaunajai Krievijai ir tāpat vajadzīgi, kā bija vajadzīgi vecajai. Un vai mani kareivji vakarjundā dzied „Dievs, sargi ķeizaru", vai „Uz cīņu mosties, darba ļaudis", tas galu galā nemaz nav tik svarīgi. Ja tikai kārtīgi izmaksā algu un nebaŗo ar solījumiem vien. Katrs amats prasa atalgojumu, un mēs, virsnieki, esam tikai kaŗa amatnieki, kuŗiem pirmā kārtā rūp alga un ģimene. Protams, es nedomāju, ka tā jaunā — nu, teiksim — vara, kas rīt vai parīt ienāks Rīgā, uzņemsies apgādnieces pienākumus arī par to ģimenēm, kas paši būs kā jaunās varas ienaidnieki aizgājuši līdzi pagaidu valdībai. He, jaunais draugs, vai tagad jums

pašiem neliekas, ka tas ir ļoti zīmīgs, varētu pat sacīt, zināmas gaišredzības pilns nosaukums?“

Istābā bij dzirdama krēslu bīdīšana, kā ceļoties kājās ,un Daugulis žigli atkāpās no kancelejas durvīm, izmisis izkļuva uz ielas un klīda, sākumā pats nezinādams kurp. —

Tad viņā sāka atgriesties parastais mundrums. Atžirbis kā no smaga sitiena, Daugulis sāka vērot steidzīgo, savāda, drudžaina trauksmīguma pilno kņadu, kas bija sagrābusi savā varā Rīgas ielas un viņu gājējus.

Vairs nebij vācu policistu. To vietās, ielu stūros drūzmējās žīdu pulciņi, runādamies ar rokām tikpat dedzīgi kā mēlēm. Triekdami savā starpā, viņi nemitīgi laida apkārt skatus, sējās klāt pagausākiem garāmgājējiem, sevišķi vācu kaŗavīriem, kas šodien gandrīz visi bija apkrāvušies lieliem nesamiem.

Citiem bez pašu kāju apaviem bija pār pleciem pārs jaunu, skaisti dzeltēnu stulpaiņu; citiem bez plecos vilktā mēteļa bij otrs, mests pār roku. Ap zābaku un mēteļu pārdevējiem lēkāja apkārt žīdi, censdamies pircējiem vēl pārbaudīt preces labumu, kaut mēle jau lika ritēt ostrubļu un marku skaitļiem.

Citi vācu kareivji gāja gausi un grīļodamies nevis no mantu nastām, bet noreibuma smaguma. Pastīvām mēlēm viņi piesolīja dažādas pudeles, turpat uzlielīdami viņu dziru, un mazāk sējās klātu žīdiem, vairāk citiem ielu gājējiem.

„Kamerad, ein gutes Tröpfen,“ jautrs bavarietis satvēra Daugulim aiz rokas, otrā plaukstā turēdams akvavita pudeli.

„Ej ratā,“ Daugulis pikti atcirta, izraudams mēteļa piedurkni, bet pārs soļus tālāk tam aizkrustoja ceļu cits:

„Mauserpistole, — zwei hundert Patronen dazu,“ viņš vilināja un kaprālim apstājot, iesāka raisīt no jostas lielo, koka makstīs paslēpto ieroci.

„Nur hundert Mark!”

„Dreissig,” Daugulis joka pēc atteica, jo tikdaudz viņam bija kabatā.

„Gib her!“ Un pistole iesāka šūpoties pie kaprāļa sāniem.

„Kamerad, hab’ ein sehr feines Gewehr! Wilst kaufen?“ Plijās trešais, taisīdamies ņemt nost no pleca kaujas šauteni.

„Kamerad, komm’ her! Ich hab’ was besseres! Ganz neues Maschinengewehr! Aber selbstverständlich — nicht mitgebracht. Willst haben, dann komm’ mit. — Wird’s kosten nur fünfhundert Mark. —

Kāds cits ir apturējis paša kučierētu mantu vezumu tieši ielu krustojumā un sāk izpārdot teltsdrānas, muguras somas, kareivju pudeles. Tam visam rodas pircēji, un beidzot kāds žīdiņš sāk līgt arī ratus ar abiem zirgiem, — vācietim paliek pāri tikai savas divdesmit bruņucepures.

Saņēmis naudu par ratiem, zirgiem, kareivis sagāž bruņucepures renstelē, un nesteigdamies, svilpodams „Heimatslied“, pazūd aiz ielas stūŗa.

Daugulis mēchaniski aptausta savu tukšo maciņu, nikns aizsoļodams garām kareivim, kuŗš grib iztirgot saišķi rokas granātu.

„Suņa dvēseles! Kad vajadzēja dot ieročus mūsu rotām, kā bija solīts, tad nebij! Tagad viņi tos iztirgo pašpuikām, un, varbūt, vēl šovakar viņi dabūs mugurā lodi no paša pārdotas šautenes.“

Dauguļa pareģojumam ir zināms pamats, jo starp ieroču pircējiem redz žokejcepures un stāvus, kuŗiem lunkani šļūcoša gaita. Un skarbas, slikti slēptu smīnu pilnas sejas, kad pārdevējs pa vecam paradumam godinā pircēju par Kamerad. —

„Cūkai tu biedrs, ne man,“ — norūc apašs ar naža rētas izķēmotu vaigu, un grābis cieti bisi, kā ēna pazūd tumšajā šķērsielā. — Un no viņas puskrēslas atšņāc jau atklāti draudi:

„Pagaid’, fricīt, līdz vakaram...“

Nomalēs jau, sprāgst šāvieni, un viņu sprakstēšana aug augumā ar katru stundu, kas dzen dienu tuvāki naktij.

Ap kaŗa mantu noliktavām, no kuŗām brauc ārā pajūgs pēc pajūga, drūzmējas nabadzīgi ģērbti ļaudis, maisiņiem padusēs. Viņu sejās salasāms slikti apslēpts naids un pacietība reizē, un to acis nikni noraugas aizritošos vezumos, skatiem taustīdamās, tiekdamās raut nost, aizturēt, sagrābt cieti, un nest prom nabadzīgās priekšpilsētās, kur gaida bērnu bari un jau ceturto gadu viesis — bads.

Jau metas vakars. Šaudīšana priekšpilsētās top aizvien biežāka. Un šur tur, šķeldamas ziemas dienas vakara krēslu, kā gausu zibeņu loki izšaujas raķetes.

Kas viņas laiž, kam viņas raida ziņas? Sarkaniem strēlniekiem, kas jau pie Juglas tilta! Un steidzīgāka paliek vācu aizgājēju gaita, un mazāks saraujas žīdu uzpircēju skaits.

Pa ielām tagad arvien vairāk mana klīstam zeņķus žokejcepurēs. Strādniekus salāpītos svārkos, — un, noskrandušās darba ļaužu sievas, bada un naida dzeltēnumu sejās, un acīs fanātisku ticību, ka tūliņ viss būs labi, un sāksies zemes paradizes laiks. —

Pa ielām klīsdams, apņēmies vairs neatgriezties savā rotā, Daugulis nemanot ir nonācis pie ielas, aiz kuŗas stūŗa vecā Lindes nams.

Viņš uzkāpj augšā, zvana. Aina to ielaiž, noraudātām acīm, un tēvam, kas iznāk aiz viņas, ir norūpējies vaigs.

Tas top vēl pelēkāks, kad dēls aprautos vārdos pastāsta, kāds gars pārņēmis Rīgas apsardzības rotas, un kam tagad nāk rokās Latvijas republikas kaŗavīriem ilgi liegtie ieroči.

„Kas tik tagad būs?“ Aina iejaucas abu vīriešu valodās, un acīs tai gail nevaldāmas bailes.

„Viss Dieva rokā, meit,“ vīra tēvs atsaka. „Bet Andrējs gan te nevar palikt,“ viņš tūliņ sāk no jauna, un tagad visi trīs saprotas bez lieku vārdu, — visiem šai mirklī prātā sētnieks Vadzis un viņa melnmatainais dēls. —

„Studentu rota laikam jau būs aizbraukusi projām uz Jelgavu“, Aina saka, un Daugulis klausīdamies paceļ galvu, jo no māsas istabas puses var brīžiem dzirdēt elsas, kādas rausta meitenes, kad viņām uznākušas pirmās lielās bēdas. —

„Akmentiņš laikam bija ienācis atvadīties?“ kaprālis klusi ieminas, lai vecais nedzirdētu, un sieva mēmi māj ar galvu.

„Dēls vilcināties nedrīkstam,“ vecais Daugulis, šūpodams sirmo un mazliet kailo galvu, atkal sāk skaļi ritināt savu smago domu pavedienu. „Sarkanie var ienākt Rīgā vēl šonakt. Tev jāiet līdzi Ulmaņa kaŗaspēkam.“

Dēls sēd, ar šauteni, starp ceļgaliem, mazliet nokārtu galvu. Viss redzētais, dzirdētais ir tik smaga nasta, ka zem tās saliekušies pleci pat vienmēr mundrā jaunā Dauguļa augumam.

„Jāiet līdz," viņš atkārto, un balss tam šķiet bez skaņas. Bet — ar ko tad?"

Tēvs domā, gurdeni salicis kopā rokas. — „Tev tak bija draugs — virsnieks tavā rotā, kas ienāca no Cēsīm?" viņš ieminas. „Ej pie cēsiniekiem, dēls. Viens vīrs un viena bise vairāk, tas nebūs tiem cilvēkiem par daudz."

Kaprālis vilcinās ar atbildi.

„Mūsu rotai tagad pavisam slikta slava," viņš stomīdāmies teic. „Un ja ar' gribētu pieņemt, tad laikam vienīgi ar mūsu rotas komandiera atļauju. Tādu viņš diezin vai gribēs dot."

„Pamēģini tomēr, dēls", vecais saka, un viņam mazuliet iedrebas lūpas," bet baiļu mirdzums Ainas acīs pārlīst viss ar izmisuma velgu, kad kaprālis smagi pieceļas kājās.

„Meit, atnes ceļa kukuli, ko pirmīt sataisīji," tēvs rīko vedeklu, un Ainai aizgrīļojot blakus istabā, vecais ar jauno aši apkampjas, tūliņ atkal paliek cieti.

„Ardievu, tēt," kaprālis saka, kārdams plecā šauteni un sniegdams roku. „Dievs lai tevi pasargā, dēls, un atved sveiku mājās atpakaļ," vecais teic svarīgi un lēni, kā svētīdams. Un atkal uz mirkli viņam nodreb lūpas un pleci.

Tad vecais Daugulis atkal saņemas, ir rāms un mierīgs, un tikai balsī tam un roku žestos samanāms savāds svinīgums.

Šis cēlais rāmums no tā vēl neatstājas arī pēc tam, kad jaunais izsteidzies pa durvīm, un vedekla izmisusi šņukst, pieplakusi pie vīra tēva pleca.

„Viss Dieva rokā, meit," viņš atkārto, vārīgi, reizē maigi noglāstīdams Ainas matus. Un cenšas, viņai nemanot, ar brīvo plaukstu slaucīt no sava grumbu izvagota vaiga asaru miklumu.

*

Cēsiniekiem ir pilnas rokas darba, — bez mitēšanās nāk un aiziet patruļas. Un šaudīšanu tagad mana arī Vērmaņa dārzam tuvākajos rajonos, jau gandrīz turpat pie rotas mītnes, par kādu kļuvis Latviešu biedrības nams.

Šauteņu sprākstēšana preču stacijas rajonā. Turp steidzas pastiprināta patruļa, paņēmusi līdzi ložmetēju, un viņai nākot tuvāk, šaudīšana stājas; — pa ielām rūkdami aizzogās iepelēki stāvi.

Patruļa griežas atpakaļ. Tak tikko viņa iegājusi rotas mītnē, no pasažieru stacijas puses nāk ļaužu bars, aizņēmis visu ielu. Pūļa vidū redz bruņotus vīrus, un tam pa priekšu steidz, lēni viļņodamās drūma un naida atriebības, draudu pilnas dziesmas meldija, stāstīdama par kritušiem ar kaujas saucieniem uz lūpām. —

Cēsinieku jaunais un druknais rotnieks Puriņš liek savējo patruļai aizņemt Merķeļa ielu, un labāka izskata dēļ, uzstādīt bruģa vidū rotas ložmetēju. Un atriebības dziesmas dziedātāji, ieraugot šo nāves pļaujmašīnu, ir apstājušies savā gājienā, rimuši arī dziedāt.

„Cūkai tu biedrs, ne man".

„Dodat ceļu, saimniekdēli!" skan kāda balss no pūļa.

„Atpakaļ! Ja nē — mēs šausim," atbild Lazda, patrūļas vecākais, un Leimans, noliecies pie ložmetēja, sāk rīkoties ap to.

„Baltgvardi! Vāciešu rokas puiši! Ceļu!"

„Es skaitīšu līdz desmit!" Leimanis atsaucās. „Tad laidīšu vaļā savu mašīnu, un jūs visi paliksiet tepat uz bruģa! Ar vai bez kaujas saucieniem uz lūpām, tas man viss viens!"

„Viens — divi — trīsi — četri —."

Lēni un skaļi skaita melnmatainais virsleitnants, un viņam tiekot līdz septiņi, pūlis, kas sadrūzmējies Merķeļa un Barona ielu stūrī, jau kļuvis krietni rets.

Pēdējie apklusušie kaujas dziesmas dziedātāji izgaisuši aiz Vērmaņa dārza stūra, un patrūļa saiet atpakaļ namā. Leimanis novāc savu ložmetēju.

Atkal dzird stipru šaušanu, šoreiz no eksportostas pusē. Un tad piepēši debess sāk mesties gaišas, vēlāk pasarkanas, un pāri ielai, pāri kailzarotiem parka kokiem līst tuva ugunsgrēka blāzmas asiņainais atspīdums.

„Deg vācu teātris," teic mūžam kustīgais Leimanis, kurš aizsteidzies līdz ielas stūrim lūkot. —

Cēsu karavīriem pavēlēts palikt kaujas gatavībā. Un ja ar šonakt vēl nebūs kaujas, — rītausmā tiem zem kājām nezināmas svešniecības ceļš.

Valdība atstāj Rīgu! — Vācu štābs, kas visiem spēkiem kavējis viņas sargāšanu, jau projām, un lapsa Vinnigs ar.

Kur sarkanie?

Vakar tie bija vēl pie Juglas. Kur tagad? Kas to zina! Varbūt, jau ziemeļmalas priekšpilsētās. Varbūt, tur nomalēs jau sprākst strēlnieku kaujas bises, nevis Rīgas pusaudžu un komūnistu vīru sapirktās vācu šautenes. —

Raķešu dzeltenbālais spožums visās debesmalās, angļu karakuģu prožektoru gaismas kūļi, kas pētīdami apstaigā nakts mākoņus un baznīctorņus, ilgāk

pakavēdamies pie tiltiem, un Latviešu biedrības nama logos dreb asiņainas blāzmas atmirdzums.

Murgu pilns miegs ir karavīram, kas guļ atkritusi vestibīla salmos, un sapņos iet pa kauju laukiem, redz asinīs mirkušas tēva mājas, asinīs visu dzimteni. —

Vēl citiem rādās stalti pieminstabi, kas celti kaujās kritušiem. Tie aprakstīti kaŗos kautu kaŗotāju vārdiem, un dažs labs šajā murgu naktī lasa arī savu vārdu, starp tiem. —

Tad atskan komanda, kas vienā mirklī aizdzen miegu, liek paķert bisi, rindā stāt. Un sakārtoties gājienam pār tiltiem, — pār Daugavu ved projām mazo uzticīgo kaŗa draudzi tās liktenceļš.

*

Naktī, kuŗas pelēkums vēl tikko iesācis bālēt no ausmas atnākšanas, kārtojas kāda cita, agrāk kājās celta rota tam pašam liktenceļa gājienam.

Tā žigli sarindota, un gar tās fronti rāmā gaitā iet rotas komandiers. Viņš apstājas, teic vienkāršus un mundrinošus vārdus, un tajos klausoties, top cietas apņemšanās jaunekļu un vīru sejas, kas komandierim veŗas pretī no bruņcepuru tēraudnagu apakšas.

Smags, gaŗš un zaudējumiem bagāts būs rotas ceļš, — tā stāsta instruktoru rotas kaŗavīriem viņas komandieris. — Bet šis ceļš jāiet, jāizstaigā Latvijas labā. Nāks laiks, kad atradīsies cīņas talcinieki, nāks tad aizgājējiem talkā jauni tūkstoši, nāks tad tie kam naids un vienaldzības trulums apstulbojis acis. —

Ar visām grūtībām mēs tomēr tiksim galā, ja būsim īsti vīri, īsti latvieši! Un tie, kas tagad izvada mūsu rotu ar ienaidu un nievu, reiz nolieks godbijībā galvas, jūsu vārdus pieminot."

Zib mainīgajā agra rīta pelēkumā šautene, novietodamās aizejošo kaŗavīru plecos. Un platu soli, raksta gaitā rota sāk savu gājienu.

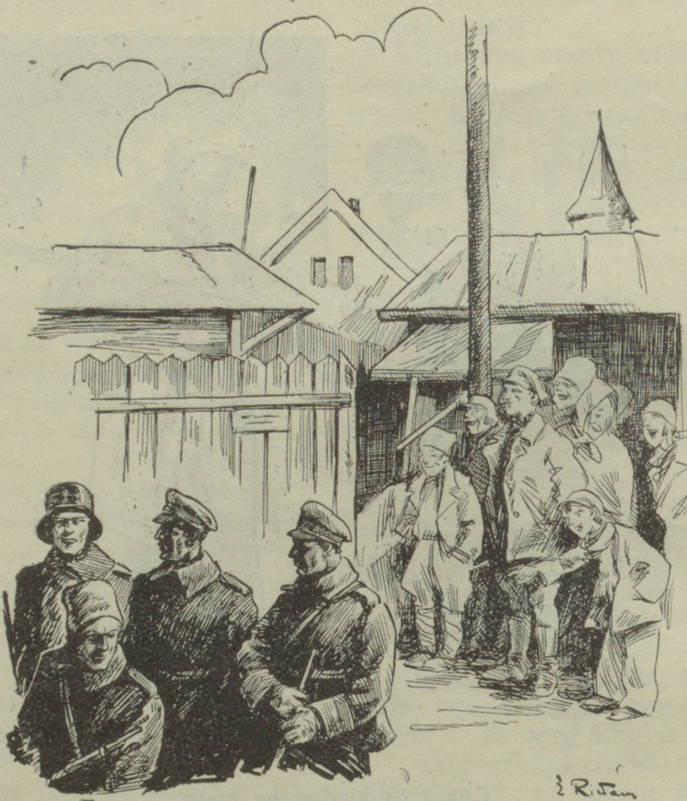
Uz tiltu pusi ved to projām viņas komandiers. Un ložņājoši, ausmas palsumā neskaidri saskatāmi stāvi steidz viņai līdz gar namu sienām, ņirgājas un raida lamu vārdus pakaļ latvju republikas pirmo sargātāju pirmai rotai.

Tuvāk nāk Daugava, un lielāks metas pulgotāju bars. Ķengājumi, kas birst uz kaŗa draudzes rindām, liek dusmās aizvilkt vienai otrai jaunai, bruņu cepures apēnotai sejai, liek rokām instinktīvi tvert pēc bises un pirkstiem meklēt salto aizslēga tēraudu. Tak rāms un augsti celtu galvu, iet savu vīru priekšā viņu komandieris. Un tepat klāt jau tautas liktenupe. Veŗ vaļā savas melnās režģu mutes tilts, smagi salc lejā, skalodama ledus vižņus Daugava.

No upes ceļas gaisā augsti miglas stabi, sākdami aizsegt Pārdaugavas namu korpusus. Un šad un tad, no lejas tekas puses nākdams, skaŗ tiltus, tuneļa abus upes krastus kuģu prožektora gaismas stars.

Pirmā rota ir atnākusi pirmā. Un viņai gaidot citas, komandiers ļauj saviem kaŗotājiem smēķēt, pieteikdams neizklīst. —

Ap rotu platā lokā stājis zaimotāju pūlis. Ir vīri, sievas pusmūžā, pusaudži zeņķi, un cilvēki, kas ādas svārkos ģērbušies. — Tie veikli šaudas, kūda baru, un lāstu vārdi sāk līņāt no jauna. Tikai daudz mazāki, jo tepat lejā tirgus vieta, un tirgus sievas arī klāt.

Ap rotu platā lokā stājis zaimotāju pūlis.

Aizgājējus zākā, par nodevējiem, baronu kalpiem un tautas brīvības slepkavām.

„Paaudžu paaudzes jūs lādēs! Tauta jūs izmetīs no savas sirds un atmiņas! Ar jūsu vārdiem baidīs bērnus, kā senāk baidīja ar vilkačiem un suņpurņiem!"

Straujāko rokas atkal satveŗ bises, bet kapteinis, kam sejā tas pats mierīgums, liedz karstgalvjiem iziet ārā no ierindas, neļauj iet pūlim klāt, un meklēt vainīgos. —

Tad pašā pūļa vidū ceļas knada. Jūk tirgus sievas, atsprāgst pie malas ņirdzīgie pusaudži, un stipras rokas grūsts streipuļo sānis vīrs, kas tērpies ādas jakā.

No bara izspraucās drūms stāvs, jērenicu galvā un kaujas šauteni uz pleca. Iet klātu rotas kapteinim, salutē tam un, runātāja balsī skan izmisušas apņemšanās mierīgums:

„Kapteiņa kungs! Vecajā rotā mani necieš kā balto, cēsinieki tura par sarkanu! Dariet kā ziniet, lieciet kaut nošaut uz vietas, bet es iešu jūsejai līdz!"

Kapteinis pēta pienācēju skaidru skatu. Tad taujā, kādas rotas, dzird kaprāļa Dauguļa nedienas, jauž tuvāk nākam daudzu rakstā liktu kāju dimdēšanu, un teic ar vieglu galvas mājienu:

„Stājaties kreisā flangā. Marš!"

Nāk Cēsu rota savos kažociņos un tēraudcepurēs. Un ar viņu atnācis, stājas instruktoru komandierim blakus jauns pulkvedis.

Laipnām, mazliet sērīgām acīm. Un rokā viņam ceļa spieķis, ņemts tālākam gājumam:

„Ar Dieva palīgu lai sākam, kapteiņa kungs!"

Migla ir izgaisusi virs Daugavas. Rītausmas apmirdzēts, blāzmo Torņakalna namu logi, un debess aiz Vecpilsētas vēl nava gluži beidzis kvēlot ugunsgrēka atblāzmas sarkanumus.

Sakustas rindas, dreb zem simtām kājām Daugavmalas bruģis, sāk dimdēt pēc tam tilts. Un aizgājējus pavada lāsti un reti šāvieni, un lodem sitoties pret tilta spraišļiem, lēni slīd tēraudrežģu vijums.

Sārtas no rīta ausmas metas debess. Un ausmas atspīdums deg aizgājēju sejās, zvīņo uz šauteņu stobŗiem un bruņu cepurēm.

*

Klusēdama iet projām mazāk, savas tautas valstij uzticīgā kaŗotāju draudze, zem kājām viņai nezināmu gaitu ceļi.

Jau izgaisuši Rīgas nomaļnieku namu pelēkmelnie jumti. Sāk plēsties abās šosejpusēs sniega klaji, piekaisīti kroplu priežu puduriem un sīkiem mežiem. Virs galvas — apmākušās janvāŗa debesis, bez bezgalības zilgmojuma un saules mirdzuma.

Auksta ir zeme, sala pilns zemais, dūmākainais debesjums. Un kilometrs pēc kilometra zūd zem aizejošo kājām. Ar ceļa spieķi rokā ved prom no Rīgas savu kaŗa draudzi Kalpaks, drūms un kluss, un skatīdamies tālē, kurp aizstiepjas šis bojā ejas vai arī nemirstības ceļš.

Granītcietu seju iet blakus pulkvedim tā pirmās rotas komandieris. Un vingri monotonā ritmā dimd aiz abiem viņu vesto jaunekļu un vīru kājas.

Nav dziesmu, apstājienos nedzird valodas. Tik retu šķindēšanu, kad vienam otram bises stobrs satiekas ar bruņu cepures malu, acīm veroties atpakaļ uz to debesmalu, kur sala dūmakās sen izzuduši Rīgas torņu smaiļi.

Daudziem tur palikuši viņu mīļie, — mātes, māsas un līgavas. Un citiem neredzami iet līdzi, silda vēl arvienu dvēseli un plecus šķiŗoties dotais tēva roku glāsts. —

Vai būs lemts vēlreiz redzēties? Atgriezties atpakaļ šai pilsētā, kur domas kavējas, — pilsētā, kas ir latvju sirds un tagad atkal jauna ienaidnieka varā. — — —

Hei, galvas augšā, jaunā kaŗa draudze! Kamēr vēl šautenes jums rokās, sirdīs — Latvijas sirdsdedze, nekas vēl nav pagalam pazaudēts!

*

Vakarā rotu soļi dimd pa vecās lielkungu pilsētas ielām. Un atnācēji vēl nav nolikušies gulēt, kad viņiem pienāk jaunas vēstis:

Rītausmā atpakaļ. Uz Dalbes pozicijām.

(Turpmāk vēl.)

Normans Reijī Rēns.

ASIŅU NAUDA

Pomerānijas gvardu pulka virsnieks fon Štrolichs noliecās, lai aizsmēķētu plaukstām aizsargāto papirosu.

Otrais rotas virsnieks Dīcs izstiepa brīdinoši roku.

„Piesargaties, kapteiņa kungs! Mūsu draugi otrpus ceļam ir labi šāvēji."

Dīca priekšnieks iesmējās. „Ne jau tie. Angļi ir prom. Pagājušo nakti angļus atvietoja mazie melnīgsnējie vīri no Indijas; tos sauc gurkas. Tie nebūt nav angļu draugi. Nē! Es trīs gadus uzturējos Indijā — tirdzniecības nolūkā, protams." Viņš atkal klusu iesmējās. „Es viņus labi pazīstu; protu arī viņu valodu un izprotu viņu domu gaitu. Viņi mūs daudz neapgrūtinās. Jūs esiet šonakt nervozs, Paul. Paklausāties taču. Cik klusu viņi izturas!"

Abi virsnieki brītiņu stāvēja nekustēdamies. Zeme viegli trīcēja, jo uz Armentjēras pusi lielgabalu dunoņa gan pieauga, gan kļuva rāmāka. Aiz vācu līnijām strādāja kāda baterija un granātas aizsvilpoja augstu virs virsnieku galvām, lai izklīdinātu pārtikas piegādātājus uz kāda attāla krustceļa. Kaut kur sektorā nodunēja tranšeju mortīra. Snaiperu lodes šad tad nosvilpa starp smilšu maisiem. Tas bija viss.

Jautra liesmiņa paspīdēja fon Štrolicha acīs. „Redziet?" viņš smīnēja.

„Lēnām pār tiltu," viņam nopietni atgādināja Dīcs. „Vēl nav pusnakts un man šis klusums nemaz nepatīk. Tas nav dabīgi. Es būšu piesardzīgs."

„Bailēm lielas acis, tomēr dariet kā jums tīk, tikai netraucējiet mani. Es došos uz rotas štāba blindāžu nosnausties. Modiniet mani pulksten divos."

Viņa lielā ēna nozuda satiksmes tranšejas tumsā.

Dīcs uzkāpa uz šāvēju kāpnēm un piesardzīgi izvirzīja savu bruņu cepuri virs vaļņa malas. Ienaidnieka raķete pacēlās plašā lokā un sprāga, ietīdama apkārtni bālā gaismā. Dīcs nepakustējās, bet viņa skatiens vērīgi aplūkoja katru sīkumu saplosītajā zemes sloksnē starp vācu un angļu ierakumiem, kas atradās mazāk kā simts jardu attālumā vieni no otriem: smirdošu ūdeni pildītas granātu bedres, zābaks ar atrautu naglotu zoli, dzeloņdrātī iekērusies haki krāsas skranda, ko plivināja vēsais nakts vējš. Raķetei nodziestot viņš pēkšņi saslējās visā augumā, lai izsauktu uguni vai citu kādu dzīvības zīmi. Ne skaņa, ne kustība viņam neatsaucās. Nekas.

„Varbūt ka fon Štrolicham taisnība," viņš nomurmināja, atkal nostājies uz tranšejas grīdas, tomēr piedzīvojuša kaŗavīra gars neapmierinājās ar varbūtību vien. Viņš aizsūtīja ziņnesi pie rotas virsseržanta un pēdējam ierodoties klusā balsī deva strupas pavēles. Seržants izvēlējās sardzes grupu un nostādīja to rindā.

*

Kāds ziņnesis streipuļodams devās pa kāpnēm lejup rotas štāba blindāžā. Fon Štrolichs, tūdaļ uzmodies, izlēca no gultas. Pat četrdesmit pēdas apakš zemes un aiz frontes līnijas bija skaidrs, ka augšā notiek kaut kas nikns. Ložmetēji tarkšķēja, šautenes sprakšķēja un rokas granātas sprāga pazīstamā metaliskā balsī. Kapteinis atbrīvoja savas automatiskās pistoles drošinātāju. Ziņnesis smagi elsodams saslējās un nostājās nekustēdamies, kā automats.

„Kas ir?" asi jautāja virsnieks.

„Ienaidnieka iebrukums, kapteiņa kungs. Viņi pagāja gar priekšposteņiem, iekļuva slazdā, ko viņiem bija sagatavojis virsleitnanta kungs, un —"

Ziņnesis vēl nebija beidzis, kad fon Štrolichs jau bija uzsteidzies pusceļā pa kāpnēm. Viņš nobrāza kāju un lādēdamies steipuļoja pa ierakumiem uz priekšu. Gaiss bija granātu dūmu skābās smakas piesātināts un īsie, niknie lielgabalu šāviņu sprādzieni lika nodrebēt zemei, vācu artilerijai apšaudot ienaidnieka ierakumus. Raķetes pacēlās viena pēc otras, dzeltēnas, sarkanas, zaļas.

Stiprā lielgabalu uguns bija apklususi, tikai pāris ienaidnieka granātas eksplodēja viņa tuvumā, apmētādamas viņu ar dubļiem. Dzirdēdams skaņu, it kā divas smagas koka kastes sasistos kopā, viņš noprata, ka virs priekšējās linijas sprāgst šrapnelis. Aplusa arī šis troksnis un neilgā klusuma brīdī fon Štrolichs sadzirdēja dedzīgu strīdu. Viņš sāka skriet un pasteidzies gar kādu stūri, saskatīja kautko līdzīgu tuvcīņai strēlnieku ierakumā. Četri vai pieci viņa kareivji šķērsejas stūrī zemē nometušies centās atbruņot kādu angļu virsnieku un plecīgu gurku.

Beidzot šis uzdevums bija veikts un viņus abus uzrāva kājās, pie kam gurka cīnījās kā bezprātīgs, kozdams, skrāpēdams, nikni sperdams ar kailo kāju, bet baltajam vīram caur saplēsto frenci bija saskatāms kails plecs, tik neatlaidīgi viņš centās pasargāties no sagūstīšanas.

Dīcs, kuŗš bija atņēmis jaunajam angļu virsniekam pistoli, stāvēja aiz gūstekņiem, mēģinādams apturēt asinis, kas plūda no viņa ievainotās pieres.

„Kas noticis, Paul?“ jautāja fon Štrolichs.

„Tas, ko es jau sagaidīju,“ otrais strupi atbildēja. „Es nopratu, ka tik nedabīgs klusums kautko nozīmē, tādēļ liku atvērt eju mūsu stiepuļu aizžogojumā un novietoju abās pusēs posteņus. Tie puiši gāja taisni iekšā. Trīs mēs nogalinājām, šos divus sagūstījām, bet pārējie aizmuka, paņemdami savus ievainotos līdzi.

Šrapnelim virs viņiem plīstot, kaŗavīru grupa noliecās un piespiedās pie ierakumu malas. Kaŗavīriem atkal pieceļoties, fon Štrolichs noraudzījās angļi, sašutis par to, ka Dīca pareģojums tik negaidītā kārtā izrādījies pareizs. Jaunais angļu virsnieks neizskatījās spēcīgs; viņš acimredzot tikai nesen bija atstājis skolas solu. Dusmu un pazemojuma sajūtas iespaidota, viņa seja izskatījās drūma un bāla.

„Kā jūs sauc?“ angļu valodā jautāja fon Štrolichs.

Gūsteknis stūrgalvīgi klusēja, pūlēdamies atbrīvoties no divu spēcīgu vācu strēlnieku rokām. Fon Štrolichs pagāja uz priekšu un cirta anglim pliķi.

„Neesat tik saldzis, jūs, jaunais šunel. Kā jūs sauc?“

Atkal sākās pēkšņa nikna cīņa, kuŗā ierāva arī fon Štrolichu pašu.

Viņš izkļuva no tās izpūrušiem matiem, atrautu uzpleci, bet abus gūstekņus atkal pievarēja. Viņi bija nokausēti, bet nepadevās. Fon Štrolichs atkal mēģināja.

„Atbildiet man tagad! Jūs esiet gūsteknis un uzpūtība jums nenesīs nekāda labuma,“ viņš rūca nikni noraudzīdamies. „Ņemiet vērā, ka es bez vilcināšanās jūs nošaušu.“

„E—e—ejiet ellē!“ atbildēja jauneklis. „J—j—jūs nekā no m—manis neizdabūsiet!“

„Nu labi. Gan es jūs vēlāk vedīšu pie prāta.“ Fon Štrolichs vērsās pie gurka: „No kāda jūs pulka?“

Gurka jautājoši paskatījās savā virsniekā. „Chup raho!“ uzsauca jaunais angļu virsnieks.

Induss saknieba lūpas.

„Aizvediet viņus uz štābu. Mēs izmēģināsim citu pierunāšanas metodi,“ strupi noteica fon Štrolichs un pagriezās, lai ietu pa priekšu. Tikko viņš bija paspēris soli, sagūstītais angļu virsnieks izrāvās no turētājiem un metās virsū fon Štrolicham, cīnīdamies pēc viņa pistoles. Viņi ripoja pa tranšejas dibenu un pomerānietis, izmantodams savu lielāko svaru, beidzot iespieda viņam celi cirkšņos. Fon Štrolichs piecēlās kājās un noraudzījās, kā viņa pretinieks grīļodamies, sāpju apdullināts ceļas kājās. Sargi atkal gribēja viņu satvert, bet fon Štrolichs tos atturēja ar rokas mājienu.

„Lai viņš nāk,“ viņš ņurdēja un viņa skatienā kvēloja ļauna uguns.

Dīcs, noprazdams, kas draud, sakustējās lai iejauktos, bet viņš nāca par vēlu. Anglis, juzdams, ka neviens viņu neaizkavē, metās uz priekšu un fon Štrolichs izšāva.

Fon Štrolichs vērsās pie Dīca, kas nebūt necentās apslēpt savu nicināšanu: „Nelaimīgs starpgadījums. Viņš bija drošsirdīgs jauneklis, tiešām gan, tomēr aušīgs. Es biju spiests.“ — Viņš pēkšņi saslējās. „Identifikācijas nolūkā izkratiet viņu un viņa personīgās mantas atnesiet man. Tad nozīmējiet kapraču nodaļu. Savaldiet šo mazo pagānu un sekojiet man.“

*

Štāba blindāžā, fon Štrolicham aplūkojot savu gūstekni, sveču gaisma apspīdēja vācu virsnieka cietos sejas pantus. Iztaujādams viņš ziņkārībā spēlējās ar smago, liko kapājamo dunci — gurku kaŗavīru nāvīgo kukri. Induss stāvēja starp diviem neveikliem sargkareivjiem; viņa tunika bija saplēsta un dubļos savārtīta, viņš bija pāri pusmūžam, neliela auguma, plecīgs, un viņa apaļās acis bez izteiksmes mirdzēja viņa platajā pergamenta krāsas mongoliskā sejā. Viņš neizrādīja ne mazāko uztraukumu, ne arī interesi.

„Jūsu vārds?“

„Ganešs Lalls, sahib.“

„Jūsu pulks?“

Gūstekņa pleci saslējās. „Manā galvā ir sāpes, sahib. Es nevaru domāt.“

Fon Štrolichs izvilka pistoli. „Še man līdzeklis pret galvas sāpēm. Jūs redzējāt, cik tas iespaidīgs. No kāda jūs pulka?“

„No pirmā Nepāles strēlnieku pulka, sahib.“

„Kad jūs nonācāt ierakumos?“

„Jau pagājušas četras dienas —“

„Nemelojiet!“

Gurka paraustīja plecus. „Esmu nabaga vīrs, sahib, un man ir daudz bērnu.“

„Jūs ieradāties vakar vakarā. Redziet? Vācieši visu zin, tādēļ piesargaties.“

Gūsteknis palika tikpat vienaldzīgs. Fon Štrolichs viņu klusēdams brītiņu novēroja. Tad viņš paliecās uz priekšu. Viņa balsī vairs nebija sadzirdami draudi.

„Esmu apmeklējis jūsu zemi, Ganeš Lall, un esmu sarunājies ar jūsējiem. Jūs esiet vareni cīnītāji, bet arī vācieši ir tādi paši. Tādēļ mums jābūt draugiem. Izturaties pret mani godīgi un jums nenotiks nekas ļauns. Šis jau nav jūsu kaŗš un es varbūt palaidīšu jūs vaļā, lai jūs aiznestu vēsti saviem kaŗabiedriem. Ja viņi darīs ko es teikšu, tad viņi dabūs naudu un zemi.“

Ganeša Lalla gara acu priekšā attēlojās divas ainas: kāda maza sādža Nepālē, ielejā, starp Himalaju kalniem, kuŗu galotnes klāj sniegs; redzamas kazas un bērni — viņa bērni — kas rotaļājas starp pakalna klinšu bluķiem; viņš redzēja arī dubļainās tranšejas dibenu ar asiņainu, sastingušu sava virsnieka stāvu. Bet ko Ganešs Lalls par visu to domāja, tas nebija izprotams.

„Tiesa gan, tavā mutē ir medus, sahib, bet es neko tamlīdzīgu nevaru darīt, jo esmu ēdis karaļa sāli.“

„Vai tad tu Džordžu V. tā mīli? Kur paliks tavi bērni, ja viņu tēvs mirtu svešā zemē?“

„Kaza dod pienu, sahib. Kaŗavīrs ir dzimis lai mirtu. Esmu kaŗavīrs un tikai viens no daudziem.“

„Vai tad tu un tavi biedri esiet vergi, ka pieļaujiet, ka jūs atrauj no jūsu saulainiem mājokļiem, lai jūs mirtu slapjumā, angļiem par labu?“

„Nē, sahib. Mēs esam vīri un kaŗavīru dēli.“

„Un tomēr jūs paklausiet svešas rases jaunekļiem, līdzīgiem jaunajam aušam, ko es šonakt nogalināju.“

Ja pomerānietis būtu papūlējies uzmanīgāk novērot, viņš būtu redzējis mazo dzīsliņu, kas neatlaidīgi sāka pulsēt gurkas žokļa stūrī. Citas zīmes nebija.

„Sahibs Kollins bija zēns un viņa mēle stostījās, bet viņa drošsirdība nestostījās nekad. Mēs viņam sekojām,“ vienkārši sacīja Ganešs Lalls.

„Viņš nebija drošsirdīgs; viņš bija muļķīgi pārdrošs — un viņš bija jūsu kalpības simbols. Turoties kopā ar vāciešiem jūs varētu cīnīties vai necīnīties, pēc patikas, būdami paši savi kungi. Vari izteikties.“

Ganeša Lalla acis pēkšņi iekvēlojās, bet tad plakstiņi nolaidās. „Esmu gatavs klausīties, sahib,“ viņš nomurmināja. „Ko jūs gribētu lai es daru?“

*

„Un tad,“ stundu vēlāk Ganešs Lalls mierīgi stāstīja saviem ieroču brāļiem, kas bija notupušies pie kvēlojošu ogļu pannas gurku ierakumos, „šis nekītrais parijs, šis sahiba Kollinsa slepkava — Kollinsa, kuŗu mana sieva, viņa zīdītāja, barojusi pie savas krūts un kuŗam kā zēnam es mācīju piecus kaŗavīra tikumus — izņēma no sava maka trīs zelta gabalus. Tos viņš deva man un sacīja: „Ganeš Lall, atgriezies pie saviem brāļiem ar šo zeltu kā vācu kaŗaspēka uzticības liecinieku. Par katru man atnesto ziņu tu saņemsi vēl un par ikvienu no taviem brāļiem, kas pievienotos mums, tikpat daudz.“

Ganešs Lalls sniedza apskatīšanai nespodri mirdzošos zelta gabalus un visapkārt atskanēja paklusi saucieni un bija dzirdama sačukstēšanās.

„Ai—i—i! Un ko gan tu tad sacīji, ak, Ganeš Lall! dedzīgi iesaucās jaunais Krišana Parta, jo viņš bija ziņkārīgs un kaŗa apspriedēs nepiedzīvojis.

„Saturi nu savu knābi, mazo gailēn,“ neuztraukdamies norāja viņu vecais cilts loceklis. „Es tad sacīju vācietim: „Lai notiek kā tu saki, hazur, jo tiešām gan mums apnicis kauties par šiem angļiem. Kāds labums kauties, ja nav atļauts laupīt?“ Un tad mēs norunājām paroli, kā arī laiku — nākošo nakti, kad nespīdēs mēness. Vai jūs esiet

mantkārīgi, sahiba Kollinsa piekritēji, kas bija mūsu tēvs un mūsu dēls? Vai jūs arī gribētu aptaustīt vācu zeltu?"

Dzirdot šādu jautājumu saprotošs smīns parādījās uz visu lokā sēdošo sejām.

Džogundras Sura, — bīstama kalnu cīnītāja, kam trūka visu tikumu, izņemot drošsirdību, — seja iemirdzējās priekā. Viņš aptaustīja savu kukri ādas makstī.

„Vai tu esi izsalcis, mazais kārumniek?" viņš norūca. Tad skaļi turpināja: „Tā asiņu nauda, Ganeš Lall?"

Vecais cīnītājs piecēlās un viņa sejā atstarojās niknums. Arī viņš satvēra sava kukra spalu.

„Tā tiešām asiņu nauda, Himalaju vilks," viņš sacīja.

*

Visu dienu nemitīgi lija un vakarā apmākušais laiks paātrināja tumsas iestāšanos. Tranšejas bija izmirkušas un karavīri stiga tajās līdz potītēm. Strādnieku grupas bija izmirkušas un drūmas. Dīcs saīdzis un kluss nemitīgi bradāja savas rotas ierakumu rajonā, inspicēdams poziciju. Šad un tad viņš palūkojās sava pulksteņa fosforiscējošā cīparnīcā. Karavīri pukojās par viņa nemierīgo garu un izturējās piesardzīgi, ņemot vērā viņa slikto garastāvokli; nebēdīgais fon Štrolichs, kas nepazina nervozitāti, bija viņiem vairāk pa prātam. Lietus apslāpēja lielgabalu drūmo murmināšanu un smalks biezs tvaiks iespiedās visās malās. Pēkšņi Dīcs paslēpās iedobumā zem krūšu vaļņa, izvairīdamies no tiešā lietus un aizsmēķēja papirosu. Viņam pievienojās fon Štrolichs, kuŗa seja bija jautra un piesarkusi nevien no lietus un aukstuma.

„Kāds tu dīvains puisis, Pauli," viņš ķircināja. „Tu paliec šeit ārā, lai gan varētu būt siltumā un ērtībā. Kādēļ gan mums ir virsseržants? Šeit apkārt klaiņodams tu viņam neatstāj nekāda darba. Šo pēcpusdienu mēs saņēmām divas kastes lieliska —"

„Kā tu domā, vai viņš nāks?" Dīcs viņu pārtrauca.

„Ko? Kas? Ak, tas induss? Protams, ka viņš nāks, „saīdzis atsaucās fon Štrolichs sava kaŗabiedra strupās uzrunas samulsināts. Tad viņš berzēja rokas un atguva labo garastāvokli. „Tad ta nejauks laiks! Mēs abi ne vienreiz vien esam lādējuši lietu — vai nē? — bet šim nolūkam labāk laiks nav iedomājams. Kā šie mazie pagāni ienīst aukstumu un mitrumu! Varu tev sacīt, ka uzbrukumā viņi ir dedzīgi un pat bīstami puiši, lai gan pēc mana ieskata pārāk augstu novērtēti. Viņi ir nepielūdzami un fanatiski, ja atmodināts viņu ienaids, toties kā draugi tikpat uzticīgi. Jāsaka, ka mana ideja pagājušo nakti bija visai laimīga un nu vēl lietus nāk man talkā. Stundu pēc stundas sēdēt lietus ūdens piepildītā tranšejā zem mūsu artilerijas uguns, nekā cita nedarot, kā tikai domājot! Tā viņi atzīs, cik nevajadzīga cīņa, kuŗā viņi spiesti ņemt dalību. Tā viņi zaudēs pēdējo drosmi . . . Bet saki man, kā tu panāci, ka tuvējais grāvis, kur šo pēcpusdienu ūdens bija četras pēdas dziļš, tagad ir sauss?"

„Pavisam vienkārši," saīdzis rūca Dīcs. „Mūsu ierakumi taču ir augstākā vietā. Tumsai metoties es izsūtīju strādnieku grupu, kas nolaida ūdeni ienaidnieka tranšejās."

„Lieliski! Tas būs pēdējais ierosinājums!" iesaucās fon Štrolichs. „Galu galā viņi ir tikai dzīvnieki, kā tu pats redzēji. Viņš drīz vien būs klāt."

„Viņam nenāksies viegli izkļūt caur viņu pašu līnijām."

„Šie gurkas ir īsti čūskas, cik muļķīgi viņi arī neizliekas. Viņi ir vislabākie skauti pasaulē un dzeļ kā kobras. Tu taču brīdināji sardzi —"

Pēkšņi viņiem blakus kautkas sakustējās un gaisā uzšļāca dubļi. Izbijušies abi virsnieki uzlēca kājās.

„Salaam, sahib!" Viņu priekšā stāvēja Ganešs Lalls, zobus klabinādams, dubļos nosmērējies un izmircis līdz ādai.

„Es netraucēju jūsu sargkareivjus, sahib", viņš atvainodamies murmināja. „Tādā kārtā es nokļuvu šeit visātrāk un man nepatīk lieka šaušana, kas sacel troksni. Jāpasteidzas. Pēc pusstundas mūsu līnijā ieradīsies divīzijas komandieris ar savu štāba priekšnieku — īsts burra sahibs — inspicēt mūsu tranšejas, jo mums uzgāzās īsti ūdens plūdi un gandrīz mūs izdzina ārā. Mūsu tranšejas pārvērtušās par īstu purvāju, no kuŗa varenie tik viegli nevarēs izkļūt ārā, ja vien jūs pasteigsaties. Ātrs iebrukums — iekšā un ārā līdzīgi spokiem — un viņi būs jūsējie. Mani brāļi trīc dubļos kā suņi kalngalē. Es bistos, ka arī viņu šautenēs būs iekļuvuši dubļi un viņi nevarēs šaut."

„Kur jūsu bataljona štābs?" jautāja fon Štrolichs.

Ganešs Lalls paberzēja savu kailo potīti ar dubļaino kāju.

„Še, sahib, atrodas ložmetēji; šeit ir satiksmes tranšeja uz aizmuguri" — un steigšus gurka aprakstīja pretinieku pozicijas dispoziciju. Viss pilnā mērā saskaņēja ar to, ko vācieši jau zināja paši. „Pirms iebrukuma jums nebūtu vajadzīgs apšaudīt angļu pozicijas ar lielgabaliem. Mūsu sardze nevar ne redzēt, ne dzirdēt aukstuma un lietus dēļ." Viņš apklusa un viņa acis kāri iemirdzējās. „Un nu, sahib, es, Ganešs Lalls, kas jums uzticīgi pakalpoju un kam nabadzība ir gultas biedrs. —"

Tumsā iešķindējās nauda un Ganešs Lalls kā kaķis pārlēca pār valni. Viņa soļi nebija sadzirdami.

„Kapteiņa kungs, jūs taču nedomājat rīkoties tik trakā kārtā," pārmetoši iesaucās Dīcs.

„Pag, pag! Neesiet jel tāds auša, Pauli! Vai jūs neredziet, ka šis vīrs ir bez viltus? Es taču jums saku, ka šos ļaudis pazīstu un padomājiet tikai ko viņš teica — divīzijas ģenerālis un viņa štāba priekšnieks! Tas darīs prieku mūsu virspavēlniecībai. Ordeņi Pour le Mérite piešķirti par mazākiem nopelniem."

„Bet arī uzraksts „Dusi mierā"," nopietni atbildēja Dīcs. „Ko jūs esiet nodomājuši darīt?"

„Izsūtīt mazu grupu ienaidnieku sardzes pārbaudīšanai. Ja viņu ziņojums būs labvēlīgs, mēs izdarīsim iebrukumu. Pasteidzaties! Piecdesmit vīru! Lai tos izvēlas virsseržants. Jūs komandēsiet un jūsu palīgi būs Millers un Dīboldts. Es stāšos sakaros ar bataljonu. Majors būs pacilātā gara stāvoklī. Liekiet grupai sapulcēties, pēc kam es došu pēdējos norādījumus."

Zābakiem šļakstot iebrukuma grupa pulcējās lietū aiz priekšējās tranšejas vaļņa un saņēma čukstošā balsī dotus brīdinājumus. Stiepuļu aizžogojumā izgrieza divas šauras ejas.. Paklausot komandai grupa zosu gājienā izvirzījās pa šim ejām un lietus plūda pār viņu saliektajām mugurām. Fon Štrolicha skatiena pavadīti viņi uzspraustiem un tīši dubļos nosmērētiem durkļiem, lai pasargātos no mirdzēšanas gaismā, nozuda nakts tumsā. Reizēm pret debesīm pacēlās ienaidnieka raķete, ietīdama apkārtni spocīgā gaismā, tad nodzisa. Šādos brīžos iebrucēji apstājās kā pārak-

meņojušies. Viņi bija tranšeju veterāņi, kas zināja kā jārīkojas.

Divdesmit jardu attālumā no gurku stiepuļu aizžogojumiem Dīcs atkal izsūtīja izlūkus uz priekšu, lai noskaidrotu angļu novērošanas posteņus. Izlūki ziņoja, ka viss esot klusu un iebrucēji, ar stiepuļu griezējiem priekšgalā, lēnām virzijās uz priekšu. Dīcs pirkstu pie savas automatiskās pistoles gaiļa un ikšķi pie drošinātāja turēdams, mēģināja ignorēt sirds straujo pukstēšanu. Tomēr angļu ierakumiem tuvojoties, bez kā saceltos trauksme, Dīca neuzticība sāka izgaist un viņā pamodās cerība, ka varbūt fon Štrolicham taisnība. Nemitīgā lietus šņākšana pārspēja klusāko šlakstēšanu un viņi tuvojās kādai tumšākai joslai — ienaidnieka stiepuļu aizžogojumam. Piepeši kāds karavīrs aizķērās pārvilktai tauvai un smagi nokrita.

Tūdaļ visu apkārtni pārplūdināja spilgta zaļgani balta gaisma, kurā iebrucēji bija saskatāmi kā uz skatuves. Virvei bija piestiprināts kāds pus ducis automatisku sērskābes un chlora apgaismošanas ķermeņu. Pacēlās spilgti sarkana artilerijas raķete un angļu baterijas atklāja uguni. Stiprām sprāgstvielām pildīto granātu viesulis pacēla gaisā dubļus, un nostādīja aiz iebrucējiem nāves priekškaru, bet no priekšas ložmetēji apbēra viņus ar svinu. Iebrucēji nevarēja vairs tikt ne uz priekšu, ne atpakaļ. Viņi bija noķerti slazdā.

Dīcs, kurš kliegdams velti pūlējās pulcēt ap sevi karavīrus, jo tos ložu krusa izkliedēja kā vētra dūmus, nogāzās ar šrapneļa gabalu mugurkaulā. Millers krita jau no pirmajiem šāvieniem un Dīboldts grūti ievainots gulēja ūdeni pildītā granātu bedrē. Dzīvi palikušie iebrucēji, seržanta vadīti, darīja drošsirdīgiem vīriem vēl atlikušo: viņi uzbruka gurku tranšejām. Bet pie vaļņa rindā stāvēja panteram līdzīgi stāvi, klusi, baigi, pergamenta krāsas sejām, kas metās viņiem pretim, savus nāvīgos kukrus vicinādami.

Gan katastrofas samulsināts un meklēdams glābiņu no pēkšņās granātu uguns, kas noslaucīja valni un priekšējās tranšejas pārvērta īstā purvā, fon Štrolichs tomēr paguva izšaut signālraķeti savām baterijām un vācu lielgabali savukārt dragāja gurku tranšejas, bet pēdējie, to sagaidīdami, gan drebēdami un ūdenī mirkdami, tomēr nikni apņēmušies, gulēja drošībā granātu bedrēs, piecdesmit jardus aiz savas sadragātās priekšējās līnijas un ņirgājās. Artilerijas uguns apklusa. Ložmetēju tarkšķēšana izbeidzās. Turpinājās tikai lietus un sacēlās griezīgs vējš.

Rīta gaismā pomerāņu priekšējā līnijā parādījās vienīgais dzīvs palikušais iebrucējs, kautko nesakarīgu stāstīdams par kādu brūnu velnu, kas viņam kautko iespiedis rokā un stūmis uz vācu līniju pusi. Fon Štrolichs, domādams vienīgi par noslepkavotiem viņa sūtītiem iebrucējiem un par Dīcu, pacēla savu māliem apšlakto seju pret lietus debesīm, tad drūmi paskatījās pie dzīvības palikušā iebrucēja netīrā delnā. Tur bija divi zelta naudas gabali. Asiņu nauda.

*

Ziemai tuvojoties tranšejas pārvērtās par staignāju purvu, tomēr ja kādu dienu atspīdēja saule un uzpūta svaigs vējš, cīnītāju drūmais garastāvoklis uzlabojās un ierakumu dzīves drūmā vienmuļība kļuva mazāk sajūtama. Tieši šādā dienā Pomerānijas gvardi atgriezās priekšējos ierakumos. Zaudējumi bija atvietoti, pašpaļāvība atjaunota un fon Štrolichs savas rotas priekšgalā iemaršēja ierakumos. Orķestris pavadīja bataljonu līdz sakaru tranšejai, kas veda uz priekšējo līniju, un viņa veterāņi uzmeklēja aizsegu līdz tam brīdim, kad iestāsies tumsa. Fon Štrolicha noskaņojums bija mošs un viņš vēlējās kaut arī šoreiz pret pomerāņiem ierakumos atrastos Ganešs Lalls ar saviem gurkām. Viņam nebija vairs nekādu ilūziju par lomu, kādu indusi bija spēlējuši viņa ļaužu pazudināšanā un viņš vēlējās ar tiem izrēķināties. Tumsai iestājoties notika nomaiņa un bataljons uzņēmās labi pazīstamo dienestu.

Pirmās dienas pēcpusdienā angļu līnijās kāds sauca skaļā balsī: „Paklausies, Frici! Vai tu esi izsalcis? Ja tā, tad saņem šo dzelzs raciju!“ Kāds mazs, ciets priekšmets pārlidoja pār stiepulēm un ar troksni atsitās pomerāņu tranšejas dibenā. Tranšejas garnizons izklīda, metās pie zemes un elpu aizturēdams gaidīja sprādzienu. Tomēr nesagaidīja. Sardzes vīri viens pēc otra piecēlās. Piesteidzās kāds apakšvirsnieks, kam pārējie pastāstīja par notikušo. Vēl brītiņu nogaidījis apakšvirsnieks pacēla mesto priekšmetu. Izrādījās, ka tā pavisam nekaitīga neattaisīta angļu konservu bundža.

„Viss kārtībā,“ noteica apakšvirsnieks. „Angļu cūkas tikai pajokojušies. Viņi gribēja mūs pabaidīt, bet varbūt arī sadraudzēties ar mums. Skataties! Mēs arī gādāsim par savu mazu izpriecu“, un paņēmis aknu desas līkumu, viņš to aizlaida kā metamo riņķi angļu tranšejās.

„Paldies, Frici,“ atsaucās tā pati dobjā balss. „Rīt saņemsiet no mums jaunu sūtījumu.“

To pašu nakti fon Štrolicham ziņoja par notikušo un viņš savus ļaudis nosodīja par brāļošanos. Tomēr nākokošo dienu tajā pašā stundā atlidoja divas citas bundžas. Tā bija patīkama pārmaiņa dietā un vāci nepalika pateicību parādā. Trešā un ceturtā dienā gaidītām budžām nokrītot tranšejās, arvienu vairāk pomerāņu sapulcējās tās saņemt.

Piektās dienas pēcpusdienā patīkamai dāvanai atlidojot pus ducis sardzes vīru smiedamies un jokodamies metās tai virsū, it kā regbija cīņā. Izrādījās, ka bundža šoreiz pildīta ar stiprām sprāgstvielām un šrapneļiem; tā eksplodēja ar visām baigajām sekām pomerāņu tranšejās.

Atskanēja griezīgas svilpes, aicinot nestuves, bet pirms to ierašanās pār valni ieripoja vēl viena bundža. Tā nebija aiztaisīta un nesprāga. Kad to atvēra sakaru virsnieks, pie kura nepatīkamiem uzdevumiem piederēja šādu lietu noskaidrošana, izrādījās, ka tā svara dēļ pildīta ar akmeņiem un ka tajā ielikti vēl divi zelta naudas gabali. Gurkas bija atgriezušies priekšējā līnijā.

*

Fon Štrolichs uztraukts soļoja štāba blindāžā; viņa nervi bija visaugstākā mērā sasprindzināti un lika viņam sarauties pie katras skaņas. Uz savu karabiedru virsnieku tērzēšanu viņš deva tikai saīgušas vienzilbīgas atbildes, kādēļ tie drīz vien, plecus paraustīdami, lika viņu mierā. Viņa nosvērtais metodiskais prāts, labi pieradis pie parastās kara gaitas, nekādi nevarēja tikt galā ar patreizējiem notikumiem. Viltīgais ienaids, kas arvien izpaudās, tiklīdz viņi stāvēja ierakumos pretim gurkām, nozīmēja vairāk nekā personīgu strīdu. Atsūtītie zelta naudas gabali par to nepārprotami liecināja. Viņam nebija šaubu, ka mazie indusi vēršās pret viņu personīgi un vēl neatsūtītie zelta gabali bija un palika pastāvīgs nāves piedraudējums.

Viņš juta, ka šādai taktikai nebija vieta rietumu frontē. Ierakumu dzīve bija baiga diezgan arī bez šādas mežonības. Viņš to neizprata un nezināja kā pret to uzstāties. Apšaudīšana ar granātām nedeva nekāda labuma. Gurkas vienkārši izkāpa no ierakumiem, meklēja un atrada patvērumu granātu bedrēs un ļāva lai vācu lielgabali strādā pēc patikas. Viņu zaudējumi bija nelieli un šī spēle darīja viņiem noteiktu prieku. Iebrukums ar lielāku spēku arī nedeva panākumus. Indusiem bija ausis un oža kā džungļu dzīvniekiem, bez tam platība starp abām līnijām bija pilnīgi viņu varā. Viņi gāja nakts patruļās kā leopardi, tikpat mierīgi un tikpat bīstami, nebēdādami par sliktu laiku un turēja pomerāņus pastāvīgā uztraukumā. Priekšposteņus daudzkārt nogalināja bez mazākā trokšņa. Sargkareivjus pārrāva pār valni un gaismai austot viņus redzēja karājoties vācu dzeloņdrātīs. Neviens nezināja, kurā stundā uzkritīs mazie baigie, brūnie vīri. Šonakt lija un fon Štrolichs sagaidīja mazu atpūtu sev un saviem nogurušiem karavīriem. Bet viņš nejutās drošs — un tieši tas prasīja milzumu nervu enerģijas — un viņa dziļi nospiesto garastāvokli nekas nevarēja uzlabot.

Apmetis ūdensdrošo uzplētni, viņš atstāja blindāžu. Lietus un vējš viņu aptvēra un pēc piesmakušā blindāžas gaisa viņu pārņēma aukstums. Viņš uzmeklēja rotas virsseržantu un kopā ar viņu apstaigāja fronti, pārbaudīdams sargkareivjus. Uz rokām un ceļiem rāpodami pa dubļiem uz slapjām, smirdošām nezālēm, viņi uzmeklēja priekšposteņus un klausīšanās posteņus. Ierakumos ūdens bija pēdu dziļš. Viņš bija izsūtījis strādnieku grupas pildīt smilšu maisus un nostiprināt vājos punktus valnī, uzlabojot ložmetēju novietošanas vietas; viņš skubināja savus ļaudis, uzturēdams viņu prātu možu. Vēl neapmierināts viņš rāva sev līdzi sapīkušo virsseržantu līdz stiepulēm poziciju priekšā un piestiprināja pie tām improvizētus trauksmes signā-

lus, bet pēdējie šķindēja un grabēja ikvienā vēja grūdienā, samulsinot sargkareivjus, kādēļ tos vajadzēja atkal noņemt un paļauties tikai uz brīdināto sargkareivju modrību. Beidzot strādnieku grupas atgriezās, iztīrījušas notekas caurumus un atjaunojušas ūdens noteku. Viņš lika nogādāt priekšējā līnijā rokas granātu papildu krājumu, pēc kam jau jutās drošāk.

Pulksten divos rītā lietus mitējās. Pus stundu vēlāk uztraukts ziņnesis ziņoja fon Štrolicham, kas bija atgriezies savā blindāžā, lai atrastu dažas minūtes nemierīga miega, ka rotas frontē izbeigusēs katra ienaidnieka aktīvitātes pazīme. Viss esot klusu, neviens nešaujot, nepaceļoties neviena raķete. Noguruma apdullināts, fon Štrolichs grīļodamies piecēlās no savas guļu vietas.

„Uzdodiet virsseržantam ievērot divkāršu uzmanību," viņš gurdeni pavēlēja. „Ik pēc divām minūtēm jāuzlaiž raķete."

Baigās gaidās viņš brida pa dubļiem uz priekšējo līniju. Viņam padotie virsnieki atradās savās vietās, neomulīgi, piesardzīgi. Viņš nosūtīja ziņojumu bataljonam, aprādīdams stāvokli un izlūgdamies no komandieŗa sagatavošanos artilerijas atbalstam ienaidnieka uzbrukuma gadījumā. Tālu pa labi un pa kreisi no viņu frontes apgabala norisinājās agrās rīta stundās ierakumos parastā kaŗa darbība, bet iepretim viņiem, kā jau ziņnesis bija sacījis, valdīja tumsa un pilnīgs klusums. Viņa paša raķetes sprādziens lika viņam sarauties un viņš ieņēma vietu snaipera posteni, no kurienes varēja pārredzēt zemes joslu savu ierakumu priekšā. Bālajā kalcija gaismā visu varēja saskatīt tikpat labi kā rīta ausmā, tomēr, izņemot vienu otru ierakumu žurku, nebija saskatāms neviens dzīvs radījums.

Trīsdesmit minūtes viņš nostāvēja nekustēdamies, tad nokāpa un uzrunāja tuvāko virsnieku.

„Nav nekā," viņš murmināja. „Es nesaprotu."

Otrais strauji pacēla roku. „Paklausaties!"

Viņa ausis uztvēra klusu šļakstoņu, kas kļuva arvien ātrāka un stiprāka un fon Štrolichs brīdinoši iesaucās. Simtiem kailu kāju mina dubļus, tuvojoties viņu ierakumiem.

Viņš griezīgi iesvilpās un vācu priekšējā līnijā pamodās dzīvība. Šautenes sprakšķēja gar visu līniju. Bumbu metēji svieda granātas uz labu laimi pret ienaidnieka līniju un gaisu pildīja īpatnējā rokas granātu eksplozijas skaņa. Raķetes pacēlās no abām pusēm, plašu baltas gaismas loku atzīmēdamas, un ložmetējnieku niknās sejas svīda patronu lentām strauji virzoties uz priekšu. Fon Štrolichs raidīja signālus. Jau trīsdesmit sekundes vēlāk atsaucās vācu baterijas, ārdīdamas joslu starp abām līnijām un paceldamas gaisā zemes stabus ienaidnieku priekšējās un atbalsta tranšejās. Tā bija lieliska defensīve, jo tādu nāves krusu nevarēja izturēt nekāda dzīvība. Tracis izsauca pāniku gar visu līniju un kādu jūdzi uz abām pusēm tiklab vāci kā angļi piedalījās šinī cīņā.

Pagāja stunda, līdz apklusa pēdējais sprādziens, un fon Štrolichs, dzirdēdams tikai pāris attālo lielgabalu sapīkušo dunoņu, priekā berzēja rokas. Neviens ienaidnieks nebija sasniedzis viņa stiepules. Tas noderēs dzeltēnājiem suņiem par mācību. Viņš atkal pārliecās pār valni un klausījās. Viņam nokāpjot ierakumā, gurku ierakumos atkārtoti atstkanēja smiekli. Fon Štrolichs izprata notikušo un nikni grieza zobus, urbdams papēdi zemē. Atkal viņš bija izmuļķots. Gurkas nemaz nebija mēģinājuši nākt uzbrukumā, bet gan vienkārši situši plaukstas pret savu slapjo valni.

Stundu vēlāk izrāde atkārtojās un lai gan vāci labi zināja, ka nesen izmuļķoti, tomēr fon Štrolichs nervozējošie sargkareivji no jauna atklāja uguni. Atkal sacēlās trauksme abos spārnos un noveda pie liela daudzuma municijas izšķērdēšanas, par ko gurkas beidzot samaksāja ar ironiskiem smiekliem. Fon Štrolicha garastāvokli nospieda jo vairāk no brigādes štāba saņemtais norādījums, neaušoties. Sašutis un izmisis fon Štrolichs pavēlēja saviem kaŗavīriem atkārtošanās gadījumā šo troksni atstāt neievērotu.

Par miegu nevarēja būt ne runa un viņš satriekts staigāja pa tranšejām līdz gaismai. Šonakt bija nodomāts nomainīt bataljonu un fon Štrolichs nopietni vēlējās nākt kādā citā frontes daļā. Viņam pietika.

Īsi pirms dienas gaismas — iemīļotā uzbrukuma stundā — pomerāņu tranšejas bija ļaužu pārpildītas. Fon Štrolichs ar saviem virsniekiem lēnām apstaigāja rotas fronti, aplūkodams kaŗavīrus un pārliecinādamies, ka viss labā kārtībā. Visur redzēja pagājušās nakts uztraukuma sekas.

Pēkšņi viņu auss atkal uztvēra uztraucošo dubļu šļakstēšanu. Tomēr šoreiz viņa ļaudis labāk savaldījās: viņi taču neļausies sevi atkal izmuļķoties.

„Nešaut!" sauca fon Štrolichs.

Skaņa pieauga un griezīgi atsaucās viņu ausīs, bet kaŗavīri tranšejās stāvēja saspīlēti, nekustēdamies, Lai jau viņi aušojas! Šoreiz vāci neuzķersies!

Sargkareivja brīdinājuma sauciens pārvērtās stenēšanā un viņa stāvs ieripoja tranšejā. Gurku dzeltēnais bars nemitīgi plūda pār valni ļaužu pilnajā tranšejā. Šaurajā tranšejā atskanēja kliedzieni, sitieni, krītošo stenēšana, tērauda šķindoņa, pistoļu sprādzieni. Ar durkli vai šauteni še nebija izdevība strādāt: indusi bija uzbrukuši pārāk pēkšņi un pomerāņi bija tikpat kā neapbruņoti. Telpas trūkuma dēļ nespēdami pielietot savu pārāko svaru pret daudzajiem maziem Himalāju vīriem, viņi izmisuši brītiņu cīnījās ar dūrēm, kāju spērieniem un zobiem, bet pret šo kvēlojošo mežonību nevarēja noturēties, sagrīļojās un bēga. Gurkas viņus vajāja. Viņu niknais uzbrukums bija neatvairāms.

Fon Štrolichs, muguru pret tranšejas sienu atspiedis, nobālušām lūpām cīnījās uz dzīvību un nāvi. Viņš nebija gļēvulis un izšāvis pēdējo automatiskās pistoles patronu, viņš laida darbā tās spalu.

Viņa smadzenēs plosījās vētra. Viņš atvairīja cirtienu un ar drausmīgu spērienu vēderā notrieca pie zemes kādu uzbrucēju. Bet uzbrucēju bija pārāk daudz. Viņi metās viņam virsū līdzīgi milzu kaķiem. Sarkanas dzirksteles lēkāja fon Štrolicha acu priekšā un viņš paglābās no nāvīga smagā asmeņa cirtiena, upurējot savu kreiso roku. Tuvojās viņa gals, un īsu brīdi viņš to apzinājās. Viņam pieceļoties pēdējai izmisušai cīņai, uzlēcošās saules staros kāds stāvs pārlēca pār valni un ielēca ierakumos.

Tas bija Himalāju vilks, Džugundra Sūrs, un tieši aiz viņa — Ganešs Lalls. Pēdējais pastuma sāņus Džugundra Sūra roku, kas laidās lejup varenā cirtienā.

„Nē! Šis vīrs pieder man," viņš kliedza, un metās pomerānim pie rīkles. Saķērušies viņi ripoja pa tranšejas dibinu. Fon Štrolichs atstuma gurku un pa pusei piecēlās. Viņam nemanot nozibēja mirdzošs tērauds.

*

Ceturtdaļ stundu vēlāk gurkas, laupījuma apkrauti, mierīgi steidzās atpakaļ uz savām tranšejām un prozaiski meklēja patvērumu pret nenovēršamo artilerijas pretsitienu. Kad pomerāņu papildu spēki piesardzīgi, rāpus iegāja tagad tukšajās tranšejās, lai atjaunotu savu priekšējo līniju, viņi atrada gvardijas kapteiņa Edmunda Erika fon Štrolicha līķi. Uz viņa krūtīm, līdzīgi ordeņiem, bija nolikti divi spoži zelta gabali.

No angļu valodas tulkojis **K. Vilde.**

Valmieras aizsargi Ķekavā.

AIZSARGU UN AIZSARDŽU DZĪVE

J. Celms,
5. Rīgas aizsargu pulka kult. noz. vadītājs.

Aizsargu kultūrālie uzdevumi un pienākumi

(Ierosinājums.)

Aizsargu organizācija arī līdz šim, blakus militāri valstiskam aizsardzības darbam, ir veikusi kultūrālu darbu, sarīkojot dažādus izrīkojumus, kā teātrus, koncertus, priekšlasījumus, kursus. Ja nu tagad aizsargu vadība dibina atsevišķu kultūrālo nozaru vadītāju posteņus pulkos, tad tas nozīmē, ka kultūrālā darbība pulkos pastiprināma, tai piegriežama vēl lielāka vērība kā līdz šim, tā ietilpināma organizācijas darba plānā un uzskatāma kā aizsargu organizācijas mērķu paplašināšana un padziļināšana.

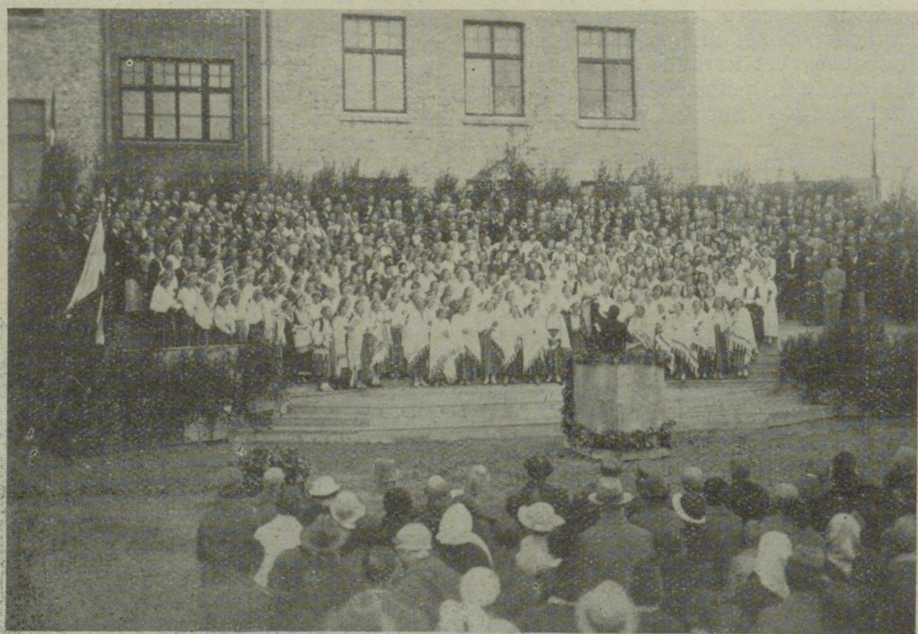
Vārdu — kultūra — mēs esam pieraduši lietāt ikdienas un pie tam ļoti dažādās variācijās un nozīmēs. Ar vārdu — kultūra — saprotam visu to cilvēces un atsevišķu viņas locekļu sasniegumu, izgudrojumu un atklājumu kopsummu, kā garīgā, tā materiālā laukā, kas dara mūsu dzīvi bagātāku, labāku, daiļāku, vieglāku. Tā kā visi šie sasniegumi skar dažādas cilvēka dzīves nozares, tad arī parasti, kultūras jēdzienu attiecinot uz šīm nozarēm, mēs runājam par garīgo un materiālo resp. saimniecisko un technisko kultūru, fizisko kultūru u. t. t.

Runājot par aizsargu kultūrālo darbību, jārunā galvenā kārtā par darbību garīgās kultūras laukā, tās kultūras, kas skar kā atsevišķa cilvēka, tā arī visas sabiedrības un tautas morāliskos, ētiskos aistētiskos pamatus. Šī plašā darba pamatā jānostāda katra atsevišķa individa, aizsargu un aizsardžu personības izkopšana, lai caur to celtos visas organizācijas un, līdz ar to, tautas kultūrālais līmenis.

Šāda kultūrālā darba izpratne ir visciešākā sakarā ar pārējiem, iepriekš minētiem, aizsargu organizācijas uzdevumiem un mērķiem, jo katra militāra organizācija ir stipra tikai tad, ja tā balstās uz patiesi stipriem morāliskiem pamatiem. Līdz ar to ir teikts, ka aizsargu organizācijas kultūrālais darbs ir liels audzināšanas darbs. Aizsargu organizācijas dalībniekos jāizkopj līdz augstākai pakāpei savas dzimtenes un sava darba cieņa un mīlestība, dziļa pienākuma apziņa un disciplīnas sajūta, autoritātes cieņa, goda prāts un nesavtīga pašuzupurēšanās spēja sabiedrības, tautas un valsts labā.

Šis aizsargu organizācijas locekļu un līdz ar to visas Latvijas tautas audzināšanas darbs ir grūts un ilgstošs, bet ar pacietību un neatlaidību izvests, tas dos neapšaubāmi lielus un svētīgus panākumus.

Šo darbu stipri grūtāku padara tas apstāklis, ka lielā latviešu tautas daļā pirms jaunās, veselīgās sēklas sēšanas jāizravē daudzas stipri iesakņojušās nezāles, tās nezāles, ko zināmi spēki ir kaisījuši latviešu dvēselēs daudzus gadus pirms 15. maija. Tur ir tādi „ziediņi" kā slinkums un riebums pret darbu, vecāku un autoritātes nicināšana, ģimenes pienākumu nievāšana, dzimtenes mīlestības trūkums, valsts un sabiedrības savtīga izmantošana u. t. t. Mums bija daudz cilvēku, kas mācīja, ka darbs ir cilvēka ienaidnieks un slogs, no kura jāizvairās cik iespējams. Mazāk strādāt — vairāk iegūt! Lūk, lozungs, kura loģiskais secinājums — nemaz nestrādāt un tomēr

Dziedātāju kopkoris 13. Bauskas aizsargu pulka gada svētkos š. g. 7. jūl.

saņemt naudu — atrada ne mazumu sekotāju! Mums bija cilvēki, kas sludināja, ka dzimtenes mīlestība un patriotisms ir sen izdzīvoti jēdzieni, atpakaļrāpulība, jā, pat noziegums pret savu šķiru. Cienīt vecākus un atzīt viņu autoritāti, paklausīt tiem — nozīmēja kļūt par izsmieklu, bet atzīt un uzklausīt vispāri piedzīvojumiem un zināšanām bagātus sabiedriskus darbiniekus un tautas vadoņus — nozīmēja kļūt izsludinātam par „dēmokratijas" ienaidnieku u. t. t. Spēlējot uz cilvēka zemākām dziņām un tieksmēm, glaimojot tā egoismam un patmīlībai, šie sludinātāji ir ārdījuši neapzinīgākā tautas daļā visus viņas labos tikumus. Ja nu latviešu tautas dvēsele vēl ir saglabājusi savu veselīgo dzīves izpratni, tad tas norāda, ka morāliskie pamati visā visumā, kaut arī dragāti, tomēr vēl pietiekoši stipri.

Aizsargu kultūrālais darbs tā tad ir veicams divos virzienos — ravēt laukā norādītās nezāles vecākās paaudzēs, izkopt labās sēklas snaudošos dīgļus jaunākā un arī vecākā paaudzē.

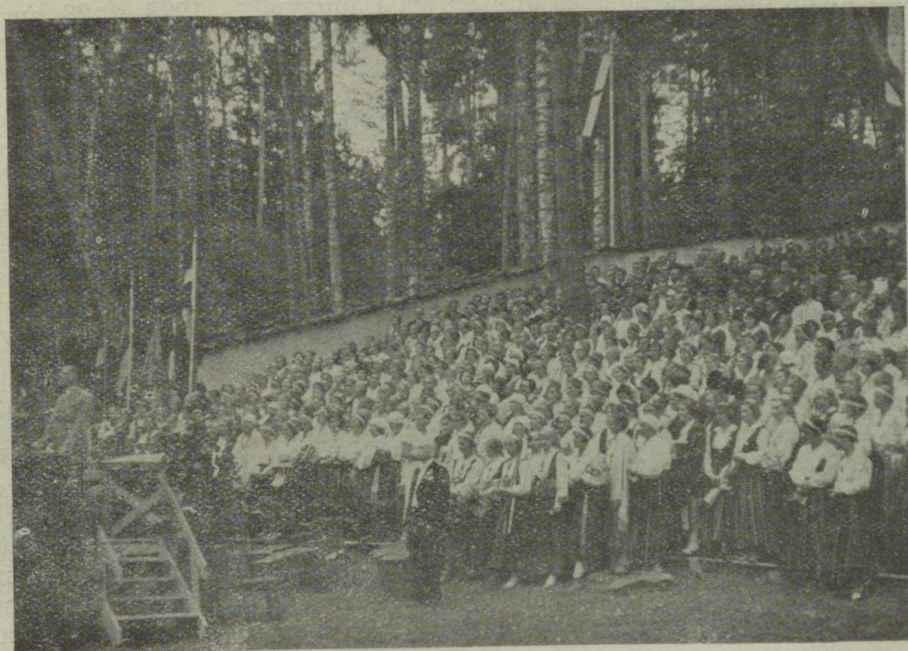
Galvenie līdzekļi šinī kultūrālā audzināšanas darbā ir personīgs piemērs — dzīve un darbs, runāts un lasīts vārds, mākslinieciski sarīkojumi u. t. t.

I. Personīgā priekšzīme ir uzskatāmības līdzeklis — modernais paidagoģijas paņēmiens, kas dod visdrošākos rezultātus atziņu piesavināšanā. Priekšniekiem un komandieriem ir atbildīgais un nopietnais uzdevums un pienākums rādīt pašiem ar savu dzīves veidu priekšzīmi un būt arī pietiekoši noteiktiem un neatlaidīgiem prasībās, lai šīs īpašības izkoptu katrs aizsargs un aizsardze vispirms savā personīgā dzīvē un darbā, savā ģimenē, organizācijā, sabiedriskā, pašvaldības un valsts darbā. Izvēloties un uzņemot jaunus organizācijas locekļus, jāgriež nopietna vērība uz kandidāta morāliskām īpašībām.

Krietns aizsargs un aizsardze nedrīkst būt nepieklājīgi un necienīgi izturēties pret savu tēvu un māti, nedrīkst aizmirst savu pienākumu pret savu ģimeni, nedrīkst padoties dažādiem ārējiem vilinājumiem.

II. Tālākie audzināšanas līdzekļi aizsargu kultūrālā darbā ir pareizs un ar pārliecību pateikts vārds, nesaistošu pārrunu vai arī publisku priekšlasījumu un referātu veidā. Tamdēļ jācenšās visus aizsargu sarīkojumus un sanāksmes saistīt ar referātiem par jautājumiem, kas skar pienākumu jēdzienus, dzimtenes pazīšanu un Tēvijas mīlestību, kas noskaidro darba būtību un uzdevumu u. t. t.

Šeit gribētos aizrādīt uz vakarēšanas parašu atjaunošanu un izmantošanu minētiem mērķiem. Vakarēšanai vajadzētu iekārtot atsevišķus punktus nelielam rajonam 10—20 saimniecību apmērā, no kuŗām tad vienkopus sapulcētos vai nu aizsardzes, vai arī aizsargi atsevišķi, ar izstrādātu un noteiktu vakarēšanas programmu. Uzdevumi varētu būt dažādi — rokdarbu vai mājturības darbi, kāda noteikta saimnieciska jautājuma pārruna, lauksaimniecības darba paņēmiena iztirzājums u. t. t. Kā vakarēšanas vadītāji piesaistāmi vietējie skolotāji un citi sabiedriski darbinieki, sevišķi agronomiskās un mājturības nozarēs. Bet katra šāda vakarēšana būtu saistāma arī ar nelielu referātu resp. stāstu par Latvijas brīvības cīņām, ko varētu uzņemties kāds no bijušiem cīņu dalībniekiem, vai arī par Latvijas senāko vēsturi, vai vietējo pagasta un novada vēsturi, saistītu ar vispārīgo vēsturi, ko varētu uzņemties kāds no nodaļas robežās dzīvojošiem aizsargiem resp. sabiedriskiem darbiniekiem. Mums ir tik daudzi pagasti un novadi, kam liela un skaista vēsture, bet kuŗu gandrīz vismazāk pārzin paši novada iedzīvotāji. Šis trūkums ir jānovērš un katram vispirmā kārtā jāiepazīstas ar savas tuvākās apkārtnes vēsturi un dabas jaukumiem. Aizsargu vakarēšanas programmās varētu ļoti labi ietilpt arī aizsargu pārrunas par sava pagasta skaistāko vietu apzināšanu un apzīmēšanu tūrisma vajadzībām, kā tas ir ārze-

Dziedātāju kopkoris 11. Tukuma aizsargu pulka dziesmu dienā Tukumā š. g. 7. jūlijā. Tribīnē Iekšlietu ministrs V. Gulbis.

mēs, kur, gar ceļu malām ir norādījumi un uzraksti par tuvumā esošām ievērības cienīgām vietām. Vakarējot aizsargi varētu pārrunāt šīs lietas, sagatavot uzrakstus un, kur tas vajadzīgs, rūpēties par celiņiem, tiltiņiem, skatu torņiem u. t. t.

Tādā virzienā strādājot mēs visciešāki iepazīsim savu dzimto zemi un iemīļosim to. Saistot vakarēšanās bez aizsargu organizācijas locekļiem arī citus pilsoņus, audzinošais iespaids jūtami vairosies. Vienas nodaļas rajonā parasti iznāktu tādā veidā 3—5 vakarēšanas punkti un reizi izstrādāts apcerējums vai pagātnes stāsts noderētu visai nodaļai.

III. Derīgu un krietnu grāmatu lasīšana ir svarīgs palīglīdzeklis aizsargu kultūrālo mērķu sasniegšanā. Aizsargu organizāciju vadītājiem, komandieriem un priekšniekiem jārūpējas vispirms, lai pareizi noskaidrotu grāmatas nozīmi un spēku, kas slēpjas drukātā vārdā, lai iemācītu aizsargus un aizsardzes izmantot to lielo zināšanu un spēku krājumu par labu sev un savai apkārtnei. Rūpēties, lai bibliotēkās būtu krietni bibliotēkāri, kas paši pārzinātu lasāmo vielu, pazītu lasītāju garīgo interešu apvārsni un novirzītu to pareizā virzienā. Ieinteresēt tik tālu, lai arī katrs personīgi censtos pēc kaut neliela, bet vērtīga sava grāmatu krājuma, savas mājas bibliotēkas.

IV. Teātris ir tagadējās garīgās kultūras liels faktors un spēcīgs viņa ierocis, kas pareizi izprasts un izmantots rada paliekošus iespaidus un dod lielus panākumus garīgo apvāršņu noskaidrošanai, ideju izplatīšanai un pārliecināšanai gan izjūtu, gan arī prāta slēdzienos. Izrādāmo lugu repertuārs rūpīgi pārdomājams un sagatavojams vismaz pus gadu uz priekšu, bet ne nedēļu pirms izrādes, kā tas līdz šim nereti praktizēts lauku sarīkojumos. Jācenšas panākt saskaņu repertuāra ziņā arī ar pārējām pagasta organizācijām.

V. Mūzikai un tēlojošām mākslām ir liela nozīme galvenā kārtā jūtu pasaules izkopšanā, dziļu māksliniecisku pārdzīvojumu un sajūsmas radīšanā. Aizsargu nodaļām jārūpējas, lai būtu nodaļu rajonos labi kori, krietni mūzikāli un spējīgi diriģenti, kas spētu disciplinēt kori, ierosināt to uz lielu aktīvitāti. Aizsargu starpā izkopt dziedāšanu vispār, sevišķi kopējās sanāksmēs, ņemot pamatā mūsu pašu vecu vecās, bet brīnumjaukās tautas dziesmas, izslēdzot no lietāšanas patapinātās salkanās romances un ziņģes. Jārūpējas arī par labiem orķestriem, kuru pārraudzībai aizsargu organizācija saistījusi labus speciālistus. Rūpēties, lai aizsargu mītnes pušķotu vismaz pa vienai labai latviešu mākslinieku gleznai — vai nu ar mūsu dzimtenes dabas ainavām, vai arī vēstures notikumu attēlojumiem.

Vēl jo vairāk jācenšas, lai mākslas un daiļuma sajūta izpaustos ikviena aizsargu organizācijas locekļa privātā dzīvē, ģimenē un sētā. Lai ikkatra lauku sēta savā iekšējā iekārtā, kā ārējā izskatā paustu viņas kopējo latvisko daiļuma sajūtu. Uzsvērt arī ārēji laikā un telpā šo daiļuma mīlestību. Pasvītrot tos stūrīšus mājā un sētā, kas domāti atpūtai. Svētdienas un svētku dienu mieru un garu lai netraucētu apkārtnes darba dienas steigas liecinieki un pavadoņi. Ziedojot sestdienas pēcpusdienas cēlienu sētas uzkopšanai, darba rīku novietošanai, mēs radīsim svinīgāku noskaņu svētvakaram un nākošai atpūtas dienai. Radot šādas nelielas, bet patīkamas pārmaiņas, arī pati dzīve kļūs daudzkrāsaināka, nozīmīgāka.

18. Daugavpils aizsargu pulks

Krustpils, Ungurmuižas pagastā un Glazmankas miestā aizsargi sāka organizēties jau 1919. gada beigās. 1920. g. sākumā, pēc Latgales atbrīvošanas no lieliniekiem, aizsargu nodaļas dibinās arī Daugavpils apriņķa citos pagastos. Tā paša gada 10. jūnijā sasaukta pirmā nodaļu priekšnieku apspriede, kurā doti norādījumi turpmākam darbam. Nodaļu organizēšana pabeigta 1922. g. maijā, ar 26 aizsargu nodaļām apriņķī. Pulkā nodaļas apvienotas 1923. gada pavasarī, sadalot tās 3 bataljonos un 8 rotās. Pirmo pavēli pulkam deva pulka komandieris M. Kadašs — 1923. g. 23. aprīlī.

Daugavpils aizsargi parādē.

1925. g. 5. augustā nodibināts pirmais pulka aizsardžu pulciņš — Krustpilī, ar 11 dalībniecēm. 1927. gadā saformēts pirmais jātnieku vads, un 1928. gadā pārdēvēts par jātnieku eskadronu, sadalītu 4 vados. No Liksnas nodaļas II vada izaug sakaru rota, tagadējais sakaru bataljons, kurā ietilpst galvenokārt Daugavpils intelliģence.

1928. g. Daugavpils apriņķa valde dāvā pulkam karogu, ko pasniedz 8. jūlijā Līvānos. Karoga devīze: „Par Tēvu zemes brīvību, mieru un laimi."

Pulka svētku diena nolikta 15. maijā, bet šogad svinēta 15. jūnijā.

Pulka vienības ir ievērojams spēks, kas rada apriņķī mieru un drošību. Jau 1919. gadā pirmo nodaļu aizsargi stāvēja sargposteņos un dežūrēja komendantūrās. Gūstot noziedznieku, 1924. g. nošauts Līvānu pagasta nodaļas aizsargs Alberts Bikaunieks. 1934. gada lielos notikumos pulks piedalījās Rīgā ar vienu rotu, nesdams apsardzības dienestu.

Sabiedriskā ziņā pulkam liela nozīme, sevišķi uz laukiem, kur aizsargi ir vienīgie, kas sabiedrisko dzīvi ievada latviskā un valstiskā gultnē.

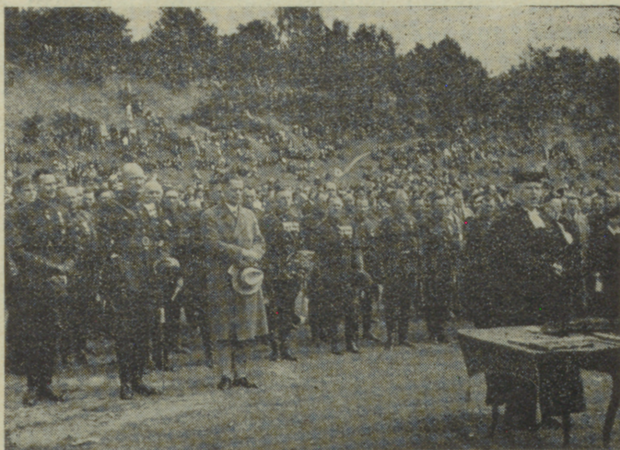
Bez aizsargiem Latgale patlaban nav nemaz domājama, tad viņa būtu padota dažādu nevēlamu iespaidu patvaļai. Arī kultūrālā laukā aizsargi ienes latviskās vērtības, rīkojot priekšlasījumus, teātra izrādes, koncertus. Ar latviešu tautas dziesmām palēnām, bet noteikti Latgale gūst mūsu senos tikumus. Tāpat aizsargi izplata grāmatas un pieradina iedzīvotājus pie lasīšanas, kas daudziem bija gandrīz sveša lieta.

Patlaban pulkā 22 aizsardžu pulciņi, 21 sporta pulciņš, 5 koŗi, 4 orķestŗi.

Pulka aizsargi ievilkuši valstiskā darbā arī sveštautiešus. Vislabākā saskaņa gūta ar vāciešiem un krieviem, kamēr pārējās tautības turas nomaļus.

Bijušie apriņķa priekšnieki un pulka komandieŗi: K. Berķis, S. Obrazcovs, M. Kadašs. Tagadējais — Dāvīds Silauss. Pulka komandieŗa palīgi: V. Purvītis, V. Leiko, F. Tumiševics, S. Jaundzems, V. Jakobsons, J. Borozinskis, J. Matjušonoks un tagad — kapt. Knospiņš.

11. Tukuma aizsargu pulks 12 gados

Iekšlietu ministrs V. Gulbis aizsargu svētkos Tukumā š. g. 7. jūlijā.

Uz Latvijas pagaidu valdības ieceltā Jaunpils komandanta ierosmi 1919. gada aprīlī izdodas sasaukt dažas iedzīvotāju sapulces Tukuma apriņķī, kuŗās dibina vairākas aizsargu nodaļas. Pirmā nodaļa dibinājās Annenieku pagastā 4. aprīlī. Seko nodaļas Jaunpils, Struteles, Blīdenes, Stūru, Remtes, Lestenes, Bikstu un Reņģes pagastos. Iedzīvotāji aizsargu darbam piegāja ar lielu atsaucību. Vairākās vietās pieņemts lēmums, ka aizsardzības dienestā jāpiedalās visiem, kam vien pieder kāda manta.

Lai gan aizsargu veidošanos kavēja ieroču trūkums un vācu okupācijas vara, jau 1919. g. septembrī apriņķa priekšnieks ziņo Iekšlietu ministrijai, ka aizsargu nodaļas pastāv visos apriņķa pagastos. Turpretī ieroču izsniegšanu aizsargiem apriņķa priekšnieks atzīst par nevēlamu, lai šos ieročus neatņemtu vācu dzelzdivīzija.

Ieroču trūkums neatbaidīja aizsargus. Apbruņoti dažādu sistēmu un paštaisītiem ieročiem, bet pārsvarā rungām, aizsargi bija visur, kur sargājams miers un kārtība. Nodaļā esošās pāris šautenes nakts patruļnieki saņēma no rokas rokā, pie kam šautenes saņemšanai nācās nostaigāt 10 un vairāk kilometrus. Bandīta lodes trāpīts 1920. g. 22. janvārī krita Sniķeres nodaļas aizsargs Žanis Rikmanis. 1920. g. vidū Tukuma apriņķī bija ap 4000 aizsargu.

1922. un 1923. gados aizsargus pārorganizē uz brīvprātīgas dalības pamatiem. Nodaļas apvienoja pulkā, un 1923. g. 7. jūlijā deva pirmo pavēli pulkam tā komandieris A. Kārkliņš. Pulks sadalīts 3 kājnieku bataljonos un 2 jātnieku eskadronos.

Tukuma apriņķa pašvaldības likvidācijas valde 1924. g. 6. jūlijā pulkam dāvāja karogu ar devīzi: „Dzīvību par Latvijas brīvību". 6. jūlijs ir pulka gada svētku diena.

1925. gadā 1. aprīlī no pulka atdala Sniķeres, Bēnes, Īles, Vadakstes, Vecauces, Lielauces, Jaunauces pagastu un Auces pilsētas aizsargu nodaļas, kuŗas pieskaita 16. Jelgavas pulkam. Tukuma pulkam pievieno Engures, Dzirciema, Pūres, Zemītes, Vānes, Aizupes un Matkules nodaļas.

Kopš 1928. gada pulkā uzsākta sanitārā apmācība. Sanitārie kursi noturēti gandrīz visās nodaļās.

11. Tukuma aizsargu pulka jātnieku divīzions parādē.

Kā ievērojams faktors pulkā minamas aizsardzes. Patlaban darbojas 25 aizsardžu pulciņi pagastos un pa vienam pie pulka štāba un Jūŗas rotas. Drāmatiskie pulciņi pastāv pie pulka štāba un pie Remtes, Grenču, Smārdes un Zemītes nodaļām. Pulkā 4 koŗi, 7 orķestri, 27 aizsargu un 3 aizsardžu sporta pulciņi un pulka sporta klubs. Nekustami īpašumi ir Remtes, Zemītes un Engures pagastu nodaļām.

Blakus militārām apmācībām un kultūrālam darbam, aizsargi vienmēr bijuši drošs palīgspēks administrācijai. Tā, 1927. gada pavasarī, kad Lestenes pagastu apdraudēja Jelgavas apriņķī esošā lopu sērga, minētās nodaļas aizsargi trīs mēnešus nepārtraukti apsargāja visus ceļus un robežu gar apdraudēto rajonu.

Pulku kopš dibināšanas nepārtraukti komandē Aleksandrs Kārkliņš. Pulka kom. palīgi bijuši: K. Broks, J. Zvirbulis, kapt. ltn. Baltiņš; tagadējais — vltn. Paulis Krasts.

Novēlam pulka darbiniekiem, kas pa lielākai daļai ir atbrīvošanas cīņu dalībnieki, arī turpmāk netaupīt laiku un pūles svētīgajā aizsargu organizācijas darbā.

13. Bauskas aizsargu pulks 16 gados

Bauskas apriņķī aizsargu nodaļu dibināšana tūlīt pēc 1919. g. 20. marta nevarēja notikt, jo apriņķis vēl atradās komūnistu varā. Pēc ienaidnieka padzīšanas, pirmās nodaļas rodas Bauskā, Bārbelē, Misā, Jaunsaulē, Rundālē un Ceraukstē. Visos apriņķa pagastos nodaļas bija nodibinātas līdz 1919. gada oktobŗa sākumam. Katrā pagastā bija viena nodaļa, bet Iecavas un Cerauksts pagastos — 2 nodaļas, pa vienai uz katra upes krasta. Kā pēdējā Bauskas apriņķī nodibinājās Svitenes nodaļa.

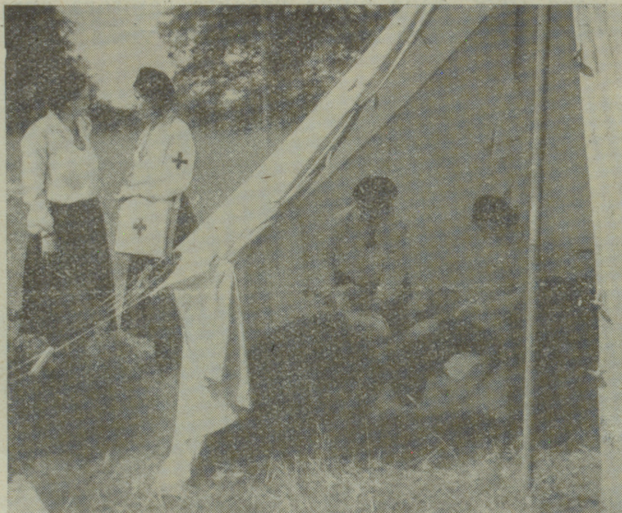
1922. g. 17. decembrī tika izdots rīkojums aizsargu nodaļas apvienot militārās vienībās. Bauskas pulkā sastādījās 5 rotas un eskadrons.

1923. g. 8. jūnijā komandējošā sastāva apspriedē par pulka gada svētku dienu pieņem jūlija pirmo svētdienu. 1924. g. 13. jūlijā pulks svinēja karoga svētkus. Pulka karogā rakstīta, devīze: „Par Tēvu zemi dārgo!"

1925. g. pulkā sāk dibināties aizsardžu pulciņi. To tagad skaitā 20 un štāba pulciņš. Aizsardzes pulkā veic lielus uzdevumus kā kultūrālā, tā arī līdzekļu vākšanas darbā. Izcilus vietā aizsardzes stādāmas sanitāros un pirmās palīdzības uzdevumos.

13. Bauskas aizsargu pulks tagad komplektējas no 20 pagastu nodaļām, katrā pagastā pa vienai nodaļai, kas nes pagasta nosaukumu, štāba rotas un jātnieku eskadrona.

Pirmo reizi nometnē pulks izgāja 1929. g. un tā ilga 3 dienas, ar 80 proc. dalībnieku skaitu.

Bauskas pulka aizsardzes sanitāros kursos.

Aizsargi aktīvi pabalstījuši administrāciju dažādu noziegumu apkaŗošanā, ļaundaru un noziedznieku gūstīšanā, ziedojot pat savas dzīvības. Tā, 1922. gada 11. jūnijā, izpildot dienesta pienākumus, nošauts Vecsaules nodaļas aizsargs Sipenieks Arturs.

Armijas komandieris ģenerālis Berķis Bauskas aizsargu pulka svētkos.

Piedaloties ugunsgrēka dzēšanā tā paša gada 23. jūnijā Bornsmindes muižā stipras apdeguma brūces dabūjis Islīces nodaļas aizsargs Mēkons Andrējs, bet 22. jūlijā ievainots no personām, kuŗas arestējis par naudas zādzību, Bruknas nodaļas aizsargs Pakalns Andrējs. Izpildot izrīkojuma dežuranta pienākumus 1932. g. 16. februārī, izrīkojumā smagi ievainots Taurkalnes nod. aizsargs Spuris Voldemārs.

Pulks ieguvis īpašumā bij. Latvijas Lauksaimnieku Ekonomiskās sabiedrības namu Bauskā. Savs nams vēl ir Iecavas nodaļai. Aizsargu koris ir Bauskā un Ceraukstē, bet orķestri nodibināti 9 nodaļās. Pie pulka darbojas arī drāmatiskais pulciņš.

1932. g. pulkā nodibinājās pirmais sporta pulciņš, kādi tagad pastāv pie 13 nodaļām. Šogad pie pulka nodibināts arī sporta klubs, kas reprezentē pulku uz āarieni un sekmē fiziskās audzināšanas attīstību.

16 gadus atpakaļ Bauskas aizsargu pulks sāka savas gaitas bez līdzekliem, bez apbruņojuma, bet ar stipru ticību darbam, ar nelokāmu apņemšanos vienmēr un visur sekot savai devīzei: „Par Tēvu zemi dārgo!" Šie vārdi, kas rakstīti pulka karogā, arī turpmāk lai vada pulku un tā vienību dzīves kārtotājus un pildītājus!

16. Jelgavas aizsargu pulks

Jelgavas pulka tanks un motociklisti.

Iekšlietu ministrijas 1919. g. 20. marta rīkojums par aizsargu nodaļu nodibināšanu pagastos pienāk Jelgavas (toreiz Dobeles) apriņķa priekšniekam F. Braunfeldam no Augškurzemes apgabala priekšnieka T. Dārznieka 1919. g. 5. augustā. Tūliņ pagastos sanāk zemes īpašnieku, māju un muižu rentnieku, rūpnieku un tirgotāju sapulces, kas izvēl pagasta aizsargu nodaļu un iecirkņu priekšniekus un sastāda aizsargu sarakstus. Bet vācu okupācijas vara traucē aizsargu uzsākto organizēšanu, kādēļ 14. augustā pienāk rīkojums aizsargiem sākt darboties tikai pēc vācu aiziešanas. Tad aizsargi palīdz armijai likvidēt atkāpjošos bermontiešu bandas.

1919. g. 2. decembrī, pēc bermontiešu padzīšanas, apriņķa priekšnieks E. Bārs uzdod pagastu priekšniekiem steidzīgi organizēt aizsargus katrā pagastā un 1920. g. 3. janvārī jau sanāk uz apspriedi visu pagastu aizsargu nodaļu priekšnieki.

Sākot ar 1921. g. novembri līdz 1932. gada februārim notiek aizsargu pārveidošana uz brīvprātīgiem pamatiem.

1923. g. 13. oktobrī apriņķa priekšnieks H. Helmanis kā pulka komandieris izdod 1. pavēli Jelgavas aizsargu pulkam, iedalot pulku vienībās, ieceļot amatpersonas bataljonu un rotu komandieru amatos. Ar šo dienu pulks darbojas kā pilnīgi militāra vienība.

Par pulka svētku diena uzskatāms 5. augusts, kad Jelgavas apriņķī sākti organizēt pirmie aizsargi.

Jelgavas apriņķa likvidācijas valde 1925. g. 7. jūlijā pulkam uzdāvā karogu. Tā zīmējumā Ložmetēju kalns ar aizsargu, bet devīze: „Modri stāvam sargu vietās, lai var brīvi Latvija zelt."

Pulka pastāvēšanas laikā, izpildot dienesta pienākumus, krituši sekoši pulka aizsargi: 1921. g. 29. septembrī — Bukaišu nod. aizsargs Jānis Januševskis, 1922. g. 15. febr. — Vircavas nod. aizsargs Jānis Pfafrots, 1925. g. 13. aprīlī — Kalnciema nod. aizsargs — Jānis-Roberts Pinete, 1927. g. naktī uz 18. janvāri — Valgundes nod. aizsargs Ansis Staģis.

Dienesta pienākumus izpildot ievainoti šādi pulka dalībnieki: 1929. gadā — Ozolnieku nod. pr-ks Jānis - Jēkabs Kļava, 1929. g. — Šķibes nod. pr-ks Jānis-Herberts-Elmārs Vikmanis.

Militāram un kultūrālam darbam pulkā ir ierādīta pienācīga vieta. Praktiskās un teorētiskās militārās apmācības tiek bieži sarīkotas, piedaloties kuplam dalībnieku skaitam. Tāpat tiek rīkotas militāra rakstura sacensības.

1930. g. par sabiedrības ziedoto naudu pulks ieguva vieglo angļu tanku. Tāpat pulkam ir bijusi izdevība uzlabot savu apbruņojumu, iegādājoties vairākas patšautenes u. t. t.

Pulkā patreiz skaitās 4 bataljoni, 2 jātnieku divīzioni, 12 rotas, 6 eskadroni, 41 nodaļa, 12 vadi, 42 aizsardžu pulciņi, 38 sporta pulciņi, 8 dziedātāju koŗi, 9 pūtēju orķestri, kā arī vairāki stīgu orķestŗi.

Daudzās nodaļās, kā Lielauces, Bēnes, Dobeles, Elejas u. c. darbojas arī aktieŗu pulciņi, kuŗi sagatavo un uzved nopietna rakstura lugas.

Pienācīga vieta ierādīta arī dažāda satura priekšlasījumiem.

Roku rokā ar aizsargiem gājušas aizsardzes, dažādi atbalstīdamas aizsargu sarīkojumus un citus pasākumus. Valsts svētkos un dažādu svinību sarīkojumos vadošā loma visā apriņķī tīri nemanot pārgājusi aizsargu vienību rokās. Aizsargi visādi atbalstījuši arī citu valstisko organizāciju kultūrālo darbību.

Pulks ar sabiedrības atbalstu ir izbūvējis Jelgavā vienu no pirmajiem aizsargu namiem valstī. Namu atklāja un iesvētīja 1930. g. Bez tam aizsargu nami vēl ir Jaunaucē, Lielplatonē, Mežmuižā un Elejā.

Pulka komandieŗi bijuši: H. Helmanis, P. Grindulis, Grigorovičs, J. Bičevskis un Grēbers. Tagad, pulku komandē Augusts Ausmanis.

Pulka komandieŗa palīgi: E. Mauriņš, tagad — Viktors Kampars.

5. Rīgas aizsargu pulks

Par 5. Rīgas aizsargu pulka pirmo pavēli uzskatāma bijušā Rīgas apriņķa priekšnieka J. Prūša 1919. gada 13. augusta pavēle, ar kuŗu ieskaitīti pulka sastāvā pirmie aizsargi, kaut gan pulka pirmsākums piekļaujas cieši klāt Latvijas valsts dibināšanas lielajām dienām.

Rīgas tuvākā apkārtne, kas vissmagāk cietusi pasaules kaŗa notikumos, sāpīgi izjuta drošības un apsardzības trūkumu. Tamdēļ tūdaļ pēc valsts proklamēšanas, 1918. gada novembŗa mēneša pēdējās dienās, nodibinās pašaizsardzības pulciņš Dreiliņu pagastā, pilsoņu dzīvības un mantas aizsardzībai. Dreiliņu pagasta pulciņam seko citi Rīgai tuvāko pagastu pašaizsardzības pulciņi. Viņu darbību pārtrauc ienākušie lielinieki un tā atjaunojās tikai 1919. g. jūlija mēnesī, kad Rīgā atgriezās Ministru Prezidenta K. Ulmaņa valdība. Šinī starplaikā 1919. g. 20. martā valdība bija jau izdevusi Liepājā pirmos noteikumus par aizsargu nodaļu mērķiem un izveidošanu. Sākot ar 1919. g. augusta mēnesi sākās aizsargu pulciņu noorganizēšana Rīgas apriņķa pagastos, sākumā obligātorisku klaušu veidā, vēlāk, no

1921. gada augusta mēneša, kā brīvprātīga militāra organizācija. Pirmie aizsargu pulciņi dibināti: 1919. g. 11. augustā — Skrīveru pagastā, tad — Paltmales (tagad Līgatnes), Salas, Lielvārdes, Siguldas, Allāžu, Mores, Lēdmanes, Vidrižu, Aizkraukles, Aderkašu (tagad Taurupes), Stopiņu, Lauberes pag. u. t. t. 1922. gadā atsevišķas nodaļas apvienojās augstākās vienībās — rotās, eskadronos, bataljonos, divīzionos, pulkā.

Rīgas apriņķis ir lielā pasaules kaŗa, tam sekojošā krievu armijas sabrukuma, vācu okupācijas, lielinieku iebrukuma un izdzīšanas un Bermonta bandu nepārtraukts cīņu lauks. Rīgas apriņķis ir visizpostītākais, tamdēļ arī 5. Rīgas aizsargu pulka organizācijas darbs un uzdevumi, prasījuši kā no vadītājiem, tā no atsevišķiem aizsargiem un aizsardzēm daudz pašaizliedzības un pašuzupurēšanās, sevišķi ja ņemam vēl vērā pašas galvas pilsētas dažus negātīvus iespaidus uz savu tuvāko apkārtni. Ar aizsargu palīdzību policija ir likvidējusi daudzas zagļu, laupītāju un slepkavu bandas.

Pašaizliedzīgā noziedzību apkaŗošanas darbā daudzi aizsargi ir cietuši arī fiziski, pie kam no dabūtiem ievainojumiem miruš trīs: Fimbers Kārlis, Bērtulsons Andrējs un Baumeisters Artūrs.

Reizi gadā, savā svētku dienā 11. augustā, pulka aizsargi sapulcējās, lai stiprinātos vienības apziņā, solītos degt dzimtenes mīlestībā un zvērētu savam karogam un tā devīzei „Visu par Latviju". Karogu pulkam pasniegusi Rīgas apriņķa valde 1923. g. 30. septembrī. 1925. gadā līdzteku aizsargu vienībām sāka organizēties aizsardžu pulciņi un blakus militāram aizsardzības darbam arvien vairāk izvirzās kultūrāli-sabiedriskie uzdevumi. Sevišķi pēc 15. maija, aizsargu nodaļas un aizsardžu pulciņi ieņem daudzos pagastos kultūrāli sabiedriskā dzīvē vadošo lomu.

Atsevišķos pagastos, kur nav sabiedriskai dzīvei piemērotu telpu, aizsargu nodaļas ir ķērušās pie tādu radīšanas. Izveidošanas stadījā patlaban ir Salaspils un Mārupes aizsargu nodaļu namu būves.

Pulka sastāvs: 5 bataljoni, 27 rotas, 67 nodaļas, 1 jātn. divīzions, 3 eskadroni, 62 aizsardžu pulciņi, 51 sporta pulciņš, 10 orķestri, 7 kori, 53 ārsti, 12 mācītāji.

5. Rīgas aizsargu pulkam, kā Latvijas galvas pilsētas pulkam, piekrīt goda pilnie aizsargu organizācijas reprezentācijas uzdevumi. Ārvalstu aizsargu pārstāvju sagaidīšana un izvadīšana, goda sardzes, iepazīstināšana ar aizsargu darbu un uzbūvi u. t. t. uzstāda pulkam kā tīri militārā, tā arī sabiedriskā ziņā augstas prasības. Nacionālās domas spilgtu uzliesmojumu izsauca pagājušā gada neaizmirstamā 15. maija notikumi, kuŗos aktīva loma un svarīgi uzdevumi bija uzticēti Rīgas aizsargu pulkam.

Pulku līdz šim komandējuši: Jēkabsons, J. Prūss, A. Simanovičs, K. Tikmanis. Tagadējais pulka komandieris — Jēkabs Legzdiņš, kas par izciliem nopelniem 15. maija notikumos apbalvots ar Triju zvaigžņu ordeņa 3. šķiru. Pulka komandieŗa palīgi: E. Smilga, E. Rapss, T. Lepše; tagad — kapt.-ltn. Alberts Rupeiks.

Komandieŗi, aizsargi un aizsardzes, katrs savā vietā un laikā, ir pielikuši daudz darba un enerģijas, gan atsevišķās nodaļās gan arī lielākās vienību sanāksmēs un nometnēs. Novēlam, lai militārais un sabiedriskais apmācības darbs nestu svētību kā pašiem aizsargiem un aizsardzēm, tā arī pārējai tuvākai sabiedrībai un visai Latvijai.

Kapt.-ltn. Ķikulis,
militāro apmācību pārzinis.

Aizsargu eksternās šaušanas sacīkstes

Aizsargu štābs, pēc iepriekšējo gadu parauga, arī šogad sarīkoja jau par tradiciju pārvērstās, eksternās šaušanas sacīkstes, kuŗas notika š. g. 27. un 28. jūlijā, kā parasti, Rīgas aizsargu pulka šautuvē Asaros.

Šo sacīkšu nolūks — ierosināt šaušanas mākslas izkopšanu ne tikai aizsargu saimē, bet gan visplašākās šāvēju aprindās, kuŗas komplektējas no to organizāciju locekļiem, kas ietilpst L. Š. O S., jo prasme pareizi rīkoties ar ieročiem un prasme labi šaut ir ne tikai katra aizsarga goda lieta, bet tā ir ikviena valstiski noskanota pilsoņa — esošā vai nākošā Tēvijas un valsts sarga — neatvairāms pienākums.

Bez tam šīs sacīkstes ir kā pārbaudījums un treniņš tiem aizsargu saimes locekļiem, kuŗus aizsargu štābs izraudzījis sūtīšanai priekšā stāvošajās valsts meistarsacīkstēs un citās aizsargu organizāciju reprezentējošās šaušanas sacīkšu komandās.

Lai to panāktu, vienīgi Aizsargu štābs ir atradis par iespējamu atbrīvot no piedalīšanās (starta) naudas visus sacīkšu dalībniekus — tiklab aizsargus, kā arī pārējo organizāciju locekļus, jo taisni šaušanas sporta piekopšana prasa ārkārtīgi lielus materiālus izdevumus un bieži vien ne visai biezais naudas maks ir bijis par iemeslu, kamdēļ viens otrs izcilus šāvējs atsakās piedalīties sādās sacīkstēs.

Neskatoties uz prāviem izdevumiem, kādi radās Aizsargu štābam sakarā ar minēto sacīkšu rīkošanu, Aizsargu priekšnieks atrada par iespējamu ziedot daudzas vērtīgas balvas izcilākiem uzvarētājiem katrā atsevišķā šaušanas disciplīnā.

Tamdēļ ikgadus, jau laikus pirms aizsargu eksterno šaušanas sacīkšu termiņa, vērojama rosīga gatavošanās visplašākās šāvēju aprindās.

Nupat notikušās sacīkstēs dalībnieku skaits tālu pārsniedza visu līdz šim piedzīvoto un no sacīkšu vadības iepriekš paredzēto.

Abās dienās dalībnieku skaits bija aptuvēni 200, no kuŗiem aizsargi vien sastādīja apm. 75 proc.

Pat nelabvēlīgie laika apstākļi abās sacīkšu dienās, bet it sevišķi pēdējā dienā, kad ar maz pārtraukumiem lija lietus un pūta brāzmas un vēji, neatstāja it nekādu iespaidu uz dalībnieku skaitu.

Protams, pie tādiem apstākļiem sacīkstes ievilkās katru dienu līdz vēlam vakaram un tikai uznākusē tumsa varēja nodzīt no uguns līnijas iekaisušos sacīkšu dalībniekus.

Lielā dalībnieku skaita dēļ pirmās dienas programmas numurus varēja nobeigt tikai otrās dienas pusdienā, bet otro dienu izpalika sacīkstes ar mazkalibra pistolēm.

Arī nelabvēlīgie laika apstākļi nebija par šķērsli vairāku izcilu rezultātu sasniegšanai un līdzšinējo rekordu pārsniegšanai attiecīgās disciplīnās.

Tā, piemēram: 1) šaušanā ar automatisko pistoli 25 m distancē 4 min. laikā 7 patronas Pfafrots Haralds, 16. Jelgavas aizs. pulka, sasniedza ar 7 lodēm 65 p.

2) šaušanā ar kaŗa šauteni 300 m distancē starptautiskā mērķī:

a) Mednis Osvalds, 5. Rīgas aizs. p. (startēja no R. P. D. S K.) ar 29 lodēm — 227 p.;

b) Gertsons Jānis, 5. Rīgas aizs. p., ar 30 lodēm — 226 p.

c) Andrejevs Nikolajs, 5. Rīgas aizs. p., ar 30 lodēm — 225 p.

3) Šaušanā ar kaŗa šauteni 300 m distancē starptautiskā mērķī + 150 m distancē kaujas mērķī:

a) Kiesners Jānis, 5. Rīgas aizs. p. — 229,5 p.;

b) Mednis Osvalds — 226 p.

Atsevišķās šaušanas disciplīnās sasniegtie rezultāti sekoši:

1. Šaušanā ar automatisko pistoli 25 m. 7 lodes 4 minūtēs:

I. Pfafrots Haralds (16. Jelgavas aizs. p.) — 65 p.

II. Cimdars R. (A. S. K.) — 63 p.

III. Strazdiņš Alfr. (Dzelzc. aizs. p.) — 61 p.

2. Šaušanā ar automatisko pistoli 25 m 7 lodes 30 sek.:

I. Lapiņš Alfrēds (R. P. D. S. K.) — 55 p.

II. Bučas Jānis (16. Jelg. aizs. p.) — 54 p.

III. Vanags Roberts (4. Jēkabpils aizs. p.) — 53 p.

Galīgā klasifikācijā sacensībās ar automatiskām pistolēm vietas sadalījās sekoši:

I. v. Lapiņš Alfrēds (R. P. D. S. K.) — 115 p.

II. v. Stūrmanis Vold. (5. Rīgas aizs. p.) — 112 p.

III. v. Pfafrots Haralds (16. Jelg. aizs. p.) — 111 p.

Labākie šāvēji aizsargu š. g. eksternās šaušanas sacīkstēs.

3. Ar kaŗa šauteni 300 mtr. starptautiskā mērķī:

I. v. Mednis Osvalds (R.P.D.S.K.) — 227 p.

II. v. Gertsons Jānis (5. Rīg. aizs. p.) — 226 p.

III. v. Andrejevs Nikolajs (5. Rīg. aizs. p.) — 225 p

4. Ar kaŗa šauteni 150 mtr. kaujas mērķī:

I. v. Stūrmanis Vold. (5. Rīg. aizs. p.) — 87 p.

II. v. Kiesners Jānis (5. Rīg. aizs. p.) — 86 p.

III. v. Priedītis Ed. (1. Talsu aizs. p.) — 85 p.

5. Ar mazkalibra ložu bisi stāvošā mērķī:

I. v. Jansons P. (R. P. D. S. K.) — 266 p.

II. v. Cimdars R. (A. S. K.) — 265 p.

III. v Saulītis N. (A. S. K.) — 262 p.

6. Ar mazkalibra ložu bisi parādāmā mērķī.

I. v. Purmalis A. (4. Jēkabpils aizs. p. — 237 p.

II. v. Strēlnieks H. (2. Ventspils aizs. p.) — 235 p.

III. v. Kiesners J. (5. Rīgas aizs. p.) — 234 p.

Sacīkšu rezultāti liecina, ka seviški aizsargi ir izpratuši šaušanas mākslas lielo nozīmi un raksturīgi ir tas, ka taisni tajās šaušanas disciplīnās, kuŗas tuvinājas kaujas apstākļiem vai arī noder pašaizsardzības nolūkiem, aizsargu saimes locekļi ir uzrādījuši izcilākus panākumus.

CHRONIKA

1. Talsu pulks.

* Zentenes aizsardžu pulciņa atklāšana notika 2. jūnijā, Zentenes pagasta namā. Svinībās piedalījās pulka kom. palīgs Eglītis, 6. rotas kom. Bērziņš u. c.

* Otros Vasaras svētkos Nurmuižas aizsargu nodaļa svinēja savus karoga svētkus. Pēc karoga iesvētīšanas notika aizsargu parāde, kuŗu pieņēma pulka kom. pal. Eglītis. Karogu nodaļai dāvināja pag. valde. Nodaļu apsveica apr. vec. Kuikulītis, I. bataljona kom. Fr. Hermansons u. c. Vakarā vietējie aktieŗi uzveda „Nameja gredzenu".

* Līgo svētku svinēšanu Nogales aizsardzes un aizsargi saistīja ar plašu brīvdabas izrādi. Viesojās Zemnieku drāmas ansamblis ar partizāņu laiku lugu „Atbrīvotāji". Pirms izrādes lektors P. Norvilis nolasīja referātu: „Partizāņi un aizsargi". Sarīkojums krāšņajā pils parkā bija pulcinājis Nogalē nepieredzētu apmeklētāju skaitu, kas jāņugunīm iedegoties, līgodami un kalvju kaujās sagaidīja latviešu lielākos svētkus — Jāņu dienu.

* I. bataljona vadu un grupu komandieru apmācības notika 29. un 30. jūnijā Nurmuižas „Bētiņos". Piedalījās 55 vadu un grupu komandieŗi. Apmācības vadīja 6. Rīgas kājnieku pulka virsnieki: vltn. Zalmanis un vltn. Priedītis.

* 30. jūnijā Sabiles aizsargi rīkoja Abavas krastā, Rumbā, brīvdabas izrādi — „Atbrīvotāji". Viesojās Zemnieku drāmas ansamblis ar A. Filipsonu galvenā lomā, V. Lapenieka režijā. Izrādi ievadīja referāts „Partizāņi un aizsargi". Apmeklētāju bija ap 1200.

* 20. un 21. jūlijā notika aizsardžu dienas Kandavā. Abas dienas aizsardzes pavadīja nometnē — Teteriņu priedēs. Piedalījās 260 aizsardzes. Aizsardžu dienas atklāja pulka komandieŗa palīgs Eglītis. Sekoja referāti. II. bataljona mācītājs Zariņš referēja par ētiskiem principiem sabiedrībā un aizsargu štāba instr. Torgani — par organizācijas mācību. Referātus aizsardzes noklausījās ar lielu interesi. Pēc tam aizsardzes iepazinās ar Kandavas vēsturiskām vietām. Vakarā pie ugunskura aizsardzes uzstājās ar priekšnesumiem: koŗa dziesmām, grupu vingrojumiem, tautiskām dejām u. c.

Nākošā dienā pulka kultūrālās nozares vadītājs R. Kuikulītis nolasīja referātu par aizsardžu lomu sabiedrībā. Plkst. 10 pr. pusd. aizsardzes kopīgā gājienā devās uz Kandavas baznīcu, lai piedalītos dievkalpojumā.

Pēc pusdienas pulka vec. ārsts Dr. Eglītis referēja par sanitāra pienākumiem kaujas laukā. Sekoja sanitārās palīdzības demonstrēšana praksē. Aizsardžu dienas noslēdza pulka komandieŗa palīgs Eglītis.

Jātnieku grupa brīvdabas izrādē „Atbrīvotāji", Sabilē.

* 21. jūlijā Sabiles aizsargu nodaļas futbola komanda svinēja 12 gadu jubileju. Svētkus atklāja sporta pulciņa priekšnieks Kinstlers, sniedzot īsu pārskatu par komandas darbību. Atklāšanas akta beigās sportisti pieminēja savu veļu valstī aizgājušo biedri — dibinātāju Sanderu. Sekoja futbola zibeņturnīrs un citas sporta sacensības.

* 28. jūlijā Stendes aizsargi un aizsardzes sarīkoja Stendes muižas parkā brīvdabas izrādi „Skroderdienas Silmačos". Režisors Alfr. Podnieks bija pielicis lielas pūles pie lugas iestudēšanas. Ar patiku varēja noskatīties šo populāro tautas lugu. Apmeklētāju bija kupls skaits.

Zlēku aizsardzes un aizsargi.

2. Ventspils pulks.

* Ventas labajā pusē pretīm Ventspils ostas valdei, jūrniecības departamenta bagarmašīna „Salaca" uzsākusi ostas padziļināšanas darbus, lai izveidotu pastāvīgu ostu jūŗas aizsargu un ostas valdes būŗu un aiŗu laivām. Šādā kārtā Ventspils aizsargiem būs pašiem sava osta.

* 7. jūlijā Ugāles aizsargu nodaļā viesojās Zemnieku drāmas ansamblis ar partizāņu lugu „Atbrīvotāji" kuŗā galveno lomu tēloja A. Filipsons. Pirms izrādes aizsargu rotas kom. P. Norvils runāja par partizāņiem un aizsargiem. Sarīkojums pulcināja ap 800 apmeklētāju no plašas apkārtnes.

* Aizsargu meistarsacīkstes Ventspilī notika 13. jūlijā. Piedalījās 1. Talsu, 2. Ventspils, 6. Aizputes, 14. Kuldīgas un 15. Liepājas aizsargu pulku sportisti — kopā 92 cilvēki. Sacīkstēm aizsargu priekšnieks ziedojis ceļojošu balvu — galda pulksteni. Sacīkstes notika sporta biedrības „Spars" stādionā. Pirmo vietu ieguva līdz ar balvu 2. Ventspils aizsargu pulks ar 115 punktiem, otrā vietā Liepājas pulks (83,5 p.), trešā — Talsu pulks (66 p.), ceturtā — Kuldīgas pulks (34 p.) un piektā — Aizputes pulks (31 p.). Augstlekšanā ieskrienoties M. Cīrulis no Liepājas pulka uzstādīja jaunu Latvijas aizsargu rekordu ar 1,75 m.

* Kurzemes apgabala aizsargu meistarsacīkstes futbolā notika 14. jūlijā Ventspilī plkst. 12 d. „Spara" sporta laukumā. Izšķiŗošā spēlē uz Kurzemes apgabala meistaru satikās 2. Ventspils un 15. Liepājas aizs. p. sporta klubi. Pēc tiesneša svilpes liepājnieki iesāk ar ātru tempu un pirmo puslaiku atzīmēja ar 2:0. Otrā puslaikā atzīmēja vēl 3 vārtus un vārtnieka neuzmanības dēļ krita arī vieni liepājnieku vārti. Sacīkste beidzās ar 5:1 par labu 15. pulkam, ar ko iegūst aizsargu meistara nosaukumu futbolā Kurzemes apgabalā.

* 14. jūlijā Zlēkās iesvētīja aizsardžu pulciņu. Svinības ievadīja dievkalpojums baznīcā, kam sekoja svinīgā solījuma akts muižas parkā. Aktu atklāja pulka kom. pal. Mednis. Jaunajām aizsardzēm, skaitā 10, aizsargu priekšnieka un žurnāla „Aizsargs" redakcijas novēlējumus nesa P. Norvilis. Vakarā, Zlēku pilī, pulka drāmatiskā trupa uzveda Šopa lugu „Atjaunotā Latvija". Pirms izrādes bija referāts par latvisko dzīves gudrību. Sarīkojums, ko vadīja pulka kultūrālās nozares pārzinis, apmeklētājos atstāja paliekamu iespaidu.

* 21. jūlijā Dundagā notika aizsargu rīkotie aviācijas un sporta svētki. Uz svētkiem ieradās Ventspils aizsargu pulka komandieŗa pal. K. Mednis u. c. Ar lielu interesi dundadznieki noskatījās būŗu lidotāja Pantelejeva un Šrādera veiksmīgos lidojumos ar Ventspils aizsargu būvēto planieri. Pacēlušies augstu virs Dundagas pils torņiem, lidotāji slaidā lokā atkal nolaidās muižas laukos. — Lidošanas demonstrējumiem sekoja sporta sacīkstes, kuŗās piedalījās aizsargu sportisti no Dundagas, Popes, Ances, Puses un Valdemārpils. Uzvarētājiem sporta sacensībās pasniedza goda zīmes un Dundagas sabiedrības ziedotās balvas.

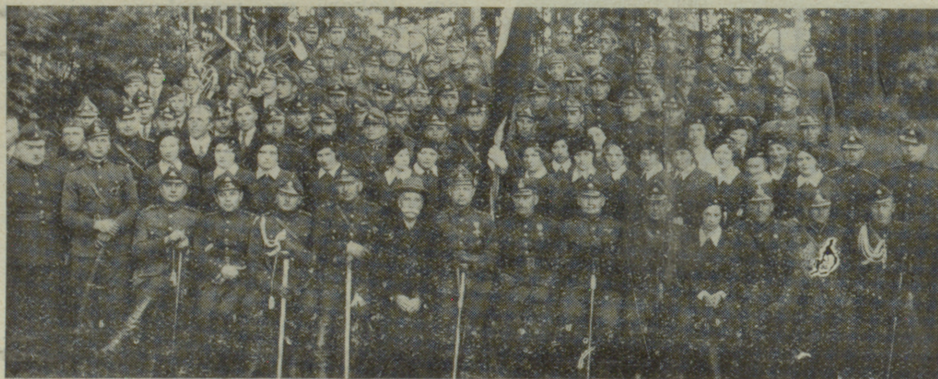
3. Ludzas pulks.

* Aizsargu dienas Kārsavā (Malnavas mž.) un Mērdzenē bija savienotas ar svinīga solījuma došanu. No rīta aizsargi, armijas virsnieku vadībā, lauku mācībās vingrinājās kaŗa mākslā un aizsardzēm pulka ārsti paskaidroja pirmās palīdzības darbus nelaimes gadījumos.

Pateicoties Malnavas lauksaimn skolas pr-ka, sirmā aizsargu drauga Sauleskalna gādībai un sirsnīgai pretīmnākšanai, Kārsavas nod. aizsardzes bija sarīkojušas muižas telpās pusdienas. kur arī pirmo reizi parādīja sevi nodaļas pūtēju orķestris. skol. Gēgera vadībā. Pēc brīvlaika pulka k-ra palīgs nolasīja referātu par Tautas Vadoņa Dr. K. Ulmaņa dzīvi un darbu

Svinīgā solījuma akts bija pulcinājis daudzus aizsargu darba cienītājus un labvēļus, kuŗu priekšā aizsargi un aizsardzes, pulka k-ra uzaicinājumam sekojot, apsolījās atdot mātei Latvijai savu dzīvi un darbus.

Vakaru plašā kārsaviešu saime sagaidīja muižas skaistajā parkā, noskatoties tautiskās dejas un noklausoties nodaļas koŗa priekšnesumus, kuŗu dižam plūdumam pievienojās arī mūsu operas dziedonis Jēkabsons ar savām dziesmu veltēm. Sarīkojuma labai norisei jāpateicas nod.

Kārsavas aizsargi un aizsardzes.

pr-kam Matīsam un aizsardžu pulciņa pr-cei Matīsa kdzei.

* Latvijas karogam kalpot, to mīlēt un par viņu dzīvi ziedot, solīja Mērdzenes aizsargu saime. Šī Tēvu zemes mīlestība izskanēja arī koŗa dziesmās, skol. Pakalna un viņa palīgu vadībā. Dziesmu gars bija pulcinājis kā latviešu, tā arī krievu tautības iedzīvotājus un tieši šai attālā no pilsētas un dzelzceļa pagastā interese par kultūrālo darbību it sevišķi apsveicama. Mērdzenes aizsardžu saime svinīgā solījumā izteikta, neskatoties uz daudziem kavekļiem un nelabvelīgiem apstākļiem, veic ār atzīstamu prasmi. To atzīmējot, sapulcējušies Mērdzenes un apkārtnes sabiedriskie darbinieki un viesi pateicās aizsardžu pulciņam par viņa darbību un ilggadīgai pr-cei skol. Lipska jkdzei par priekšzīmīgu pulciņa vadību.

Nodaļu vada D. Vazackis un vada k-ris M. Miza.

4. Jēkabpils aizsargu pulka štāba rota parādes gājienā.

4. Jēkabpils pulks.

* 14. jūlijā jēkabpiliešiem bija liela un neaizmirstama diena, aizsargu-aizsardžu svinīgais solījums un sporta svētki, kuŗos piedalījās visas apkārtējās aizsargu nodaļas ar saviem sportistiem. Svinības ievadīja dievkalpojums Jēkabpils baznīcā, pēc kam aizsargi un aizsardzes gājienā devās cauri Jēkabpilij uz „Pelītes" upes līci. Grandiozs bija šis gājiens. Aiz valsts karoga dzimtenes sargu — aizsargu un aizsargu - sportistu pavadībā soļoja tautas meitas un dēli greznajos novadu tautiskos tērpos. Gājiens, nonācis pie gala mērķa, sarindojās parādei, kuŗu pieņēma un sportistus apsveica un uzrunāja Jēkabpils aizs. p. kom. pal. Zilla-Zillaps. Valsts himnai skanot, mirdzoši uzvijās mastā karogs, sveikdams brīvos laukus un jauno Latviju. — Sekoja interesantas sportistu sacensības un vingrojumi, ko vadīja pulka fiskās audzināšanas instr. Pakalis. Lieli nopelni sporta lietu noorganizēšanā šai apgabalā pieder štāba rotas kom. Pormalim. Labus sasniegumus sportistes un sportisti uzrādīja skriešanā, tāļlēkšanā, lodes grūšanā, diska mešanā un soļošanā, par ko saņēma vērtīgas balvas. Labu iespaidu atstāja tautiskās dejas. Vakarā, krēslai iestājoties, Jēkabpils skauti kurināja savus ugunskurus un rādīja dažādas spēles un sacīkstes. Sarīkojumu apmeklēja ap 1000 pers. un prāvo atlikumu izlietos aizsargu nama būvei.

Pretķīmiskās apmācības sanitār-instruktoru kursi Dubultos.

5. Rīgas pulks.

* 15. jūnijā itaļu laikraksta „Giornale de Genove" redaktors, Musolīni uzticības vīrs, Dr. Kabalzars apmeklēja aizsargu štābu un kopā ar aizsargu priekšnieku plkv.-ltn. Praulu, štāba pr-ku kpt. Zālīti un Rīgas aizsargu pulka komandieŗi Legzdiņu izbrauca uz Ogri, kur noskatījās Rīgas aizsargu pulka sakaru bataljona apmācībās. Aizsargi Italijas viesi sagaidīja ar „Lai dzīvo Italija!", „Lai dzīvo Musolīni!" saucieniem. Dr. Kabalzars atbildēja: „Lai dzīvo Latvija!" „Lai dzīvo Ulmanis!" Dr. Kabalzars ar aizsargu vadību apmeklēja arī Rīgas aizsargu pulka I. bataljona nometni Ulbrokā, kur aizsargu priekšnieks plkv.-ltn. Prauls itaļu viesim pasniedza aizsargu krūšu nozīmi. — Par redzēto Dr. Kabalzars bija sajūsmināts.

* Jūnijā Dubultos notika 2 nedēlas ilgi aizsargu sanitār - instruktoru kursi. Apmācībās piedalījās aizsargi un aizsardzes no visas Latvijas un tos vadīja aizsargu štāba sanitāro apmācību pārzinis Prīmanis. Noslēguma aktā vēl piedalījās aizsargu štāba priekšnieks kapt. Zālītis un Dr. Bergs. Kursu dalībnieki apmācību laikā dzīvoja Dubultu tūristu namā. Apmācībām noslēdzoties, notika svinīgs akts, kuŗā dalību ņēma Jūrmalas pašvaldības darbinieki.

* Vasarsvētkos IV. Jūrmalas aizsargu bataljons svinēja desmit gadu darba atceri. Svētki bij rīkoti Dubultu bijušās kūrmājas zālē, kur pulcējās pāri par 700 svinību viesu. Jūrmalas aizsargus sveicināja Rīgas aizsargu pulka k-ŗa palīgs kapt.-ltn. Rupeiks, Rīgas prefekta palīgs A. Blanka, Madonas aizsargu pārstāvis, Rīgas Jūrmalas pils. galva A. Jansons, Slokas pils. galva Kundziņš, Jūrmalas policijas priekšnieks Vintēns u. c. Sarīkojuma oficiālā daļā bataljona komandieris Fr. Jēkabsons sniedza pārskatu par Jūrmalas aizsargu gaitām. Madonas aizsargu jaukts koris sarīkojumu kuplināja ar dziesmām. Koris disciplinēts un guva klausītājos lielu piekrišanu.

* 16. jūnijā I. bataljons Ulbrokas muižā svinēja 16. gada svētkus. Reizē ar to bataljona komandieŗis K. Vinters atskatījās uz 11 dienesta gadiem. Plkst. 15 Dreiliņu aizsargu nodaļas sporta laukumā māc. Kleppers noturēja dievkalpojumu, pēc kam 25 aizsardzes parakstīja svinīgo solījumu. Pulka komandieŗis J. Legzdiņš novēlēja, lai ejot turpmākā darbā, tāpat kā līdz šim, mūs vadītu tikai viena doma — uzticība Vadonim un Latvijai. Aizsargi Ministru Prezidentam K. Ulmanim, kaŗa min. ģen. J. Balodim, valdībai un aizsargu pr-kam p.-l. K. Praulam uzsauca trīskārtīgu „Lai dzīvo!" Sekoja aizsargu apbalvošana. Svētki noslēdzās ar militārām un vieglatlētikas sacīkstēm, kuŗās aizsargi parādīja krietnus sasniegumus. Uzvarētāji saņēma daudzas vērtīgas balvas, ko bija dāvinājuši bataljona labvēļi.

* 16. jūlijā Madlienas aizsargu nodaļa atskatījās uz 16 darba gadiem. Svinības notika Madlienas pag. nama parkā. Svētkos ieradās nodaļas pirmais noorganizētājs — Rīgas aizsargu puka k-ris Legzdiņš. Vada k-ris Atslēdziņš nolasīja nodaļas 16 gadu darbības pārskatu. Lektors Arv. Liepiņš savā runā aizrādīja uz pilsoņu pienākumiem atjaunotajā Latvijā. Programā izpildīja labi sagatavotus aizsargu vingrojumus, koŗa dziesmas un tautiskās dejas.

10. Aizputes kājnieku pulka delegācija pie Aizputes aizsargiem.

Apsveikumus bija piesūtījuši aizsargi un aizsardzes no Plāteres, Lauberes un Krapes nodaļām. Nodaļas izveidošanā lieli nopelni sirmajam nodaļas pr-kam M. Bērziņam, kuŗa vadībā aizsargu nodaļa ir no 1919. gada septembŗa.

6. Aizputes pulks.

* Aizsargu kursi sporta pulciņu vadītājiem notika 14. un 15. jūnijā, Aizputē 49 dalībnieki un dalībnieces ar lielu centību un uzmanību sekoja kursos sniegtām zināšanām. Arī skaistais laiks stipri veicināja nodarbību izvešanu, kas notika pilsētas laukumā. Kā pasniedzēji darbojās: Grīnberga jaunkundze (ķermeņvingrojumos un tautiskās dejās), Hermanis (vieglatlētikā), Dr. Liepiņš (sporta higiēnā un masāžā). Norādījumus par mazpulku sadarbību ar aizsargu sporta pulciņiem deva aizsargu štāba fiziskās audzināšanas instruktors P. Polis, iepazīstinot pulciņu vadītājus ar mazpulku fiziskās un militārās audzināšanas programu.

* 6. Aizputes aizsargu pulku ilgus gadus vieno ciešas saites ar 10. Aizputes kājnieku pulku Daugavpilī, kaut arī tos šķiŗ liels attālums. Kājnieku pulks allaž atceras savu jaunāko brāli — aizsargu pulku un pagodina to ar savu uzmanīgu atsaucību. Tādas pašas sirsnīgas saites uztur ar 10. Aizputes kājnieku pulku apriņķa pašvaldība un Aizputes pilsēta. Kopējiem spēkiem visa sabiedrība un aizsargu pulks pasniedza 10. Aizputes kājnieku pulkam 4 fanfaras ar aizsardžu darinātiem zīda karodziņiem. Šo dāvanu Aizputes apriņķa pašvaldību vecākais Zelmenis nosūtīja pulkam īsi pirms š. g. 15. maija ar attiecīgu adresi un veltījumu.

Kā atbildi uz to, 10. Aizputes kājnieku pulka komandieris š. g. 8. jūlijā bija deleģējis uz Aizputi sava pulka virsniekus — kapteini Lude un virsleitnantu Neimani, kuŗus sirsnīgi saņēma apriņķa pašvaldību vecākais Zelmenis, pulka komandieris Tikmanis, pilsētas galva Jirgensons, un pulka komandējošais sastāvs. Tika noturēta pilsētas valdes telpās svinīga sēde viesiem par godu, kuŗā viesi un aizputieši apmainījās savstarpējām sirsnīgām uzrunām. Pulka delegāti bija atveduši aizsargu pulkam vērtīgas dāvanas pulka labākiem šāvējiem un ielūgumus uz pulka gada svētkiem š. g. 4. augustā Daugavpilī.

7. Valkas pulks.

* 10. jūnijā 8. rotas aizsargi un aizsardzes pulcējās pie aizsargu mītnes Gaujienā, kur māc. Janelsītis iesvētīja aizsardzes. Pēc garīgā akta dalībnieki devās uz parādes laukumu. Tur jauniesvētītās aizsardzes pulka komandieŗa palīga V. Medņa klātbūtnē parakstīja svinīgo solījumu. Jaunās aizsardzes apsveica Gaujienas ģimnazijas direktors, bet pulka k-ra palīgs V. Mednis nolasīja referātu par aizsardžu uzdevumiem. Sekoja „Nameja gredzena" izrāde.

* 3. rotas kopējais vakars 16. jūnijā Kārķos bija pulcējis pāri par 80 aizsargu un aizsardžu no Ērģemes, Omuļu un Kārķu nodaļām.

Referātus nolasīja: Valkas aizsargu pulka mācītājs R. Priede par reliģisko uzskatu Fr. Bārdas dzejā. Kārķu pamatskolas pārzinis J. Drulle par Tēvijas mīlestību un varoņgaru un 3. aizs. rotas kom. J. Ampermanis par aizsargu un aizsardžu turpmākiem uzdevumiem.

Vakara noslēgumā Kārķu aizsardzes aicināja viesus pie galdiem.

* Kārķu piensaimnieku s-ba pēdējā biedru sapulcē nolēmusi atdot savu izrīkojumu zāli Veckārķos vietējās aizsargu nodaļas lietošanā uz 99 gadiem par 1 ls gadā.

Aizsargi apņemas par saviem līdzekļiem uzlikt telpām jaunus augstākus griestus un izvest visus nepieciešamos remontus. Tā kā vajadzīgie materiāli jau sagatavoti, tad visā drīzumā Kārķu pagastam būs savs aizsargu nams.

Nesen šī pati sabiedrība ziedoja Kārķu aizsargiem apbruņojumam un kultūrāliem mērķiem 500 ls.

* Alūksnes pag. aizsargi un aizsardzes 18. jūnijā nodeva svinīgo solījumu. Svētkus Alūksnes pag. Dukānos ievadīja ar garīgu aktu. Svētrunu teica māc. Kņazinskis. Kā viesi bija ieradušies iekšlietu m-jas pārstāvis Eisbergs un Valkas aizsargu pulka pārstāvji. Pēc svinīgā solījuma nodziedāja valsts himnu un Dziesmu brīvai Latvijai. Par apsveikumiem pateicās Alūksnes pils. galva Magaziņš. Svinībām sekoja Eisberga referāts: „Latvietis un viņa Tēvu zeme". Svinības bija pulcējušas daudz apmeklētājus un noslēdzās ar teātŗa izrādi.

* Pulka I. bataljons apmācības nolūkos jūnija mēneša pēdējās 2 dienas pavadīja nometnē, kas bija izraudzīta Gaujmalā pie Strenčiem. Neraugoties uz vasaras darba laiku, aizsargu piedalīšanās bija ļoti dzīva. Nometnes vadīja pulka komandieris Briedis ar palīgu Medni. Ieradās arī aizsargu štāba priekšnieks kapt. Zālītis un militāro apmācību pārzinis kapt.-ltn. Ķikulis. Apmācības noslēdzot, nometnes dalībnieki sapulcējās Strenčos sporta laukumā, kur vietējais mācītājs Lorbergs noturēja diev-

Aizputes aizsargu viesošanās suitu kāzu uzvedumā Stendē.

kalpojumu. Aizsargi nodeva svinīgo solījumu. Pulka komandieris Briedis izdalīja bataljona aizsargiem piešķirtās goda zīmes. Sanāksme noslēdzās ar aizsargu parādi, ko komandēja pulka komandieŗa palīgs Mednis un pieņēma pulka komandieris ar Rīgas viesiem.

* Alsviķī, 7. jūlijā, Alsviķa aizsargu nodaļa rīkoja 13. rotas sporta svētkus, kuŗos dalību ņēma Alsviķa, Korvas un Ilzenes nodaļas. Ārpus konkurences sacīkstēs piedalījās arī daži Alūksnes un Annas nodaļu sportisti.

Par svētku labo izdošanos galvenām kārtām jāpateicas vietējās nodaļas sporta pulciņa vadītājam Reķim. Sacīkstēs tika sasniegti samērā labi rezultāti. Tā Zīverts (Alūksnes nod.) pārspēja kārtslēkšanā Valkas aizsargu pulka rekordu.

* Laikā no 15. līdz 25. jūlijam Trikātā notika aizsargu štāba rīkotā sportistu nometne, kuŗā piedalījās 70 labākie aizsargi - sportisti no visiem aizsargu pulkiem.

Nometni vadīja aizsargu štāba fiziskās audzināšanas instruktors P. Polis. Atklāšanas dienā nometnē ieradās Iekšlietu viceministrs A. Bērziņš, aizsargu štāba organizācijas daļas priekšnieks Ed. Rapss, Valkas aizsargu pulka komandieris Briedis un citi. Pēc ministra uzrunas mastā uzvijās valsts karogs, kas plīvoja visu nometnes laiku. Lekciju ciklu ievadīja ministra A. Bērziņa runa par aizsargu organizāciju un sportu. Vērtīgus referātus nometnes laikā sportistiem nolasīja daudzi aizsargu, fiziskās audzināšanas un sabiedriski darbinieki.

Trikātas nometne ir lielākais šīs vasaras notikums aizsargu sporta dzīvē. Nometnes noslēgumā bija pārbaudījumi — sacīkstes. Par sportistu uzturu rūpējās Trikātas aizsardzes. Šķiroties no nometnes kāds tās dalībnieks gādīgajām trikātietēm veltījis šādas rindas:

Veltījums Trikātas aizsardzēm.
Jūs, kas kā bites tik čaklas un naigas,
Tecējāt, gādājāt, lai mums viss tiek—
Šķiroties suminām rokas tās maigās,
Ziedus un sauli kas galdā mums liek.
Suminām sirdis tās siltās un gaišās,
Latviešu sirsnība mīļi kur mirdz.
Dienas, kā putni, uz mūžibu laižas,
Atmiņas vienumēr saglabās sirds.
Glabāsim atmiņas mīļas kā dūjas,
Samtainos vakaros laižas kas sērst,
Lai nu kur kuŗam — vai Gaujienā, Rūjā —
Nākošās dienās mums soļus būs vērst.
Vienmēr mums ziedošas atplauks tās dienas
Mīļas un gaišas, kā saule, kas bij. —
Jauki, ak, iegrimt kā smaržīgā sienā,
Saulainas atmiņas mirkļus lai mij!
Tamdēļ mēs šķiŗoties vēlam, lai mūžam
Dienas, kā kaijas, pret sauli Jums iet,
Dzimtenes druvu un birstalu žūžās,
Dzidras, kā pērles, lai sirdis Jums zied.
Dzimtenes kalnu un ieleju kŗokās
Soļi lai viegli un gaiši Jums rit —
Mūžam mēs turēsim svētas tās rokas,
ziedi un saule kur ikdienā mīt.

Juris Taiga.

7. Valkas aizsargu pulka I. bataljona nometne pie Strenčiem.

8. Valmieras pulks.

* 15. un 16. jūnijā 600 Valmieras pulka aizsargu-džu, pulka komandieŗa A. Prauliņa vadībā, izbrauca uz Kurzemi un tur apmeklēja 13. Bauskas aizsargu pulka aizsargus. Šī ekskursija jau viņas organizēšanas laikā modināja lielu interesi, jo no iepriekšējās ekskursijas, kas notika 1932. g. vasarā uz Gaiziņa kalnu, Staburagu uņ Koknesi, ceļā apmeklējot Madonas aizsargus, aizsargi zina, cik vērtīgas un satura ziņā bagātas ir labi izvestas ekskursijas.

Saulainā 15. jūnija dienā iespaidīgais 18 aizsargu auto mašīnu korso brauciens pa ceļam apstājās Siguldā, kur ekskursantus sagaidīja un apsveica 5. Rīgas aizsargu pulka sakaru virsnieks O. Ķirsis, pasniedzot ekskursijas vadītājam A Prauliņam „Vidzemes Šveices" reljefa karti un iepazīstinot viesus ar krāšņās Siguldas ievērojamākām vietām

Rīgā pie Aizsargu nama ekskursantus apsveica aizsargu priekšnieks pulkv.-ltn. Prauls. Līdz ar augstāko aizsargu vadību še bija ieradies iepazīties ar mūsu aizsargiem un tos apsveikt ievērojamais viesis iz Romas, Dr. Feručio Kabalzars, viens no izcilākiem Musolīni līdzstrādniekiem un uzticības vīriem. — Turpmākais ceļš noveda ekskursantus Ķekavas kauju lauķos un Nāves salā. Kapt. Būmanis referēja par atbrīvošanas cīņām Ķekavas rajonā, kur neliela mūsu nacionālās armijas grupa, varonīgi aizstāvot savu zemi, uz ilgāku laiku aizturējusi pie Ķekavas Rīgai uzbrūkošās Bērmonta armijas labo spārnu. Pie kritušo vadoņu piemineķļiem Ķekavā un Nāves salā ekskursanti nolika vaiņagus.

Tālāk — cauri skaistai Baldonei un auglīgiem zaļiem Zemgales laukiem uz Bausku, kur ekskursantus ar ziediem sagaidīja un sirsnīgi uzņēma turienes aizsardzes un aizsargi. Viesus novietoja staltajā gaismas pilī — skolā, uz kuŗu Bauskas iedzīvotāji tiešām var būt lepni. Aizsargu draudzības un tuvināšanās svētki noritēja krāšņajā pilsētas parkā, kas atrodas pie Mūsas un Mēmeles upju satekas un ietveŗ sevī kuplos kokos iegrimušās varenās Bauskas pilsdrupas. — Draudzīgās sarunās, dziesmās un dejās nemanot pagāja īsā ziedoņa nakts. Ar labiem panākumiem šinīs svētkos uzstājās valmieriešu aizsargu koris un brenguliešu dejotāju grupas.

Jau plkst. 8 no rīta nācās šķirties no viesmīlīgajiem zemgaliešiem un cauri ziedošam Zemgales līdzenumam traukties uz priekšu, apstājoties Kaucmindē, vēsturiskā Rundāles pilī un Jelgavā, kur tika apskatīta bij. Kurzemes hercogu pils un viņu atdusas vieta. No turienes uz latvju strēlnieku Golgatu — Tīreļa purvu un Ložmetēju kalnu. Še ar skumjām un klusu godbijību ekskursanti gāja pa strēlnieku sāpju ceļu uz Ložmetēju kalnu, no kuŗa paveŗas skats plašajā Tīreļa purvā, kur izdzisušas daudzu strēlnieku dzīvības. Dziļu iespaidu par latvju strēlnieku varoņdarbiem un lielo traģēdiju Ziemassvētku un

Valkas aizsardzes nometnē.

Valmieras aizsargi - ekskursanti Jelgavā.

janvāŗa kaujās atstāja šo cīņu dalībnieka pulka komandiera A. Prauliņa paskaidrojumi un atmiņas. Pie kritušo strēlnieku pieminekļa aizsargi atsegtām un noliektām galvām pieminēja un klusi godināja aizsaulē aizgājušos varoņus, koris nodziedāja „Tur tumšajā kapā". . . un pulka komandieris nolika vaiņagu.

Ekskursija noslēdzās Rīgā, mūsu tautas svētnīcā — Brāļu kapos.

16. jūnija vakarā ekskursijas dalībnieki, garīgi atjaunoti un stiprināti, laimīgi atgriezās Valmierā.

* Rezerves jūŗas virsnieks E. Pētersons strādā pie atsevišķa jūŗas aizsargu vada noorganizēšanas Aināžos. Drīzumā jaunā vienība varēs uzsākt darbību.

* Aināžu pilsētas valde nodevusi aizsargu sportistu rīcībā laukumu, kas atrodas plūdmalē aiz pilsētas valdes. Šo laukumu izbūvēs, piemērojot to mūsdienu prasībām. Jaunā laukuma izbūves projektu izstrādā Valmieras aizs. pulka fiziskās audzināšanas instruktors H. Traubergs. Līdz sava laukuma izbūvei, pilsētas valde aizsargu sportistu lietošanā nodevusi arī veco sporta laukumu.

* Rozēnu aizsargu nodaļa 14. jūlijā rīkoja brīvdabas teātŗa izrādi. Rež. K. Liepiņa vadībā uzveda J. Akurātera kom. „Vecie un jaunie".

* Braslavas aizsargi 28. jūlijā, krāšņajā „Imantas" parkā, rīkoja sacikstes vieglatlētikā. Notika arī Alojas un Braslavas futbola komandu sacensība. Sekoja deja ar mūzikas priekšnesumiem.

9. Madonas pulks.

* 16. jūnijā Vietalvas aizsargi un aizsardzes, pēc agrāko laiku parauga, bija sarīkojuši plašus tautas svētkus. Dalībnieku gājiens no pagasta nama devās uz 2 km. attālo sarīkojuma vietu, skaistajā Veselas upes līcī. — Svētkus ar īsu uzrunu atklāja pulka k-ŗa pal. Krēvics. Informācijas un propagandas pārvaldes pr-ks Mežaraups runāja par valsts dzīves jauno laikmetu. Svētku dalībnieki nodziedāja valsts himnu un sumināja Ministru Prezidentu K. Ulmani un valdību Pēc tam sākās brīvdabas izrāde „Mūsu senči". Tā bija Zemnieku drāmas režisora P. Ašaka sagatavota, galvenās lomas tēloja Zemnieku drāmas aktieŗi. Svētkos piedalījās apm. 800 personas.

* 21. jūlijā Galgauskas aizsardzes rīkoja bērnu rītu. Uzveda „Laumiņa un ganu Jancis". Vakarā, aizsargu izrīkojumā, viesojās Tirzas aizsargu drāmatiskais pulciņš ar „Trīnes grēkiem". Tēlotāji guva aplausus un ziedus.

* Dzelzavas nodaļā pastāv skaista tradicija apbalvot labākos, priekšzīmīgākos aizsargus un aizsardzes. — Nodaļas priekšnieks un aizsardžu pulciņa priekšniece rūpīgi visu gadu krāj datus par katru aizsargu un aizsardzi: kā pildīti dienesta pienākumi ierindā, cik reizes ieradies uz apmācībām, sapulcēm, samnieciskiem darbiem, arī novēlojumi tiek ņemti vērā; cik ziedots produktu nodaļas vajadzībām, cik rokdarbu, cik citas vērtības, kas tiek vērtēts pēc esošām cenām un atzīmēts. Gada beigās pavelk strīpu, vērtē, pārbauda visus sasniegumus un apstākļus un centīgākie, labākie un priekšzīmīgākie aizsargi un aizsardzes saņem, kā mazu atalgojumu, balvas.

1934. gadā labākie nodaļas dalībnieki-ces bija: aizsargi — 1. Ulpe Jānis, 2. Dravnieks Arturs, 3. Sirmais Jānis, 4. Stankēvičs Jānis; aizsardzes — 1. Jozeps Irma, 2. Troics Ida, 3. Ziediņš Marija.

Ar šādu rīcību ļoti spēji pacēlusies nodaļas aizsargu un aizsardžu aktivitāte. Gandrīz vai katrā sanāksmē nodaļas dalībnieki interesējas par savu punktu skaitu un seko arī citu sasniegumiem.

Šī teicamā tradicija pastāv arī dažās citās pulka nodaļās un, kur nav, tiek ievesta.

10. Cēsu pulks.

* Atbrīvošanas cīņu dienās, kad latvietis un igaunis cīnījās plecu pie pleca par brīvību un neatkarību, likts pamats draudzībai, kuŗa tagad tik silti vieno abas tautas. Šai draudzības stiprināšanā savi nopelni arī 10. Cēsu aizsargu pulkam, kas uztur ļoti tuvas un draudzīgas attiecības ar Vīlandes aizsargu pulku. Ik gadus, sākot ar 1931. gadu, starp abiem aizsargu pulkiem notiek šaušanas sacīkstes. Šogad tās notika Cēsīs 27. un 28. jūlijā. No Vīlandes bija atbraukusi labāko šāvēju komanda ar pulka k-ri majoru Eizenbergu priekšgalā. Sacīkstēs ieradās arī aizsargu štāba priekšnieks kapt. Zālītis.

Šaušanā labākos panākumus guva daži šāvēji, kas pasaules meistaršāvējos ierindojās 8. un 10. vietā. Šie dalībnieki lielā mērā izšķīra uzvaru igauņiem par labu. Visas pirmās vietas izcīnīja igauņu aizsargi. Labākā šāvēja nosaukumu Vīlandes pulka komandā ieguva Aruma ar 481 punktu no iespējamiem 600 p., bet 10. Cēsu aizsargu pulkā — E. Šmits ar 441 punktu.

Pēc sacīkstēm Viesīgā biedrībā notika balvu izsniegšana uzvarētājiem un kopmielasts. Kapt. Zālītis apsveica igauņu aizsargus Latvijas aizsargu priekšnieka vārdā. Pēc tam Vīlandes aizsargu pulka k-ris majors Eizenbergs dekorēja ar igauņu aizsargu ordeni 10. Cēsu aizs. pulka k-ri M. Treiju, viņa palīgu kapt.-ltn. R. Freibergu, rotas k-ri R. Kauci, II. b-na adjutantu A. Olavu un Lizuma nodaļas priekšnieku J. Leiti. Tālāk sekoja balvu izsniegšana, ko izdarīja aizsargu štāba priekšnieks kapt. Zālītis. Viņš savā runā uzsvēra, ka latvietim un igaunim vienmēr jābūt gataviem pārmainīt savu ikdienas darba rīku pret zobenu. Abām tautām bijuši vienādi likteņi pagātnē, arī nākotnē tām jāiet kopēji ceļi. Vīlandes aizsargu pulka k-ris majors Eizenbergs pateicās par viesmīlīgo uzņemšanu un draudzības apliecinājumu, norādot, ka draudzība vienos igauņus ar latviešiem arī tad, ja nāks drūmākas dienas.

Ļaudonas aizsargi un aizsardzes jaunizbūvētā šautuvē.

Igauņu Vīlandes aizsargi viesos pie Cēsu aizsargiem.

Notikušās sacīkstes ievija jaunu ziedu abu tautu brālības vaiņagā.

* 10. Cēsu aizsargu pulks 29. jūnijā atskatījās uz 11 pastāvēšanas gadiem. Šogad plašākas svinības nenotika. Gada svētku dienā pulka III bataljons atradās nometnē Skujenē. Dienas apmācības noslēdzās ar svinīgu vakarjundu un dievkalpojumu, ko noturēja māc. Gablikis. Otrā dienā apmācības turpinājās. To noslēgumā pulka k-ris M. Treijs uzrunāja aizsargu saimi, aizrādot, ka pulks šogad saņēmis gada svētku dienu darbā,— piesavinoties zināšanas, kas nepieciešamas valsts aizsardzībai. Pulka komandiera uzrunai sekoja tautas lūgšana „Dievs, svētī Latviju". Tad sumināja Ministru Prezidentu Dr. K. Ulmani, kaŗa ministri ģen. J. Balodi un valdību. Beigās lielā sajūsmā nodziedāja „Dziesmu brīvai Latvijai".

* Pārējo bataljonu nometnes notika Raiskumā, Raunā un Jaunpiebalgā. Raiskuma nometnē izgāja pulka I. un štāba bataljoni, kur divas dienas izdarīja intensīvas apmācības pulka k-ŗa palīga kapt.-ltn. R. Freiberga vadībā. Nometnē ieradās arī pulka k-ris M. Treijs. Pirmās dienas apmācības nobeidza ar svinīgu vakarjundu skaistajā Raiskuma muižas parkā. Otrā dienā pēc apmācībām I. btl. 2. rota nodeva svinīgo solījumu. To ievadīja ar dievkalpojumu, ko noturēja māc. A. Piebalgs. Pēc tam pulka k-ris M. Treijs izsniedza 15. maija svētkos piespriestos ordeņus un goda zīmes.

* II. btl. nometne notika Raunā 22. un 23. jūnijā. Nometnē ieradās arī aizsargu štāba priekšnieks kapt. Zālītis pulka k-ŗa M. Treija un adj. J Jākobsona pavadībā. Savā uzrunā kapt. Zālītis aizrādīja, ka pirms 16 gadiem apkārtnē, kur aizsargi tagad izdara apmācības, mūsu varonīgā armija kopā ar igauņiem satrieca melnā bruņinieka pulkus. Uzrunai sekoja valsts himna un valdības un aizsargu vadības sumināšana.

* Kā pēdējais nometnē Jaunpiebalgā atradās IV. bataljons 6. un 7. jūlijā. Tur sestdienas vakarā, pēc apmācībām, vakarjunda notika pie Jaunpiebalgas uzvaras pieminekļa. Svētdienā vietējos kapos notika kapu svētki. Jaukais laiks bija aicinājis laukā daudz ļaužu. Arī aizsargi pārtrauca apmācības pa dievkalpojuma laiku un ar orķestŗi priekšgalā devās uz svētbrīdi kapos. Organizētais gājiens un piedalīšanās kapu svētkos atstāja dziļi paliekošu iespaidu aizsargos un pārējos dalībniekos. Dievkalpojumu noturēja mācītāji Ozols un Hermans. Pēc dievkalpojuma notika aizsargu apmācību iztirzājums un kopējas pusdienas Kultūras b-bas namā.

Visās nometnēs par aizsargu pacienāšanu rūpējās aizsardzes savu

Aizsargi Raiskuma nometnē paraksta svinīgo solījumu.

priekšnieču vadībā. Piedalīšanās nometnēs šogad bija dzīvāka, un aizsargi ar lielu pienākuma apziņu pildīja savus pienākumus.

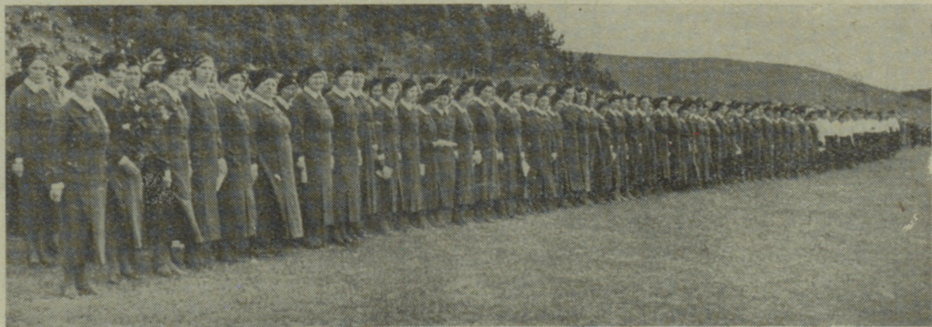
* 16. jūnijā Gatartas aizsargiem bija sporta svētki vēsturiskā Gatartas pils ozolu birzē. Svētki bija pulcinājuši daudz sportistu no plašas apkārtnes un sniedza apmeklētājiem daudz saistošu brīžu. Pēc sporta priekšnesumiem skol. Kalniņš uzrunāja klātesošos. Raunas aizsargu orķestris sniedza mūzikas priekšnesumus, bet jaundibinātais Drustu vīru dubultkvartets T. Veikļa vadībā nodziedāja vairākas patriotiskas dziesmas, par ko izpelnījās apmeklētāju nedalītu piekrišanu.

* Jeru aizsargu nodaļa kopā ar pagasta pārējām organizācijām 23. jūnijā rīkoja plašus Līgo svētkus ar koncertu un apdziedāšanos. Sarīkojuma izvešanā piedalījās viss pagasts un ieeja bija brīva, tāpat arī Jāņu siers un miestiņš. Saimnieki bija gādājuši miestiņu, bet saimnieces sieru, lai kopā ar saimes ļaudīm un visu priecīgo tautu aplīgotu Jāņus un izmēģinātu kāju tautiskā dancī.

* 30. jūnijā Liepas aizsargu nodaļas aizsargi un aizsardzes pulcējās savā namā, lai nodotu svinīgo solījumu. Dievkalpojumu noturēja māc. Ed. Pavasaris. Labākos novēlējumus un sveicienus solījuma parakstītājiem nesa rotas k-ris J. Vanags, pulka štāba darbvedis K. Skujiņš, Kauguru nodaļas pr-ks Legzdiņš u. c. Sekoja aizsargu dubultkvarteta priekšnesumi.

* 14. jūlijā pulka fiziskās audzināšanas nozares rīkotie I. bataljona sporta svētki Mazstraupē izdevās labi. Neskatoties uz vēso un lietaino laiku, skatītāji bija ieradušies kuplā skaitā un ar interesi vēroja peldēšanas un vieglatlētikas sacīkstes un lekšanu ūdenī no speciāli uzbūvēta 2,5 mtr. augsta torņa Braslas upē. Paskaidrojumus publikai par peldēšanas sportu sniedza pulka fiziskās audzināšanas instruktors Ķirkums. Pēc peldēšanas sacīkstēm upes pretējā krastā notika vieglatlētikas un volejbola sacīkstes. Svētkus noslēdza lauksaimniecības biedrībā „Nameja gredzena" izrāde.

* 14. jūlijā „Cieceres" birzē pie Nēķēna muižas notika Taurenes aizsargu nodaļas gadskārtējie sporta svētki, piedaloties Dzērbenes un Vecpiebalgas aizsargu nodaļu sportistiem. Neskatoties uz lietaino laiku un izmirkušo laukumu, sasniegumi vieglatlētikā šogad stipri gājuši uz augšu. Dalībnieku skaits pieaudzis. Arī aizsardzes izrāda dzīvu interesi par sportu. Tā sportiste Viksna uzrādīja 100 mtr. skrējienā laiku 15,2 zek., kas jau ir labāks par Vidzemes apgabala sacīkstēs sasniegto laiku. Redzama vieta sarīkojuma programā šoreiz bija peldēšanas demonstrējumiem

Tukuma pulka aizsardzes.

Gaujā. Olimpiskais kandidāts Lebels veikli demonstrēja skatītājiem dažādus peldēšanas stilus, starta lēcienu, slīkoņu glābšanu un atdzīvināšanu. Saviesīgā vakarā pulka fiziskās audzināšanas instruktors Ķirkums uzvarētājiem pasniedza balvas.

* Vecpiebalgas aizsargu nodaļa rīkoja 21. jūlijā Vecpiebalgas muižā gadskārtējās sacīkstes vieglatlētikā, riteņbraukšanā, volejbolā un futbolā. Sportistu gājiens no muižas parka devās uz sporta laukumu, kur notika sacensības 10 klm. riteņbraukšanā, 100 mtr. skrējienā, tāļlēkšanā, lodē, diskā, šķēpā, kārtslēkšanā. Volejbolā un futbolā sacentās III. un IV. bataljonu komandas.

* Pulka aizsardžu dienas notiks 17. un 18. augustā Cēsīs, kad aizsardzes rīko arī plašu rokdarbu izstādi.

11. Tukuma pulks.

* 7. jūlijā skaistā kalnu pilsētā Tukumā valdīja svētku prieks un sajūsma. Virs zaļajiem ķiršu un ābeļu zariem, kas slēpa sarkanos dakstiņu jumtus, vējā lepni plandījās valsts karogi. Ielās neparasta dzīvība. Tūkstošiem cilvēku plūst no vienas puses uz otru. Viņu vidū izdalās greznie tautu meitu tērpi. Tās kā krāsaini tauriņi salidojuši no 5 Kurzemes apriņķiem un Vidzemes, lai piedalītos aizsargu rīkotā dziesmu dienā un 11. Tukuma aizsargu pulka 12 gadu pastāvēšanas svētkos. Aizsargi uz svinībām pulcējās gada tirgus laukumā. Parādes kārtībā tur nostājās aizsargi un aizsardzes, jātnieku eskadroni un motociklisti. Laukumam apkārt kā biezs mūris svētku viesi. Tuvā Kapu kalna pakalnē novietojušies tūkstošiem skatītāju.

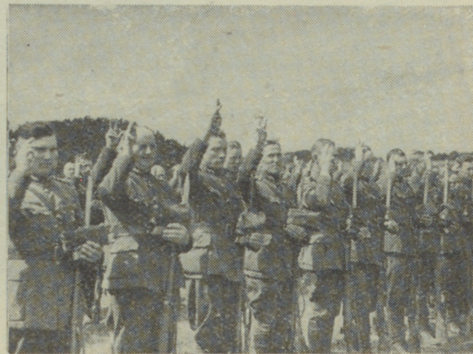
Aizsargu augstākais priekšnieks iekšlietu ministrs V. Gulbis apsveica aizsargus un aizsardzes viņu 12. gada svētkos Valsts Prezidenta, tautas vadoņa Ministru Prezidenta Dr. K. Ulmaņa un valdības vārdā. Tālākā runas daļā ministrs uzsvēra:

„ 12 gadus jūs, aizsargi, esat strādājuši, jūsu darbs bijis veltīts mūsu tautai un mūsu valstij. Tagad jūs nu pulcējaties, lai svinētu savus 12 gadu darba svētkus. Es uz šiem svētkiem esmu aicināts ne tikai kā valdības pārstāvis, bet arī kā tukumietis. Un tiešām — atmiņas mūsos uztur dzīvu vissvētāko, visaugstāko — mūsu Tēvijas mīlestību. Bet starp tiem laikiem, bērnības dienām, un starp tagadējiem laikiem ir ļoti liela starpība. Toreiz šeit dimdēja citu, svešu jātnieku soļi. Ja salīdzinam, kāds gabals noiets kopš tiem laikiem līdz mūsu dienām, tad jāsaka, ka mēs esam tā laimīgā paaudze, kas piedzīvojusi mūsu senču viscēlāko sapņu piepildījumu, jo tagad viss tas, ko kāda tauta var saukt par svētu un dārgu un vērtīgu: brīvība, neatkarība, patstāvīga valsts, noteikšana par savu likteni,— viss tas mums tagad ir, visu to esam iekaŗojuši un ieguvuši. Daudzi no jums atcerēsies 1905. gadu. Arī tad, šeit un citur, tauta jau cīnījās un cieta par savas labākas nākotnes sapņu piepildījumu. Tādēļ mums jābūt gataviem katrā laikā aizsargāt svētākās un dārgākās mantas, kas mums tagad ir. Aizsargi un aizsardzes, jūs nestāvat vieni, aiz jums stāv sirmie tēvi un sirmās mātes, aiz jums stāv tauta — vecākā un jaunākā paaudze, kas jums līdzi jūt, atbalsta jūsu centienus un gatava tāpat stāvēt par visu to, kas mūsu tautu ved uz augšu, uz priekšu. Lai jūs nenovērstos nekad no 15. maija ideāliem, kas mūs ved pretim gaišākai nākotnei! Lai šie svētki būtu atkal jauns solis uz priekšu tautas vienības izveidošanā un nostiprināšanā. Tikai plecu pie pleca strādājot mēs tiksim pāri visām grūtībām. Dievs, svētī Latviju!"

Pēc valsts himnas klātesošie ilgi sumināja Valsts Prezidentu, Ministru Prezidentu un iekšlietu ministri. Atskanēja Dziesma brīvai Latvijai. Sekoja kaŗa ministŗa ģen. J. Baloža apsveikuma nolasīšana, ko visi uzņēma sirsnīgiem aplausiem. Personīgi apsveikumu nodeva aizsargu štāba organizācijas daļas vadītājs Raps. Tad runāja pulka komandieris A. Kārkliņš, aicinādams aizsargus nodot svinīgo solījumu.

Ar paceltām labajām rokām viss aizsargu pulks vienā balsī atkārtoja aizsargu pulka komandieŗa teiktos solījuma vārdus.

Ministrs piesprauda goda zīmes 27 aizsargiem un 5 aizsardzēm. Sekoja aizsargu parāde, kuŗu pieņēma iekšlietu ministrs Gulbis, piedaloties aizsargu štāba organizācijas daļas priekšniekam Rapsam un saimniecības daļas priekšniekam Upelincim.

Tukuma pulka aizsargu svinīgais solījums.

Svētku otrā daļa sākās ar gājienu plkst. 16. Koŗi sapulcējās Brīvības laukumā, no kuŗienes ar karogiem un mūziku devās uz trīs kilometri attālo Durbes parku, kur notika dziesmu diena. Piedalījās 39 koŗi ar 1000 dziedātājiem, virsdiriģenta Vītoliņa vadībā. Naktī turpat bija svētku balle. Svētki izdevās teicami. Lai gan laiks pirms un pēc svētkiem bija lietains, pašā svētku brīdī tas bija reti jauks un saulains, kādēļ arī apmeklētāju skaits bija kupls.

* 22. jūnijā pulka aizsargi Tukuma meža kapos guldīja 19. jūnijā traģiskā nāvē mirušo pulka sevišķu uzdevumu virsnieku un Tukuma apriņķa policijas 1. iec. priekšnieku Jūliju Krauzi. Vaiņagus noliekot no aizgājēja atvadījās pulka komandieŗis A. Kārkliņš, pulka komandieŗa palīgs vltn. P. Krasts, Tukuma pils. valdes — zvēr. adv. Finkenšteins, plkv.-ltn. Muižulis, Tukuma apr. pašvaldības — Kampars, veco strēlnieku biedrības — Braunbergs, Kalpaka bataljona jātnieku nodaļas — Baumanis, 6. Aizputes aizsargu pulka komandieŗa palīgs Zvirbulis un citi. Nelaiķis izgājis visas pasaules kaŗa un Latvijas atbrīvošanas cīņu grūtības, kas viņa nervus un veselību bija stipri satricinājuši. Sabiedrībā Krauzi cienīja kā klusas dabas cilvēku ar sevišķi dziļu jūtu pasauli.

* Pulka kultūrālās nozares vadītājs un Tukuma valsts ģimnāzijas direktors Jānis Lapiņš 19. jūnijā atskatījās uz 50 mūža gadiem. Jubilejas svinības notika tuvāko līdzgaitnieku vidū ģimnāzijas zālē, ar mācītāja Kauliņa dievkalpojumu. Telegrafiski bija sveicinājis Tautas Vadonis Dr. Kārlis Ulmanis, izglītības ministrs u. d. c. Jubilārs saņēma daudz vērtīgu balvu.

* 16. jūnijā Aizupes nodaļa rīkoja sporta svētkus. Notika sacīkstes vieglatlētikā. Latv. Jaun. Sav. Aizupes nod. dāvāto balvu, bronzas figūru, ieguva Aizupes sp. pulc. sportists V. Jēcis ar labāko sasniegumu, pēc 10 cīņu punktu tabelēm, 1500 metru skrējienā ar laiku 4 min. 57,2 zek = 640 punktu. Sacīkstes vadīja

Jāšanas sacīkšu dalībnieki š. g. 24. jūnijā Zemītē.

sporta pulc. pr-ks K. Bachs, piedalījās ap 50 sportistu no Zantes, Vānes, Matkules, Aizupes un Zemītes sporta pulciņiem. Sacīkstes noritēja ļoti neizdevīgos laika apstākļos — stiprā vētra, vēsais laiks un sliktais, nepiemērotais laukums vājināja rezultātus.

* Aizsardžu pulciņa iesvētīšana Blīdenē notika 10. jūnijā. Svinības ievadīja ar dievkalpojumu Blīdenes baznīcā Tukuma aizsargu pulka mācītājs Turks. Pēc dievkalpojuma, kopīgais gājiens devās pie Brīvības cīnītāju pieminekļa. Tur 13 aizsardzes nodeva svinīgo solījumu, kuŗu pieņēma pulka komandieris A. Kārkliņš. Sveicienu jaunajām aizsardzēm nesa pulka vecākā aizsardze Kārkliņš u. c. Parādē piedalījās 6. rota, komandieŗa Tomsona vadībā. Svinības bija pulcinājušas nepieredzēti daudz ļaužu.

* 24. jūnijā Zemītes muižā notika Zemītes aizsargu rīkotās jāšanas sacīkstes. Piedalījās 22 jātnieki. Zirgu materiāls labs. Programa bija pieskaņota armijas instruktoru sacīkšu noteikumiem un sasniegtie rezultāti atzīstami par labiem. Tiesnešu kolēģijā ietilpa Vidzemes divīzijas štāba kapteinis Stiebris, 11. Tukuma aizsargu pulka komandieŗa palīgs vltn. Krasts u. c. Šķēršļu pārvarēšanā A klasē 1. vietu bez soda punktiem ieguva aizsargu vada komandieris M. Kalniņš, bet B klasē 1., 2. un 3. vietu bez soda punktiem ieguva divīziona adj. K. Ulmanis. Pēc sacīkstēm jātnieki rādīja dažādus sasniegumus jāšanas mākslā.

Vakarā Zemītes parkā notika brīvdabas izrāde, Ventspils teātra režisora K. Čakara vadībā uzvedot E. Zālītes tulkoto igauņu lugu „Nolādētās mājas".

Sarīkojums bija ļoti plaši apmeklēts. Zemītes aizsargu nodaļa tekošā gadā izvedusi jau sešus plašākus izrīkojumus.

Bauskas un Dzelzceļu aizsargu pulku futbolisti.

* Jāņu vakars Tukuma apriņķī šogad tika svinēts īstā senču krāšņumā. Līgo vakara rīkošanu viscaur savās rokās bija ņēmuši aizsargi, atjaunojot sentēvu parašas. Apriņķa kalnainā apkārtne no saules rieta pāri pusnaktij mirgoja neskaitāmās ugunīs un šalca līgo dziesmas.

12. Ilūkstes pulks.

* Līgo svētkos tūkstošiem apkārtējo iedzīvotāju, pat no Ilūkstes apr. tālākām nomalēm, pulcējās Asarē, kur pie varoņu pieminekļa bija rīkots svinīgs piemiņas akts. Laukumā nostājās aizsargi un aizsardzes. Dievkalpojumā svētrunu teica māc. Mežraups. Māc. Gaučs nolasīja kritušo varoņu vārdus un aizlūdza par tiem. Pulka komandieŗa palīgs Vilciņš pēc tam uzrunāja klātesošos, aicinādams visus solīties mūsu tautas Vadonim un kritušiem brāļiem — mūžam būt vienotiem, stiprai ciltij, kuŗai visvsvētākais ir Latvija. Aizsargu pārstāvji nolika kuplu ozola vaiņagu.

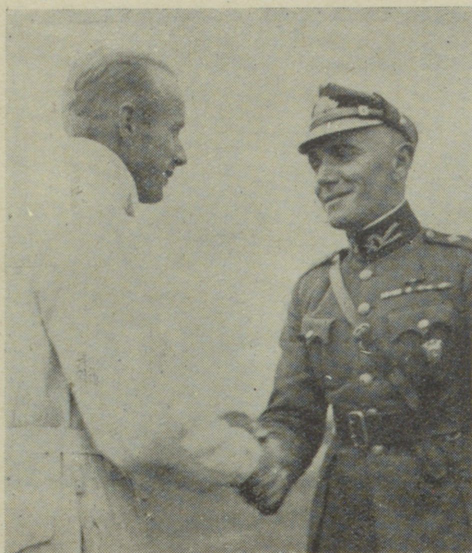
Vakarā pils parkā notika Ilūkstes II. dziesmu diena, kuŗas rīkošanā piedalījās arī aizsargi. Asares nodegusē pils ir Augškurzemes partizāņu vēsturisks piemineklis, jo te mitinājās pirmais partizāņu štābs. Šeit tagad skanēja latviešu brīvā dziesma. Piedalījās 18 koŗi ar 700 dziedātājiem, J. Vītoliņa vadībā. Dziesmu svētkus atklāja Zemgales divīzijas kom. ģen. Bangerskis. Dziesmu diena ievērojami stiprināja latvisko garu šajā tālajā mūsu dzimtenes novadā. Programu noslēdza ar līgo dziesmām, kuŗās korim pievienojās arī visi svētku apmeklētāji.

Bauskas aizsargu pulka nometnē.

13. Bauskas pulks.

* Bauškeniekiem 7. jūlijā bija liela diena — aizsargu pulka gada svētki un pirmie dziesmu svētki. Svinību gadījumā pilsēta krāšņā karogu rotā. Sporta laukumā pulcējās aizsargu pulks pilnā sastāvā. Mācītājs Turss notura garīgo aktu. Pulka komandieŗis Vērpelis uzaicina nodot svinīgo solījumu un nolasa solījuma tekstu. Aizsargi-aizsardzes to apstiprina ar spēcīgu — jā! Tad ar uzrunu pie aizsargiem griežas armijas komandieŗis ģen. Berķis: „Nesu sveicienus no aizsargu goda šefa bij. virspavēlnieka un tagadējā kaŗa ministŗa ģen. Baloža, tāpat sveicu jūs arī savā vārdā. Jūs, zemgalieši, esat pēcteči seno zemgaļu ciltij, kas vairāk kā 100 gadus turējās pret melno bruņinieku, kad citas latvju ciltis, savā starpā sašķeltas, bija jau nokļuvušas verdzībā. Lielajā pasaules kaŗā latvji saprata vienprātības nozīmi un guva daudzas spožas uzvaras un atguva brīvību. Atbrīvošanas dienām atkal sekoja nesaprašanās un personīgas intereses tika stādītas augstāk par valsts interesēm, līdz kāmēr tagadējais un mūsu pirmais Ministru Prezidents ar bij. armijas virspavēlnieku ievadīja valsti drošos ūdeņos. Lai tas gars, kas vadīja jūs atbrīvošanas dienās, arī tagad un vienmēr mājo starp jums". Pēc tam sveicienus pulkam šūpļa svētkos nodeva aizsargu pr-ks plkv.-ltn. Prauls un 16. Jelgavas aizsargu

Kuldīgas aizsargu pulka kom. palīgs apsveic parašutistu Reichmani pēc sekmīga lēciena.

pulka k-ra palīgs Kampars. Pār laukumu spēcīgi atbalsojās aizsargu suminājumi — Valsts Prezidentam, Ministru Prezidentam, kaŗa ministrim, iekšlietu ministrim un viceministrim un armijas komandierim. Seko aizsargu apbalvošana. Armijas komandieris sava apciemojuma atcerei karoga kātā nostiprina piemiņas naglu. — Pulks kārtojas parādes gājienam. Goda viesi, ar armijas k-ri priekšgalā, ieņem vietas tribīnē, gaŗ kuŗu defilē pulks sava komandieŗa Vērpeļa vadībā.

Vakarā pie pamatskolas notika dziesmu svētki, ko pulks rīkoja kopā ar vietējām sabiedriskām organizācijām. Piedalījās apvienotie koŗi T. Reitera vadībā. Dziesmu svētkus atklāja iekšlietu min. inform.-prop. pārvaldes priekšnieks Mežaraups un tajos bija ap 5000 klausītāju.

Ar gandarījumu jākonstatē, ka Bauskas sabiedrība prot savus aizsargus atbalstīt un cienīt.

* Pulks Bauskas sabiedriski-kultūrālā dzīvē ieņēmis vadošu lomu. Tas sevišķi sakāms par pēdējo laiku.

1934. gadā pulks pirkšanas ceļā iegūst namu Bauskā. Namā iekārtota moderna skatuve un plaša izrīkojumu zāle.

1935. g. janvāŗī un februārī pulks sarīko Bauskā drāmatiskos kursus, kuŗu laikā izveidojas aizsargu pulka aktieru ansamblis. Kursu laikā aktieru ansamblis iestudē režisores O. Bormanes vadībā Blaumaņa drāmu „Ugunī". kuŗa pirmo reizi tiek izrādīta Kalpaka bataljona atceres vakarā, bet otru reizi Bauskas atsevišķā bataljona piemiņas plāksnes atklāšanas svinību gadījumā. 15. maija tautas vienības svētkos aktieru ansamblis pulka režisora K. Grīnberga vadībā izrāda K. Tumīla patriotisko lugu „Aust jaunais rīts", kas maija mēnesī atkārtota lētā tautas izrādē. 15. maijā aizsargu pulks sarīko tautas brīvkoncertu Bauskas pilskalnā.

Jau 1934. gada rudenī nodibinās pulka koris Bauskā ar 60 dziedātājiem. Koris 26. decembrī piedalās pulka rīkotā koncertā ar vairākām dziesmām un sagatavo dziesmu programu pulka gada svētku dienā (7. jūlijā) sarīkotiem Bauskas dziesmu svētkiem.

No atsevišķu aizsargu nodaļu orķestŗiem nodibināts apvienots pulka pūtēju orķestris, tāpat nodibināts arī īpašs pulka simfoniskais orķestris.

* 23. jūnijā aizsargu futbola turnīrā, Zemgales apgabala meistara nosaukuma dēļ, Bauskā sastapās Dzelzceļu aizsargu pulka un Bauskas aizsargu pulka komandas. Pēc sīvas cīņas uzvaru guva Dzelzceļu aizsargu pulks.

* Iecavas aizsargi Jāņu dienā rīkoja partizāņu lugas „Atbrīvotāji" brīvdabas izrādi, piedaloties Zemnieku drāmas ansamblim — režisora V. Lapenieka vadībā, ar A. Fīlipsonu galvenā lomā. Izrādē ņēma dalību Iecavas nodaļas aizsargi — kājnieki un jātnieki. Izrādi ievadīja lektora P. Norvila referāts: „Partizāņi un

Ventspils pulka planieris aviācijas svētkos Kuldīgā.

aizsargi". Sarīkojums bija pulcinājis pāri par 1000 apmeklētāju.

* Pag. gadā Vecsaules lauksaimniecības biedrība atdāvināja Vecsaules aizsargu nodaļai biedrībai piederošo 1 ha lielu zemes gabalu ar nodegušās baltās mājas mūŗiem. Aizsargu nodaļa nekavējoši ķērās pie nama atjaunošanas. Pašlaik nams zem jumta. Iekšējos izbūves darbus cer veikt līdz rudenim. Pie nama būves lieli nopelni enerģiskajam nodaļas priekšniekam Vaseriņam.

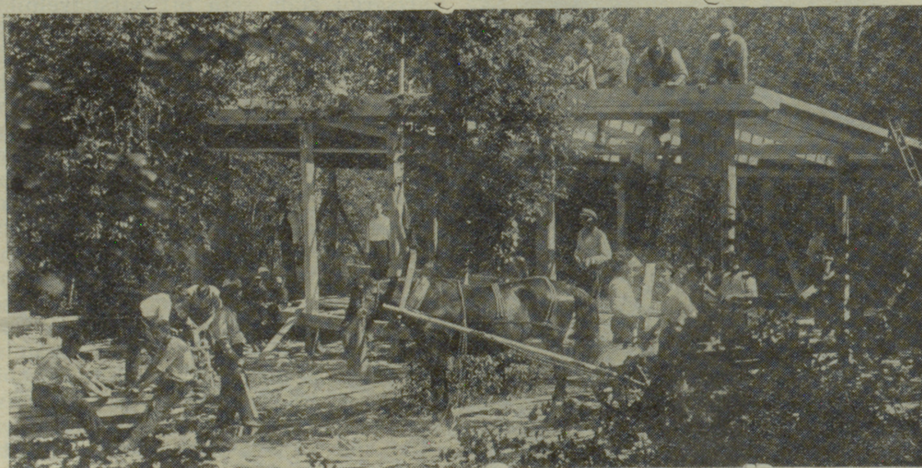
14. Kuldīgas pulks.

* Pulks jūnija mēnesī saņēmis Ls 2000,— lietu ziedojumu — kaujas ratu iegādei. Ziedotājs lūdzis viņa vārdu neizpaust.

* 14. jūlijā pulks, kopā ar aerokluba nodaļu, Kuldīgas aerodromā sarīkoja plašus aviācijas svētkus. No Rīgas ieradās trīs kaŗa lidmašīnas, bet no Ventspils jūŗas aizsargi bija atveduši buŗu lidmašīnu. Svētku atklāšanas runu teica civīlās aviācijas inspektors plkv. Indāns. Lidošanu atklāj ar planieri lidotājs Panteļejevs. Publikā dzirdamas dažādas piezīmes. Izbrīna. Ironija. „Kas gan šitādu turēs gaisā!? nosaka neticīgais. Bet planieris, auto uzrauts augšup, viegli aplido aerodromu un graciozi, par spīti skeptiķiem, nosēžas tieši skatītāju priekšā, aplausu biruma saņemts. Otru planiera lidojumu veic lidotājs Šrāders, arī pavadīts visāda veida piezīmēm, bet saņemts vētrainiem aplausiem. Buŗu lidojumus vada Ventspils pulka jūŗas divīziona kom. Bērziņš.

Motorlidošanu iesāk kapt. Zēnits, demonstrējot, kā nevajaga lidot. Tālāk seko kapt. Kandis lidojumi. Un te nu kuldīdznieki redzēja vairāk, kā tie gribēja redzēt. Viens, otrs taisa acis ciet un vispār nemaz neskatās. Tas ir — grib skatīties, bet baidās . . . Seko grupu lidojums. Pilsētas bombardēšana u. t. t. Lielu uzmanību guva lidotājs Reichmanis ar izlēkšanu no lidmašīnas un laimīgu zemes sasniegšanu.

Jāatzīmē, ka šoreiz lidoja kā pasažieŗi arī daudzi aizsargu saimes locekli. Mazajiem aviācijas svētku

Raņķu aizsargi ceļ paviljonu nodaļas izrīkojuma laukumā — Šķēpeļu gravā uz Ventas krasta.

Aizsargi sveic Tautas Vadoni Nīcas zemnieku svētkos.

dalībniekiem lidotāju krustttēvi izsvieda lielāku daudzumu krītširmju ar saldumiem.

Ar svētkiem apmierināti visi. Rīkotāji saskaitīja Ls 3000,— atlikumu.

* Rendas nodaļas 30. jūnijā rīkotos ziedoņa svētkos lektors K. Zvirgzdiņš runāja par aizsargiem kā jaunā laika nesējiem.

* Lutriņu nodaļas 30. jūnijā sarīkojumā jātn. dzn. kom. Auģis runāja par mūsu pienākumiem, bet pulka vecākā aizsardze Pussars par tautas godu. Sekoja 3. Jelgavas kājn. pulka orķestra koncerts.

* Cieceres-Brocēnu aizsargu nodaļas sporta pulciņu atklāja 21. jūlijā. Programā bija vieglatlētikas sacensības un futbola sacīkste starp Zvārdes un Cieceres aizsargu komandām.

* Ivandes nodaļa 21. jūlijā rīkoja teātra izrādi, uzvedot Šopa „Atjaunotā Latvija".

* Saldus pagasta aizsadžu un aizsargu 21. jūlija izrīkojumā Staļģu lejā piedalījās 3. Jelgavas kājnieku pulka orķestris ar koncertu. Labu iespaidu atstāja tautisko deju uzvedumi.

* Vārmes aizsardžu pulciņu iesvētīja 21. jūlijā, Vārmes baznīcā. Svinīgo solījumu pieņēma jātnieku divīziona kom. Auģis. Sekoja „Mūsu senču" brīvdabas izrāde.

* Plašus svētkus 21. jūlijā bija rīkojusi Skrundas aizsargu nodaļa. Pēc dievkalpojuma baznīcā svētku gājiens devās uz aizsargu dārzu, kur notika dārza iesvētīšana, aizsargu un aizsardžu svinīgais solījums un priekšnesumi. Svētkos piedalījās arī pulka kom. Kalve.

15. Liepājas pulks.

* 4. augustā Nīcā notika gadskārtējie zemnieku svētki, kas ar savu grandiozitāti pārspēja visus iepriekšējos. Svētkos ieradās arī Ministru Prezidents K. Ulmanis un zemkopības ministrs J. Birznieks. Augsto viesu sagaidīšanai pie Nīcas pagasta robežas bija celti goda vārti ar uzrakstu: „Tu latvju zemes laime, Tu latvju zemes prieks". Goda sardzē pie vārtiem stāvēja 15. Liepājas aizsargu pulka II. bataljona aizsargi, štāba un II. bataljona aizsardzes, aizsargu motociklisti un jūras aizsargu divizions.

Aizsargu parāde Nīcas zemnieku svētkos.

* 15. un 16. jūnijā pulka III. bataljona 7. un 8. rota pulcējās nometnē Gramzdā. Pulka komandieŗa palīga vadībā izvestās apmācībās aizsargi pierādīja prasmi un atjautību. Nometnes noslēgums izteicās plašos svētkos, ko ievadīja svinīgs dievkalpojums Gramzdas baznīcā. Dievkalpojumu kuplināja aizsargu orķestris, vietējais koris un Liepājas operas dziedātāja O. Treifelds. Tam sekoja aizsargu — kājnieku, jātnieku un aizsardžu parāde baznīcas laukumā. Parādi komandēja bataljona komandieris J. Ģībietis, bet pieņēma pulka komandieŗa palīgs kapt.-ltn. Briedis. Pēc parādes sporta laukumā notika aizsargu sacensības vieglatlētikā un jātnieku pārbaude gludskriešanā un šķēršļu pārvarēšanā. Jauku iespaidu atstāja aizsargu un aizsardžu izpildītās brīvās kustības, piramīdes un tautiskās dejas.

* 22. jūnijā Durbē atklāja pieminas plāksni atbrīvošanas cīņās kritušiem. Pēc dievkalpojuma pie baznīcas notika aizsargu parāde, kuŗu pieņēma pulkv. Spandegs.

* Ezeres aizsargi 23. jūnijā rīkoja plašu brīvdabas izrādi muižas skaistajā parkā. Uzveda „Viestūru" Kr. Lindes iestudējumā.

* Līgo svētki Pērkonē šogad pagāja sevišķā sajūsmā. Reiņa mežā uz Raga virsus aizsardžu pulciņa izrīkojumā piedalījās daudzi pērkonnieki, kā arī izbraucēji no pilsētas. Bez tam katrā ciemā dedzināja jāņugunis un līgoja visu nakti. Arī pāri ezeram, Nīcas un Grobiņas pagastos, iedegās desmitiem jāņuguņu, kas svētku sajūtu vēl kāpināja. Atzīmējams, ka daudzi izbraucēji silto nakti pavadīja mežā zem kuplajiem kokiem, kur tiešām varēja sagaidīt papardes ziedu plaukstam, jo paparžu bagātība Reiņa mežā lielā.

* Pulka I. batalj. aizsargi 5., 6. un 7. jūlijā izgāja nometņu apmācībās Grobiņas pag. „Purānu" māju

Aizsardzes Nīcas zemnieku svētkos.

Iekšlietu viceministrs A. Bērziņš pie Jelgavas aizsargiem.

rajonā. Mācības notika pēc speciāli sastādītas nometņu apmācības programas un tās vadīja kapt. Vitenbergs, pulka k-ra palīgs kapt.-ltn. Briedis un kapt. Fridrichsons. Nometnē ieradās arī aizsargu štāba militāro apmācību pārzinis kapt.-ltn. Ķikulis un pulka komandieris Tikmanis. Apmācībās līdzdarbojās aizsardzes, kas izpildīja ievainoto pārsiešanas vingrinājumus.

16. Jelgavas pulks.

* Jelgavas aizsargu pulks 21. jūlijā svinēja savus gada svētkus. Svinībās ieradās iekšlietu viceministrs A. Bērziņš. Uz Jelgavas apriņķa robežām ministŗi sagaidīja pulka kom. Ausmanis, Jelgavas pils. galva Štolcs, apr. vecākais Dārznieks un citi.

Svinības sākās plkst. 11 ar dievkalpojumu Sv. Nikolaja baznīcā. Dievkalpojumu vadīja pulka mācītājs Kundziņš, piedaloties mācītājiem Ķullītim un Kraulim. Lauru kokiem un ziediem rotātais dievnams bija aizsargu un aizsardžu pārpildīts. Dievkalpojumā ieradās arī ministrs un aizsargu augstākā vadība ar goda viesiem.

Pēc dievkalpojuma notika parāde hercoga Jēkaba laukumā. Kad laukumā ieradās ministrs A. Bērziņš, aizsargu priekšnieka plkv.-ltn. Praula un aizsargu štāba organizācijas daļas pr-ka Rapsa pavadībā, atskaņēja apsveikšanas maršs. Apsveicot pulka aizsargus un aizsardzes viņu goda dienā, ministrs, starp citu, teica:

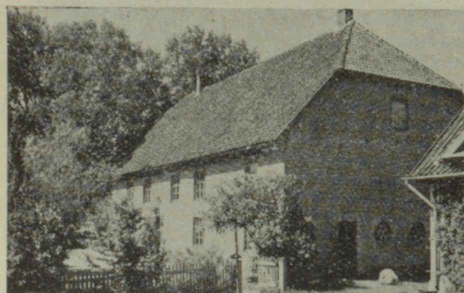
„Jau daudz gadus Jelgavas aizsargu saime savos gada svētkos pa baltajiem Zemgales lielceļiem sanāk še, sirmajā Jelgavā. Agrāk mēs, kopā sanākot, ne vienmēr jutām prieku savās sirdīs. Mums likās, ka vēl kaut kā trūkst. Mēs atcerējamies Latvijas valsts tapšanas grūtās dienas un valsts pirmo dienu vadītājus. Tie, kuŗu balsi klausīdami kaŗavīri uzvarēja, bija pabīdīti pie malas. Tāpēc dabīgi, ka vajadzēja nākt jauniem notikumiem. Nāca notikumi, kas saistīti ar 15. maiju un ar jums, aizsargi un aizsardzes. Jūs bijāt tie, kas palikāt uzticīgi Latvijai un Latviju stādījāt par visaugstāko mērķi. Ja Latvijas valsts varēja justies stipra arī partiju varas laikos, tad tāpēc, ka mums bija armija, kas nebija iejaukta politiskā dzīvē, kas vienmēr bija gatava nākt palīgā tiem, kuŗi valsts pirmajās dienās atradās valsts priekšgalā. Aizsargi un armija nav šķiŗojami centienos un uzdevumos. 15. maija idejas varēs nostiprināties tikai tad, ja mēs visi vienprātīgi sekosim mūsu Vadoņa un mūsu ģenerāļa kopējam aicinājumam, ja neviens neatteiksies ne no kādiem upuŗiem. Un pirmā kārtā tas zīmējas uz jums, aizsardzes un aizsargi. Lai jūs, kopā sanākuši savā svētku dienā, no jauna apliecinātu uzticību valstij un Vadonim. Tad patiesi mēs šodien un vienmēr varēsim vienoties mūsu svētā himnā „Dievs, svētī Latviju!" tai pārliecībā, ka Dievs viņu sargās, — sargās tādēļ, ka mēs paši līdz pēdējam asins pilienam esam kalpojuši savai Latvijai un viņas vadītājiem".

Aizsargi nodziedāja valsts himnu, pēc kam ministrs A. Bērziņš pulkam nodeva Ministru Prezidenta K. Ulmaņa sveicienus.

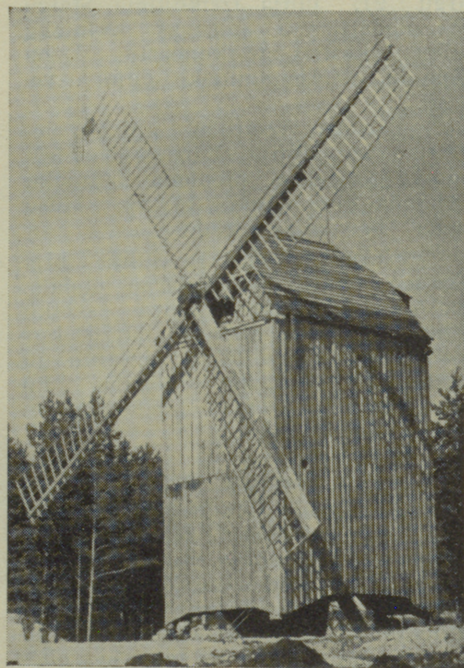
Pēc tam Ludzas aizs. p. kom. Mauriņš nodeva sveicienus no Ludzas, Tukuma un Bauskas aizsargu pulkiem. No Jelgavas garnizona sveicienus nesa plkv. Kēlers un pasniedza piemiņas albumu. No Jelgavas pilsētas sveica pilsētas galva H. Štolcs un nodeva ceļojošu balvu labākai pulka jātnieku vienībai. No Jelgavas apr. pašvaldības sveicināja apr. vec. Dārznieks. Dobeles namsaimnieku pārstāvis iesita pulka koroga kātā piemiņas naglu. Uz pulka komandieŗa uzaicinājumu uzsauca trīskārtēju „Lai dzīvo!" Valsts Prezidentam A. Kviesim, Ministru Prezidentam K. Ulmanim, ģen. Balodim, iekšlietu ministrim V. Gulbim, ministrim A. Bērziņam, aizsargu priekšniekam un 3. Jelgavas kājnieku pulkam. Sekoja aizsargu un aizsardžu apbalvošana, pēc kam aizsargu vienības nodefilēja gar goda viesiem.

Svētku turpinājumā notika jāšanas sacīkstes 5. eskadrona manēžā. Bet vakarā Grēbnera parkā bija brīvdabas teātŗa izrāde „Seši mazi bundzinieki".

* 24. jūnijā Jēkabnieku aizsargu nodaļa sarīkoja internas jāšanas sacīkstes pie Ūziņu biedrību nama. Sacīkstes atklāja pulka kom. pal. Kampars. Tiesnešu komisijā piedalījās I. jātnieku divīziona komandieris Lacers, Zaļenieku nodaļas priekšnieks Bergs un Vilces nodaļas priekšnieks Viterungs. Programā bija paredzēta šķēršlu pārvarēšana A. un B. klasēs, augstlēkšana, izturības konkurs un dažādi demonstrējumi. Sacīkstēs piedalījās desmit dalībnieki, no kuŗiem septiņi ieguva balvas. Vispār sa-

Lielplatones aizsargu nams.

Uz brīvdabas muzeju pārvietotās Šķibes Bendzoļu vējdzirnavas, kuŗu nojaukšanā un transportā piedalījās aizsargi.

cīkšu dalībnieki uzrādīja labus sasniegumus. Sarīkojums bija kupli apmeklēts.

* Dobeles aizsardzes nolēmušas tuvināšanās nolūkā pulcēties pa kārtai pie katras aizsardzes. Līgo vakarā aizsardzes, ar nod. pr-ku Matisonu priekšgalā, līgodamas devās uz māc. muižu pie vecās paaudzes Jāņa. Uzlika galvā ozollapu vaiņagu sirmajam prāv. tēvam Straumanim. Tad ar dziesmām turpināja ceļu, priecadamās par ziedošām pļavām, rudzu laukiem un jauko vakaru. Līgodamas tuvojās gala mērķim — Ļobām. Tur uzņēma ar dziesmām, bet Jāņa tēvs Imars ar alu un Jāņa māte — aizsardze Imara ar sieru. Saulei norietot, Ļobu kalnā iedegās gaišas jāņugunis. Dziesmās un rotaļās pienāca saules lēkts. „Līgsmas, vienotas jūtam, ka šis tilts — tuvināšanās vakari, ir saules apspīdēts un nekur tik gaiši nespīd saule, kā pār mūsu Tēvzemi Latviju", — saka viena no Dobeles aizsardzēm — līgotājām.

* Ozolnieku un Pēternieku aizsargu un aizsardžu iesvētīšana notika 30. jūnijā Dalbes dievnamā. Dievkalpojumu vadīja II. btl. virsmācītājs Ķullītis, bet dziesmām kuplināja Jelgavas aizsardžu pulciņa ansamblis Pavlovskas un pulka orķestris kapelmeistara Reinholda vadībā. Pēc dievkalpojuma gājiens devās uz Pīrāgu māju skaisto Misas upes līci; pie Dalbes, kur svētku dalībnieki noklausījās referātu par pilsoņu pienākumiem atjaunotā Latvijā un noskatījās tautisko deju priekšnesumos aizsargu-džu izpildījumā.

* Dobeles aizsargu svētki sākās ar dievkalpojumu Dobeles baznīcā. Svinīgo solījumu nodeva 100 aizsargi un 50 aizsardzes. Svētkos ieradās pirmā bataljona komandieris Upenieks, Dobeles pilsētas galva Vanags un daudzi redzāmi sabiedriski darbinieki. Pēc tam Dobeles pilsdrupās notika brīvdabas izrāde „Seši mazi bundzinieki" — Rīgas mazā teātra un Dobeles aizsargu nodaļas aktieru kopuzvedumā. Režiju vadīja P. Ozols.

Jelgavas aizsardzes.

17. Rēzeknes pulks.

* Pulka sporta klubs 16. jūnijā rīkoja eksternas sacīkstes vieglatlētikā. Dalību sacīkstēs ņēma Rēzeknes aizsargu sporta klubs, Dzelzceļu, Ilūkstes aizsargu pulku sportisti un ASK Rēzeknes nodaļa. Labākie sasniegumi bija:

60 mtr. skriešanā kapr. Strautnieks (ASK) 72 sek.

Lodes grūšanā — A. Mentiņš (dzelzc. aizs.) 11,92 m.

Trīssoļlēkšanā — J. Balcers (dz. aizs.) 12:71,5 m.

3000 mtr. soļošanā — K. Morgis (Rēzeknes aizs.) 14:55,6 sek.

Diska mešanā — V. Pinkāns 32,52 mtr.

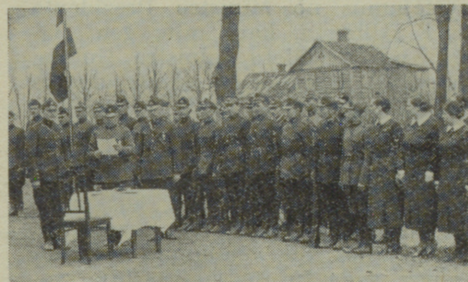
5000 mtr. skriešanā — M. Surdeks (Rēzeknes aizs.) 17:34,1 sek.

Augstlēkšanā ieskrienoties — K. Kušķis 1,70 mtr.

800 mtr. skriešanā — A. Peršteins (dzelzc. aizs.) 2:06,2 sek.

* Rēznas aizsardžu pulciņš 16. jūnijā Stoļerovā sarīkoja laimes aku. Bija tirgus diena, tauta ieradās kuplā skaitā un nebija arī neviena, kas neapmeklētu aizsardžu telti. Lozes tika izpārdotas jau neilgā laikā.

Vakarā notika izrīkojums 15. maija parkā. Tīrais atlikums no laimes akas un izrīkojuma ap Ls 130,—.

Rēznas aizsargi paraksta svinīgo solījumu.

Ozolnieku un Pēternieku aizsargi un aizsardzes.

18. Daugavpils pulks.

* Daugavpils aizsargu pulka un apriņķa policijas 15 g. pastāvēšanas atcere 15. un 16. jūnijā izvērtās visa apriņķa svētkos. Daugavpilī nami pušķoti karogiem, ielās daudz svētku viesu, aizsargu, aizsardžu. Delegācijas atsūtījuši visu Latgales apriņķu, Ilūkstes un Jēkabpils aizsargu pulki un apr. policijas. Dziļu iespaidu atstāja svētku svinīgais ievadījums sestdiena svakarā Brāļu kapos. Pēc māc. Rumpētera svētrunas pulka k-ris D. Zilaus aicināja aizsargus un aizsardzes nodot svinīgo solījumu, būt nomodā par mūsu dzimtenes un valsts nākotni. Otrās dienas dievkalpojumā luterāņu baznīcā piedalījās arī administrātīvā dep-ta dir. J. Anšmits, aizsargu pr-ks pulkv.-leitn. Prauls, aizs. štāba pr-ks kpt. Zālītis, policijas inspekt. J. Ķisēlis, garnizona pr-ks ģen. Bangerskis u. d. c. Katoļticīgiem dievvārdi bija Pētera-Pāvila baznīcā. Parādē Vienības laukumā noskatījās simtiem daugavpiliešu. Direktors J. Anšmits uzrunāja jubilā-

Aizsargu priekšnieks plkv.-ltn. Prauls apsveic apbalvotos Daugavpils pulka aizsargus.

rus: „Nesu jums goda dienā labākos novēlējumus no Ministru Prezidenta Dr. K. Ulmaņa, kaŗa min. ģen. Baloža un iekšlietu ministŗa Gulbja. Arī es jūs apsveicu šai gaišās atceres dienā. Ja šodien uz brīdi jūs palūkosaties atpakaļ tais laikos, kad dibināja jūsu pulku, un padomāsiet, kāda tad bija drošība valstī un Daugavpilī, jūs jutīsiet lielo darbu, kas padarīts. Ilggadējās gaitās esat sasnieguši, ko vēlējāties. Šie vēlējumies piepildījās pag. gada 15. maijā. Tas bija svarīgs moments jūsu organizācijas dzīvē. Bet arī uz priekšu enerģiju un pūles nedrīkstam taupīt. Sekojat tiem, kas dara darbu, kas māca mīlēt mūsu dzimteni Latviju. Dievs, svētī Latviju!“ Parādes dalībnieki pēc tam sumina Valsts Prezidentu, Ministru Prezidentu, kaŗa ministri un valdību. Pulka karogā iesita jubilejas naglas — 11. Dobeles kājn. pulks (zelta) un Daugavpils apr. pašvaldības. Pulkv.-leitn. Prauls un dir. Anšmits pēc tam izdalīja goda balvas aizsargiem, aizsardzēm un policijas darbiniekiem. Braši aizsoļoja parādes rindas, kuŗas noslēdza motociklistu vads. Orķestris parādē pirmo reizi spēlēja komp. A. Feiļa sacerēto pulka maršu, kas dāvāts pulkam jubilejā.

Kopējās pusdienās dep-ta dir. Anšmits nolasīja Valsts Prezidenta apsveikumu, pēc kam jubilāru sumināja — aizsargu pr-ks plkv.-ltn. Prauls. Apr. pašvaldību vecākais A. Švirksts nodeva aizsargiem naudas balvu 10.430 ls, no kuŗiem 3400 ls ziedojuši apr .iedzīvotāji. Pils. galva Volonts nodeva 1000 ls balvu, bet 11. Dobeles kājn. pulka komand. pulkv. Düze — sudraba kausu. Sekoja sporta priekšnesumi, bet vakarā teātŗa izrāde.

19. Jaunlatgales pulks.

* Topošai austrūmu pierobežas pilsētiņai — Jaunlatgalei, 4. augustā bija trīskārtēji svētki — 19. Jaunlatgales aizsargu pulks svinēja savus 10 g. pastāvēšanas svētkus, apriņķa pašvaldību vecākais pulkam pasniedza karogu un 10 g. darbību atzīmēja arī Jaunlatgales apr. policija.

Jau no agra rīta Jaunlatgales ielas bija svētku drēbēs ģērbušos ļaužu pilnas. Bija saradušies aizsargi, aizsardzes un iedzīvotāji no plašas apkārtnes. Ieradās viesi no Rīgas — iekšlietu viceministrs A. Bērziņš, aizsargu pr-ka plkv.-ltn. K. Praula, aizsargu štāba organizācijas daļas pr-ka E. Rapsa, saimniecības daļas pr-ka F. Upelinca un sekretāra K. Kocha pavadībā. Viesus stacijā sagaidīja daudz ļaužu, bet apsveica pulka k-ris G. Mežulis ar pulka vecākiem virsniekiem un iecirkņu priekšniekiem, pils. galva M. Kalve ar pils. amatpersonām, apr. pašvaldību vecākā vietnieks K. Priedītis, robežsargu pārstāvji, pagastu vecākie un aizsargu goda sardze.

Ministrs A. Bērziņš ar pavadoņiem ieradās pulka aizsardžu rokdarbu izstādē pilsētas latviešu pamatskolā, kuŗā savus rokdarbus izstādījuši pulka aizsardžu pulciņi. Izcilus vietā novietota Ministru Prezidenta Dr. K. Ulmaņa ģīmetne un valsts lielais ģērbonis, kuŗu kā balvu pulkam darinājis Kacēnu aizsardžu pulciņš. Daudz no izstādītiem aizsardžu darbiem dāvināti pulkam jubilejas gadījumā. Visvecākā aizsardze Vilciņa un aizsardze A. Matīss pasniedza ministrim pa tautisko cimdu pārim.

Sporta laukumā parādei nostājās pulka aizsargi, aizsardzes, apr. policijas rota un jātnieki skaistos, labi koptos zirgos. Karoga iesvētīšanas dievkalpojumu ievadīja māc. Grivāns. Māc. Kauliņš teica iesvētīšanas vārdus. Dievkalpojumā piedalījās arī vietējās pareiztcīgās baznīcas virspriesteris Jefimovs. Karogu no Augšpils pag. vecākā J. Ďuka saņēmis un pulka komandierim nododams, viceministrs A. Bērziņš atgādināja aizsargiem, lai jaunais karogs tiem arvienu liktu atcerēties pienākumus pret savu tautu, valsti un organizāciju. Pulka komandieris G. Mežulis to svinīgi apsolījās. Tad viceministrs iesita jaunajā karoga kātā piemiņas plāksnītes no Valsts Prezidenta, Ministru Prezidenta, kaŗa ministŗa, iekšlietu ministŗa, tautas labklājības ministŗa un no sevis un izglītības viceministŗa. Plāksnītes iesita arī aizsargu pr-ks plkv.-ltn. K. Prauls, apr. pašvaldību vecākā vietnieks, pulka komandieris, vecākā aizsardze un kaimiņu aizsargu pulku komandieŗi.

Daugavpils aizsargi sacenšās virves vilkšanā.

Laukumu pāršalca komanda: „Pulks, karogam, godam sveikt!“ Sastingst aizsargu un aizsardžu rindas un karogu nones gar parādi. Seko aizsargu un aizsardžu svinīgais solījums.

Tad ministrs A. Bērziņš teica uzrunu, norādot, ka aizsargu organizācija, kaut gan aizsargi nes ieročus, ir miera organizācija. „Jaunlatgales aizsargi“, — teica ministrs. — „kas ieročus nesuši neatkarības cīņās, zin cenu, par kādu ir pirkta Latvijas neatkarība un brīvība. Jums, aizsargi, visiem spēkiem jāmāca līdzpilsoniem saprast tautas vienības lielo nozīmi un jābūt karstiem jaunās iekārtas aizstāvjiem. Lai mūsu sirdis pieder Vadonim un valstij un katrs solis lai būtu kalpošana valstij zem Vadoņa gribas, tad Latvija būs stipra!“

Griežoties pie kārtības sargiem, ministrs norādīja, ka administrācija ir tā, kas sniedz palīdzību apkārtnes iedzīvotājiem un tā nav nekāda baiļu iedvesēja. Runu noslēdza valsts himna.

Aizsargu priekšnieks plkv.-ltn. K. Prauls novēlēja aizsargiem godam valkāt 15. maijā dāvāto uzticību. Siguldas kājnieku pulka komandieris plkv. K. Frickaus sveica Latgales di-

Jaunlatgales aizsargu pulka karogs.

Iekšlietu viceministrs A. Bērziņš un aizsargu priekšnieks plkv.-ltn. Prauls pie Jaunlatgales aizsargiem.

vīzijas komandieŗa un pulka vārdā. Apsveicējiem pateicās pulka komandieris G. Mežulis, pēc kam svētku dalībnieki sumināja valsts vadību. Tad ministrs A. Bērziņš pasniedza goda zīmes apbalvotiem pulka aizsargiem. Apbalvošanai sekoja pulka parāde.

Pēcpusdienā sporta laukumā notika aizsargu priekšnesumi: tautiskās dejas un jāšanas sacīkstes. Noslēgumā pulka jaukts koŗis E. Maršava vadībā nodziedāja vairākas patriotiskas dziesmas, kam sekoja orķestra koncerts.

Pulku rakstiski sveikuši: Valsts Prezidents, Ministru Prezidents K. Ulmanis, iekšlietu ministrs V. Gulbis, izglītība sministrs prof. A. Tentelis, armijas k-ris ģen. Berķis, Latgales divīzijas k-ris ģen. Krustiņš, robežsargu brigādes k-ris pulkv. Bolšteins, administrātīvā dep-ta dir. J. Anšmits, informācijas un propagandas pārv. pr-ks Mežaraups, Jaunlatgales lauku pašvaldību vec. Gailītis, kas saslimšanas dēļ nevarēja piedalīties svētkos, citu aizsargu pulku k-ri u. d. c.

Dzelzceļu pulks.

* Dzelzceļu pulka Rīgas vienību aizsargi un aizsardzes jūnija svētdienā pulcējās Saulesdārzā, kur nodeva svinīgo solījumu. Pulka komandieŗis J. Ozoliņš savā uzrunā aicināja aizsargu saimi nest sabiedrībā jaunā laika idejas, stāvēt vienmēr par vienotu tautu un viņas Vadoni. Svinīgo solījumu nodeva vairāki simti dzelzceļu aizsargu un aizsardžu.

* Pulka III. bataljons 30. jūnijā Daugavpilī nodeva svinīgo solījumu. Uz svētkiem ieradās pulka k-ris Ozoliņš un pulka māc. prof. Maldonis ar palīgu māc. Šaurumu. Vietējais māc. Rumpēters noturēja aizlūgumu, bet prof. Maldonis teica svētrunu. Pēc aizsargu apsveikšanas pulka k-ris Gzoliņš nolasīja svinīgā solījuma tekstu, kuŗu aizsargi parakstīja vecākuma kārtībā. Kopmielastā aizsargus sveica Daugavpils garnizona pr-ka vārdā plkv. Dūze, Daugavpils prefekts Jansbergs u. c.

Aizsargu aviācija.

* 13. jūlijā Ķīšezerā, pretim Jaunaimuižai, kristīja aizsargu motorlaivu „G 2". Motorlaivu būvējuši aizsargu aviācijas dalībnieki — nodaļas priekšnieks A. Gercs un viņa brālis, aizsargu aviācijas vada seržants motorists A. Gercs. Motorlaiva ir 8,5 m. gaŗa, pus metru plata un sveŗ 800 klgr, ar iegrimi 90 cm. Tanī iebūvēts „Buick" 40 zirgspēku motors. Motorlaiva spēj attīstīt līdz 50 klm. ātrumu stundā.

Kristības izdarīja aizsargu aviācijas priekšnieks Lindbergs, sasitot pret laivas priekšgalu pudeli šampāniesa, pēc vecas jūrnieku tradicijas. Pēc tam laivas būvētājs nodaļas priekšnieks A. Gercs paziņoja, ka viņš motorlaivu nodod aizsargu aviācijas priekšnieka rīcībā, par ko pēdējais pateicās. Laiva devās pirmajā braucienā pa Ķīšezeru.

Čiv-čiv.

Momentuzņēmumi ar spalvu no aizsargu dzīves

Pirms iziešanas uz apmācībām, agrā svētdienas rītā, tēvs ņemas spodrināt zābakus, māte norūpējusies pārbauda mundieŗa pogu stiprumu, dēlēnam uzdots sameklēt kumodē jostu — visa māja sacelta kājās. Kad viss sagatavots, tēvs paņem no vadža šauteni un nu sākas pats galvenais — šautenes tīrīšana. Mājas puisim palīdzot, viņš to dara ar tādu rituālu, ka saskrien visa ģimene skatīties.

Vectēvs noliek bībeli sāņus, pabīda brilles uz pieri un rūc kautko par kaŗiem. Mazais Jancītis skatās ieplētis muti, un arī runcis kaktā sagriezis asti. Beidzot tīrīšana ir galā. Tēvs pieiet pie loga, paceļ šauteni un, vienu aci piemiedzis, vēro kanāla spodrumu. Sejā tam pavīd pašapzinīgs smaids.

Vingriem soļiem viņš iziet cauri pagalmam un nogriežas pa lielceļu uz pagasta nama pusi. Nedēļas grūtais darba cēliens nav saliecis tēva muguru, atpūtas vietā tas dodas uz apmācībām. Ikdienišķam cilvēkam grūti izprotama lieta — nedēļu darbā, svētdien dienestā. Patīkamāk taču būtu pagozēties dārzā zem ābeles un vaļējām acīm vērot debesu zilgmē klīstošus mākoņus! Kāda liela pienākuma apziņa, kāda pašuzupurēšanās valda mūsu aizsargu saimē, to grūti aptvert un novērtēt.

Vaļas brīžiem, apmācību starplaikā sasmēķējot, atļausat man uzmest sīkumus no šo nesavtīgo patriotu dzīves.

*

Uz apmācībām, kā parasti, ieradies arī vecais Grantiņš. Viņš 78 gadus vecs. saimniecību sen nodevis znotam, bet pats vēl žirgts vecis un darboties aizsargos mīl vairāk par visu. Mundieris rūpīgi uzposts, daži melš — ik svētdienas spodrinot pogas ar sasmalcinātu ķieģeļu pulvēri — un šautene, nu, tā tīrāka kā dažam labam jaunam. Grantiņš atsēžas uz pagastnama lieveņa, noņem cepuri, pārlaiž roku sakarsušai pierei un tad sāk vērot sapulcējušos.

„Kramiņš nav vēl atnācis," ieminās kāds aizsargs.

Jaunlatgales aizsargu parāde.

„Un varbūt nebūs ar," smīn kāds cits. Aizsargos saceļas jautrība un visi apstāj veco Grantiņu. Grantiņš mierīgi izvelk pīpi, uzvelk kuplu dūmu un līdzcietīgi nosaka:

„Vecam vīram jau tas dienests nāk par grūtu!"

Šo teicienu pavada smiekli un jautra čaloņa. Lieta šāda: kā Grantiņš, tā Kramiņš viena vecuma un abu starpā kopš vairākiem gadiem pastāv sacensība, kuŗš kuŗu pārspēs. Abi centīgi nāk uz apmācībām, abi apbalvoti medaļām par centību, bet tāda kā nenovīdība sākusies kopš tā laika, kad kādā parādē viens no augstiem kungiem uzrunājis Kramiņu un izteicis tam atzinību par dienestu. Grantiņš stāvējis Kramiņam aiz muguras otrā rindā un palicis neievērots.

Kopš kāda laika Kramiņš sācis slimot un reizām uz apmācībām neieradās. Tādās reizās Grantiņš saskatīja savu pārākumu izturības ziņā. Aizsargi ar lielu interesi sekoja abu veču sacensībai un katrā sanāksmē meta kauliņus uz derībām.

„Redz, Kramiņš nāk gan!" viens iesaucās.

Grantiņš citādi uz Kramiņu ļaunu prātu netur, abi satiek labi. Abi sasveicinās, Grantiņš pārmet Kramiņam neakurātību, pēdējais atrunājas ar vēlām brokastīm, un tad draudzīgi pasniedz gandrīz vai siltu speķa rausi:

„Ņem vecais, bāz kabatā, un stājies ierindā!"

*

Apmācību starpbrīdī aizsargi vērš jaunieceltā komandieŗa vērību uz kādu aizsargu, kuŗš visu laiku cītīgi bijis ierindā un patlaban pāraun, acīmredzot nobersto, pie gariem zābakiem nepieradušo kāju.

„Šito aizsargu pazīst pats prezidents un visi ministri!"

„Tas ir mūsu ievērojamais Nikodēms," stāsta cits, „viņš trūcīgs cilvēks, zābakus aun vienīgi apmācībās un parādēs. Citādi staigā pastalās."

Komandieris, ieinteresēts, klausās aizsargu nostāstus par Nikodēmu. Tas latgalietis, Kurzemē ienācējs, dabūjis nekultīvētu jaunsaimniecību un raujas tur, kā mēdz teikt, melnās miesās. Ziemu ar vienīgo zirģeli brauc peļņās, iesit savu latu un ar to sacēlis ēkas, gan pēc latgaliešu architektūras. — Prezidents, mūsu Vadonis, braukdams ievērojis īpatnējo latgaļu celtni Kurzemē un ar visiem pavadoņiem gājis to aplūkot. Nikodēms vai septītās debesīs — pats prezidents braucis pie viņa ciemā. Avīžu fotokorespondenti padarījuši nemirstīgu skatu, kuŗā Nikodēms stāv blakus prezidentam ar visiem adjutantiem un lieliem kungiem.

Un tiešām, Nikodēms tā goda vērts — viņš ir vecs strēlnieks, vairākas reizes ievainots, atbrīvotājs un visu laiku aizsargs ar sirdi un dvēseli. Par to viņa krūtis grezno vairākas medaļas. Nikodēms jūt, ka par viņu tiek runāts, un uzaicināts, sāk stāstīt:

„Tas bija tā: kā nāk mana māja, tā prezidents liek šoferim pieturēt un saka tiem citiem kungiem: iesim pie mana drauga Nikodēma ciemā. Ienāk iekšā, dod roku, sāk runāt... mēs ar viņu esam veci pazīstami, komandieŗa kungs!..."

*

Kādā pavasarī vienu no mūsu dzimtenes attālākiem stūrīšiem jo sevišķi smagi skāris plūdu posts un gandrīz vai visam pagastam apslīkuši sējumi. Zemturi sagājuši kopā, sprieduši par savu nelaimi un nolēmuši, ka bez valdības palīdzības neiztiks. Izbīdīta delegācija, kuŗai braukt uz Rīgu pie paša ministra un lūgt pabalstu cietušām saimniecībām. Šai delegācijā, kā valodīgs vīrs un impozanta, kuplu sirmu bārdu persona, izbīdīts arī vecais aizsargs Skaidiņš. Tas nu cienīgi uzvelk formas tērpu, pieliek pie krūts medali, bet vīram nonākot ministrijā jāpiedzīvo rūgta klizma: ministrs pieņēmis delegāciju mēteļos un vecajam zudušas cerības parādīt ministrim savu medaļu.

Pa sarunas laiku atpogājis mēteli, mēģinājis bīdīt mēteļa atloku gan šā, gan tā — medalis paslēpies kā mēnesis aiz mākoņa. Kad tevi jods, aizbrauks mājās ministrim medali neparādījis... Bet Skaidiņš, kā saka, nav pirmo reizi ar pīpi uz jumta.

Viņš ņem vārdu, izklāsta ministrim visu postu, un savu runu nobeidz trīcošu balsi:

„... un ja pēc visa šitā jūs, ministra kungs, mums nepalīdzat, tad man, nabaga vīram, jāvelk savs mētelis nost!"

Un Skadiņš ar neatdarināmu žestu tiešām mēteli arī novilcis. Pie krūtīm tam nospodrināts medalis par centību!

Lieki minēt, ka pagasts pabalstu tiešām dabūjis.

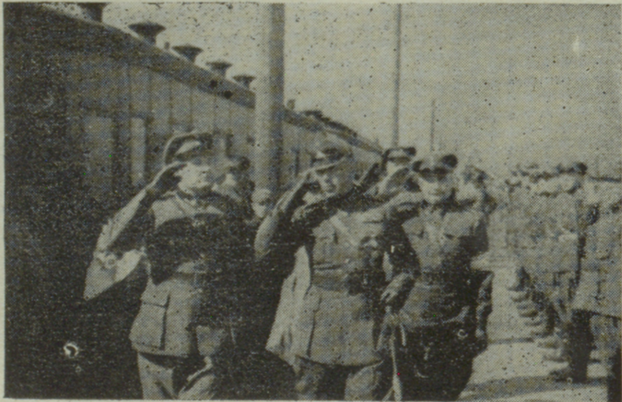
ESTIJAS AIZSARGI

—

Pēteris Blaus.

Kaitseliita 10 g. svinības Tallinā

Mums tuvās un draudzīgās Igaunijas aizsargu organizācijas — Kaitseliita 10 gadu pastāvēšanas svinības bija lielākās, kādas Tallina pieredzējusi. Un arī paši aizsargi, kopš kaitseliita dibināšanas—1924. g. decembŗa, kad Igaunijas parlaments komūnistu apvērsuma mēģinājuma iespaidots pieņēma likumu par aizsargu organizācijas dibināšanu, nekad vēl nebija pulcējušies vienkopus tik kuplā skaitā, kā šoreiz, 10 gadu pastāvēšanas svētku gadījumā no 20.—23. jūnijam rīkotās „aizsargu dienās."

Latvijas aizsargu pr-ka plkv.-ltn. K. Praula sagaidīšana Tallinas stacijā.

Savas darbības 10 gados kaitseliits izaudzis par spēcīgu, lielu organizāciju. 1925. g. sākumā kaitseliitā bija 20.154 vīru, bet š. g. aprīlī šīs organizācijas dalībnieku kopskaits jau ir 60.357. Kaitseliitā skaitās 33.744 aizsargi, 12.793 aizsardzes un 14.190 aizsargu jaunieši — 8.104 „mazie ērglēni" un 6086 „dzimtenes meitenes". Salīdzinot ar 1,2 milj. iedzīvotāju skaitu, iznāk, ka kaitseliitā apvienotas 5,4% visu Igaunijas iedzīvotāju, bet, pieskaitot aizsargu jauniešus — „mazos ērglēnus" un „dzimtenes meitenes" — veseli 7,32 proc. Lūk vēl daži skaitļi, kas raksturo kaitseliita darbību pagājušos 10 gados:

Kaitseliitā sarīkotas pavisam 289 nometnes, kuŗās piedalījušies 46.609 aizsargi; noturētas 563 šaušanas sacīkstes, kuŗās par labām sekmēm godalgas dabūjuši 9.767 aizsargi vai 35 proc. Labus panākumus aizsargi sasnieguši arī sportā, par kuŗa izkopšanu rūpējas kaitseliita 116 sporta klubi. Kaitseliitam ar līdzekļiem palīgā nākusi valsts un, galvenokārt, sabiedrība, kuŗa pareizi pratusi novērtēt aizsargu lielo nozīmi. Desmit gados kaitseliits saņēmis no valsts 5.905.124 kronas, bet sabiedrība tanī pašā laikā devusi ap 25 milj. kronu. Un jāpiezīmē, vēl, ka nepārtraukti visus šos 10 gadus kaitseliitu ar lielu enerģiju un izpratni vadījis ģenerālis J. Ora-

Ģenerālis J. Orasmaa-Roska, Estijas aizsargu priekšnieks.

smaa-Roska. Viņš cieši saaudzis ar savu aizsargu saimi un tāpēc kaitseliita dalībnieki ar dziļu nožēlošanu uzņēma ziņu ka ģenerālis nopietnas slimības dēļ nevar piedalīties viņu svinībās. Bet tām šoreiz bija sevišķa nozīme: līdz ar kaitseliita 10 gadu pastāvēšanas svētkiem, atceroties savu brīvības cīnītāju izšķirošās uzvaras 1919. g. jūnijā pie Cēsīm pret landesvēru un arī citās frontēs, aizsargi un visa Igaunija svinēja Uzvaras dienu.

Svinību centrs bija Tallina. Tur „aizsargu dienās" saradās ap 20.000 aizsargu, aizsardžu un aizsargu jauniešu no visām Igaunijas malām, kur visu iepriekšējo nedēļu lielajiem svētkiem gatavodamies atsevišķi pulki noturēja nometnes. 20. jūnija rītā kaitseliita 10 gadu svētku plašo programmu ievadīja „jauno ērglēnu" nometnes svinīga atklāšana Piritā. Pēcpusdienā sākās aizsargu šaušanas sacīkstes, bet vakarā — Tallinas Kalevas pulks tradicionālā gājienā devās uz Kadriorgu apsveikt valsts vecāko. Tur pils priekšā jaunie aizsargi nodeva zvērastu un orķestris nospēlēja Igaunijas himnu. Šaušanas, militārā sportā, riteņbraucēju, airēšanas un vieglatlētikas sacīkstes, kuras notika plašajā Tallinas sporta stadionā, ilga 3 dienas un tajās noskatījās nevien vairāki tūkstoši Tallinas iedzīvotāju, bet arī Igaunijas aizsargu vadība, valdības locekļi un ārzemju viesi — Latvijas, Somijas, Lietuvas un Polijas aizsargu priekšnieki līdz ar pavadoņiem.

Mūsu aizsargu priekšnieku plkv.-ltn. K. Praulu līdz ar aizsargu štāba administrātīvās daļas priekšnieku A. Osi un aizsardžu pārstāvēm Caunes un Lejiņa kundzēm Tallinas stacijā sagaidīja kaitseliita vadībā — štāba priekšnieks plkv. Balders ar citiem augstākiem virsniekiem, goda sardzes rota ar karogu un orķestri. Tāpat svinīgi sagaidīja pārējo valstu aizsargu pārstāvjus — Somijas aizsargu korpusa komandieri—ģen. Malmbergu, Polijas majoru Fridrichu, Lietuvas majoru Kacitenasu, kuŗi visi ieradās ar pavadoņiem. Tūliņ pēc ierašanās mūsu aizsargu priekšnieks plkv.-ltn. K. Prauls apmeklēja kaŗa slimnīcā kaitseliita priekšnieku ģen. Orasmaa-Rosku un līdz ar sveicieniem nodeva viņam Latvijas aizsargu balvu kaitseliitam viņa 10 gadu svētkos — lielu sudraba kausu.

Kaitseliita svētku lielākie sarīkojumi notika 22. jūnijā. Pēcpusdienā daudzi tūkstoši Tallinas un apkārtnes iedzīvotāju devās uz ostu, lai no krasta un tvaikoņiem noraudzītos flotes manevros, ko kaitseliits rīkoja kopīgi ar kaŗa jūŗniekiem. Demonstrēja ienaidnieka flotes uzbrukumu Tallinai no jūŗas, desanta izcelšanu, ostas aizžogošanu ar mīnām pret ienaidnieka kaŗa kuģiem un beidzot jūŗas kauju. Manevros piedalījās Igaunijas kaŗa kuģi un aizsargu flote: „Sulev", „Surop", „Ristna", „Laine", „Madrus", „Kalev" un „Olev", kā arī daudzas aizsargu motorlaivas. No kara kuģa „Laine" klaja manevros noraudzījās kaitseliita vadība un ārvalstu viesi. Interesanti bija redzēt, ka „ienaidnieka" flotei tuvojoties, ātri motorkreiseri aizklāja ostu ar necaurredzamu miglas aizsegu. Paklausot pavēlēm, turp un atpakaļ slīdēja kaŗa kuģi, šaudījās motorlaivas, dunēja lielgabali. Bet vakarā, krēslai iestājoties, kaŗa kuģi atspīdēja illūminācijas ugunīs un no tiem šaudījās gaisā raketes. Tajā pašā laikā dziesmusvētku laukumā sākās sauszemes kaujas demonstrācija. Bez kājniekiem, te piedalījās arī tanki, bruņotie auto, un tika demonstrēta arī šrapnelu uguns. Šauteņu un ložmetēju šāvieni un kanonāde, kā arī vakara krēslā „kaujas" laukā redzamās vienību kustības atstāja īstas kaujas iespaidu. Kaujas manevriem beidzoties sākās Uzvaras svētku sagaidīšana. Kaitseliita apvienotie orķestri, apm. 400 cilvēku sastāvā, sniedza koncertu un Igaunijas armijas virspavēlnieks ģen. Laidoners uzrunāja aizsargus un svētku dalībniekus. Pēc viņa runas Igaunijas aizsargu organizācija tās 10 gadu svētkos sveicināja Somijas, Latvijas, Polijas un Lietavas aizsargu priekšnieki. Plkv.-ltn. K. Prauls, nododams kaitseliitam sveicienus Latvijas aizsargu vārdā, atcerējās vēsturiskās varonīgās cī-

Ģenerālis Laidoners uzrunā aizsargus.

ņas uz mūsu zemes, kuŗās igauņu armija nevien palīdzējusi izcīnīt mūsu valsts patstāvību, satriecot mūsu kopīgo ienaidnieku, bet ar savām asinīm kopīgā kaujas laukā arī apliecinājusi to ciešo un nesalužamo draudzību, kuŗa vieno un arvien vienojusi mūsu tautas.

Svētki savu kulmināciju sasniedza svētdien, kad Tallinā, Brīvības laukumā notika liela aizsargu parāde, lielākā, kāda jebkad Tallinā notikusi. Laukumā bija sarindojušies parādei ap 16.000 aizsargu, aizsardžu un aizsargu jaunatnes organizāciju dalībnieku, ar neskaitāmiem pulku un bataljonu karogiem. Kaŗaspēku aizsargu parādē reprezentēja kaŗaskola. Parādi pieņēma ģen. Laidoners, kuŗš parādes laukumā ieradās līdzi ar valsts vecākā vietnieku, iekšlietu ministri Enpalu. Ģenerālis Laidoners griezās pie aizsargiem ar uzrunu, pēc kuŗas sākās parādes maršs. Viens pēc otra tribīnes priekšā nostājās un parādes maršu atskaņoja pulku lielie orķestri. Gaŗām tribīnei apmēram pusotras stundas ilgi, nepārtraukti soļoja pulks aiz pulka un aiz tiem disciplīnētie — „mazie ērglēni", kuŗus skatītāji apsveica sevišķi silti. Pašās beigās gaŗām nodefilēja kaŗa skola. Visi aizsargi bija tērpti jaunajās, formās, kuŗas ar savu kareivisko glītumu atstāja ļoti labu iespaidu.

Kaitseliita svētki un lielā svētku parāde parādīja Igaunijas aizsargu organizāciju kā viengabalainu, cieši saaugušu, nacionālu, augstākā mērā disciplīnētu, varenu spēku un apliecināja, ka valsts, kuŗai ir šāds spēks, var justies droša nevien pret iekšējiem, bet arī ārējiem ienaidniekiem.

BIBLIOGRAFIJA UN MĀKSLA

Ed. Virza. Straumēni. Valtera un Rapas A./S. izdevums.

Ed. Virza ar Straumēniem parādījis visā pilnībā un košumā sava gara bagātību un pilnību. Ar dziļu un visu redzošu skatu viņš sniedzis Lielupes atvaru dziļumus, Zemgales debesu dzidro zilumu un latvju zemkopja un arāja mūža darbu, dzīvi un veco māju, apvienodams savā darbā aptverošā pilnībā visu mūsu zemes rūķu centienus, darbu un tā augļus. Dzeja un dziļas atziņas, savijušās viena ap otru, ceļ pāri visai mūsu rakstu druvai šo monumentālo un lielāko darbu par latvju zemes arāju un viņa māju. Te ir latvju zemnieks, kas nekad nav noklīdis svešu mācību maldos, bet vienmēr palicis uzticīgs pats sev, savam darbam un tai atziņai „...ko bija ierunājis pirms nepārskatāmiem gadu simteņiem tēvs sava dēla ausī, to viņš iečukstēja ausī savam pēcnākamam, un par visām paaudzēm, kas nāca un gāja, skanēja šie lauku darbu likumi, nemainīgi kā saule". Lauku darbu un dzīves likumus, paražas un ticējumus Ed. Virza kā zelta graudus sabēris Straumēnos. Tā ir neizsmeļama un lielākā latvju bagātība — mūsu arāju darba spēks un dzīvotprasme un, reizē ar to, arī mūsu varenākais spēks. Šis spēks cauri gadu simteņiem iznesis dzidru mūsu dzīvi, bijis vienmēr kā tīrs un spirdzinošs avots, kur smelties veldzi un jaunus spēkus. Šeit ir izaudzis mūsu tautas lepnums un spīts, drosme un izturība, uzņēmība un vadoņa gars, kas mūs veda pie uzvaras un brīvības. Tas viss caurstrāvo Ed. Virzas darbu un neko viņš nav piemirsis savā lielajā poēmā par lauku māju un tās iemītnieku dzīvi. Cilvēki, lopi, putni, koki, druvas, pļavas, ēkas, darba rīki un ik zālīte, kas piesaistīti pie Straumēniem un viņu dzīves plūduma, skatīti ar šo dzīvi izprōtošu un saprotošu skatu, ar dziļi iejūtīgu un šai dzīvei līdzpukstējušu sirdi. Tas arī devis meistara valodai košu plūdumu un dziļāko saturu, paceldams Straumēņus pāri mūsu robežu skatījumam. V. Šteplera labā tulkojumā Straumēni pieietami arī Vācijas zemkopim un cildinošās atsauksmes no šīs zemes dod vislabākās cerības Straumēnu tālākai izplatībai. Arī mūsu apstākļiem neilgā laikā Straumēni jau piedzīvojuši otru izdevumu.

R. Osis.

Varoņu laiks. Varoņu dzejas antoloģija. Sastādījuši **Jānis Mednis** un pulkv.-ltn. **Raimonds Bebris.** Izdevis A. Gulbis.

Varoņu dzejas antoloģija iznākusi īsti plaša un kupla. Še sakopotas dzejas, attiecošas uz seno laiku, strēlnieku un atbrīvošanas kaŗa cīņu laikiem un kaŗa dainas. Antoloģijā nav ietilpināti latvju autoru darbi par cīņām bij. Krievijas armijā un citur. Tas gan devis mūsu sirdīm tuvāku un viengabalaināku saturu, bet daži labi dzejas darbi (piem. K. Štrāla Kauja pie Glēmu Liepas) palikuši ārpusē. Kaŗa dainas varēja būt atdalītas, kaut ar nelielu zvaigznīti. Antoloģijas sakārtojums rūpīgs, te ir varoņu dzejas no daudziem autoriem un viņu darbos labi saskatams tas pašaizliedzīgo cīņu laiks, kas kauju un ciešanu ugunīs rūdīja mūsu cīnītājus un paškīra viņu ceļus tumsā pie uzvaras gaismas.

Antoloģija, kā glīts un rūpīgi sastādīts izdevums, silti ieteicama, sevišķi dāvinājumiem.

F. E.

Ed. Virza. Zem karoga. Pagalma izdevums.

Ed. Virza ir viens no vislatviskākiem, ja ne pats latviskākais, dzejnieks, publicists, kritiķis un politiķis. Liela daudzpusība, ko ietvērusi sevī viņa izkoptā intelliģence, ir augusi ne tikai plašumā, bet jo sevišķi dziļumā. Turēdamies no sākta gala pie uzskata, ka zemkopja darbs ir visu darbu pamats, Ed. Virza var tiešām ar lielu gandarījumu teikt, ka . . . karogs, zem kuŗa viņš stāvējis nav mainījis savu vietu un zaudējis savu nozīmi. Tas tikai no cīņas karoga ir pārvērties uzvaras karogā, paceldamies arvien augstāk līdz ar celtni, kuŗas pamati ir veci un negrozāmi, bet kuŗas jaunais stāvs ir pilns pret latviešu mūžību pavērtiem logiem". Ed. Virza var būt arī laimīgs tanī ziņā, ka viņa karogam nebija . . . vajadzīgs ideju vējš, lai tas attītos vaļā un ieplīvotos, jo tas plandēja un pland visas latvju dzīves priekšgalā." Tie skatījumi un atziņas, kuras autors sakopotā veidā sniedz savā jaunajā grāmatā „Zem karoga", rāda mums visā pilnībā Ed. Virzas daudzpusīgo un krāšņo talantu un šī talanta notēlojumā pārdzīvoto un nupat pārdzīvojamo laiku, iekārtu, sabiedriskās dzīves pārmaiņas, mūsu dzejniekus, gara darbiniekus, sadzīvi, citas tautas un to dzīvi. Ed. Virza neslēpjas aiz skaļām frāzēm, bet īsi un kodolīgi pasaka savas domas un uzskatus un, būdams īpatns un patstāvīgs spriedumos, viņš dod daudz ierosinoša un jauna un dziļas atziņas par apskatāmo tematu. Būdams cīnītājs un dzīves izpratējs, Ed. Virza atturas no sausa dogmatisma un velti meklēt viņa rakstos šauru neiecietību un aklu naidu. Savos spriedumos Ed. Virza paver plaši vārtus tanīs laukos, no kurienes viņš smēlies visu lietu izpratni un viņu loģisko izkārtojumu patiesības pamatojumam. Būdams latviski patiess pret savu tautu, Ed. Virza brīdina, ka „šauru interešu spēlei bieži iet pa priekšu lieli vārdi. Tāpēc neticiet nevienam, kas pārāk paciļāā valodā runā par ideāliem, par kultūru, par nacionālismu. Tā ir sega rupjiem, praktiskiem raksturiem

un noperkamībai. Tie aptumšojuši līniju skaidrību. Tie ir tie, kas iet un grozās gluži bez kādiem principiem. Ar to nemaz nav sacīts, ka tie arvienu būtu jāuzsver. Tikai tā bezprincipiālitāte ir atzīstama, kas rīkojas kāda augstāka principa vārdā". Ed. Virza arvienu paturēdams vērā savu augstāko principu — laimīgu, stipru un mūžīgu latvju tautu — ar savu modro un redzošo skatu redz visās mūsu gara dzīves nozarēs un viņa gara spēks un gudrība ir tie, kas nodod savu spriedumu par redzēto un viņa domu vārdi ir kā aši karavīri, kur vajaga aizstāvēt un uzbrukt. R. Osis.

Pēteris Ērmanis. Atmiņu vija. Izdevis A. Gulbis.

Jāapbrīno Pētera Ērmaņa atmiņa, jo viņš runā par laikiem pirms trīsdesmit gadiem, kā par šodienu. Ne tikai runā vien, bet arī savos spriedumos un aprakstos viņš iejūtās to laiku spriedēja „lielā vīra" dzīvē. Ja Ērmanis tik labi tagad jūtas mūsu literatūras sarežģītā ceļu un taku labirintā, tad neapšaubāmi viņam iedzimtas lieliskas atmiņas spējas. Ērmaņa „Atmiņu vija" interesants sava laikmeta cilvēku un viņu apkārtnes atspulgs. Kā pulkstenis vienmērīgi tikšķēdams rāda laiku, tā Ērmanis rāda savu dzīvi, centienus, pirmos soļus rakstniecībā un agri attīstīto spriešanas spēju par izlasīto un redzēto.

Negribu pārmest P. Ērmanim, tomēr „smuks" un „švaks" (lai gan šie „klasiskie" izteicieni nemaz tik ļauni savā reizē nav), pie tam vēl vienā lapas pusē — vai nebūs par daudz? R. Osis.

H. Valpols — **Džeremijs un Hamlets.** Bērnu romāns. No angļu valodas tulkojis V. Gaitnieks. A./S. Valtera un Rapas izdevums.

Autors labi pazīst bērnu psīcholoģiju un lieliski atveido viņu vienkāršo, bet izteiksmīgo valodu. Patīkami, ka romāna galvenais varonis nav glorificēts labo tikumu iemiesojums, bet īsti jauks zēns ar visām šāda vecuma zēniem piemītošām tieksmēm un uzstāšanos. Romāns uzrakstīts saistošā valodā un ir ieteicams mūsu skolu jaunatnei.

F. E.

Moriss Larvjē — **Jūras bangās.** Romāns. „Zelta grauds" izdevums.

Grūti nākas iedomāties lielāku absurdu, kā rīkoties un spriest par lietām, par kurām nav pat pienācīgas nojautas. Bija laiki, kad šādas absurdiskas lietas notikās arī pie mums vai ik dienas. Deputātu kungi sprieda un rīkojās kā vislielākie speciālisti. Ja gluži labi negāja ar spriedelēšanu — nobalsoja un — lieta bija darīta. Ka pie mums vien nav valdījusi šī nejēdzība un kādas ir iespējamas šai nejēdzībai arī komiski-nopietnas formas, to labi uzrakstītā romānā mums rāda franču romānists. Deputāts, kurš spriež par jūras lietām kā īsts speciālists un kuram flotes vissarežģītākie jautājumi liekas viegli atrisināmi, apmulst un spiests izjust visā pilnībā savu nevarību, tiklīdz nonāk apstākļos, kas prasa tikai nelielas, bet toties īstas, zināšanas. Romāns risinās uz franču karakuģa jūrā, Ēģiptē un parlamentā, un tā sarakstītājs labi pārzin un saistoši apraksta jūras lietas un jūrnieku dienestu. Romānā interesi un krāsainību modina jaunās francūzietes cīņa par savu laimi, intrigas, kas ap to savijas un atjautīgie dialogi.

Labā valodā romānu tulkojis Kārlis Eliāss. Romāns ieteicams visiem, kuri grib pārliecināties, cik augstā cieņā vērtē parlamentu citur un, reizē ar to, sagādāt sev patīkamu laika kavēkli.

—s.

Kārlis Eliass. Pašu saulē. „Zelta Grauds" izdevums.

Daudz jauka dzejnieks redzējis svešās zemēs un tomēr pašu saule tam palikusi mīļāka un siltāka par visu. Tāpat pašu zemes tauta un āres. Būdams kluss un kautrs, dzejnieks negrib, lai viņa vārdi būtu „. . . pērkons graujošs, bet . . . lai vārdi šie, kā viegla vēsma, pār zaļu rudzu lauku šalc, un sirdīs krīt kā ziedoņdvēsma, kā bērna sapnis, mīļš un balts!" Dzejnieka līra arī skan klusi, kā viegla vēsma un viņš dzejā mīl saulainu un ziedošu kolorītu. Arī pilsētu mūros viņa skatam un sirdij nepazūd ziedošais liepu zars un saules apspīdētā zāliena pilsētas skverā. Viegla romantisma un skumju apdvestas ir dzejnieka saulei un mīlai veltītās dzejas un īpatnas savā skatījumā mazās ārzemju ainas. Palicis uzticīgs latvju saules siltumam, dzejnieks saka „. . .kā puķe šinī zemē plauki, tu, mūžam apgarotā sirds! Nekas nav svēts, kā pašu lauki, visspožāk pašu saule mirdz!" un pašu zemē viņš arī izjūt, ka „. . . saulei un mīlai tik mirdzoši stari".

Krājuma sakārtojums un izdevums glīts. R. Osis.

Ed. Paegle — Latviešu tautas māksla. Īss vēsturisks pārskats. „Pagalma" izdevumā.

Mūsu tautas māksla tik vispusīga un bagāta, ka šīs bagātības grūti iekļaujas īsā pārskatā. Ed. Paegle lūkojis savā pārskatā ietvērt visu, daudz maz svarīgāko, par mūsu tautas mākslu īsos, raksturīgākos vilcienos, lielāku vērību piegriežot mūsu tautas apģērbam. Pārskatā apskatīta un paskaidrota lielā nozīme, kāda piemīt etnografiskiem pētījumiem. Atsevišķi šķiroti aizvēsturiskais un vēsturiskais laikmeti. Pārskatu labi papildina daudzie zīmējumi, pie kam audumu zīmējumi ir krāsaini un labā (P. Mantnieka kartografijas institūta) izdevumā. Materiāli ņemti no Ed. Paegles rediģētās „Latvijas Saules" bagātīgiem krājumiem. Grāmatas izdevums glīts un tā īsti labi noder kā patīkama un vērtīga dāvana. R. Osis.

„Nameja gredzens" — Voldemāra Zonberga drāma 3 cēlienos (18 ainās), pēc A. Grīna romāna. Pagalma izdevums.

Šī grāmata jāuzskata kā triloģijas noslēgums. Pirmā grāmata: A. Grīna romāns „Nameja gredzens", otrā — izrāde (tā jāredz) un trešā — šeit pieminētais izdevums. V. Zonbergs visumā pieturējies pie A. Grīna romāna, izdarot lielākas pārmaiņas noslēgumā. A. Grīna romānā Zemgales varonis Skumants mirst savā senču pilskalnā mocekļa nāvē, bet drāmā Skumants krīt kaujā pēc varonīga mēģinājuma atbrīvot Zemgali. Drāma skatuviski labi būvēta, ar spraigu kāpinājumu un dziļi drāmatisku epilogu.

Grāmata glīti izdota. Tekstu papildina drāmas ainu fotografijas. Tekstā ieviesušās dažas kļūdas, tā piem. 9. ainā Pauļuks (vajadzēja būt Gaidis) stāsta kā pats sevi „samizojis" (71. lapas pusē). F. E.

Vilis Mednis — Rīgas tilti. Romāns. Valtera un Rapas akc. sab. izdevums.

Mēs nešaubāmies par autora ļoti labiem nodomiem sarakstot un laižot atklātībā savas atmiņas — no atbrīvošanas kara laikiem. Autors Latvijai grūtos brīžos bijis sarga vietā un, kā kaujas virsnieks, — licis dzīvību ķīlā par Latvijas brīvību. Atzīstot autora nopelnus un arī labo gribu izcelt mūsu varonīgās cīņas 1919. gadā, noteikti jāpasvītro, ka ar savu darbu V. Mednis izdarījis saviem līdzcīnītājiem „lāča" pakalpojumu. Gribēdams izcelt neapšaubāmi varonīgos Karaskolas cīnītājus kadetus, autors to nav darījis salīdzinot ienaidnieka rīcību ar kadetu gaitām, bet galvenokārt izcēlis kadetus uz citu mūsu karaspēka daļu rēķina. Lasot V. Medņa grāmatu, lasītājam, ja viņš nepārzin patiesos lietas apstākļus, paliek pārliecība, ka izņemot Karaskolas karavīrus, citi karotāji bijuši gandrīz vai beidzamie „zaķupastalas". Taču katram, pat analfabētam kara lietās, būs skaidrs, ka Karaskolas nepilnie trīs simti nesakāva un neizdzina no Latvijas pārspēkā esošo un labi apbruņoto Bermonta karaspēku. Ja arī autors gribēja būt „objektīvs", tad blakus negatīviem faktiem, ka smagās kaujās sajukušo daļu atiešanai un līdzīgiem, vajadzēja atminēties arī tās daļas, kuras turēja fronti. Arī kadetus nav saudzējusi V. Medņa „objektīvitāte". Gan mēs lasām, ka kadeti uzstājušies kā kārtības sargātāji un likvidējuši laupīšanas, (129.—131. lapas p.), bet drīzi vien autors nenociešas, arī kadetiem pierakstot līdzīgas lietas (122. lapas p.).! Cik noprotams, autors te mēģinājis savu stāstījumu uzspodrināt ar humoru, bet tas viņam pagalam nav izdevies.

Grāmata nesatur nekādus romāna elementus, bet tā uzskatāma kā atmiņas. Autors gan mēģinājis stāstījumā iepīt kadeta Vilcēna pārdzīvojumus, bet tie uzrakstīti zem katras kritikas. Labākās ir tās vietas, kur V. Mednis apraksta paša redzēto, bet arī tikai no stāstījuma viedokļa, neskarot pašus faktus. Grāmata sarakstīta slikti valodā un šķiet Valtera un Rapas izdevniecībā iekļuvusi aiz pārpratuma.

F. E.

„Pašvaldības Balss" — Mēnešraksts komunālpolitikai. Izdevēja: Latvijas pilsētu savienība.

Pilsētu pašvaldību saimniecība prasa labus savas lietas pratējus un atsevišķu nozaru sīku un pamatīgu pār-

zināšanu. Praktikā darbā bieži jāatduras uz grūtībām un jāmeklē ceļš to pārvarēšanai. Lai atvieglotu arī citiem ceļa atrašanu, dzirdētu plašāku aprindu domas un saskaņotu mūsu pašvaldību darbību, Latvijas pilsētu savienība izdod rūpīgi sastādītu mēnešrakstu, kurā bez tīri praktiskas dabas aizrādījumiem un rīkojumiem, iekārtota arī vispārīgā daļa ar vērtīgiem rakstiem par pilsētu pašvaldību uzdevumiem, vajadzībām un dažādu ierosinājumu iztirzājumiem. Tā kā daudzi no mūsu aizsargu saimes ņem aktīvu dalību pilsētu pašvaldībās, tad griežam minēto darbinieku vērību uz šo praktisko un rūpīgi rediģēto mēnešrakstu.

Kā atbildīgais redaktors mēnešrakstu paraksta plaši pazīstams pašvaldības darbinieks un žurnālists H. Asaris. —s.

Veterinārārsta P. Mežaka „Mājkustoņu slimības".

Grāmatu nesen izdevusi paju sab. „Zemnieka domas" kā sērijas „Lauksaimnieka bibliotēka" 22.—23. sējumu. Grāmata paprāva — 300 lpp., ārēji glīta, cena 3 lati.

Pēc paša autora nodoma grāmatai vajadzētu būt par mājas padomnieku tiem lauksaimniekiem, kam ārsta palīdzība nesasniedzama. Ideja laba un pazīdami autoru kā rosīgu, veiklu, praksē lietpratīgu ārstu, viņa darbu varam uzņemt labvēlīgi. Grāmata pēc sava satura lietišķības arī tiešām patīkami izceļas līdzšinējo līdzīga satura izdevumu vidū. Daudzo slimību apraksti un ārstēšanas padomi pēc būtības ir visumā pareizi pamatoti, balstās uz pieredzi praksē. Dažviet gan nepatīkami traucē izteiksmes neveiklības un apgrēcības pret latviešu valodas likumiem.

Vērtējot grāmatu pēc viņas noderības tiem, kam tā domāta, jāceļ diezgan nopietni iebildumi pret darba izpildīšanas veidu. Padomus tanī meklē taču praktiskais laucinieks, kam nevar būt kaut cik ievērojamas zināšanas dzīvnieku miesas uzbūvē, organisma dzīvības norisēs veselības un slimības stāvokļos, nav viņam pazīstami arī ļoti daudzie ārstniecības līdzekļi, pat to nosaukumi. Bet grāmatas autors to visu liekās neievērojam, grāmatā mudžēt mudž no zinātniskiem speciāli techniskiem apzīmējumiem svešvalodās, kas lielum lielā daļā bez tuvākiem paskaidrojumiem būs saprotami tikai sava aroda žargona pratējiem. Bet ko dod daudzie slimību, parazītu vai zāļu nosaukumi svešvalodās, ja lasītājs neizprot to jēdzienu, saturu. Ko palīdz ļoti daudzo, pat stipri iedarbīgo ārstniecības preparātu saukšana vārdā, recepšu formulas un devas, ja lasītājs tos labākā gadījumā bez ārsta rīkojuma aptiekā pērkot nevarēs iegādāties, bet sliktākā gadījumā, nepārzinot iedarbību un sekas, var piedzīvot ļoti nepatīkamus pārsteigumus.

Rakstīt par sarežģītiem zinātniskiem jautājumiem vispārsaprotamā un vispārnoderīgā veidā ir grūts uzdevums. Pirmais cienījamā autora darbs gaida labojumus, strīpojumus un papildinājumus. Pēdējie nepieciešami vēl neuzrakstītajā ievada daļā. Tur būtu plašāk apskatāmi anatomijas elementi, iāievada organisma fizioloģisko un patoloģisko norišu, ārstniecības paņēmienu un līdzekļu iedarbības izpratnē, jāuzsver higiēnas un profilakses nozīme. Tad arī atsevišķi apskatāmo slimību sarakstu varēs sašaurināt un aprakstus saīsināt.

Ierosinošā grāmatā ir nodaļa par cūku kūts būvhigiēnu, tāpat vet.-ārsta N. Meistera sarakstītā nodaļa par vielumaiņas slimībām. Kā patīkama piedeva grāmatas beigās ievietots L. Universitātes priv.-docentes M. Salmiņas-Skudiņas apcerējums par zivju žaunu parazītārām slimībām. **K. K.**

(Zemāk iespiestās recenzijas, technisku iemeslu dēļ, nevarējām ievietot iepriekšējā numurā. Red.)

„Slaists". Hūgo Raudzepa komedija 4 cēlienos. Igaunijas teātra „Estonia" viesizrādē Nacionālā teātrī, 1935. gada 8. maijā.

Lai būtu draugos — jāpazīstas. Nekas tā netuvina kā kopējas likstas un mākslа. Mēs pazīstam un cienam mūsu ziemeļu kaimiņu palīdzīgo roku un stipri pamati ir igauņu un latvju tautu draudzībai, jo tā slēgta kauju laukos. Tamdēļ mākslai nav vairs jāpārvar zināma sākuma atturība. Vēl jo vairāk tamdēļ, ka mums ir pazīstama igauņu māksla jau no agrākiem laikiem. Lielas grūtības gan dara valodas, tomēr mākslas darbu apmaiņas straume šais gados, ja arī nerāda plašu plūdumu, apsīkusi tomēr nav.

Hūgo Raudzeps mums jau pazīstams ar savu Mikumerdi. Mēs zinām, ka viņa varoņi ir dzīvi ļaudis un varoņu valoda ir sulīga un atjautīga. Ja arī atskaita zināmus upuŗus tulkojumam, tomēr mēs cienam Hūgo Raudzepu kā veiklas un raitas valodas mīlētāju ar īstu un pastipru vārdu īstā vietā un laikā. Mikumerdi varoņi mums tuvi un labi saprotami. Tādi pat ir arī Kustavs un pārējie „Slaistā".

„Slaista" darbība risinās 4 cēlienos pie viena, bet toties izteiksmīga dekorātīva ietērpa, kurš labi papildina komedijas galvenā varoņa tēlu. To lieliskā uztverē un nevainojamā priekšnesumā rāda Arnolds Vaino. Grūti iedomāties, ka viņš dzīvē var būt citāds, tik reāla viņa spēle. Ar šo slaistīgo puisi ir īstas nedienas viņa mātei Mari, kuŗas lomu dziļā uztverē atveidoja Albīna Kausi. Publika teica—igauņu Rūmniece. Mazā, bet reti ņiprā lomā skatītājus izsmīdināja un iepriecēja mazais ganuzēns Eedo — Errarts-Sillarts. Maali — Meta Luts un Jooseps — Hūgo Laurs vienkāršos, bet dziļi zīmētos veidos rādīja kādas grūtības jāpārvar, lai tiktu līdz precēta pāra godam. Sevišķi jāatzīmē Metas Luts spēlē viņas atveidotais izmisums un naivi dziļā pieķeršanās Joosepam. Tanela lomā Alberts Ūksips bija atradis zīmīgas nianses, kuŗas sevišķi labi izcēlās beigu cēlienā. Grūta, bet labai aktrisei dziļi pateicīga ir Taneļa meitas Tiiu loma. Marta Parikas šai lomā parādīja dziļu un neviltotu iejušanos, kas atstāja vispaliekošāko iespaidu. Reti labi, vienkārši un raksturīgi viņa atdzīvināja Kustava slaistīgumu, kurš „nokrita kā no debesīm" dabūjis tik neparastu skūpstu.

Anta Lautera režija labi pārdomāta, izteiksmīga un labi iekļaujas autora nodomos.

Izrādi noskatījās Ministru prezidents Dr. K. Ulmanis, valdības locekļi, daudzas izcilas personas, laba daļa no igauņu kolonijas, bet netrūka arī mākslas draugu latviešu, kuŗi ar patiesu prieku vēroja kaimiņu labos panākumus.

Viesus apsveica Nacionālā teātra direktors Bērziņ, mūsu aktieri u. c. Viesi saņēma bagātīgas ziedu balvas un īsti kuplus aplausus no skatītājiem.

Uz redzēšanos!

„Lielā liesma". Edvīna Medņa brīves cīņu leģenda 7 ainās, Nacionālā teātrī 1935. g. 14. maijā.

Ar atzīstamu veidu mūsu tautas varoņu laiks ir sācis atrast ceļu uz skatuvi. Sevišķi ražīgi un atbalstoši šo ceļu sekmējis pirmais atdzimšanas gads. E. Mednim šis ceļš nav svešs. Ar lielu pietāti E. Mednis ir piegājis mūsu varoņu laikam un, lai gan īstos notikumus no mums šķiŗ tikai pusotrs gadu desmits, E. Mednis „Lielo liesmu" rakstījis ar leģendas iejūtu. Vabūt, arī tamdēļ viena otra darbība „Lielā liesmā" var likties afektēta jeb eksaltēta un it kā pretrunā ar autora neapšaubāmi labiem nolūkiem. Lielā laika tiešamības skatītājiem, varbūt, pieietamāka liktos šī laika reālāka uztvere. Pie šādas uztveres, šķiet, pieturējies arī režisors J. Osis, dodot tomēr pienācīgas nodevas autora nodomiem. Labu dekorātīvo atrisinājumu rāda V. Valdmaņa dekorācijas, sevišķi izteiksmīgi un dziļi vienkārši zīmēta kaujas aina. Grūto šīs ainas darbību ne visai pieņemami un pārliecinoši atrisina apgaismošanas maiņa. Šķietami labāka šeit būtu vienpusīga, izklaidēta gaisma un darbība, jo ar apgaismojumu vien nevar palielināt attālumu, kas šeit nepieciešams. Kaŗavīriem bija nesaprotama ziņojuma atrašanās pie ziņneša pēc sagūstīšanas, vēl jo vairāk tamdēļ, ka autors ienaidniekus tēlojis kā nopietnus pretiniekus. Šie sīkumi tomēr netraucē dziļo kopiespaidu par lielo laiku, kas iededzināja lielo liesmu, no kuŗas siltuma mēs dzīvojam. Sevišķi augstu spraigumu izrāde sasniedza beidzamā ainā, vispirms mēmā un dziļi iezīmīgā skatā pie kritušā varoņa, kuŗā mēs skatām simboliski visus kritušos par tēvijas brīvību un ainas noslēgumā, kad skatuvē vingros soļos iesoļoja mūsu armijas kaŗavīri un pēc pulkveža, kuŗu tēloja Vold. Švarcs, uzsaukuma, apliecināja jaunās Latvijas vienoto spēku ar atdzimšanas himnu, kuŗu nodziedāja vairākkārt un, beidzot, līdzdziedot skatītājiem un suminot Ministru Prezidentu Dr. K. Ulmani un valdības locekļus kuŗi noskatījās izrādē.

Autoram bija jāparādās uz skatuves, kur viņš saņēma ziedus un bagātīgus aplausus.

Tēlotāju ansamblis izteiksmīgs. Sevišķi spilgtu un sirsnīgi vienkāršu savas lomas uztveri parādīja Anta Klinte. Viņas tēlotā Skaidra dziļi iejūsmināja skatītājus un pieskaitāma pie viena no aktrises šīs sezonas labākiem tēliem. Lai gan A. Klintei kā Ķemeru Anniņai ir zināma prakse kaŗavīra tērpā, tomēr šoreiz viņas tēlotais kaŗavīrs nepārspējams savā īsti neliekuļotā izteiksmē. Alnas tēls no autora nostādīts sarežģītu psīcholoģisku momentu degpunktā

un tā pārdzīvojumiem dvēseliskiem lūzumiem paskopā izteiksmē, kas J. Mitrēvicei uzlika gan grūtu, bet aktrises korekti atveidotu lomu. Jūlijas Skaidrītes māte zīmēta ļoti patiesos un siltos vilcienos un sniedza savai lomai īsti latvisku atveidu. Ž. Katlapa kareivis rādījās dedzīgā, bet patiesā tvērumā. Īsti labs un atbilstošs savai dienesta pakāpei R. Parņicka seržants Krasts. Grūtas un nesamērīgas dienesta pakāpēm lomas autors uzlicis abiem latvju kaujas virsniekiem, kuŗiem, pretrunā labiem kaŗavīru tikumiem, nākas daudz runāt, pie tam bez runu savienojošas darbības. Ja T. Kugrēnam kā kapteinim Jaunkalniņam runāšana ir attaisnojama ar viņa vadoņa stāvokli, tad grūtāki atrast reālu uztveri bija R. Nīmandam kā leitnantam Vanagam. Tomēr, savu lomu iespēju robežās, abi aktieŗi sniedza labus virsnieku attēlus. Labi tverts un izturēts ik tikumā aristokratiskais Jāņa Ģērmaņa ritmeisters fon Lēna. Tīkamu bonvivana un kaŗotāja tipu sniedza Rodr. Kalniņš kā hauptmanis Veinbergs. Labi savās lomās P. Cepurnieks, A. Mīlbrets (ar kalpu veikli nokauj trumpas dūzi), R. Baltaisvilks, R. Zandersons, K. Kvēps un K. Vinters. R. Osis.

„Tobāgo". A. Grīna romāna drāmatizējums Dailes teatrī.

Romāns, kuŗu sarakstījis A. Grīns par latvju dēkām senās Kurzemes kolonijā Tobāgo salā un pasauļu jūŗās, autora drāmatizējumā parādījies skatuvē. Romāna spēks — mīlestība uz savu dzimto zemi Kurzemi un latvju drosme un cīņas spars laikos, kad mūsu neizkoptais vēstures lauks vēl par to klusē — labi iekļāvies drāmatizējumā. Drāmatizējums visumā atbilst, izņemot dažus iepītus skatus un apvienojumus, romāna saturam, izpaliekot romāna dēkainībai un straujumam. To vietā redzama filma, kurā patīkami jūŗas skati, veco foliantu šķirstījums un beigu aina. Ziloņu Tobāgo salā nav un burenieki par moderniem.

Inscenējums krāšņs un izdomā bagāts. Aizvilktais tills dažām ainām, atālāk skatoties, piedod gobelēna izskatu. Sevišķi izceļas klusais brīdis uz aizbraucošā kuģa un aina izpostītā Tobāgo salā. Atjautīgi un oriģināli atrisināti kuģu skati. Dažās ainās darbība varēja būt mazāk natūrāla. Atzīmējams, ka skatuve nav pieblīvēta parastiem dekorātīviem sīkumiem, bet izkārtota nepieciešamai darbībai, pie kam dekorācijas šķiet vairāk kā fons, sevišķi jūŗas ainās un sestā ainā Tobāgo salā. O. Skulme ir ieturējis atzīstamu samēru un viņa dekorācijas labi izceļ ainu apkārtni un darbību.

Tēlotājos vislabāki patika spēcīgi zīmētais un tipiskais A. Filipsona Ģirts Kubulnieks, valdonīgais un tēvišķi gādīgais K. Veica hercogs Jēkabs, īsti gaišā un simpatiskā kurzemniece Līna — J. Laiva un raksturīgā maskā bukaniešu vadonis No — N. Mūrnieks. H. Zomera kapteinis Molins šoreiz nepārliecināja kā jūrnieks, bet ļoti zīmīgs kā kolonistu priekšnieks un pilsētas dibinātājs. E. Zīle vēl nav īsti iejuties un atradis raksturīgas sejas tādai lomai, kā viņa tēlotam Jānim. Izrunā reizēm pavīd kaut kas himelmanisks, sevišķi E. Zīlem raksturīgos atsmējienos un skaļumā. Mazā, bet rūpīgi izveidotā lomā E. Mercs kā Skrejas Andrejs. Tīkamas bija abas kurzemnieces Bārbele un Madaļa, kuŗas tēlo L. Žvīgule (dublē T. Šmite) un O. Starks. Sarkanmati Šķību komiskā atveidā īsti pieņemami rādīja R Birzgalis. Joachims van Horns bija simpatisks meistars E. Mača rādījumā un pieminami J. Mārsietis kā bocmanis Aumalis (atrada raksturīgas nianses kā vedējtēvs pie katra pāra), atjautīgi bailīgais un pretējs labi rādītiem kauslīgiem tipiem R. Kreicums, A. Krauklis kā krodznieks, A. Miķelsons, J. Ozols, V. Štāls, A. Prince, O. Krūmiņa u. c.

Atzīmējamas Felicitas Ertneres un B. Sosaara drāmatizējumā jauki iekļautās dejas, mūzika un dziesmas.

R. Osis.

Nacionālais un Dailes teātri pagājušā 1934./35. g. sezonā savus repertuārus bija izveidojuši ar plašāku vērienu, kā līdzšinējās sezonās. Tika sniegti vairāki jauniestudējumi un mūsu apstākļiem atbilstoša vērība piegriezta latvju oriģināldarbiem. Šie visumā bija rūpīgi izvēlēti un publika sniedza savu atsaucību, izņemot dažus darbus, kuŗi tikko parādījušies, nozuda no skatuves, tā neattaisnodami teātŗu izdevumus un, galvenais, lielo personāla darbu. Katrā sietā gadās caurumi, pa kuŗiem izsprūk šādi vienas dienas ziedi, bet pagājušā sezonā tādu bija ievērojami mazāk kas dod labu liecību par rūpīgu pieeju repertuāra izvēlē. Abi teātri nopietnu vērību piegrieza nacionālai līnijai un mūsu publikas dzīvā atsaucība liecināja, ka labi darbi radīs atbalsi vienmēr. Salīdzinoši skatot, varēja būt mazāk drāmatizējumu, jo tie satur pārāk maz tīra drāmatiska elementa un drīzāk tuvojas revijai. Drāmatizējumu uzvedumos īstu meistarību, virtuozitāti un izdomas bagātību parādīja Dailes teātris. Labu un dziļāku iejūtā skatuves darbu bija vēl maz abos teātŗos, bet tā nav teātŗu vaina.

Arī publikas vaina tā nav, jo nav taisnība, ka publika gribētu skatīt teātrī tikai vieglas lietas. Vaina slēpās mūsu autoros. No mūsu tagadējo autoru vidus nav nācis neviens darbs, kas liktu dziļāki un aizrautīgāki pukstēt skatītāju sirdīm. Mūsu teātri spēj un prot uzvest lielus darbus. Arī teātŗu mākslinieku ansamblis var dot no sava vidus atbilstošu tēlu ik katrai autora nodomu niansei. Tāpat teātŗiem ir rūpīgi un strādīgi režisori un techniskais personāls. Vajaga darbus ko uzvest. Mūsu tautas dzīvē netrūkst asu drāmatisku momentu, kuŗus varētu rādīt un izcelt. Daudz ierosmes devušas arī dziļās pārvērtības un nesenējās vērtību pārvērtēšanas mūsu dzīvē. Cerēsim un gaidīsim atbalsi no mūsu autoriem jaunajā 1935./36. g. sezonā mūsu dižajos mākslas templos, — Nacionālā un Dailes teātŗos. R. Osis.

E. Blanks.

LATVIJA PAGĀJUŠĀ MĒNESĪ

1. Vasaras mēnesis — arī latviešu gara kultūrai auglīgs.

Dabā ziedonim seko — vasaras auglība un briedums un ražas ievākšana rudenī. Gara dzīvē tas ir otrādi — visas mākslas, izglītības un kultūras iestādes sāk sezonu un mācības gadu rudenī, briedumu sasniedz ziemā, bet ražu ievāc pavasarī, kad savas durvis atkal slēdz līdz rudenim. Jūnija — vasaras mēnesī, pēc ražena darba, aizvēra savas durvis opera, teātri un visas mūsu mācības iestādes. Tādēļ še ir laiks mest skatu uz ievākto ražu latviešu garīgās kultūras apcirkņos, vēl vairāk tādēļ, ka šis ir pirmais birums atjaunotajā Latvijā.

Mūsu lielākās mākslas iestādes šajā gadā vairāk tuvojās nacionālam garam. Tik liela rosība, kā pēdējā sezonā, latviešu mūzikas pasaulē vēl nebija piedzīvota. Latviešu oriģinālai operai nācis klāt ievērojams un vērtīgs darbs — Kalniņa — „Lolitas brīnumputns", kas pēdējā sezonā iekaŗojis arī publikas simpatijas, un godam noturējās operas repertuārā. Bez tam J. Mediņš devis mums pirmo latviešu balletu — „Mīlas uzvara", arī ļoti augsti vērtējamu darbu, kas tāpat parādījies uz Nacionalās operas skatuves, gan neizdevīgā laikā, sezonas beigās. Autors šo darbu veltijis Tautas Vadonim Dr. K. Ulmanim, līdz ar to apliecinādams latviešu gara un latviešu varas vienību un dziļo cienību, ko latvju radošie mākslinieki jūt Vadonim. Komponēts arī otrs latvju ballets, kas nākošā sezonā ieraudzīs rampas gaismu. Radušies arī citi lielāki skaņražu darbi, kas iezīmē uzplūdu laikmeta iestāšanos mūsu nacionālās mūzikas druvā.

Latviešu teatŗa māksla pagājušā sezonā devusi **vairākus vērtīgus** skatuves tēlus, gan dramatizēju

mus ar ļoti augstu mākslas vērtību. Še pirmajā vietā minams V. Zonberga dramatizētais A. Grīna romāns „Nameja gredzens“, ko uz Dailes teatŗa skatuves tik meistariski bija cēlis mūsu ievērojamais režisors Muncis. Tas bija „Atdzimšanas dziesmas“ režisora cienīgs darbs, pilns patriotisku ieskaņu un latviskā varoņgara, ko „Nameja gredzenā“ bija veidojis Muncis. Labākais inscenējums pagājušā sezonā. Arī citi uzvedumi abos Rīgas teātros un provincē rādīja jaunu, mošu garu mūsu skatuves mākslā. Ar tiem mēs varam būt pilnīgi apmierināti.

Latviešu gara dzīves brieduma laikā—ziemas vidū — nāca Ministru Prezidenta Dr. K. Ulmaņa 28. janvāŗa draudzīgais aicinājums ziedot savai pirmai skolai grāmatas, gleznas, mūzikas instrumentus u.t.t. Un, raugi, kas notika: stāvošie ūdeņi sakustējās un traucās uz jaunības dienās iemīto teku — lauku skolu. Tie trauc vēl šo baltu dienu un neapstājas, tie vieno tautu tām gara saitēm, ko auž 28. janvāŗa draudzīgais aicinājums.

Vai šis Tautas Vadoņa draudzīgais aicinājums mums neatgādina latviešu tautas pirmā vadoņa un modinātāja — Krišjāņa Valdemāra aicinājumu: „Ak, sniedziet jūs, kam Dievs līdzējis pie gaismas tikt un tās gudrības saules spīdumu baudīt, sniedziet jel saviem brāļiem tumsībā roku un velciet tos gaismā.“

Mēs bijām par daudz attālinājušies no tautas kopības, no mūsu vispārīgās garīgās dzīves, mēs nedomājām daudz par mūsu jauno paaudzi, kas slāpst gara gaismas—mēs bijām palikuši par daudz atturīgi nacionālās kultūras lietās. Un še ministru prezidenta draudzīgais aicinājums mums rāda jaunu ceļu. Tas ir gara gaismas un ideālisma ceļš. Tas ir sabiedrības privātas ierosmes ceļš. Ko valsts dara šajā laukā, tā ir viena lieta, bet sabiedrībai jādara sava tiesa. Vēl neviena valsts, arī tās visbagātākās, nav nodibinājušas bibliotēkas saviem līdzekļiem vien, bez sabiedrības atbalsta. Un nu mums ir izdevība pierādīt tautas vienību darbos, pierādīt, ka mēs stāvam nomodā par mūsu jaunatni, kuŗai šad tad mēdzam pelnīti un nepelnīti pārmest dažādus trūkumus.

No tās pašas sirds nāca arī doma valsts vīriem apmeklēt pirmsskolu mācības gadu beidzot. Un Vadonis un valdības locekļi bija kopā ar jaunatni un lika tai pie sirds dzīvot un strādāt Tēvijai. Šī ideālisma apgarotā kultūras politika tagad iezīmē jauno garu, kas nācis pār latvju ārēm, un kas skaŗ visas tautas dzīves nozares, visas aprindas un paaudzes. Lai tā nekad nebeigtos!

Igauņu aizsargi parādē.

Viens no pirmajiem jaunās Latvijas darbiem bija — darbs jaunatnes labā. Nacionālās valdības pagājušā vasarā izdotais skolu likums lika pamatus nacionālai izglītībai. Tagad, pēc pirmā mācības gada, redzams, cik tas bijis piemērots mūsu dzīvei. Pavirsības vietā, kas agrāk valdīja izglītības lietās, tagad stājusies nopietna lietišķība. No visiem audzēkņiem un bērnu vecākiem prasa lielāku atbildību — pagarināts ir mācības laiks ģimnazijās par vienu gadu, un skolēnu skaits tiek vairāk sijāts. Ir sperti pirmie nopietnie soļi intelliģences skaita piemērošanai valsts vajadzībām, ir domāts par intelliģences pārprodukcijas novēršanu, un par praktisku arodu labāku iemācīšanu jaunatnei. Izglītības politikā tagad valda plānveidīga sistēma, bet ne juceklis, kā agrāk. Valsts vadība apzinas izglītības politikas mērķus, un tos pakāpeniski sasniedz. Mūsu dzīve galīgi pārkārtosies uz jaunajiem pamatiem tikai pēc vienas paaudzes — kad jaunatne būs nostājusies uz savām kājām un līdz ar viņu arī jaunais gars, ko tā nes savā sirdī. Mēs esam tikai viņai ceļa sagatavotāji un tās lielajam uzdevumam.

Latviešu gara dzīves briedums pagājušā sezonā nebūtu pilnīgi aplūkots, ja mēs būtu piemirsuši Ministru Prezidenta Dr. K. Ulmaņa ierosināto un Kultūras fonda sarīkoto Mākslas izstādi. Pirmo reizi še sadevušies rokas visu virzienu latviešu mākslinieki un tādēļ arī izstāde izdevusies ļoti kupla. Pirmo reizi latviešu mākslas vēsturē vienā dienā pārdotas gleznas par Ls 30.000. Zinams, tur bija Kultūras fonda pirkums, bet latvju radošai mākslai tas tādēļ vēl vairāk nācis par svētību. Kamēr Vadoņa vārdi par to, ka turīgākām aprindām vajaga būt vairāk atsaucīgām latviešu garīgās kultūras lietās, vēl nav nonākuši līdz turīgāko ausīm, tikmēr arī uz priekšu Kultūras fondam, valstij un pašvaldības iestādēm vajadzēs izlikt no saviem līdzekļiem arī to daļu, ko citās kultūras tautās izliek mantīgā intelliģence. Visu to kopā savelkot, mēs varam teikt, ka 15. maijā sētā sēkla kupli sazēlusi arī latviešu garīgās kultūras laukā, un devusi jau pat labu ražu, lai gan šajā laukā ne ik reizes ražu var ievākt sējas gadā. Arī latviešu avīžniecība palikusi tīrāka, godīga un ideju bagātāka, un tā pilnā mērā palīdz valsts vadībai tās grūtajā un atbildīgajā darbā. Arī še Ministru Prezidenta Dr. K. Ulmaņa ierosinātā Kultūras fonda godalgu piešķiršana labākiem ievadrakstiem sekmēs mūsu preses attīstību un darīs to stipru ideju cīņās. Tas pats sakāms par latviešu grāmatniecību, kuŗa devusi ievērojamus darbus, kas izpelnījušies pat citu tautu ievērību. Kultūras sezonu noslēdzot, latviešu gara mantu aktīvs ievērojamā mērā pavairojies un turpmāk sola vēl lielāku vērtību pieaugumu. Kā jau to varēja paredzēt, liela auglība iestājusies arī latviešu kultūras druvā, jo nacionālās idejas uzvara ir pirmā kārtā latviešu gara uzvara. Latviešu gara uzvara mākslā, rakstniecībā, sadzīvē un saimniecībā

2. Kreditsaimniecības pārkārtošana un piemērošana lauksaimniecības apstākļiem.

Bija laiki, kad latviešu sabiedrībā cīnījās ap mūsu zemes galveno raksturu: vai Latvijai būt lauk-

Igaunijas aizsardzes parādē.

saimniecības valstij, vai rūpniecības zemei? Netrūka iespaidīgu vīru un grupu, kas negribēja vērā ņemt mūsu tautas saimniecības vēsturi un zemes dabiskās īpašības, kas viss runāja par labu lauksaimniecībai. Tam pretim viņi nostādīja lielrūpniecības mērķi saimnieciskā politikā un tautas proletārizēšanas centienus. Tā mūsu tautsaimniecībā radās nevien novārtā pamestā lauksaimniecība, bet arī forsētā rūpniecība, nevien kredita un sociālās labierīcības trūkums uz laukiem, bet arī sociālās likumdošanas labāka nostādīšana pilsētās un divdesmit bankas rūpniecības un tirdzniecības kreditēšanai, tāpat daudz citu pretešķību. Vislielākais trūkums tomēr bija kreditsaimniecības nepareiza nostādīšana. Daudzas bankas radās nevis aiz saimnieciskas nepieciešamības, dzīves izsauktas, bet gan lielā mērā vieglas peļņas nolūkos. Lai atceramies tikai, ka dažus gadus atpakaļ parastā procentu likme aizdevumiem bija divpadsmit un pat vēl augstāka. Tam bija liels pievilkšanas spēks priekš starptautiskā spekulātīvā kapitāla, un mūsu saimniecisko uzplūdu laikmetā šis apstāklis bija viens no svarīgākiem, kas palīdzēja satricināt nevien mūsu kreditsistēmu, bet ar to cieši vienoto pilsētu un lauku saimniecību. Vēlākā laikā procentu likmju pazemināšana vairs nevarēja pilnīgi novērst agrākās pārmērības sekas, un mūsu kredītsaimniecība pārdzīvoja krizi. Daudzas bankas prasīja lielus pārvaldes izdevumus un vairumā nīkuļoja. Tās bija dibinātas galvenām kārtām plaukstošās rūpniecības vajadzībām, bet tur kreditējās spaidos nonākušie uzņēmēji un lauksaimnieki. Lauksaimniecības krizes izsaukšanā un padziļināšanā Latvijā sevišķi lieli nopelni ir mūsu neveselīgai kredītsaimniecībai, kuŗa ar savu augsto aizdevumu procentu normu vienādi mērīja kā pilsētas spekulantu, tā krizes pārņemto lauksaimnieku. Arī aizdevumu īsais termiņš lauksaimniekus dzina grūtībās, jo tas pavisam nebija piemērots lauksaimniecības apstākļiem un vajadzībām.

Nacionālās valdības svarīgais darbs mūsu zemes saimniecības atjaunošanai nevarēja paiet garām arī svarīgām reformām kredita laukā. Jau ar Latvijas Kreditbankas nodibināšanu aprīlī bija sperts ievērojams solis uz priekšu kreditsistēmas izveseļošanā. Bet tas bija tikai sākums lielai, pamatīgai kreditsaimniecības pārkārtošanai uz jauniem pamatiem, kas piemēroti Latvijas vajadzībām. Pagājušā mēnesī nacionālā valdība spērusi otru soli šajā virzienā, proti, lauksaimnieku īstermiņa kredita nokārtošanai nodibināta Latvijas zemnieku kreditbanka. Ja Latvijas kreditbanka kārto grūtībās nonākušo banku lietas un apmierina to aprindu vajadzības, kas grupējas ap Tirdzniecības un rūpniecības kameru, tad Latvijas zemnieku kreditbanka domāta aprindām, kuŗas pārstāve ir Lauksaimniecības kamera. Citiem vārdiem, lauksaimniecības īstermiņa kredita lieta tiek atdalīta no tirdzniecības-rūpniecības kredita, jo abām ir savas sevišķas vajadzības, kas rada lielas grūtības, ja tās „sabāž vienā maisā".

Lai nebūtu jādibina pilnīgi jauna banka, tad Latvijas Zemnieku Banka (kas jau nokārtojusi savas agrākās saistības ar Latvijas banku) pārveidojusies jaunajā Zemnieku kreditbankā.

Latvijas Zemnieku Kredibankas uzdevumā turpmāk ietilps lauksaimniecības un ar lauksaimniecību saistīto vai tās vajadzību apmierināšanai strādājošo pasākumu, uzņēmumu un personu, galvenā kārtā ap Lauksaimniecības kameru pulcināto aprindu un arī lauku pašvaldību kredita vajadzību apkalpošanas un visu parasto komercbanku operāciju izvešana. Lai šos jaunos, plašos uzdevumus banka varētu labāk veikt, tad akcionāru sapulce pieņēma veselu rindu papildinājumu statūtos un nolēma bankas akciju kapitālu palielināt līdz 1.000.000 latu. Tāpat nolēma, ka aizdevumi lauku pašvaldībām izsniedzami līdz 28 gadiem.

Latvijas Zemnieku Kreditbankas pārvaldē ievēlēti pazīstami lauksaimniecības darbinieki, kuŗi savas spējas jau pierādījuši sabiedriskā darbā. Tādā kārtā lauksaimnieku sāpīgā kredita lieta tagad reiz būs nokārtota, un mūsu zemes saimniecības galvenai nozarei būs radīta viena liela banka, kas apkalpos lauksaimnieku īstermiņa (sezonas) kredita vajadzības.

Bet arī šis lielais darbs nav pēdējais mūsu kreditsaimniecības pārkārtošanā. Finanču ministrija jau izstrādājusi jaunu likumu par akciju sabiedrībām, kas atvietos novecojušos krievu likumu šinī laukā. Tajā ietilps arī nodaļa par akciju bankām, un še nu gaidāmas jaunas reformas. Finanču ministris apsvēris, ka banku mums ir par daudz, un ka no pastāvošām apmēram deviņas bankas varētu pilnīgi apmierināt mūsu vajadzības. Tādā kārtā paredzama slimo banku pakāpeniska likvidēšana vai apvienošana, kas beigās mums dos zolidas, plašu uzticību apveltītas lielas naudas iestādes. Ja ņemam vērā, cik

Igauņu jūŗas aizsargi parādē.

Igaunijas jūras aizsargs

liela loma jaunlaiku tautsaimniecībā piekrīt kredita lietas priekšzīmīgai nostādīšanai, tad sapratīsim to labumu, ko zeme gūs ar kreditsaimniecības lielo pārkārtošanu.

3. Kā aizlīgoja Jāņi.

Latviešu krāšņākie svētki ir — Jāņi. Zemes auglības svētkos latvietis izteicis savu jautro, dzīves prieka pilno garu, savu lielo ticību zemes svētībai un auglībai līgo dziesmās, Jāņugunīs, tautiskās dejās un rotaļās. Svešās sadzīves strāvas pēdējos gadu desmitos bija lielā mērā mazinājušas arī Līgo svētku krāšņumu latvju sētās. Arvien mazāk pēdējos gados atskanēja līgo dziesmas, un arvien vientuļāk tālumā atmirdzēja kāda spoža Jāņuguns, vēstīdama, ka latviskais gars vēl nav zudis un ka tas atkal drīz pārņems latvju sirdis un prātus. Un tas tiešām tagad noticis

Aizgājušos Līgo svētkus latviskais Jānis pieminēs līksmu prātu. Laikam zinādami, ka Vadonim nepatīk Jāņa bērni bez vaiņagiem galvās, bez līgo dziesmām un bez prieka sirdī, un sajuzdami jauno laiku garu, kas tajā pašā reizē ir arī tuvs mūsu senču garam, latviešu ārēs šogad atkal spoži atmirdzēja Jāņugunis un līgo dziesmas skaļāk kā jebkad atkal tricināja gaisu. Visi latvju novadi Jāņu naktī bija nomodā, viens vairāk kā citi, bet varbūt nākošos Līgo svētkos nebūs vairs mājas, kur neatmirdzēs Jāņugunis un neskanēs līgo dziesmas. Mēs varam būt apmierināti ar Jāņu sagaidīšanu un pavadīšanu, tajā pašā reizē domājot arī par nākošiem Jāņiem, lai tos sagaidītu vēl spožāk un krāšņāk kā šovasar. „Mēs vairs lāgā neizprotam Jāņa dienas un nakts nozīmi un saturu," saka A. Goba: „Mums taču jāzina, ka Jāņi nav vispirmā kārtā jautrības svētki un nav arī tikai apdziedāšanās dēļ, bet gan šī diena un šī nakts ir svētīta auglības daudzinājumam. Seno Jāņu pamatā ir liela nopietnība un dziļa, dievišķa mistērija To mums jāsāk saprast un to arī jāliek par pamatu atjaunojamiem Jāņiem.

Latvietis savas tautas garajā mūžā atskārtis, ka labas lietas vajaga daudzināt, un ko arvienu daudzina, to ar laiku piedaudzina. Cilvēks iet pats palīgā liktenim, tā piedalīdamies arī sava likteņa veidošanā. Un Jāņos, kad dabas auglīgie spēki vislielākā spraigumā, jādaudzina viss tas, ko mēs vēlamies, lai piepildītos. Mūsu senčiem bija bezgala daudz nopietnu dziesmu, lai visu dabu daudzinātu. Daļa no tām atrodama mūsu lielajos daiņu sējumos. Mācīsimies tās. Tad Jāņus varēsim iesākt nopietni un svinīgi daudzinot pašu Jāni kā auglības vēstītāju, devēju un sargātāju."

Un domājot par pavadītiem un nākošiem Jāņiem, latviešu tautas uzdevumos stāv vispāri mūsu latvisko svētku un godu atjaunošana to agrākā spožumā.

„Kas ir svētki un godības tautas dzīvē? Tās dienas ir — dzīves īstās svētdienas. Tās dienas ir kā brīnišķas salas dzīves vienmuļā jūŗā, tās dienas ir zaļas oāzes karstajā tuksnesī. Aizietu bojā jūŗnieks, kad bezgalīgajā okeanā nebūtu šo salu, nonīktu tuksneša ceļinieks, ja nebūtu veldzes šais oāzes dārzos. Dzīve būtu nepanesami smaga, ja tautai nebūtu svētku, ja nebūtu godību, nebūtu saules dienu." (A. Goba.)

Šo godu un svētku atjaunošana būtu ļoti liels solis uz priekšu latviešu sadzīves formu nodibināšanā un izkopšanā. Ja mēs esam atmetuši vācu un krievu iekārtu, citu tautu dogmas (marksismu, partiju dēmokratismu), citu tautu ievazātās ierašas, tad mums to vietā jāliek latviešu iekārta, latviešu domas un latviskas ierašas. Un tas aizņem nevien darba dienu, bet arī svētkus. Tas, ko daudzi vēl pārmet kā latviešu rakstura trūkumu — stūrainību, ceļas no neizkoptām sadzīves formām. Mūsu zemnieku tautai, sevišķi tās vecākām paaudzēm, bija ļoti augsta sadzīves kultūra. Mūsu tēvu tēvu ierašās bija izveidojies tik smalks „ceremoniālprotokols" visām saiešanām, svētkiem un godiem, laicīgās un garīgās lietās, ka to varētu apskaust katra patiesa dižciltība. Vispilnīgāk tas veidojās godos un svētkos. To spožumam pakāpeniski izzūdot latviešu sadzīvē, zuda un bojājās arī latviešu sadzīves formas. Un kas no tām tagad vēl palicis pāri? Tam bēdīgu liecību dod latviešu izturēšanās un ierašas modernos sarīkojumos un viesībās.

Tik tiešām, ka latviešu sadzīve pilsētās un uz laukiem nekļūs skaista, aizraujoša un cildena, kamēr mēs nebūsim atguvuši paši savu stilu, latviskas sadzīves formas. Svētkos un godos, kas mūsu zemē un tautā svētīta gadsimteņiem ilgi, šādas formas bija izveidojušās. Tās mums jāatjauno. Arī valsts svētkiem var piedot latviskāku veidu, grozot to tagadējo, vispārpieņemto raksturu un norises veidu.

Kā tauta strādā, kā tā dzīvo un kā svētī svētkus viss tas piedod zemei ārējo stilu, nokrāsu. Tas savukārt atkal veido arī tautas garīgo, iekšējo raksturu. Piegriezt tam lielāku vērību, nozīmē domāt par tautas garīgo seju, par tautas ārējo tērpu. Mēs esam sākuši to domāt, un sekmes še netrūks. Tā Jāņu bērni ar savām līgo dziesmām būs ierosinājuši lielu kultūras problēmu — latviešu sadzīves formu nodibināšanu un izkopšanu. Lai top!

4. Pārmaiņas nacionālajā valdībā.

Siena mēnesis — jūlijs nesis mums pārmaiņas tautas valdībā; savus posteņus atstājuši izglītības ministris Adamovičs un zemkopības ministris J. Kauliņš, un viņu vietās stājušies prof. A. Tentelis un J. Birznieks. Šīs personālās pārmaiņas ministru kabi-

netā pelna ievērību jau tādēļ vien, ka tās ir pirmās atjaunotajā Latvijā, un nākušas pēc 14 mēnešu ilga un auglīga nacionālās valdības darba. Mūsu vadošā laikraksta „Brīvās Zemes" vārdiem runājot: „Tik liela ir valdības autoritāte, tik sekmīga viņas darbība, tik nevainojama viņas atsevišķu locekļu sadarbība un saskaņa, ka daudziem varēja likties: valdības sastāvā nekad nekas negrozīsies.

Neatkarīgi no visiem citiem apsvērumiem, tāds ieskats jau tādēļ vien būtu maldīgs, ka tas stāvētu pretrunā ar notikumu un domu evolūcijas principu. Katrā valsts iestādījumā ir netikvien iespējamas, bet arī vajadzīgas un neizbēgamas zināmas pārmaiņas, kas atbilst vai nu atsevišķu apstākļu un situāciju vajadzībām, vai arī vispārējās attīstības loģikai. No šī principa nav izslēgts arī mūsu valsts dzīves vadošais orgāns — ministru kabinets. Mums tikai jāvaicā, kādi apstākļi izsauca tagadējās pārmaiņas un uz kādu turpmāku attīstības gaitu tās norāda.

Izglītības ministra L. Adamoviča vārds neizdzēšami saistīts ar fundamentālo likumu, kas nostādija Latvijas skolu sistēmu un latviešu skolu uz jauniem pamatiem; viņš ir licis idejiskus un principiālus pamatus nacionālai izglītības politikai. Pie viņa nopelniem pieder jaunā ierosme kultūras fonda darbībā, mākslas un zinātnes veicināšanā. Bet pēc šo idejisko pamatu nospraušanas, stāv priekšā plašs techniski-organizātorisks darbs, kas saistīts ar vajadzībām pēc personālām pārmaiņām plašā izglītības politikas aparātā. Te ministrim, kas atrada priekšā daudzos gados uzkrājušos mantojumu personālā sistēmā, ar kuru viņam bija jāstrādā, cik labi varēdams, lai veiktu pirmā vietā neatliekamo likumdošanas darbu, nav tik brīvas rokas, kā jaunatnācējam, kas savukārt atrod priekšā drošus idejiskus pamatus, kam tagad tikai vairs jāpieskaņo veiksmīgs aparāts, jāizved lietderīga reorganizācija. Jaunā izglītības ministra A. Tentela ilggadējie piedzīvojumi augstskolas rektora un izglītības ministra amatā, kopā ar viņa nelokamo raksturu, dod ir nacionāli-politiskos, ir personālos priekšnoteikumus viņam uzticēta, no viņa gaidītā uzdevuma veikšanai."

Zemkopības resorā vadītāju maiņa notiek momentā, kad zināms darbības posms tuvojas noslēgu-

Igaunijas aizsargi-skolnieki.

Igaunijas aizsargu-riteņbraucēju starts sacīkstes braucienam.

mam. Sākot ar lauku nekustamas mantas ūtrupju apturēšanu, parādu pārjaunošanu, lauku kreditsaimniecības pārkārtošanu un beidzot ar piemaksu polītiku labības, sviesta ražošanai un lopkopības nostādīšanai uz lietderīgiem pamatiem — redzama noteikta līnija — lauksaimnieku materiālās labklājības nostiprināšanā un viņu atsvabināšanā no iepriekšējā laika apgrūtinājumiem. Valdības 30. aprīļa atzinumi jau piegriež lielu vērību veselai rindai praktisku, technískas dabas jautājumu.

Lauksaimniecības ražojošo nozaru diferencēšana, to skaita palielināšana, līdzsvara nodibināšana starp kardinālām produkcījām, lauksaimniecības kultūras pacelšana, lauksaimniecības komerciālizēšana— tādi ir lielos metienos turpmākie zemkopības ministrijas uzdevumi.

Un atkal šeit aizejošā ministra vietā nāk plaši pazīstams praktiķis un speciālists J. Birznieks, kam šie vairāk techniskas dabas uzdevumi visu mūžu stāvējuši ļoti tuvu, bet kam līdz ar to, darbojoties visu šo laiku kā zemkopības ministra biedrim, nav svešas arī tās rūpes, kas piekrita līdzšinējam resora vadītājam.

Un, beidzot, vēl viena pārmaiņa valdībā: balsstiesības piešķiršana iekšlietu ministra biedrim A. Bērziņa kungam.

Viņa darbalauks ir plašs un tas vistiešāki atbilst tam, ko varam nosaukt par sabiedriskās organizēšanas polītiku. A. Bērziņa kungs pārzināja sākumā mūsu stiprākās sabiedriskās organizācijas — aizsargu lietas, — bet drīzi tam piebiedrojās idejiskās propagandas uzdevumi un ārkārtīgi svarīgi uzdevumi strādnieku organizāciju reorganizēšanā. Radīt šiem daudzpusīgiem mērķiem īpašu resoru, vēl ir pāragrs jautājums, jo tas prasītu lielu reorganizāciju citās ministrijās, pirmā vietā iekšlietu un tautas labklājības ministrijās, kadēļ, pagaidām, piepaturot līdzšinējo resoru sadalījumu, iekšlietu ministra biedrim piešķirtas vienīgi resora vadītājam piederošas balsstiesības. Tādējādi pašā praksē noskaidrosies labākie atrisinājumi mūsu sabiedriskā organizēšanā, un tas, kas šo darbu ievadījis, varēs pilntiesīgi līdzlemt valdības turpmākā polītikā šai virzienā." („Br. Zeme")

Saprotama lieta, ka šās personālās pārmaiņas nacionālajā valdībā nāk taisni laikā — izglītības resorā — jaunajam mācības gadam tuvojoties, un zemkopības resorā — jaunās ražas izvērtēšanas priekšva-

karā. Jaunajiem ministriem ir dota iespēja šos svarīgos uzdevumus laikā sagatavot, lai tiklab tautas izglītība, kā materiālā labklājība ietu drošiem soļiem uz priekšu. Vadoņa izraudzītie jaunie resoru vadītāji — prof. A. Tentelis un J. Birznieks, kā arī balsstiesīgais ministrs A. Bērziņš, mums dod pilnīgu paļāvību, ka nacionālā valdība pārveidotā sastāvā gūs vēl lielākus panākumus nekā līdz šim. Un lielā uzticība, ko tā bauda tautā kā vienotas latvietības gribas un un nākotnes mērķu piepildītāja, nostiprinās 15. maija Latvijas nesatricināmos pamatus. Ir mainījušās tikai personas, bet jaunās Latvijas pamati paliks. Un paliks Vadoņa griba, un viņa nemirstīgais darbs latvju tautas labā.

Arnolds Bulāns.

Latviešu strādnieku karoga svētki

Šie svētki bija nosaukti par strādnieku svētkiem, bet īstenībā tie izvērtās reizē arī par visplašāko latviešu tautas demonstrāciju.

Visa tauta priecājās strādniekiem līdzi, un tāpēc varam droši teikt, ka tie bija nevien strādnieku karogu svētki, bet arī latviešu nacionālā karoga svētki. Šie svētki atšķīrās no parlamentārisma laika strādnieku sarīkojumiem tieši ar to, ka šoreiz 43 strādnieku karogiem pāri plīvoja latviešu nacionālās krāsas. Šie svētki nebija saistīti ar sadursmju izredzēm, un pārējie latvieši nenoskatījās uz strādniekiem caur žogiem un kārtībnieku ķēdēm. Šoreiz pat kārtībnieks bija svētku dalībnieks, jo kā zināms, svētku laikā nebija sastādīts neviens pats protokols — drošības sargiem darba nebija. Kāpēc? Tāpēc, ka šoreiz, un pirmo reiz, strādnieki viesmīlīgi aicināja pie sevis visus latviešus, lai kopējā valsts uzbūves darbā radošās saites nostiprinātu kopējā priekā. Svētkus rīkoja strādnieki, bet visas aprindas pulcējās tajos tāpēc, ka strādnieku svētki bija darba svētki, darba tikuma svētki. Bet kas ir darba tikums? Taču viens no lielākiem latviešu tikumiem. Lūk, tāpēc arī pārējie latvieši mīļu prātu sekoja strādnieku viesmīlīgajam aicinājumam.

Bet ja svētkus tomēr nosauca tieši par strādnieku svētkiem, tad tam bija savs nopietns pamats, proti, tie bija svētki strādniekam par godu jeb pareizāki — latviešu strādniekam par godu. Tā bija strādnieku goda diena, kā to savā runā teica Tautas Vadonis. „Šīs svinības ir par godu tiem, kas savā dzīvē diendienā visus grūtumus un smagumus nes uz saviem pleciem." Tāpēc bija vajadzīgi šie svētki — lai latviešu tauta parādītu strādniekam to godu, kas viņam pienākas kā smaga darba darītājam, un strādnieks šajos svētkos redzēja un izjuta, ka ar viņu ir visa latviešu tauta, visa latviešu valsts.

Simts tūkstošu apmeklētāju! Savā informācijā presei iekšlietu viceministrs A. Bērziņš izteicās, ka „mēs esam uzstādījuši pasaules rekordu," ja apmeklētāju skaitu ņem attiecībā uz strādnieku skaitu Latvijā. Arī ārzemju prese izceļ šo svētku grandiozos apmērus. Senatnē tik liela daudzuma ļaužu pārvietošanās, kāda notika virzienā no Rīgas uz Jūglu, jau būtu pat vesela tautu staigāšana, jo daudz bija senatnē tādu tautu, kas skaitliski nebija lielākas par ļaužu masu strādnieku svētkos. Tālajā senātnē tautas pārvietojās, ja viņas dzina citas tautas vai arī viņas pašas uzsāka kaŗa gājienu pret kādu citu tautu grupu, kas ieņēma auglīgākus zemes apgabalus. Bet tie simttūkstoši, kas 28. jūlijā pārvietojās pa Latvijas ceļiem, nebija naida cēlāji, bet miera mīļotāji, jo darba tikums, ko viņi tai dienā cildināja, bija dibināts uz viņu miera un saderības tikuma. Darba tikums izslēdz naidu, tāpēc strādnieku svētkos visi pārliecinājās, ka pārplīsis ir mākslīgi uzpūstais šķiru naida burbulis.

Lieli bija šie svētki savā plašumā, lielas bija tās jūtas, kas ļaužu barus sauca kopā, un lielas bija tās domas un idejas, kas iedvesmoja Tautas Vadoņa vārdus. Tautas Vadonis runāja nevien no savas, bet no visu latviešu puses, kad viņš strādniekam teica šos vārdus: „Pār visām fabriku lielajām ēkām stāv tas cilvēks, kas tur apakšstāvā strādā pie šīm mašīnām..." Nekas tik spilgti nerakstu̇ro latviešu strādnieka jauno stāvokli, ka tieši šie nedaudz vārdi. Tie uz reizi nostiprināja strādniekā domu, līdz šim tikai neskaidri nojaustu, ka nu viņš vairs nav mašīnas piederums un fabrikas sastāvdaļa, bet ka viņš stāv fabrikai pāri; ka viņa vērtība nav vairs ielēsta ražojumu pašizmaksā, bet ka tā ir vērtība, kas stāv pāri ražošanas procesam. Kur tam cilvēkam, kas tur apakšstāvā strādā, tāda vērtība radusies? Atbildi dabūsim, kad jautāsim, kas ir šis cilvēks? Viņš ir latvietis. Šis cilvēks ir vērtīgs, jo viņš ir nevien strādnieks, bet vispirmā kārtā latviešu strādnieks, kam bez tulznainām rokām ir arī latviešu patriota sirds. Katra latviešu strādnieka darbs, pat visniecīgākais, ir reizē patriota piedalīšanās valsts celtniecības darbā, kuŗa pamatā viņš ieliek savu sirdi. Tāpēc strādnieka darbs nav ar naudu vien novērtējams, un valsts nevar un nevarēs ar algām vien atlīdzināt strādniekam viņa pūles lielajā valsts uzbūves darbā, jo patriota darba pūles nav vērtējamas ar materiālu mērauklu — zeltu.

Igaunijas motorizētie aizsargi — ložmetējnieki.

Šai dienā ļoti svarīgi bija tas brīdis, kad strādnieki Brāļu kapos nodeva solījumu varoņiem. Ar šo solījumu, ko strādnieks deva Latvijas labā kritušiem, strādnieks ir saistījies nevien ar senčiem, bet caur viņiem ar visu tautu jo visu latviešu kopējais pamats ir viņu izaugšana no kopējiem senčiem. Dodams solījumu varoņiem un senču cīņas garam, strādnieks ir šo pamatu atzinis par savu, viņš nevarēja to nedarīt, jo šis pamats ir viņa dabīgais kopēju asiņu pamats.

Atgūstot kopību ar senčiem, strādnieki atguva kopību arī ar visiem latviešiem, un tāpēc viņu solījums kritušajiem varoņiem bija arī solījums dzīvajiem latviešiem: tiem, kas par varoņiem gatavi kļūt — armijas kaŗavīriem un aizsargiem. Strādnieks to darīja no visas sirds, jo viņš zināja un juta, ka arī aizsargs ir strādnieks, zemes arājs, un ka armija sargā latviešu darbu un latviešu darba panākumus. Strādniekiem šī sajūta bija jau 16. maija naktī — tāpēc viņi ne domāt nedomāja cīnīties pretī nākošiem aizsargiem, jo viņi redzēja zem aizsarga tērpa latviešu zemnieku — darba cilvēku.

Beidzot šis solījums varoņiem apliecina arī strādniekos pašos gribu par tādiem kļūt — un arī to viņi darīja dabīgi, nepiespiesti, jo starp kaŗavīriem kas radīja Latviju, bija arī strādnieks. Solījums varoņiem ir strādnieku solījums varonīgi cīnīties par latviešu darbu un darba panākumiem tad, ja gadījumā pēc Latvijas zemes tīkotu ienaidnieki. Latvietis grib strādāt mierā un saticībā — viņa darba tikums ir dibināts uz saderības tikuma. Bet šis pēdējais tikums savukārt ir dibināts uz kāda cita vēl būtiskāka: uz latviešu goda apziņas tikuma. Tāpēc latvietis nevēlas jebkuŗu mieru un saderību, bet tikai tādu, kas nav pretrunā ar latviešu godu. Viņš tāpēc varonīgi cīnīsies pret iebrucēju, jo viņš zina, ka tas miers un tā saderība, ko ienaidnieks latviešu zemē gribētu dibināt, ir pret latviešu godu. Strādnieku solījums varoņiem tad apliecina viņos latvisko tikumu cīnīties varonīgi — par latviešu godu, kas vienīgais var būt par mierīga un saderīga darba pamatu!

Tāda ir šo svētku lielā nozīme. Latviešu strādnieks svinīgi atguva latviešu tikumus — darba tikumu, miera un saderības tikumu, latviešu goda apziņas tikumu, ar ko viņš atkal kļuvis saviem senčiem un tautiešiem līdzīgs.

Strādnieku svētki š. g. 28. jūlijā Brīvdabas muzejā

T. Veicherts.

ĀRZEMES UN ĀRPOLĪTIKA

Kopš mūsu pēdējā pārskata no 15. jūnija, starptautiskās politikas laukā bijis visai bagāts svarīgiem notikumiem, kas skāruši nevien atsevišķo valšķu iekšējo dzīvi, bet arī viņu ārējās attiecības. Šinī apskatā piegriezīsimies tikai redzamākām un ievērojamākām pārmaiņām Eiropas politiskajā panorāmā, atmetot pagaidām tos notikumus, kuŗi vēl nav izkristalizējušies kaut cik noteiktā un pilnīgā mērā.

Jūnija mēneša vidū notikās valdības maiņa Anglijā un premjēra Makdonalda vietā stājās viņa līdzšinējais palīgs Stenlejs Baldvins, kuŗu dēvē arī par „Lielbritānijas stingro roku". Makdonaldam tagad piešķirts mazāk aktīvs un atbildīgs postenis, lai tādā kārtā būtu iespējams izmantot viņa lielos piedzīvojumus un bagātīgās valstvīra zināšanas.

Notikušām pārmaiņām angļu kabinetā nav vienīgi personālās pārkārtošanas nozīme, bet arī dziļāks un plašāks politisks svars. Kad 1931. gada rudenī Makdonalds šķīrās no sociālistiem, lai kalpotu nevis partijai, bet visai nācijai, viņš lika sankcionēt jaunās parlamenta vēlēšanās savu nacionālās apvienības kabinetu. Šīs vēlēšanas, kā zināms, deva nospiedošu vairākumu aprādītam kabinetam un tagadējai nacionālai koalīcijai. Bet jaunā parlamenta sastāvs uzrādīja diezgan savādu ainu un sastāvu, protiet — opozīcija tur bija nodzīta līdz iespējamam minimumam, kamēr starp pozicijas jeb valdības bloka partijām nepastāvēja nekāds līdzsvars un savstarpējs samērs. Kādi sešdesmit liberāļi, no kuŗiem puse ar sēru Herbertu Samuēli priekšgalā, jau nogājuši opozicijā, tad kādi piecdesmit nacionālās darba partijas pārstāvji zem Makdonalda vadības, saplūduši kopdarbībā ar veseliem 450 konservātīvā spārna deputātiem. Tā tad, no partiju viedokļa raugoties, pašreizējais angļu parlaments ir konservātīvs, kur valdības galva nebija šīs partijas liders un loceklis.

Jau pirmā gada laikā konservātīvie nevarēja samierināties ar šādu nenormālu stāvokli: daudzi no viņiem pastāvēja, lai Makdonaldu sūta atpakaļ pie viņa sociālistiem un lai konservātīvie ņemtu visu politisko atbildību un darbu savās rokās. Tomēr partijas disciplīna un lidera Baldvina vārds panāca, ka minētās balsis, kas jo sevišķā skarbumā un asumā izlauzās uz āru dažus mēnešus atpakaļ pie tā sauc. Indijas konstitūcijas projekta apspriešanas, uz laiku aprāvās un apklusa. Baldvins, būdams konservātīvās partijas oficiālais, varenais vadonis, apmierinājās ar lojāla palīga lomu Makdonaldam un šinī ziņā viņš rīkojās kā īsts angļu džentlemens. Tomēr virs solīdā angļu kabineta ar laiku sāka savilkties daži brīdinoši mākoņi. Sociālistiskā darba partija klusībā pārorganizējās, izsijāja savus kadrus un arī šefus, tā kā vairākās pašvaldību un arī dažās parlamenta papildvēlēšanās viņa guva diezgan prāvus, iedrošinošus panākumus. Patreizējā parlamenta pilnvaras izbeidzas 1936. gada oktobrī, bet daudzas zīmes rāda un liecina, ka viņš nenogaidīs šī mandāta beigu brīdi un atkāpsies, lai jaunās vēlēšanās dotu vietu citam sastāvam. Uz šo soli vediņa paši konservātīvie, kas negrib pieļaut darba partijai galīgi noorganizēties un iekairināt vēlētāju masas ar saviem lozungiem un centieniem. Un šinī nolūkā tie grib iziet vēlēšanu cīņās vienoti — kā stipra un spēcīga valdības partija, kuŗas liders atrodas arī paša kabineta priekšgalā.

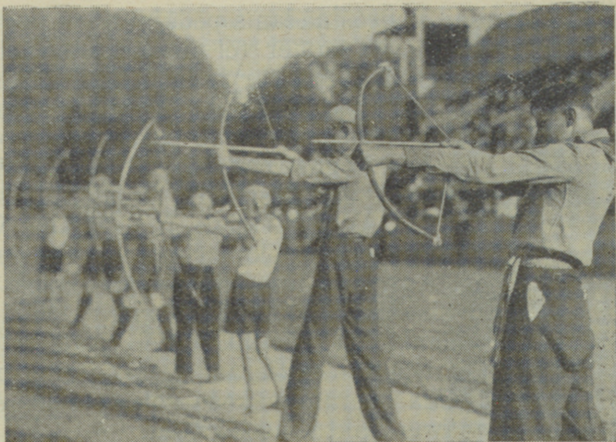
*

Dziļu politisku, saimniecisku un financiālu krizi pārdzīvoja arī mums draudzīgā Francija. Kopš vairāk kā gada franči zaudējuši savu agrāko laiku darba un sadzīves optimismu. Viņu eksports arvienu vairāk sabrūk, bezdarbnieku skaits vairojas, akcionāru dividendes kļūst liesākas un valsts budžeta deficīts pieņem jo dienas jo draudošākus apmērus. Neapmierinātība aug nevien pie strādniekiem, bet arī pilsoņu aprindās. Sociālisti līdz ar komūnistiem un kreisajiem radikāļiem noslēguši „ieroču brālību" un nostājušies vienotā frontē, ar nolūku izmantot strādnieku un ierēdņu neapmierinātību par labu saviem anarchistiskiem un sociālā graušanas centieniem. Pilsoņus un zemniekus uztrauc šie „sarkano draudi", kuŗus nespēj novērst un apklusināt valdības nevarība un parlamenta neciešamā korupcija. Minētās šķiras ilgojas un alkst pēc stipras, autoritāras varas, pēc jauna Bonaparta vai Klemanso!

Cīņā ar saimniecisko krizi franči pēdējā laikā piekopa tā sauc. deflācijas politiku, vienpusīgi samazinot valsts izdevumus, pensijas un ierēdņu algas. Visam tam tomēr nesekoja cenu deflācija un krišanās iekšzemes tirgū. Sekas nu izrādījās tās, ka visi, kam bija cieti, noteikti ienākumi, sajuta savas pirktspējas strauji mazināmies. Līdz ar to sašaurinās un sarūk nevien produkcija iekšzemes tirgū, bet arī eksportam. Augstie muitas un kontingenta vaļņi, kas tagad pacēlās pie katras valsts robežām, ārkārtīgi apgrūtina franču greznumu u. c. lietu eksportu. Bet tā kā pašreizējā tirdzniecības politikā valda devīze — „dots pret dotu", t. i. par cik viena valsts noņem otras valsts ražojumus, par tik pēdējā iepērkas no pirmās, tad franču pirktspēju samazināšanās dabiskā kārtā atsaucās arī uz Francijas eksportu, kuŗam jau tā, savu augsto cenu dēļ, ir grūti konkurēt ar citām valstīm. Ar pilnu tiesību varam teikt, ka franču iekšējās cenas ir no 16 līdz pat 30 proc. augstākas, nekā pasaules tirgū. Lūk, šai cenu starpībā arī meklējama un rodama visu franču sadzīves nediena un ļaunumu drāmatiskā sakne!

Igaunijas mazo ērglēnu nometne.

Mazo ērglēnu šaušanas sacīkstes.

Sociālais nemiers sevišķā asumā izpaužas eksporta rūpniecības centros un pie zemniekiem. Pēdējiem jāpārdod sava raža par zemām cenām, bet jāmaksā par rūpniecības izstrādājumiem augstas cenas.

Lai saglābtu un uzlabotu saimniecisko stāvokli, tad maija mēneša beigās Flandēna valdība pieprasīja ārkārtējas pilnvaras. Parlaments viņam tādas liedza un sakarā ar to viņa kabinets krita. Arī pēc tam sastādīto Buissona valdību piemeklēja līdzīgs liktenis, kamēr beidzot Lavālam izdevās sastādīt kabinetu, kuŗam parlamentārieši tomēr neatteicās piešķirt minētās pilnvaras. Pēc nosvinētiem valsts svētkiem, 14. jūlijā, kas pagāja visā Francijā lielā pacilātībā un sajūsmā, Lavāls ķērās pie sava saimniecisko reformu plāna izvešanas.

Tad nu arī redzam, kā valdība izdevusi veselu rindu dekrētu šai virzienā. Lieta grozās ap 28 ārkārtējiem likumiem, no kuŗiem 20 paredz budžeta ietaupījumus, bet pārējie 8 — dažādus soļus dzīves dārdzības mazināšanai un saimniecības atdzīvināšanai. Vispirmā kārtā paredzēts samazināt par 10 proc. visus valsts, pašvaldību, koloniju, koncesionēto sabiedrību un sabiedrisko uzņēmumu izdevumus. Algu samazinājumi skāruši ierēdņus, bet nodokļu paaugstinājmi attiecināti uz ļoti plašām iedzīvotāju aprindām.

Izņemot sociālistu un komūnistu presi, visi pilsoniskie laikraksti silti apsveic Lavāla valdības drosmi un aicina tautu vienotiem spēkiem cīnīties ar krizes grūtībām un darīt reiz galu smagajai budžeta deficita nastai. Kāds laikraksts patētiski izsaucas: „Franči, kas tik varonīgi prot cīnīties kaujas laukos, būs tādi pat arī cīņā pret saimniecisko krizi!"

Šis sabiedrības labvēlīgais noskaņojums, stiprinādams Lavāla valdības pozicijas, atļauj viņai pēc ilgāka pārtraukuma atgriezties arī starptautiskās politikas arenā, kur Francijai, iekšējo grūtību spiestai un nomāktai, bija diemžēl, kopš kāda mēneša jāatteicas ņemt aktīvu dalību.

*

Viens no spilgtākiem un izcilākiem notikumiem starptautisko attiecību laukā ir š. g. 18. jūnijā noslēgtais angļu-vācu flotes līgums.

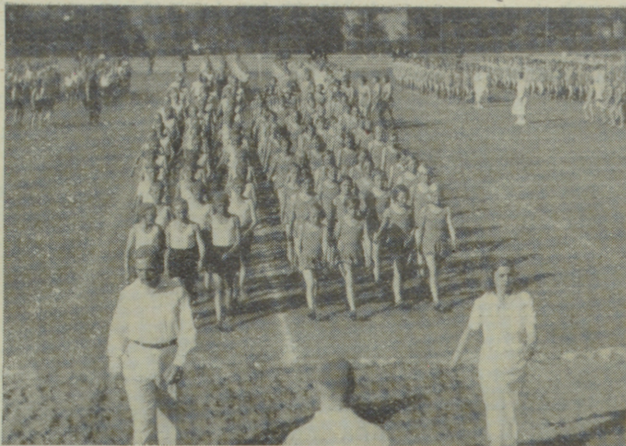
Saskaņā ar šo līgumu, angļi piekrīt, ka vāciem piešķirama tiesība izbūvēt savu jūras floti līdz 35% no Lielbritānijas kaŗa flotes koptonnāžas. Tā kā angļu flotes koptonnāža patlaban sniedzas līdz 1 milj. 200 tūkst. tonnu, tad Vācijai, izbūvējot savu floti līdz aprādītai 35 proc. normai, būs apmēram 400 tūkst. tonnas. Vērā ņemot arī to apstākli, ka vācu flote būs pilnīgi jauna un veidota pēc kaŗa kuģniecības technikas vispēdējām prasībām, tad, protams, ka kaujas, gaitas u. c. spēju ziņā viņa atradīsies pārākumā nevien pār franču, bet, varbūt, pat par angļu floti un ievadīs tādā kārtā jaunu bruņošanās drudzi un sacensību Eiropā. Neskarot šī jautājuma technisko pusi, piegriezīsimies mazliet viņa politiskām saknēm un spēkam.

Vēl dažus mēnešus atpakaļ Anglija, Francija un Italija „vienotā frontē" un pilnīgā saskaņā nosodīja kā Strēzā, tā arī Ženēvā vācu militāriskos centienus un Versāļas mierlīguma laušanas aktu, ko tie izdarījuši ar 16. marta dekrētu, ievedot savā zemē vispārējo kaŗa klausību. Nav šaubu, ka šo diplomātisko koaliciju pret Vāciju vadīja Francija, kas visciešāki un neatlaidīgāki turas pie minētā mierlīguma teritoriālo un militāro noteikumu neaizskaramības un neapstrīdamības. Neraugoties uz to, ka oficiāli un ārēji angļi gāja saskanīgā solī ar Parīzi, viņu sabiedriskā doma neatturējās no visai asas un skarbas kritikas savai diplomātijai, pārmetot toreizējam ārlietu ministram sēram Džonam Saimonam pārāk dziļu ieslīdēšanu franču ietekmes aplokā un režisūrā. Šinī sakarībā mēdza teikt un uzsvērt, ka Anglija nedrīkst atmest savu šķīrējtiesneša un arbitra lomu kontinenta lietās un strīdos. Saistoties ar kādas vienas, noteikta svalsts, t. i. šinī gadījumā ar franču politiskām līnijām, Lielbritanijai draud šīs svētīgās lomas zaudēšana un līdz ar to viņas politiskā svara ievērojama mazināšanās. It sevišķi domīgi kļuva angļi pēc Hitlera nesenās runas reichstāga ārkārtējā sanāksmē, kur valsts kanclers skaļi un nepārprotami izteicās, ka Vācija, palikdama pie savas prasības un gribas dēļ vienlīdzības bruņošanās laukā, ir gatava ņemt dalību darbā, kuŗa nolūks ir miera nodrošināšana un organizēšana Eiropā. Sakarā ar to Londonas valdībā ņēmusi pārsvaru doma, ka šī paša miera labā būtu lietderīgāki un saprātīgāki atteikties no franču piekāpības, un izdarot vāciem zināmu pretimnākšanu, kas izdabātu viņu patmīlībai, ievilkt un saistīt tos kopējā sadarbības sistēmā.

Pareizi uztverdami un izprasdami angļu politiskās noskaņas un psīcholoģiskos novirzienus, vāci nekavējās izmantot viņus par labu savas diplomātijas

Igaunijas aizsardzes pusdienas gatavojot.

Igaunijas mazie ērglēni un dzimtenes meitenes sporta svētkos.

centieniem. Viņu darbu lielā mērā atviegloja kabineta krize Parīzē, kas saistīja visu franču valdības vērību un uzmanību pie iekšējās politikas un saimniecības lietām. Šie apstākļi atļāva vāciem radīt plaisu un iedzīt skaldošu ķīli Strēzas „vienotā frontē". Pilnīgi saprotams ir Francijas nemiers par angļu separāto uzstāšanos un viņu ielaišanos savrūpējās sarunās ar vāciem, kuŗu rezultātā un noslēgumā Lielbritānija netiešā kārtā atzīst un sankcionē mierlīguma militāro noteikumu laušanas faktu un žestu!

Nolūkā nomierināt franču satrauktos prātus, uz Parīzi devās angļu ministrs Tautu Savienības lietās Idens. Tomēr pēc šīs vizītes franču preses tonis nekļuva daudz siltāks un mierīgāks iepretim Londonai. Beidzot, jūlija mēneša vidū, Anglijas ārlietu ministrs nāca ar plašu runu parlamenta apakšnamā, ievērojami izklaidēdams tumšos mākoņus, kas diemžēl sāka apēnot franču-angļu attiecības un viņu saskaņīgo sadarbību. Pieskaroties flotes līgumam, sērs Samuēls Hors saka, ka ar šo vienošanos esot likvidēta Anglijas un Vācijas starpā bīstamā bruņošanās sacensība uz jūŗas, kas priekškaŗa gados saindēja šo valšķu politiskās un sadzīves attiecības. Minētais līgums esot izdevīgāks nevien Lielbritānijai, bet arī Francijai, nodrošinādams pēdējai 43 proc. lielu pārsvaru pār Vāciju, kamēr vēl pirms kaŗa vāciem bijis 30 procentīgs pārsvars pār franču floti. Ja angļiem pārmetot separātu politiku, līgumu slēgšanu bez sazināšanās ar frančiem, tad to pašu varētu pārmest arī Parīzei, kas slēgusi bez angļu ziņas svarīgo savienības konvenciju ar krieviem. Tālāk ministrs uzsvēra, ka arvienu „Anglijai miers ir nedalāma vienība", kuŗā ieiet Eiropas valšķu bruņoto spēku ierobežošana, kā arī Austrum- un Viduseiropas kolektīvo drošības paktu sistēma. Šo viedokli angļu valdība esot darījusi zināmu arī Vācijai, kādēļ vārds tagad piekrītot valstskancleram Hitleram, t. i. no viņa pašreiz visiem jāgaida speram nākošo soli ceļā uz Austrum- un Donavas paktu noslēgšanu.

Vārdu sakot, ministrs Hors deklarē, ka Anglija nebūt nav atmetusi to solidāritātes ceļu ar frančiem, kas vispārējos vilcienos nospraustst š. g. 3. februāŗa Londonas konferencē. Sakarā ar šo runu, Parīzes preses tonis kļuvis siltāks un mierīgāks pret angļiem, kurpretim Berlīne jūtas ne visai apmierināta ar sēra Hora vārdiem. Aprādīto flotes līgumu ar angļiem vāci tomēr uzlūko par savas diplomātijas lielo uzvaru un viņas iedrošināti, tie uzsākuši manāmu rosību arī Eiropas dienvidos. Tā nesen atpakaļ Prūsijas ministru prezidents ģen. Gērings, kuŗu dēvē par valsts kanclera labo, autoritātīvo roku, oficiālā ceļojumā apmeklēja Budapeštu, Bukarestu, Sofiju un Belgradi. Jāatzīmē, ka Eiropas dienvidi vāciem ir jo sevišķi vilinoši, nevien saimnieciskā, bet arī politiskā ziņā. Balkānu valstis pašreiz atrodas diezgan lielās financiālās grūtībās, kas jau atradušas Berlīnē visai stipru, draudzīgu atsaucību. Rumānijai, Bulgārijai un Dienvidslavijai vāci pēdējā laikā izrāda uzkrītošu pretimnākšanu un izpalīdzību tirdznieciskās lietās. Lūk, šie saimnieciskie pakalpojumi spēj ievērojami atvieglināt arī vācu politisko un diplomātisko aktīvitāti minētās valstīs. Balkānu zemēs un tautās valda divas politiskas sistēmas un grupas, kas, būdamas pilnīgi autonomas un patstāvīgas, viena otru tomēr papildina, protiet — tā sauc. „mazā antante" un „Balkānu savienība".

SPORTS

E. Lapiņš

Futbolistu treniņi.

(Turpinājums.)

Futbola sezonas laikā nepārtraukti turpināmi vingrinājumi bumbas technikas iegūšanai un ātrumam, kā skrējienos, vietu ieņemšanā, tā arī saspēlē. Uzsākot futboltreniņus ar skrējienu sasilšanai, turpināt ar vispārējiem ķermeņa vingrinājumiem, 10—15 starti uz 20 līdz 30 mtr. attālumu, pēc tam nodarbības ar bumbu. Atkārtot zemās spēles ar bumbas apturēšanu — vēlāk bez apturēšanas (uz abām pusēm — vēlāk dažādos virzienos). Vingrināties augsto un pusaugsto bumbu apturēšanā - nostopēšanā ar pēdas iekšpusi, ārpusi, blati, pirkstgalu, galvu, ķermeni. Galvas bumbas, piespēles u. t. t. Šinī laikā vērība piegriežama arī augst- un tālēkšanas vingrinājumiem.

Vingrinājumi piespēlē ar vietu ieņemšanu. Seši spēlētāji sadalās divi grupās. Katras grupas trīs spēlētāji, nelielā laukumā, cenšas bumbu pa zemi piespēlēt savā starpā, neatdodot to pretinieku trim spēlētājiem, pie kam tiem savas grupas spēlētājiem, kuŗiem nav bumbas, jācenšas ieskriet uz brīvu vietu, kur bumbu var viegli padot. Otrās grupas trīs spēlētāji cenšas savus pretiniekus nosegt un tiem bumbu atņemt, lai tad saspēlētos savā starpā. Bumbu pēc iespējas mazāk (labāk nemaz) vest, tā jāpiespēlē pie pirmās izdevības savam līdzspēlētājam uz brīvu vietu. Šis vingrinājums pieradina pie ātras rīcības un bez priekšrocības, ko tāda ātra rīcība dod pretinieka vārtu priekšā, spēlētāji ir pasargāti no nevēlama kontakta ar pretinieku spēlētāju, kurš, cenšoties bumbu atņemt, var viegli iespert, nogrūst u. t. t.

Bumbas raidīšana vārtos ar galvu — spēlētāji novietojas kolonnā, viens aiz otra apm. 20 mtr. no vārtiem, pret to vidu, bumba tiek mesta no sāniem (no labās — vēlāk no kreisās puses) ieslīpi vārtu virzienā, uz apm. 11 mtr. līniju. Spēlētāji pēc kārtas skrien vārtu virzienā un cenšas mesto bumbu (spēlē — flankējums vai stūŗa sitiens), kuŗu mazākie uzbrucēji vingrinoties var arī sist

no stūŗa vai flankēt, ar galvu raidīt vārtos. Vārtu sargs cenšas bumbu uztvert, neizskrienot no vārtiem, bet tomēr ar kustībām un lēkāšanu vārtos traucējot bumbas raidītāja uzmanību.

Bumbas vešana ir pielietojama tikai divi gadījumos: pirmkārt, pie izrāvieniem, kad spēlētājam ar bumbu ir iespēja tieši un netraucēti skriet pie pretinieka vārtiem, vai tādos gadījumos, kad pirms bumbas padošanas savam līdzspēlētājam, ir nepieciešami atvilkt pie sevis vienu vai vairākus pretinieka spēlētājus. Skrējiens ar bumbu pastāv no īsiem, nepārtrauktiem sitieniem pa bumbu, gan ar pēdas iekšpusi, vai ārpusi, vai virsu — ātra skrējiena laikā. Skrejot bumbu nedrīkst laist no sevis tālāk uz priekšu, kā 1—2 mtr. Vingrinājumi uzsākami ar vidēji ātru skrējienu, to pakāpeniski paātrinot. Pie bumbas sišanas uz priekšu, pēda, bumbu sitot, pagriežama uz iekšu vai āru. lai bumbai piedotu pareizāku virzienu, ķermenis atrodas sitiena momentā pārliecies pār bumbu, lai izbēgtu nevēlamu tās pacelšanu no zemes gaisā.

Pretinieka apvešanu pielieto tikai izņēmuma gadījumos, kad ņemta jebkura iespēja taktiski izdevīgi bumbu piespēlēt. Bieži tas gadās pretinieka vārtu priekšā, kad līdzspēlētāji ir nosegti un ceļā uz vārtiem atrodas tikai viens pretinieks. Pie apvešanas spēlētājam bumba jātur cieši pie sevis, ne tālāk par 1 metru. Pretinieku parasti apved no tās puses, uz kuŗas kāju tas pārnesis ķermeni, cenšoties bumbu atņemt. Apvešana prasa no spēlētāja ātru skrējienu un straujas kustības, visu laiku pārvaldot bumbu.

Vingrinoties ieteicams izdarīt skrējienus ar bumbu starp vienā līnijā, apmēram 2 mtr. atstatumā vienam no otra, zemē iesistiem mietiem vai kārtīm (6 līdz 10 gab.), skrējienā tās apvedot, pirmo no labās, otru no kreisās puses u. t. t.

Pieņemot, ka spēlētājiem ir pazīstami dažādi bumbas vārtos raidīšanas veidi (ar blati, pēdas iekšpusi, ārpusi u. t. t.), pagaidām pakavēšos tikai pie dažiem vingrinājumu veidiem bumbas piespēlē un pretinieka apspēlē (sk. zīmējumus).

1. Pie cik-caku veida saspēles bumba veido lauztu (cik-cak) līniju, spēlētāju A un B Zceļš parallēls, apm. 6—8 mtr. attālumā.

2. Pie bumbas taisnās padošanas, tā skrien (tiek piespēlēta) pa taisnu līniju uz priekšu. Spēlētāji A un B skrien, kā aprādīts zīmējumā (2).

3. Trīsstūŗu saspēle. Trīsstūris, kuru veido spēlētāji A, B un C, virzās vienmērīgā skrējienā uz priekšu, tiem skrienot visu laiku parallēli, un bumbu nekavējoties piespēlējot tālāk.

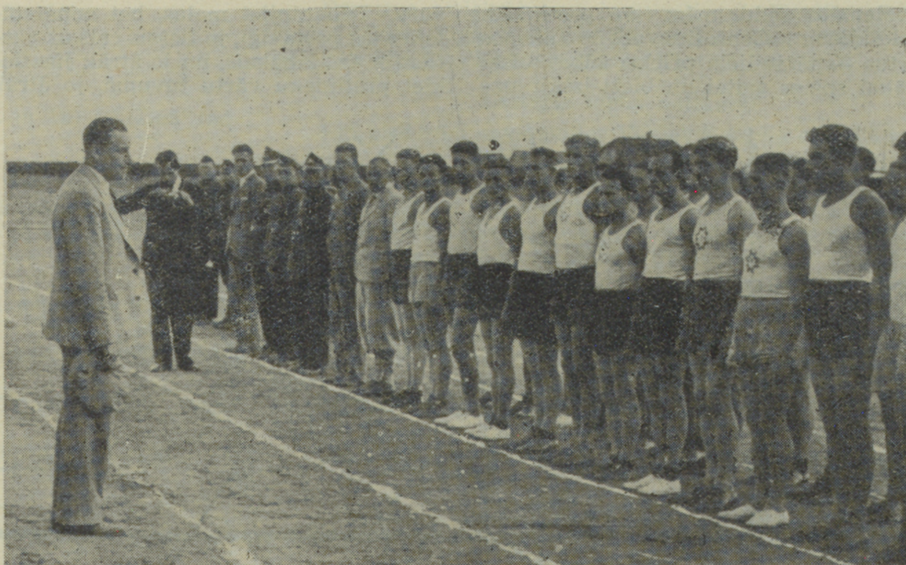
4. Bumbas piespēle uz brīvu vietu. Platākā, pārtrauktā līnija ir vestās bumbas ceļš, nepārtrauktā — padeviens, sīki punktētās līnijas — abu līdzspēlētāju skrējiena ceļš.

5. zīmējumā trīs raksturīgi bumbas padevieni, apspēlējot pretinieku (apzīmēts ar krustiņu).

Vingrinoties sitienos pa vārtiem, ir jācenšas tos izdarīt pa kustošu bumbu, bez tās apstādināšanas, no dažādiem stāvokļiem, kādi var rasties spēles laikā. Vingrinoties ieteicams bumbu piespēlēt no sāniem ieslīpi uz priekšu. — vārtu virzienā (nevis no vārtiem, kā to parasti mēdz darīt) pa zemi no kreisās un labās puses, un spēlētāji pēc kārtas, skrienot tai pakaļ, cenšas ar zemu un asu sitienu to iešaut vārtos. Padeviens jāizdara tā, lai sitiens pa vārtiem notiktu apmēram no 16—11 mtr. attāluma. Bez šī vingrinājuma, izdarīt sitienus pa vārtiem no 11 mtr. un ārpus 16 mtr., ar stāvošu bumbu.

Telpu trūkuma dēļ šoreiz nevaru pakavēties pie sitienu, bumbas apstūrēšanas citiem veidiem un atsevišķu spēlētāju uzdevumiem un vingrinājumu aprakstiem, bet došu vēl dažus vispārējus aizrādījumus.

Pirmais un galvenais noteikums futbola komandai ir sadarbība. Futbols ir tāda komandas spēle, kur tās stiprums izpaužas taisni viņas atsevišķu locekļu sadarbībā, kopībā — kā uzbrukuma, tā arī aizsargāšanās gadījumos.

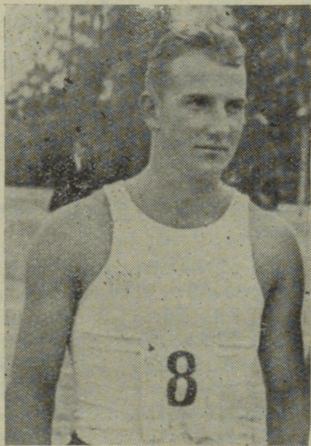

Iekšlietu viceministrs A. Bērziņš uzrunā aizsargus — sportistus Trikātas nometnē.

Vietu ieturēšana — un pie tam pareiza — ir stipri no svara jo no tās atkarājas pareizas uzbrukuma un aizstāvēšanās taktikas izvešana. Neapzinīga skraidelēšana pakaļ bumbai, krustām šķērsām par visu laukumu, nogurdina spēlētāju un dezorganizē kopdarbību. Nepieciešamas ir spēka enerģijas rezerves pašos spēlētājos. Gadās, ka kāds no spēlētājiem, nelaimes vai cita gadījuma dēļ, ir spiests atstāt laukumu un parasti meistarības un pokalu spēlēs nedrīkst tikt atvietots ar citu. Atlikušiem spēlētājiem ir jābūt fiziski un garīgi spējīgiem turpināt tikpat labi iesākto spēli arī samazinātā skaitā. Izsargāties no nemināmas taktikas. Spēles taktika mums neuzliek kaut kādus stingrus noteikumus, bet gan vispārējas līnijas. Pati spēle rāda, kāds cīņas veids ir piemērojams ar ikkuŗu pretinieka komandu. Ja tiem ir kāds sevišķi stiprs — bīstams postenis (spēlētājs), tad, pats par sevi saprotams, ka tā labai un pareizai noslēpšanai jāpiegriež lielāka vērība un t. l.

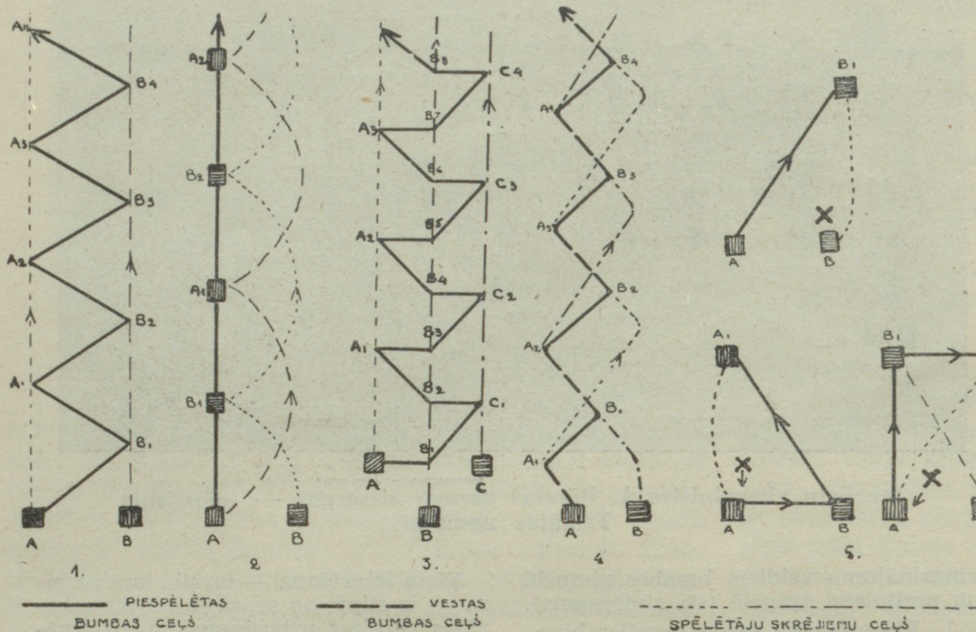
Dažas vispārēja veida taktikas idejas būtu sekošas:

1. Noteiktā vietā punktā ir jābūt pēc iespējas spēcīgam. 2. Tā ir priekšrocība, darīt vienmēr kaut ko citu nekā pretinieks sagaida. Vienmēr nepieciešama pārmaiņa. 3. Izmantojiet pretinieka vājās puses. 4. Pretinieks ir jānogurdina. Savi spēki pēc iespējas jātaupa. 5. Grūtā cīņā iegūtās priekšrocības ir neatlaidīgi jāaizstāv. 6. Paturiet mērķi acu priekšā un neļaujiet sevi no tā atvairīt. 7. Laika iegūšanai un attālumu pārvarēšanai ir taktiskas priekšrocības. 8. Morāliskais spēks ir līdzvērtīgs un tikpat svarīgs kā technika un taktika. 9. Izsargāties no nevajadzīgas riskēšanas. 10. Nebaidīties no atbildības. Vienas komandas pārākumam ir normāli tikai kvalitātīvs raksturs; lielākas dāvanas, labāks spēlētāju fiziskais stāvoklis, vairāk piedzīvojumu, augstāks morālais un intelektuālais stāvoklis ir šeit noteicošie spēki. Rūpējaties par spārnu — flanku maiņu uzbrukumā, ieturiet vietas, lai saudzētu savus spēkus un izsargātos no

Trikātas nometnes labākais sportists — Valkas pulka aizsargs N. Zariņš.

nevēlamām sadursmēm ar pretinieka spēlētājiem. Cenšaties iegūt pirmos vārtus — tā ir liela priekšrocība visai tālākai spēles gaitai un bieži izšķiŗ uzvaru. Izmantojiet malas, bet nepārspīlējiet tās pastāvīgi, jo tiešais ceļš uz vārtiem ir tas labākais, un jo ātrāk jūs tiekiet pretinieku vārtu tuvumā, jo ātrāk jūs variet šaut — jo vairāk jums ir izredzes vārtus iegūt. Neaizmirstiet, ka uzbrukums ir vislabākā aizsardzība — bet to zin arī pretinieks, tamdēļ, vēlreiz, neaizmirstiet ieturēt vietas.

Cenšaties spēlēt zemo spēli — tā ir racionālāka, jo pie augstas spēles bumbu iespējams saņemt un, tā tad arī tālāk spēlēt tikai tur, kur tā nāk pie zemes — kur spēlētājs to var aizsniegt — pretiniekam šeit lielāka priekšrocība, jo viņš redz šādas bumbas gaitu labāk, un var tamdēļ to vieglāki aizturēt. Arī spēlētāju ātrums — pa gaisu lidojošu bumbu gaidot, paliek neizmantots. Ja vēl tiek pielietots sevišķi ass, ātris spēles veids, tad šādi piespēlētas bumbas saņemšana ir stipri problemātiska.

Laba, pa zemi spēlējoša, komanda, ir pārāka par līdzīgu, pa gaisu kombinējošu komandu, jo daudz vairākos gadījumos ar bumbas apturēšanu (stopēšanu) un sekojošo zemo piespēli tiek ātrāk un drošāk pie mērķa.

Parasti ieteic uz liela un līdzena laukuma zemo piespēli. Uz maza un slapja laukuma augsto. Atkarībā arī no vēja ir jāspēlē vai nu zemā piespēle pret vēju vai augstā pa vējam, bet pēdējā gadījumā, arī pa vēju spēlējot, bieži iznāk klūdīties.

ŠACHS

Visus uz šo nodaļu attiecošos iesūtījumus (atrisinājumus u. t. t.) lūdzam adresēt K. Bētiņam — Rīgā, Brīvības ielā 49, dz. 4.

No pasaulslaveniem kaŗa vadoņiem, kas augsti cienījuši šacha spēli, sevišķi minami varonīgais zviedru ķēniņš Kārlis XII., Napoleons un vācu ģenerālfeldmāršals grāfs Moltke. Par Napoleonu zināms tikdaudz, ka viņš ļoti bieži spēlējis (par piem. ar savu adjutantu Bertrānu) un pa lielākai daļai uzvarējis. No atstātām partijām gan nav redzams, ka viņa spēles stiprums būtu bijis sevišķi augsts. Ļaunas mēles pat melš, ka uzvaras viņš guvis terorizējot savu pretinieku un, ja tas negribējis zaudēt, vienkārši iesviedis tam šacha kauliņus sejā. Tomēr, vēsturiski pierādīts tas nav.

Kārlis XII. bija šacha spēli ļoti iemīļojis, bet daudzkārt zaudēja aiz tā iemesla, ka savu šacha karali bezrūpīgi ieveda eksponētā stāvoklī. Benderas vaņģniecībā viņš ikdienas spēlēja vai nu ar ģenerāli Poņiatovsku, vai ar kaŗa kases pārzini Grothūzenu. Kādā aizbarikādētā namā, no turkiem ielenkts, viņš kādreiz sāka ar Grothūzenu tīri mierīgi šachu spēlēt, kā kad viņš būtu vislielākā drošībā. Spēles gaitā radās, uzdevuma Nr. 4, stāvoklis.

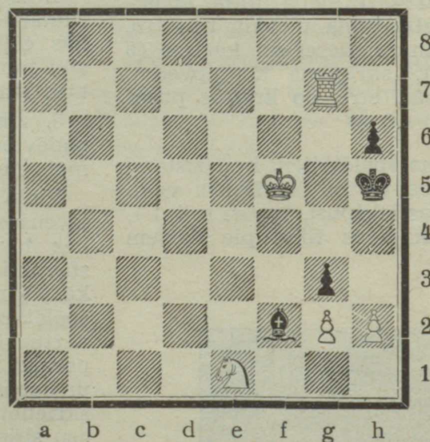
Šinī stāvoklī Kārlis XII. pēkšņi pieteic savam pretiniekam **matu trijos gājienos**. Bet pirms viņš spēj demonstrēt, kādā ceļā mats panākams, turku lode norauj no šacha galdiņa zirdziņu e1. „Nekas", saka ķēniņš, drusku apdomājies, „tagad (bez zirdziņa e1) mats **panākams četros gājienos**".

Bet, tavu pārsteigumu! Nāk otra lode un nu arī bandinieks h2 nozūd no šacha galdiņa. Kā kad nekas sevišķs nebūtu noticis, drošsirdīgais ķēniņš pēc brītiņa pasaka savam pretiniekam: „Tagad (bez zirdziņa e1 un bandinieka h2) tu saņemsi **matu piecos gājienos**.

Kaut gan šī asprātīgā anekdote dažiem vecākās paaudzes šachistiem būs vēl atmiņā no agrākiem laikiem, bet savu pievilcību tā arī šobrīd vēl nav zaudējusi. Lai vairāk ieinteresētu mūsu šacha draugus, nodarboties ar šo triju saistošo uzdevumu atrisināšanu, ar šo paziņojam, ka starp tiem, kas mums līdz š. g. 20. septembrim iesūtīs visu triju problēmu pareizus un pilnīgus atrisinājumus, **izlozēsim divas šacha grāmatas.**

Uzdevums Nr. 4.

Melnie: (Grothūzens) Kh5; Lf2; Bg3 un h6 (4 kauliņi).
Baltie: (Kārlis XII.) Kf5; Tg7; Ze1; Bg2, h2 (5 kauliņi).

Partija Nr. 5.

Spēlēta nesen kādā Zviedrijas turnīrā. Baltie: **Dr. A. Aļechins.** Melnie: **K. Berndtsons.**

1)	d2—d4	Zg8—f6	11)	Zg1—e2	Dd8—e7
2)	c2—c4	e7—e6	12)	0—0	e6—e5 1)
3)	Zb1—c3	Lf8—b4	13)	c4×d5	e5×d4
4)	a2—a3	Lb4×c3+	14)	Ze2×d4!	De7×e3+ 2)
5)	b2×c3	b7—b6	15)	Lh4—f2	De3—g5
6)	f2—f3	d7—d5	16)	c3—c4	Zf6—h5
7)	Lc1—g5	Lc8—b7	17)	h2—h4!	Dg5—f4 3)
8)	e2—e3	Zb8—d7	18)	Zd4—f5	Tf8—e8 4)
9)	Lf1—d3	h7—h6	19)	g2—g3	Df4—e5
10)	Lg5—h4	0—0	20)	Lf2—d4	Melnie padevās, jo zaudē dāmu.

Piezīmes.

1) Daudz labāk būtu 12) ... c5,
2) Ļoti riskanti. Drošāk bija L×d5,
3) Uz 17) .... Df6 sekotu 18) f4!
4) Ja 18) ... c5, tad 19) d×c6, bet ja 18) ... De5, tad 19) Ld4.

Atrisinājums uzdevumam Nr. 3.

Baltie: Ka1; Dg3; Tf2 un f8; Ba4, b5, c4, d3, e5 (9 kauliņi). Melnie: Kd7; Lh3; Ba5, c5, e7, g4 (6 kauliņi).

Mats 3 gājienos.

1) Tf2—g2 e7—e6, 2) Dg3—f3, kā grib, 3) Tg7, Df7 resp. Dc6 mat.

1) ... , Kd7—e6, 2) Tg2—e2, kā grib, 3) e5—e6 vai D×g4 mat.

1) ..., Lh 3×g2, 2) Dg3×g2 un 3) Db7, Dc6 resp. De4 mat.

1) ... , Kd7—c7, 2) e5—e6+ un 3) Dg3—b8 mat.

Pareizus atrisinājumus iesūtījuši: J. Kauliņš, A. Tauriņš, J. Ūdris Rīgā, E. Ērglis Cēsvainē. Galotni Nr. 1 un uzdevumu Nr. 2 vēl atrisinājis A. Cintiņš Jēkabpilī.

Latvijas šacha notikumi.

Lai pienācīgi sagatavotos Varšavas šacha olimpiādei š. g. augustā, mūsu labākie spēlētāji izcīnīja Latvijas valsts komandas pārbaudes turnīru, kurā piedalījās meistari F. Apšenieks, V. Petrovs, M. Feigins un E. Krūmiņš, kā arī T. Bergs, Dr. V. R. Hāzenfūss, A. Kalniņš, T. Melngailis, K. Ozols un V. Rozenbergs. Sacīkste notika divās grupās. I. grupā uzvaru guva Fr. Apšenieks ar 5,5 p., V. Petrovs 4 p., M. Feigins 4 p. un Dr. V. R. Hāzenfūss 3,5 p., bet otrā grupā K. Ozols 5 p., T. Bergs 4,5 p., V. Rozenbergs 3,5 p. Latvijas komandas sastāvs Varšavas olimpiādē būs: I. V. Petrovs, II. F. Apšenieks, III. M. Feigins, IV. Dr. V. R. Hāzenfūss un V. Ed. Krūmiņš, kurš atsevišķā mačā uzvarēja K. Ozolu.

Savu piedalīšanos olimpiādē pieteikušas daudzas valstis.

K. Bētiņš.

Aizsargs In.

Trikātas nometne priekos un bēdās

Kādā saules pilnā dienā
Pussimts puišu jūtā vienā:
Trikāta tos sen jau gaida
Zaļumu un meiču smaidā.

Strenčos pretī auto kaste —
Tomēr puse paliek astē.
Laimīgie jau verstis skaita:
Auto kastei vēža gaita.

Tomēr viss reiz nonāk galā,
Lai vai kādā debesmalā.
Lūk, jau zaļu lapu lokā
Trikāta sveic mīļām rokām.

Un pie pirmā pusdiengalda,
(Ak, cik daudz te smaržu saldu!),
Kad vislabāk ķīsels sokas,
Poļa kungs ņem lapu rokās!

Nāk nu noteikumi bārgi:
(Svētais Jāzep, glāb un sargi!)
Agri celties, agri gulties,
Nekur pastaigāt, ne kulties.

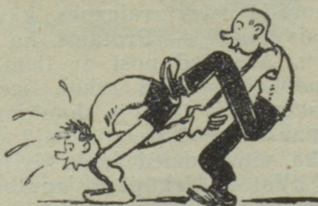
Lekcijas un treniņstundas,
Vakara un rīta jundas,
Ne uz meičām pamest aci —
Komandants tūliņ cels traci.

Un tik daudz šīs daiļās sejas
Smaid' un viļina kā fejas;
Tek un iet kā čaklas bites —
Pilnas bļodas nāk bez mitas.

Un tev sirds jau kūst kā vaskis —
Lūk, tā viena, cik tā naska!
Tai, nudien, es klāti iešu,
Teikšu, cik es ļoti ciešu!

Bet jau komandants sauc: „stāties!"
„Ko tu skaties vēl, ko plāties!"
Un tu ej, kur treners Rinne
Māca, kā lai sportā vinnē.

Otrā rītā — pašu Rudzīts,
Kas tāpat no miega uzdzīts,
Jem un loka mūs kā niedras,
Lai top mīkstas muskuļšķiedras.

Un kad pusdienots kā nākas,
„Abzolūtais miers" tad sākas,
Kurā nedrīkst pat ne elpot —
Tikai spilveni skrien svelpot.

Bet pēc tam, ja dažs kā rausis,
Lekcijstundā krīt uz ausi,
Tas nekas: — vēl raksti spēkā,
Teikts — kas guļ, tas nekrīt grēkā.

Jo pat komandants ar zvanu
Desmitos mūs gulēt gana,
Visas gultas rauga, spaida, —
Šī uz tilta velti gaida.

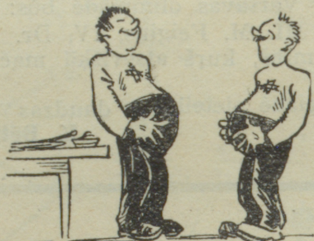
Tomēr kavaliers kāds gadas,
Kas, kaut jāizlien no ādas,
Tad, kad nakts uz rītu kāpjas,
Vēl pa logu iekšā rāpjas.

Kad tik nedzird komandants:
Beigts tad esi, mīļais Janc!

Tā mums dienas rit bez mitas —
Dažas saldas, sūras citas.
Ne jau vienmēr saule smaida,
Ne jau vienmēr ķīsels gaida.

Tā, lūk, svētdiena jau klātu —
Šodien sacīkstes jauks prātu,
Tamdēļ svinībām par godu
Šorīt gulēt var bez soda.

Rīta vingrošanas arī nava —
Par to visiem kungiem slava!
Pusdienās — tīrs olu virums —
Nu gan rekordu būs birums!

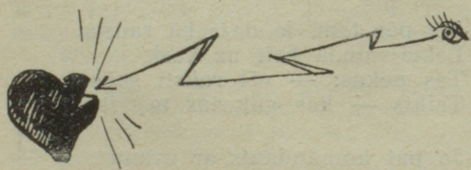
Beidzot sacīkstes: — raug, Daliņš,
Mūsu pašu dižais bāliņš,
Aši savicina kājas,
Un jauns rekords atkal mājās.

Tikai „lielam pullam" negrib veik-
ties —
Bet vai tamdēļ nostu beigties?
Toties Zariņš rauj kā lauva —
Kad tik iztur zarnas tauva?

Un mūs „ugauns" — Antons Klapers,
Sajūsmā ar ausīm klapē,
Kad tam kāda meiča laudē —
Tas nekas, ja beigās zaudē.

Un, lūk, lielu trūbu, rokās
Brūnais Cers kā veģis lokās,
Publikai to visu stāstot,
Zekundes un metrus klāstot.

Un tad balle — vai vēl sacīt —
Cik tad zibeņu no acīm
Mīkstās sirdīs robus sita —
Sazin, atkal rekordu cik krita?

Tikai dažam kavalieram
Lietus sadeva pa nierēm —
Sak, lūk, savu karsto sirdi
Jem ar dzidru rasu dzirdī.

Bet no rīta — ak, tu tētīt,
Nāc nu atpestīt un svētīt!
Iekšā griežas, krūtīs spiežas,
Acis cieti vien tik riežas.

Smagas galvas, platas mutes,
Kājām jāliek koka stutes.
Un pats „grosse Männer" Rinne
Aukstu ūdeni vien ninnē.

Taču visam gals reiz klātu —
Tikai, puiši, jemiet prātā, —
Un no dzidrā atšķirt alu
Mācāties, kad nāk uz galu.

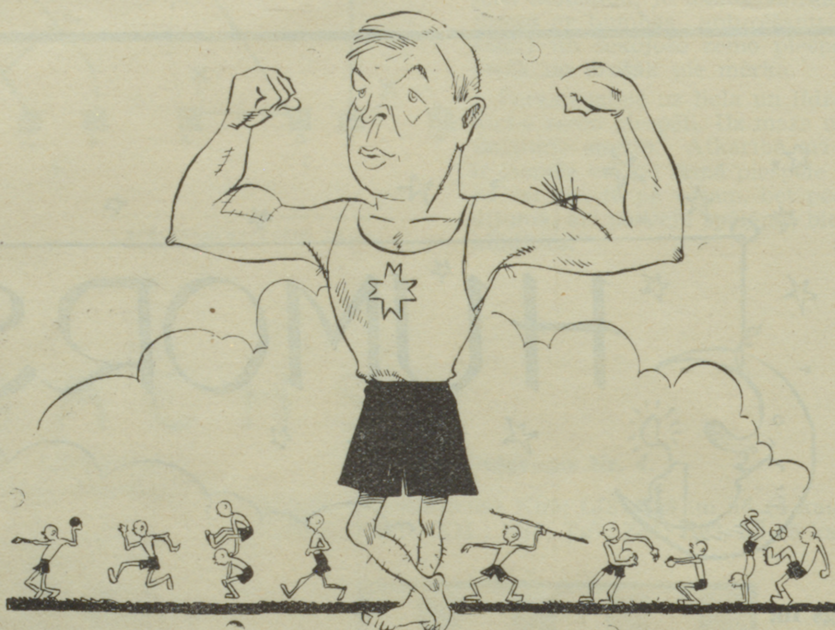
Bet nu reiz kā bijis, bijis,
Vai nu saule, lietus lijis,
Tagad atkal jauks r vakars,
Un ar meiču sirdīm sakars.

Uguns deg un dzirkstis sprēgā,
Patafona plate lēkā —
Mīļais Janka, ko vēl gaidi?
Slaidu polku vaļā laidi!

Lai rīb zeme, lai skan dziesmas,
Debesīs lai šaujas liesmas —
Lai smej atkal līksmē sirds:
Jaunība, tev zvaigznes mirdz!

Aizsargu sporta šefs P. Polis Trikātā

E. Rirdāna šaržs.

*

Un tā mūs katru dienu stingrās rindās ved šis komendants,
Kam reizēm vārdā Mežulis, un reizēm maziņš Mežīts,
Bet abi stingri zvanu sit un nikni top, ja ierindā kāds frants
Vēl biksēm buktes noriktē, kas kājās labi nezic.

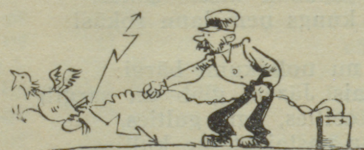
Bet vēl par komandantu augstāks vīrs ir Polis Pauls —
Viņš pašiem mīļiem instruktoru kungiem kādreiz nolej:
„Nu, kur jums cepure, kur vidusjosta, — basām kājām kā viens Zauls" —
Un „doktors" mudīgi rauj kājās buldogus, kam divu pēdu zole.

Meistaršāvēji

Uzbildēšanas darbi **E. Rirdāna.**

Zināms, pacifistiem tas stipri nepatiktu, ja kāds ņemtos apgalvot, ka kaŗi bijuši un būs, tur nu nekā nevar darīt. Jo, ja kaŗu nebūs, ar ko tad mūsu bērnu bērni, paši vectēvi būdami, pie miestiņa kausa lielīsies? Tad te nevarēs vis, kā mēs vai mūsu vectēvi, piesist pie medaļas un teikt: „Šitais par Pļevnas šturmi. Toreiz kā gājām"...

Un ja jau pacifisti tik ļoti vēlas mieru, tad tiem vispirms jāizskauž zīmes, kas kaŗu vēsta. Uz ko, piemēram, norāda astes zvaigznes, kāvi un sarkanais gaiss? — Protams, ka tikai uz kaŗu. Arē, tad nost ar tiem, tad kaŗu nebūs? — Vai atkal, sacīsim, par vistām. Ak tā: jūs domājat, ka viņas par velti dažreiz dzied? Jums šķiet, ka viņas dzied kādu āriju no operas „Vot kā izkūpēja jaunība!"— jums tā liekas, vai nē? Nekā, zelta dvēselītes! Viņas dzied uz kaŗiem. Uz tiem, lūk, viņas virina savus knābīšus! Redziet, vajaga apsist visas vi-

stas ar elektrisko maiņstrāvu, tad nebūs zīmes, kas vēsta kaŗu, nebūs pašu kaŗu arī.

Un galvenais — iznīdēt šaušanas

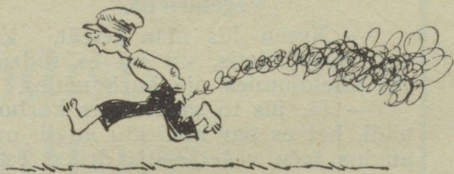
tieksmi. Vajaga mācīt dēliņus, lai plaukšķina rociņas, bet lai neķeras pie paštaisītām pistolēm.

Tagad mums ir šāvēji, ir meistari, rīko šaušanas sacīkstes uz māla un čuguna baložiem; dažs izšauj 1001 punktu no maksimāli iespējamiem 600 punktiem. Un šāvēju saime aug ar katru dienu lielāka.

„Nuja, jūs teiksat, „tagad tādi techniski laiki ... progresi visādi ... šauteņu sistēmās, tāpēc visi tā kāro šaut".

Nekā, cālīši! Vai senāk nešāva? Vīri cilāja tādas Žipundrei sistēmas šautenes, ka bail skatīties. Tagadējās patšautenes toreizējām ne līdz netiek. Tagad vajaga labi dūšīgi kloķi spiest, kamēr šāviens iet vaļā, bet toreizējās tik vajadzēja pakustināt — uzreiz viss šāviens bija griestos, un bises īpašnieks pats nopriecājās: „Labi, ka negadījās telēķis priekšā — sturbuli vien apjuktu!"

Uz šaušanu mazie bija kā sadeguši. Pātarus vēl nemācēja, bet to gan zināja smalki, ka karstos pelnos ierušināti kastāņi ļoti labi sprāgst. Un kā kvēloša, slapjumā nolikta bērza ogle dod skaistu baukšķi, ja uzgāž ar āmuru, tas arī nebija nekāds noslēpums. Tikai, ja kādreiz pie šaušanas asistentam trāpīja kāds kvēlošas ogles pirkšķītis vaļējās biksiņās, tad gan bija brēkšana; tad

asistents skrēja laukā un laidās sēdus ūdens peļķē brēkdams: „Ui, kā tvilt!"

Vecāki nobrīnēties vien nevarēja, kas nu puikiņam uzkritis, ka šis brauc sēdus pa ūdens peļķi.

„Būs vai nu bite iekodusi, vai zobu cindunka piemetusies", tēvs gudri noteica.

Nu, un sērkociņu zēveli sapakāt atslēgas stobrā, naglu virsū un tad blīkšķināt, to metodi arī katrs zināja.

Bet tie visi bija tik tādi iesācēju ieroči. Īsti strēlnieki, jeb, kā teikt — vīri ar augstāku pilotāžas mākslu, tie munsturēja paši sev ieročus. No lietussarga kāta, tukšas patronu čaulītes vai kuŗas katras caurulītes — ja to iemontēja līkā rokturī — iznāca tāds plaucējamais, ka jaudā tik pirkstus siet ar lupatām. Uzlika smuki sērkociņu virsū un vilka ar kastiņu pāri, tad atlika vēl bagātīgi laika apdomāt līdz sprādzienam, uz kuŗu pusi krist un bļaut vai nē, ja stobrs nāks atpakaļ, pašam pa pirkstiem. Pulveŗi toreiz viegli varēja dabūt no katra žīdiņa par cūku sariem vai zirgu astriem. Jājautā: kāpēc tad gad vairs nav tik spalvainu cūku, kā senāk? Lūk, tāpēc, ka puikas cūkganos noravēja saviem pavalstniekiem

visu lieko greznību! Un tagadējām cūciņām tas saru trūkums ir iedzimtība no senčiem.

Nu, bet tad toreiz tika plaucēts arī bez žēlastības! Kārtīgiem strēlniekiem toreiz nebija neviena vesela pirksta. Un nokvēpuši tie nebija vienīgi sestdienas vakaros. Kad mātes jautāja, kur tad nu bērniņi tā pirkstus apdauzījuši, tad atbildes bija gatavas: Es iespiedu durvīs. — Man zirgs uzkāpa. — Es kartupeļus mizojot iegriezu".

Un vaj neizNāca dūšīgi kaŗavīri? Dažs vēl nebija pabeidzis paštaisīto

pistoļu kursu, kad jau pie Daugavas un Ventas bija jāstāv ar īstu šauteni rokās.

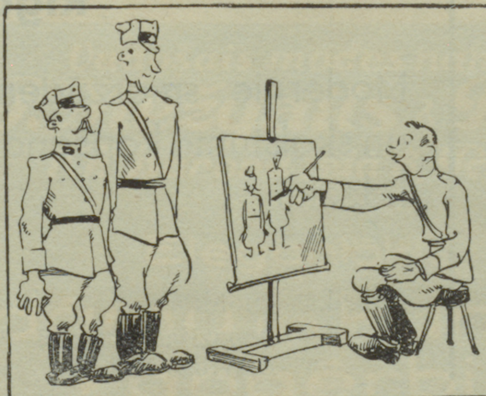
Tas nu tad vēlāk nāca. Bet pirms tam katrs, kas bija kārtīgi nobeidzis paštaisīto pistoļu kursu, — tūliņ iekļuva meistaršāvējos. Tad ar nieka pistolītēm vairs nebija krāmēšanās, tad vīram vajadzēja īstu „pagali" rokā. Pašpagatavotu laidi, izturīgu cauruli galā — o, kas tas bija par nāves ieroci! Kad vīri zaķu vai rubeņu medībās strādāja ar tādu — ārzemēs seismografi atzīmēja vidēja stipruma zemestrīci.

Taisnību runājot — katram meistaršāvējam bija savas sistēmas bise, kas gluži labi saprotams, jo nevar taču šāvējs, kas paradis rīkoties ar tādu ložspļāvi, kuŗam stobrs locās

uz visām pusēm, nevar taču tāds ķerties pie bises, ar kuŗu jāšauj pāri galvai, ja grib acu priekšā trāpīt.

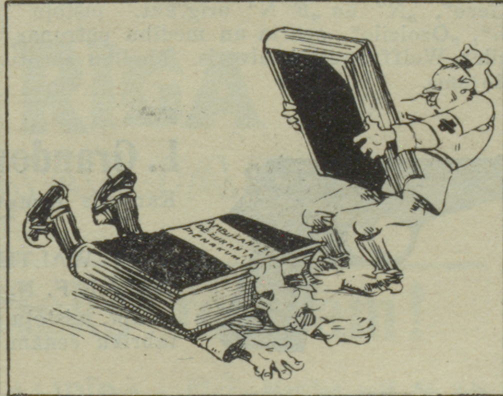
Iekšējā dienesta reglaments illūstrācijās.

11. l. p. Virsseržanta, vadu seržantu un grupu komandieŗu pienākumu izpildīšanai komandās nozīmē attiecīgu daudzumu priekšnieku ...

88. l. p. Daļas dežūrvirsnieks traukšņa gadījumā speŗ soļus, lai visa daļa un viņas komandieris būtu nekavējoties informēti par to.

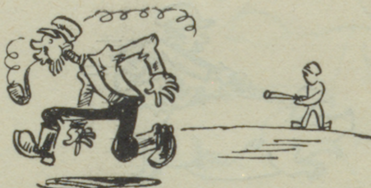
76. l. p. Pēc daļas komandieŗa ieskatiem ambulances dežuranta pienākumi var tikt uzlikti dežūrējošam medicīnas feldšeram.

Ja tādi meistaršāvēji vaļas brīžos sastapās ar savām 97. kalibŗa bisēm, tad tagadējiem meistariem, kas tos redzētu, atliktu tikai nopūsties un teikt: „Jā, kas ir mūsu punkti pret tādiem vīriem? Tīrie komāti“. . .

Lai tagadējie meistari sašauj gaisā sviestu cepuri uz katru šāvienu! Nu, labi, pieņemsim, viņi sašaus. Bet kas būs cepurē? Daži caurumi. Turpretim toreiz no cepures nonāca tikai nags un daži diedziņi zemē. Lūk, tas bija meistaršāviens! Loģiski ņemot, brīnums tas nekāds nebūtu, jo bisēs sagāja turpat sieks skrošu iekšā un izklaide bija turpat veselu hektāru liela. Nu, bet vai tas tomēr nav meistars, kas drīkst tādu vulkānu rokās turēt? Pēc sacīkstēm meistari visi vienbalsīgi nāca kailām galvām mājās, kur tos laulātās draudzenes svinīgi saņēma ar vārdiem: „Kā tad — nāk atkal kā pravietis kailu galvu mājās!“

Nu un pirtiņu durvīs, vai kāds meistars var tagad tā iešaut, ka lai durvis izlec no eņģēm? Pirts īpašnieks tad žēlā balsī lūdzās: „Puikas, nu, puikas — vairāk nevajaga! Atstājiet jel vismaz lāvu un krāsni pirtī“.

Pa retam gadījās arī tādi lietpratēji, kas solījās kuŗam katram pīpmanim no divi simti soļu attāluma izšaut pīpi no mutes. Pīpmaņi ne-

viens uz tādu kombināciju neielaidās. Jā, septiņi tūkstoši soļu, tad gan katrs bija ar mieru stāvēt. Tā izcilie meistaršāvēji nedabūja savu mākslu izrādīt, bet iespaids tomēr visiem palika, ka viņi var gan to izdarīt. — Dažs gadījās vēl labāks šāvējs: tas no trīs soļu attāluma piemiegtām acīm bez mērķēšanas iešāva salmu kaudzē. Tāda šāvēja slava izplatījās jo tālu.

Retais no šiem meistariem vēl ir dzīvajo starpā. Bet viņu šāvēju gars dzīvo no paaudzes uz paaudzi. Saprotams, gan vairs ne ar tādām bisēm un ne ar tādiem mērķiem; tagad ir māla baloži, kustošie mērķi un nezin kas viss . . .

Ačuks.

Parādība virtuvē.

— Nāc, nāc, vīriņ ātri virtuvē! Kalpone ir tik jocīga! Viņai blakus stāv tukša konjaka pudele, bet viņa sēd un taisās adīt džemperi no makaroniem!

Aizbildināšanās.

— Kundze, jūs ar trešās klases biļeti atrodaties pirmā klasē.

— Savādi! Bet es domāju, ka atrodos otrā klasē.

Veģetārietis.

— Nesen jūs man teicāt, ka esat veģetārietis, un nu es redzu jūs mielojamies pie karbonādes.

— Jā, jūs to saucat par karbonādi, bet es par aizliegtu augli, un auglus taču veģetārietis drīkst ēst!

Atbildīgais redaktors: Kapteinis V. DEGLAVS.
Izdevējs: AIZSARGU ŠTĀBS, «ŽURNĀLS AIZSARGS».
Grāmatspiestuves A.-S. «ROTA».
Rīgā, Kr. Barona ielā 14.

Krustām-šķērsām mīkla

Atrisinājums.

Horizontāli.

opals, sakta, palata, Saldus, ēna, antena, Rirdans, tā, ir, akmens, lirika, ASK, Somija, Oms, turbans, sī, Leta, ala, cērmes, hei, mimika, rabats, Alija, akurāts, sakas, aŗa.

Vertikāli.

opera, panika, alarms, la, auns, santimi, altāris, tunika, asara, dekorācija, loks, tecila, lamas, ņem, Sahara, asaka, biste, ēkas, Ra, eta, buŗ.

Praktiski.

— Vai, kāds tu izskaties?! Viena puse uzvalkam izgludināta, bet otra visa saburzīta?!

— Jā, es eju pašlaik pie fotografa nofotografēties profilā.

Var arī pagaidīt.

Tēvocis grib aizmigt, bet mazais Kārlēns tā trokšņo un pūš savu tauri, ka beidzot izved tēvoci no pacietības:

— Kārlīt, netrokšņo! Tu nelauji man aizmigt — baŗas tēvocis.

— Labi, tēvocīt, — atbild Kārlēns. — Es varu pagaidīt kamēr tu iemigsi.

Spriedums un sekas.

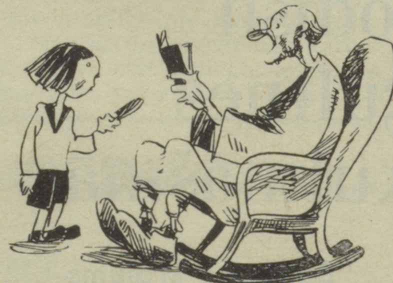
— Mana sieva teica: ja es neatmetīšot smēķēšanu, tad viņa mani atstāšot.

— Nabaga zēns, kā man tevis žēl.

— Jā, patiešām man grūti iedomāties, kā es bez savas sieviņas turpmāk dzīvošu.

Grūti uzticēt.

— Vectētiņ, vai tev nav vairs zobu?

— Nē.

— Vai neviena paša nav?

— Kad es tev saku!

— Nu, tad tu vari paturēt manu sviestmaizi ar šķiņķi, kamēr es parotaļāšos.

Viesnīcā.

— Lūdzu man bifšteku . . . Bet vai tik viņš būs pietiekoši mīksts?

— Noteikti! Mīksts, kā sievietes sirds!

— Hm . . . tad dodiet man, lūdzu, labāk cūku karbonādi!

Kārlītis.

Nama māte novēro, ka mazais ciemiņš Kārlītis galdauta stūrī slauka nazi.

— Ko tu tur dari? — viņa tam uzsauc, — vai pie jums mājās vienmēr tā dara?

— Nē, — zēns vientiesīgi atbild, — bet pie mums mājās lieto tīrus nažus!

Ziņkārīgais bērns.

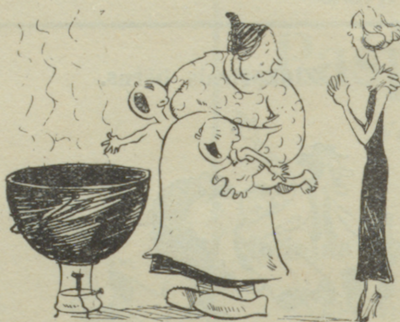
— Tēt, vai lauva tiks debesīs?
— Nē, bērns.
— Bet krustmāte Anniņa?
— Katrā ziņā tiks!
— Bet ja nu lauva aprītu krustmāmiņu, kas tad?

Zem kritikas.

— Skat, Kate, cik šeit daudz putekļu! Tie droši vien būs vēl no pagājušā mēneša.

—Tādā gadījumā, kundze, uz mani tas neattiecas, jo es pie jums esmu vēl tikko divas nedēļas.

Primitīvi.

— Jūs peldiniet bērnu, neizmērījuši ūdens temperātūru?

—Bet tas taču tik vienkārši: ja bērns paliek sarkans, tad es zinu, ka ūdens ir par karstu, bet ja zils — tad par vēsu.

Bērna prātā.

Vectētiņš (sarājies ar savu mazdēlu, grib ar to salabt):

„Nu, Visvaldiņ, panāci šurp un pasaki man, kāpēc es tevi nosaucu par mazu muļķīti?“

Zēns (vēl arvienu pagalam pūcīgs): „Tāpēc, ka es vēl neesmu tik liels, kā tu!“

Skolā.

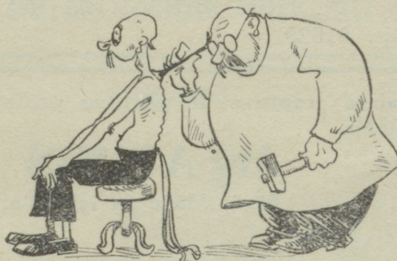
— Sakiet, bērni, kurš no jums gribētu lidot un vērot visu no augšas.

Visi paceļ rokas, izņemot tikai Gunāru.

—Bet kas tad ar tevi, Gunāriņ, vai tad tu to visu negribētu redzēt?

—Es gribētu gan, skolotāja kungs, bet māmiņa man pieкodināja no skolas iet tieši mājās.

Nelabojams.

Ārsts: „Katras iekārotās glāzītes vietā es jums ieteiktu apēst pa ābolam".

Pacients: „Bet, ārsta kungs, vienā dienā apēst vismaz trīsdesmit ābolus, tiešām nav man pa spēkam".

Pie ārsta.

— Es biju pie jums jau pirms divi gadiem.

— Jā, un?

— Man ir reimatisms, un jūs man ieteicāt izvairīties no mitruma!

— Un?

— Divi gadi nav nieka lieta . . . Vai vismaz tagad nedrīkstētu kaut reizi nomazgāties?

Draudzenes.

—Vakar es pagatavoju pašizgudrotu pudiņu. Bet mans vīrs negribēja to ēst, lai dodot papriekšu sunim pagaršot. Vai tas nav nekrietni? — Lienīte sūdzas.

— Saprotams! Un es vēl vienmēr domāju, ka tavs vīrs jūsu Bobi tik ļoti mīl!

Skaistas sievietes noslēpums

kupli, zīdmīksti mati un jauna, maiga seja. Šīs īpašības var iegūt ikviena sieviete, lietojot pazīstamās ziepes

„PERUIN“

K. Pagasts

Būv- un mēbeļu galdniecība

Dib. 1885. g.

Rīgā, Aizsargu ielā 36. Tālr. 94260

Arons Fogelmanis

Rīgā, Marijas ielā 31, tālr. 28473.

Adītu izstrādājumu, dziju un diegu tirgotava.

Mazumā.

Ādu, apavu un gumijas preču nams

B. Sprukts

L. Grēcinieku ielā 18. Tālr. 26283.

J. Hasseļa

„Pirigus“

NOLIKTAVA

L. Jaunā ielā 25/29, dz. 7.

Baltijas cimdu fabrika

„KLEOPATRA“

izgatavo un piedāvā visaugstākā labuma triko un zīda cimdus.

Rīga—Latvija

L. Miesnieku ielā Nr. 4.

Tālr. 27885.

Patērētāju kooperātīvs

„Pamats“

Rīgā, L. Nometņu ielā 58.

Tālr. 41875.

Dārzniecība

A. Reims

Rīgā, Buļļu ielā Nr. 16. Tālr. 39323

K. F. Zālīts

Namīpašnieks

Rīgā, Polockas ielā Nr. 11.

A. Liepiņš

Namīpašnieks

Cēsu ielā 11.

N. Blinovs

Namīpašnieks

Rīgā, Indriķa ielā 4.

B. Sirens

Namīpašnieks

Rīgā, Skolas ielā Nr. 20.

J. Ludvig

Namīpašniece

Rīgā, Vilandes ielā Nr. 2.

E. Krieviņš

Namīpašnieks

Rīgā, Kr. Barona ielā Nr. 55.

D. Ginters

Namīpašnieks

Rīgā, Kr. Barona ielā 114.

Edg. Bergs

Namīpašnieks

Rīgā, Kr. Barona ielā 11, Dzirnavu ielā 74/76. Tālr. 27130.

E. Paleij

Namīpašniece

Rīgā, Kalnciema ielā 71.

Tālr. 42874.

A. Poss

Namīpašnieks

Rīgā, Ģertrūdes ielā Nr 9.

Dāmu cepuru salons

Mme Luci

Rīgā, Brīvības ielā 12.

Kolonāl preču tirgotava

M. Vitols

Cēsu ielā 2. Tālr. 92240.

Svaigs piens no labākām kopmoderniecībām katru dienu un visādas preces par lētām cenām.

Konditoreja un maiznīca

A. Fogels

Rīgā, Brīvības ielā 90. Tālr. 92582.

Jēkaba Bajāra

ķīmiskā fabrika

Rīgā, Ūnijas ielā 14. Tālr. 93100.

Ražo: dzelzs vitriolu, vaŗa vitriolu, alonu, borāku, glaubersāli, krist. veļas sodā, naftalīnu u. c. ķīmikālijas.

Paju sabiedrība

BALTIJAS TAPEŠU FABRIKA

Rīgā, Kalnciema ielā 87.

Tālr. 41977.

Doma muzejs

Rīgā, Palasta ielā 4. Tālr. 26922.

Atvērts svētdienās no plkst. 11—2. Darbdienās muzejs pieejams no 10 līdz 2, sazinoties ar mūzeja uzraugu

---

Starptautiskais finieru eksports

Tālr. 32062.

Konservu un skārda apstrādāšanas fabrika

Fromhold Krevald

Rīgā, Palīdzības ielā Nr. 6.

Tālr. 92517.

Auto satiksme

A. Builis

Bolderājā, Miglas ielā 1.

Tālr. 35814.

Autosatiksme

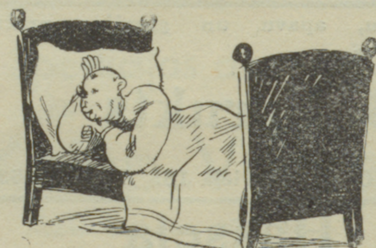
J. Volrāts

Rīgā

Dzīvoklis: Brīvības ielā 76. Tālr. 95127. Garāža: Vidzemes šos. 10a. Tālr. 93902.

PADOMJU HUMORS

Slikts ieradums.

— Kamdēļ tad mūsu kaimiņš katru dienu no pulkstens 10—4 pēc pusdienas nododas gulēšanai.

Viņš, nabadziņš, tika atlaists no darba, bet ieradums vēl palicies.

Aizlaidies.

— Kur tagad atrodas biedrs Petrovs?

— Viņš ir tur, no kurienes neviens vairs neatgriežas.

— Vai miris?

— Nē, komandējumā uz ārzemēm

Piemērošanās apstākļiem.

— Jūs, biedri, neliedzaties, bet sakiet atklāti, — vai jūs stāviet par padomju iekārtu?

— Es domāju . . . labāk stāvēt par viņu, nekā sēdēt . . .

Vispasaules puķu izsūtīšanas savienības „Fleurop“ biedrs
J. RUBENIS
Jelgavā, Katoļu ielā Nr. 11.
Tālr. 382, dz. 276. Latviešu biedrības namā.
Puķes — Vaiņagi
Krāšņākie ziedi un puķes.

P. Kviesis
Jelgavā, Lielā ielā 10.
Tālr. 185. Dib. 1895.
Velosipēdi, visas velosipēdu daļas, VEF radio aparāti, mūzikas instrūmenti, šujmašīnas. Remontu darbnīca.

E. Spēlmanis
Jelgavā, Uzvaras ielā 11. Tālr. 363.
Pārtikas un tabakas preces.

Arturs Purmals
Spedicija
Jelgavā, Plkv. Kalpaka ielā Nr. 3.
Tālr. 143.

HEISTERA
Jelgavā
Liķieri. Tālr. 145. Minerālūdeņi. Tālr. 165. Alus. Tālr. 96.

Spedicijas kantoris
E. Treiguts
Jelgavā, Katoļu ielā 32. Tālr. 179.

E. Veismans
Ķīmiska tīrītava un krāsotava
Jelgavā, Lielā ielā 27.

Zirgu lietu veikals un darbnīca
J. Sējējs
Jelgavā, Katoļu ielā 56. Tālr. 738.
Vislielākā izvēle.

Brāļi Eulenberģi
tvaika dzirnavas Jelgavā
Īp. Alberts Eulenbergs Dib. 1880 g.
Rupjā malšana
Grūbi Putraimi
Bidelēšana

K. Vanags un J. Mitrofanovs
kafejnīca „A. T.“
Jelgavā, Lielā ielā 16 Tālr. 665

Architekts
AUGUSTS FREIBERGS
Jelgavā, Skolas ielā 12.
Izgatavo būvprojektus, sastāda maksas aprēķinus, uzņemas būvuzraudzību, kā arī izved visus būvdarbus.

Ž. MĪLGRĀVIS,
rūpniecības un transporta uzņēmums
Jelgavā, Uzvaras ielā 42.
Tālr. 61 un 616.
Piedāvā koka un mūŗa būvēm visus materiālus, kā arī logus un durvis. Vīnes krēslus, mēbeles. Auto transports.

Teodors Ķiģelis
mēbeļu un būvrūpniecība, Jelgavā
Dib. 1922. g.
Kantoris un nolikt.: Mātera ielā 4.
Rūpniecība: Mātera ielā 20.
Tālr. 284.

Pils aptieka
Jelgavā, Pils ielā 16.
Tālr. 648.
Cand. pharm. P. Bērziņš un V. Stukels.

P. Dučkena
Aptieka
Jelgavā, Lielā ielā 47.
Tālr. 163.

Jaunā Aptieka
Īp. prov. Jūlius Vīstucs un mag. R. Vaits
Jelgavā, Katoļu ielā Nr. 44.
Tālr. 699.

Aptieka akc. sab.
J. Hertels
Jelgavā, Pasta ielā 13. Tālr. 460.

Aptieka
J. H. Cinovski mant.
Jelgavā, Mātera ielā 30. Tālr. 464.

Lauvas aptieka
Jelgavā, Uzvaras ielā 5.
Tālr. 32

H. Šmuskovics
Jelgavā, Pils ielā 18
Piedāvā aizsardzēm-giem un aizsargu sportistiem CUPURES, izgatavotas paša darbnīcā, kā arī JOSTAS un visus pārējos formas piederumus

---

Konditoreja-kafejnīca
K. Puķudārzs
Jelgavā, Lielā ielā 7. Tālr. 402.

I. šķiras
„Pilsoņu traktieris“
pirmklasīga bufete un ķēķis.
Īpašnieks D. Melnbārdis.
Uzvaras ielā 39, tālr. 380.

Pārtikas preču veikals
Ž. Reinvalds un E. Puļķis
Jelgavā, Katoļu ielā 43.
Tālr. 636.

Spedicija
P. Grantiņš un V. Rode
Jelgavā, Katoļu ielā 49. Tālr. 87.

Mac-Cormicka
labības un zāles pļāvēji dabūnami Zemgales Lauksaimnieku Ekonomiskā Sabiedrībā
Jelgavā, Katoļu ielā Nr. 44.
Tālr. 566.

Maizes ceptuve un pārtikas preču tirgotava
L. Rumel
Jelgavā, Lielā ielā 83.
Tālr. 240.

V. Ķuzes
fabrikas ražojumu veikals
Jelgavā, Lielā ielā 10.
Tālr. 513.

Būvapkalumu, dzelzs, tērauda un krāsu tirgotava
J. Friks
Jelgavā, Uzvaras ielā 8.
Tālr. 14.

Koloniālpreču veikals
J. Mačevskis
Jelgavā, Katoļu ielā 7. Tālr. 404.

Dāmu un bērnu apģērbi
„Rīgas veikals“
Jelgavā, Katoļu ielā 9.
Tālr. 831.